

प्रवास शतकापलिकडचा ...

तृतीय अंक २०१८-१९

मानस

उत्तुंग भविष्याचा,
उज्वल मानस ..!

अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे

जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय

रुईछत्तिसी, ता.जि. अहमदनगर - ४१४ ००२

महाविद्यालयाच्या वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभाचे व संस्थेचे अध्यक्ष मा.आ.नंदकुमार झावरे पा. यांचा सत्कार करताना प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर समवेत ज्येष्ठ कवी मा.नारायण सुमंत, उपाध्यक्ष मा.रा.ह.दरे, सचिव मा.जी.डी.खानदेशे, सदस्य मा.मुकेशदादा मुळे

महाविद्यालयीन विकास समितीच्या सभेस उपस्थित संस्थेचे अध्यक्ष मा.आ.नंदकुमार झावरे पा., सचिव मा.जी.डी.खानदेशे, सहसचिव मा.अॅड.विश्वासराव आठरे पा., खजिनदार मा.डॉ.विवेक भापकर, प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर व लेखापाल प्रितम म्हस्के

महाविद्यालयाच्या प्रवेश द्वााराच्या बांधकामाचे निरीक्षण करताना संस्थेचे अध्यक्ष मा.आ.नंदकुमार झावरे, सचिव मा.जी.डी.खानदेशे, खजिनदार मा.डॉ.विवेक भापकर आणि प्राध्यापक वृंद

महाविद्यालयाच्या वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात मान्यवरांसमवेत पारितोषिक प्राप्त विद्यार्थी-विद्यार्थिनी

महाविद्यालयाच्या वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात संस्थेचे अध्यक्ष मा.आ.नंदकुमार झावरे पा., सचिव मा.जी.डी.खानदेशे, उपाध्यक्ष मा.रा.ह.दरे, सदस्य मा.मुकेशदादा मुळे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ. डी.डी.एस.तळुले, दत्ता पाटील नारळे

विद्यार्थी कल्याण मंडळांतर्गत आयोजित 'आपत्ती व्यवस्थापन' कार्यशाळेत प्रात्यक्षिके करताना अग्निशामक दलाचे अधिकारी, प्राध्यापक व विद्यार्थी

अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे

जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय

रुईछत्तिसी, ता.जि.अहमदनगर.

मानस

— तृतीय वार्षिक अंक —
सन २०१८-१९

— संपादक —
प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर

— कार्यकारी संपादक —
प्रा. राजेंद्र गोरे

— संपादक मंडळ —

उपप्राचार्य डॉ.तळुले डी.एस.

प्रा. वाळके डी.बी.
प्रा.डॉ. आढाव ए.के.
प्रा. सुपेकर आर.बी.
प्रा. पवार एस.आर.
प्रा. कोलते ए.आर.

प्रा. ठाकरे एम.सी.
प्रा. शेळके जी.एस.
प्रा. साठे जी.एम.
प्रा. काळे डी.बी.
प्रा. शितोळे आर.ए.

वार्षिक नियतकालिक २०१८-१९

दि प्रेस रजिस्ट्रेशन ऑफ बुक्स नियम, ८ फॉर्म ४ प्रमाणे आवश्यक माहिती

प्रकाशन स्थळ : अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे
जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय
रुईछत्तिसी, ता.जि.अहमदनगर.

प्रकाशन काळ : वार्षिक

प्रकाशक व संपादक : **प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर**
जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय
रुईछत्तिसी, ता.जि.अहमदनगर.
Fax & Tel. No. 0241 - 2670100
Email : janata.college@rediffmail.com
Website : www.janatacollegeui.com

कार्यकारी संपादक : **प्रा. राजेंद्र गोरे**

राष्ट्रीयत्व : भारतीय

मालकी : जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय
रुईछत्तिसी, ता.जि.अहमदनगर.

मुद्रक : प्रतिक प्रिंटर्स, अहमदनगर

फोटो सेटींग : एस.पी.क्रीएशन्स / ९५२७५८५९३०

मुखपृष्ठ : प्रा.डॉ.मोहनराव देशमुख

सदर अंकात व्यक्त करण्यात आलेल्या साहित्यातील मतांशी
संपादक मंडळ व प्रकाशक सहमत असतीलच असे नाही.

मी प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर असे जाहीर करतो की,
वर दिलेली माहिती माझ्या समजुतीप्रमाणे बरोबर आहे.

अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे
जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय

रुईछत्तिसी, ता.जि.अहमदनगर.

(दि. ३१/०४/२०१८ ते दि. ३१/०३/२०२१)

मा.आ. नंदकुमार भाऊसाहेब झावरे पा.
अध्यक्ष

मा. रामचंद्र हरिभाऊ दरे
उपाध्यक्ष

मा. गेणूजी दगडूजी खानदेशे
सचिव

मा.अॅड. विश्वासराव दत्तात्रय आठरे
सहसचिव

मा.डॉ. विवेक प्रभाकर भापकर
खजिनदार

श्रद्धांजली

अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाज संस्थेचे अध्वर्यु, संस्थेचे भूतपूर्व अध्यक्ष,
सचिव व ज्येष्ठ विश्वस्त, ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांचे, कर्मचाऱ्यांचे आधारवड,
संस्था आणि समाजाच्या सेवेसाठी अविरतपणे झटून शैक्षणिक विकासाचा ध्यास हाच श्वास मानणारे

माधवरावजी मुळे तथा आबा

यांचे नुकतेच वार्धक्याने निधन झाले. महाविद्यालयाचे प्राचार्य, उपप्राचार्य
सर्व शिक्षक-शिक्षकेतर वृंद आणि विद्यार्थ्यांकडून स्वर्गीय आबांना

भावपूर्ण श्रद्धांजली

या शैक्षणिक वर्षात मायभूमीच्या रक्षणार्थ
धारातीर्थी पडलेले शूरवीर, साहित्यिक, विचारवंत
राजकारणी, शास्त्रज्ञ, गायक, संगीतकार,
नाट्य-चित्र अभिनेते, संस्थेतील व
महाविद्यालयातील शिक्षक, सेवक, विद्यार्थी आणि
त्यांचे आप्तेष्ट, संस्थेवर प्रेम करणारे स्नेही आणि
नैसर्गिक आपत्तीत लोप पावलेले जे
देश बांधव दिवंगत झाले त्या सर्वांना
'मानस' ची **भावपूर्ण श्रद्धांजली ...**

अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे

लालटाकी रोड, अहमदनगर - ४१४ ००१. फोन : (०२४१) २३२९६४९, २३२४८५०

— कार्यकारी मंडळ (गव्हर्निंग कौन्सिल) —

(दि. ०१/०४/२०१८ ते ३१/०३/२०२१)

अ.नं.	नांव	हुद्दा
१.	मा.श्री. नंदकुमार भाऊसाहेब झावरे पाटील	अध्यक्ष
२.	मा.श्री. रामचंद्र हरिभाऊ दरे	उपाध्यक्ष
३.	मा.श्री. गेणूजी दगडूजी खानदेशे	सेक्रेटरी
४.	मा.अॅड. विश्वासराव दत्तात्रय आठरे	सहसेक्रेटरी
५.	मा.डॉ. विवेक प्रभाकर भापकर	खजिनदार
६.	मा.डॉ. मोहनराव गंगाराम हापसे	सदस्य
७.	मा.श्री. माधवराव दगडूजी मुळे	सदस्य
८.	मा.अॅड. रामनाथ लक्ष्मणराव वाघ	सदस्य
९.	मा.अॅड. दिपलक्ष्मी संभाजीराव म्हसे	सदस्या
१०.	मा.श्री. सिताराम विठ्ठलराव खिलारी	सदस्य
११.	मा.डॉ. चंद्रकांत कृष्णराव मोरे	सदस्य
१२.	मा.अॅड. माणिकराव नामदेवराव मोरे	सदस्य
१३.	मा.अॅड. वसंतराव शाहूराव कापरे	सदस्य
१४.	मा.प्रा.श्री. अर्जुनराव तात्याभाऊ पोकळे	सदस्य
१५.	मा.सौ. अरुणा अशोकराव काळे	सदस्या
१६.	मा.डॉ. अभय गेणूजी खानदेशे	सदस्य
१७.	मा.श्री. मुकेश माधवराव मुळे	सदस्य
१८.	मा.श्री. जयंत रामनाथ वाघ	सदस्य
१९.	मा.श्री. रावसाहेब मारुती शेळके	सदस्य
२०.	मा.श्री. राहुल नंदकुमार झावरे पाटील	सदस्य
२१.	प्राचार्य डॉ. रंगनाथ किसन आहेर	सेवक स्विकृत सदस्य
२२.	मा.श्री. दिलीप विनायक फलके	सेवक स्विकृत सदस्य
२३.	मा.प्रा.श्री. उमाजी रमाजी तुबे	स्विकृत तज्ञ सदस्य

अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे

जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय

रुईछत्तिसी, ता.जि.अहमदनगर.

— महाविद्यालय विकास समिती —**(College Development Committee)**

अ.नं.	सदस्याचे नाव	पद
१.	मा.श्री. नंदकुमार भाऊसाहेब झावरे पाटील	व्यवस्थापनेचे अध्यक्ष
२.	मा.श्री. गेणुजी दगडूजी खानदेशे	व्यवस्थापनेचे सचिव
३.	मा.श्री. रामचंद्र हरिभाऊ दरे	व्यवस्थापनेचे सदस्य
४.	मा.अॅड. विश्वासराव दत्तात्रय आठरे	व्यवस्थापनेचे सदस्य
५.	मा.डॉ. विवेक प्रभाकर भापकर	व्यवस्थापनेचे सदस्य
६.	मा.श्री. महादेव बबनराव वाळके	माजी विद्यार्थी प्रतिनिधी
७.	प्राचार्य डॉ. सुरेश जनार्दन बाबर	महाविद्यालयाचे प्राचार्य
८.	प्रा.डॉ. दगडु सखाराम तळुले	विभाग प्रमुख प्रतिनिधी
९.	प्रा. रविराज भानुदास सुपेकर	IQAC समन्वयक
१०.	प्रा. राजेंद्र लक्ष्मण गोरे	शिक्षक प्रतिनिधी
११.	प्रा.डॉ. अर्चना कांतीलाल आढाव	शिक्षिका प्रतिनिधी
१२.	प्रा. पोपट बाळु सुंबरे	शिक्षक प्रतिनिधी
१३.	श्री. दादासाहेब किसन भोसले	शिक्षकेत्तर प्रतिनिधी
१४.	कु. वाळके भाग्यश्री महादेव	विद्यार्थी संसद अध्यक्ष

प्राचार्यांचे मनोगत ...

प्रिय विद्यार्थी मित्रांनो ...

करवीर छत्रपती चौथे शिवाजी महाराजांचे बलिदान व छत्रपती राजश्री शाहू महाराजांच्या प्रेरणेतून सुरु झालेल्या अ.जि.म.वि.प्रसारक समाज या शैक्षणिक क्षेत्रातील अग्रगण्य संस्थेच्या शताब्दी महोत्सव वर्षामध्ये महाविद्यालयाचा 'मानस' वार्षिकांक आपल्या अवलोकनार्थ देताना मनस्वी आनंद होत आहे.

राजश्री शाहू महाराजांच्या प्रगल्भ शैक्षणिक धोरणांचा अंगिकार केलेल्या अ.जि.म.वि.प्रसारक संस्थेने शिक्षणाची कोणतीही कौटुंबिक पार्श्वभूमी नसताना विशेषतः ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षणाच्या संधीबरोबर त्यांचा जीवनस्तर बदलण्याच्या उदात्त भूमिकेतून २० जुलै २०१२ रोजी महाविद्यालयाची स्थापना केली. शैक्षणिक गुणवत्ता व दर्जा या बाबत सदैव सतर्क आणि तत्पर असणाऱ्या संस्थेच्या मान्यवर पदाधिकाऱ्यांनी विना अनुदानित असताना सुद्धा अल्पावधीमध्ये भव्य सुसज्ज इमारती बरोबरच सर्व शैक्षणिक व पायाभूत सुविधा उपलब्ध करून दिल्या, त्या बदल त्यांचे विशेष आभार.

विद्यार्थी हाच महाविद्यालयाचा केंद्रबिंदू असून त्याच्या सर्वांगीण विकासाबरोबर त्याची गुणवत्ता वृद्धिंगत होण्यासाठी महाविद्यालयाने या शैक्षणिक वर्षामध्ये विशेष व्याख्याने, स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन, चर्चासत्रे, विविध विषयांच्या कार्यशाळा, रक्तदान शिबीर, रक्तदान जाणीव जागृती अभियान, युवतींच्या आरोग्य विषयक समस्या, हुंडाबंदी जाणीव अभियान, वृक्षारोपण, विशेष हिवाळी शिबीर, आपत्ती व्यवस्थापन, निर्भय कन्या अभियान, आई माझ्या महाविद्यालयात, पालक मेळावा, माजी विद्यार्थी मेळावा तसेच स्नेह संम्मेलनासारख्या उपक्रमांचे आयोजन अत्यंत नियोजन पूर्वक यशस्वीरित्या केले. त्याचा प्रत्यय आपणांस वार्षिकांक वाचताना निश्चिंत होईल.

ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांच्या जीवनोद्धाराचा ध्यास घेतलेल्या महाविद्यालयामध्ये शैक्षणिक सुविधा, प्राध्यापकांनी अर्जित केलेली शैक्षणिक योग्यता व खेळाडूंनी राष्ट्रीय स्तरावर मिळविलेले यश पाहता महाविद्यालयाने पुढील शैक्षणिक वर्षामध्ये नॅकला सामोरे जाण्याचा संकल्प केला आहे. महाविद्यालयाच्या सर्वांगीण प्रगतीमध्ये संस्थेचे मान्यवर पदाधिकारी, हितचिंतक पालक, माजी विद्यार्थी, प्राध्यापक, प्रशासकीय अधिकारी व शिक्षकेत्तर कर्मचाऱ्यांचा सहभाग अत्यंत उल्लेखनीय आहे.

'मानस' वार्षिकांकामधील विद्यार्थी लेखकांचे मनपूर्वक अभिनंदन 'मानस'च्या सर्वांग सुंदर साकारणाऱ्या ज्ञात व अज्ञात सर्व घटकांचे आभार 'मानस' च्या अनुषंगाने आपल्या प्रतिक्रियाच्या प्रतिकेत.

डॉ.सुरेश बाबर

प्राचार्य,

जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय, रुईछत्तिसी,
ता.जि.अहमदनगर.

संपादकीय ...

प्रिय विद्यार्थी मित्रांनो 'मानस' नियतकालिकाचा शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ चा तृतीय अंक आपल्या हाती देताना अत्यंत आनंद होत आहे. मानस अंक प्रकाशित करण्यासाठी महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी भरभरून प्रतिसाद दिला.

ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांच्या प्रतिभेला, कलागुणांना वाव देण्याचा प्रयत्न यातून केला आहे. वाचनाच्या हातांना लिहीते करावे या प्रेरणेने साकार झालेल्या या अंकात विद्यार्थ्यांनी वर्तमान स्थितीतील प्रश्न, समस्या, आव्हाने याचबरोबर बदलते जिव्हाळ्याचे नातेसंबंध यासारख्या आशयाला स्पर्श करत शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या, दुष्काळ, स्पर्धा परीक्षेतील आव्हाने, आरक्षण जातीचे की जाणीवांचे, जिजाऊ ते सावित्री एक: स्त्री प्रवास, मैत्री, आई-बाप, स्त्री, युगपुरुषांचे योगदान, वैयक्तिक अनुभव या विविध वलयांकीत विषयाचे अंतरंग उकलण्याचा प्रयत्न 'मानस' मधून केला आहे. उत्तुंग भविष्याचा उज्वल मानस साकारताना विद्यार्थ्यांकडून आलेल्या लेखनातून निवडक लेखांना या अंकात समाविष्ट करण्यात आले आहे. यात साहित्य विश्वाबरोबरच महाविद्यालयात संपन्न झालेल्या शिक्षणपुरक व समाजोपयोगी उपक्रमांचा परिचय करून दिला आहे. त्यामुळे महाविद्यालयातील प्रत्येक घटकाशी वाचकाचे स्नेहबंध निर्माण होऊन नवे ऋणानुबंध प्रस्थापित होण्यास मदत होईल.

मानस अंक सिद्ध होत असताना संस्था पदाधिकार्यांचे पाठबळ, प्राचार्यांची प्रेरणा व मार्गदर्शक, उपप्राचार्यांच्या सूचना, संपादक मंडळातील सर्वांचे सहकार्य, प्राध्यापक, प्रशासकीय कर्मचारी व विद्यार्थी यांचा यासाठी लागलेला हातभार यामुळे अंकाचे संपादन करताना मला निश्चितच आनंद मिळाला.

या अंकाला आकारबद्ध करणारे प्रतिक प्रिंटरचे संचालक मोहनराव देशमुख, अक्षररचना करणारे श्री.दत्ता पाचंग यांचे 'मानस' शी असणारे दृढ नातेच हा अंक नेटका करण्यास उपयोगी पडले. त्यांचे मी आभार मानतो.

धन्यवाद ..!

प्रा. राजेंद्र गोरे

एम.ए.(मराठी) नेट, सेट

कार्यकारी संपादक

आमचा सन्मान आमची शान

‘लावणी’ नृत्याच्या सादरीकरणास ‘भारतभूषण’ पुरस्काराने सन्मानित केलेल्या रोहीणी थोरात या विद्यार्थिनीचा सन्मान करताना मा.ना.शरदचंद्रजी पवार साहेब समवेत मान्यवर

‘सी.एम.चषक’ या स्पर्धेत रौप्य पदक विजेता महाविद्यालयातील विद्यार्थी विकास गोरे याचा सन्मान करताना महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री मा.ना.देवेंद्र फडणवीस समवेत उपस्थित मान्यवर

अभिनंदनीय ...!

प्रा. स्वप्नील चौधरी
'सेट, नेट, गेट'
(प्राणीशास्त्र) उत्तीर्ण

प्रा. शिवकुमार नेवासकर
'नेट'
(भौतिकशास्त्र) उत्तीर्ण

प्रा. संदीप भणगे
'सेट'
(भूगोल) उत्तीर्ण

प्रा. प्रवीणकुमार नागवडे
'सेट'
(इंग्रजी) उत्तीर्ण

प्रा. गणेश शेळके
'सेट'
(राज्यशास्त्र) उत्तीर्ण

प्रा. शंकर बोरुडे
'सेट'
(इतिहास) उत्तीर्ण

संपादक मंडळ - मानस २०१८-१९

विद्यार्थी संसद ..!

भाग्यश्री वाळके

विद्यापीठ प्रतिनिधी (यु.आर., एल.आर.)
(द्वितीय वर्ष विज्ञान)

निकिता जगताप

प्रथम वर्ष कला
वर्ग प्रतिनिधी

सोनाली राऊत

प्रथम वर्ष विज्ञान
वर्ग प्रतिनिधी

रोहिणी आमटे

द्वितीय वर्ष कला
वर्ग प्रतिनिधी

मंदीरा जाधव

द्वितीय वर्ष विज्ञान
वर्ग प्रतिनिधी

रेणुका टकले

तृतीय वर्ष कला
वर्ग प्रतिनिधी

प्रगती गव्हाणे

तृतीय वर्ष विज्ञान
वर्ग प्रतिनिधी

विकास गोरे

प्रथम वर्ष कला
क्रीडा प्रतिनिधी

शंकर वाघ

तृतीय वर्ष विज्ञान
रा.से.यो.
विद्यार्थी प्रतिनिधी

अश्विनी मुटकुळे

प्रथम वर्ष कला
विद्यार्थी प्रतिनिधी

नूतन कुसेकर

द्वितीय वर्ष विज्ञान
सांस्कृतिक विभाग
विद्यार्थी प्रतिनिधी

गुणवंत विद्यार्थी (शैक्षणिक विभाग)

कु. आमटे रोहिणी
प्रथम वर्ष कला : प्रथम

कु. जाधव मंदीरा
प्रथम वर्ष विज्ञान : प्रथम

कु. टकले रेणुका
द्वितीय वर्ष कला : प्रथम

कु. गव्हाणे प्रगती
द्वितीय वर्ष विज्ञान : प्रथम

कु. धावडे सुजाता
तृतीय वर्ष कला : प्रथम

उंडे अक्षय
तृतीय वर्ष विज्ञान : प्रथम

गुणवंत विद्यार्थी रा.से.यो. व कमवा -शिका योजना विभाग

कु. रणसिंग नम्रता
उत्कृष्ट स्वयंसेविका रा.से.यो.

गवळी सुधीर
उत्कृष्ट स्वयंसेवक रा.से.यो.

कु. तरटे आरती
उत्कर्ष : २०१८ विद्यापीठ स्तरावर सहभाग

कु. वाबळे मनिषा
जिल्हा युवा संसद सहभाग

कु. वाळके भाग्यश्री
उत्कृष्ट स्वयंसेविका 'कमवा व शिका' योजना

उंडे आकाश
उत्कृष्ट स्वयंसेवक 'कमवा व शिका' योजना

गुणवंत विद्यार्थी क्रीडा व कला

गोरे विकास
सी.एम.चषक रौप्य पदक विजेता (कुस्ती)
विभागीय कुस्ती स्पर्धेत निवड

कु. उघडे उर्मिला
विभागीय खो-खो
स्पर्धेसाठी निवड

कु. शेख शायदा
विभागीय खो-खो
स्पर्धेसाठी निवड

कु. चौधरी रोहिणी
विभागीय खो-खो
स्पर्धेसाठी निवड

महारनवर सचिन
विभागीय कुस्ती स्पर्धेसाठी
निवड

गोरे अभिजीत
विभागीय खो-खो स्पर्धेसाठी
निवड

कु. थोरात रोहिणी
लावणी नृत्य : राष्ट्रीय पुरस्कार

वार्षिक पारितोषिक वितरण ..!

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभाचे प्रास्ताविक करताना प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर समवेत प्रमुख पाहुणे जेष्ठ कवी नारायण सुमंत संस्थेचे अध्यक्ष मा.आ.नंदकुमार झावरे पा., उपाध्यक्ष मा.रा.ह.दरे, सचिव मा.जी.डी.खानदेशे, कार्यकारी मंडळाचे सदस्य मा.मुकेशदादा मुळे

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभातील मान्यवरांचे स्वागत आणि परिचय करून देताना पारितोषिक वितरण समारंभाचे कार्याध्यक्ष प्रा.राजेन्द्र गोरे समवेत मान्यवर

संस्था पदाधिकाऱ्यांचा परिचय करून देताना उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुडे समवेत मान्यवर

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभाचे प्रमुख पाहुणे मा.नारायण सुमंत यांचा सन्मान करताना संस्थेचे व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष मा.आ.नंदकुमार झावरे पा., समवेत मान्यवर

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात विद्यार्थ्यांना संबोधित करताना प्रमुख पाहुणे ज्येष्ठ कवी मा.नारायण सुमंत समवेत मान्यवर

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात बोलताना संस्थेचे कार्यकारी सदस्य मा.मुकेशदादा मुळे समवेत मान्यवर

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात बोलताना संस्थेचे सचिव मा.जी.डी.खानदेशे समवेत मान्यवर

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात बोलताना संस्थेचे उपाध्यक्ष मा.रा.ह.दरे समवेत मान्यवर

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात अध्यक्षीय मनोगत व्यक्त करताना संस्थेचे अध्यक्ष मा.आ.नंदकुमार झावरे पा. समवेत मान्यवर

विद्यार्थ्यांना पारितोषिकांचे वितरण करताना ज्येष्ठ कवी नारायण सुमंत समवेत मान्यवर

विद्यार्थ्यांना पारितोषिकांचे वितरण करताना संस्थेचे अध्यक्ष मा.आ.नंदकुमार झावरे पा.समवेत मान्यवर व पालक

पारितोषिक वितरण समारंभासाठी उपस्थित मान्यवरांचे आभार व्यक्त करताना कार्याध्यक्ष प्रा.राजेंद्र गोरे

क्षणचित्रे ..!

भूगोल विभागाद्वारे आयोजित सामान्यज्ञान परिक्षेसंबंधी मार्गदर्शक सूचना देताना प्रा.पोपट सुंबरे समवेत प्रा.डॉ.सुरेश बाबर व भूगोल विभाग प्रमुख प्रा.गणेश साठे

कला शाखेची रुईछत्तिशी-भिमाशंकर-डिंबे धरण-शिवनेरी या शै.सहलीत सहभागी विद्यार्थ्यांसोबत उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले, प्रा.डी.बी.वाळके, प्रा.एम.डी.पोटेरे

विज्ञान शाखेची रुईछत्तिशी-हरिश्चंद्रगड-भंडारदरा-त्र्यंबकेश्वर-सापूतारा-वणी या शैक्षणिक सहलीत सहभागी विद्यार्थी

महाविद्यालयातील वनस्पतीशास्त्र विभागात प्रात्यक्षिक करताना विद्यार्थ्यांसमवेत विभाग प्रमुख प्रा.अनिल कोलते सहकारी प्रा.किरण पाटोळे, प्रा.गणेश जावळे

भूगोल विषयाचे प्रात्यक्षिक करताना विद्यार्थ्यांसमवेत प्रा.गणेश साठे, प्रा.संदिप भणगे, प्रा.पोपट सुंबरे

पुलवामा येथील आंतकवादी हल्यात शहीद झालेल्या जवानांना श्रध्दांजली अर्पण करताना महाविद्यालयातील विद्यार्थी व प्राध्यापक वृंद

सांस्कृतिक उपक्रम ..!

'वक्तृत्व स्पर्धेत' वक्तृत्व सादर करताना विद्यार्थिनी

महाविद्यालयीन निबंध स्पर्धेत प्रथम क्रमांक प्राप्त रोहिणी भांबरेचा सत्कार करताना संस्थेचे सचिव मा.जी.डी.खानदेशे समवेत मान्यवर

सांस्कृतिक विभागाद्वारे आयोजित मेहंदी स्पर्धेची पाहणी करताना मा.पुनम पाटील (डी.वाय.एस.पी. अ.नगर), प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर व आदी मान्यवर

ग्रंथालय विभागाद्वारे आयोजित 'वाचन प्रेरणा दिनानिमित्त' मार्गदर्शन करताना प्रा.डॉ.खासेराव शितोळे समवेत मा.डॉ.ए.टी.पोकळे, प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर

मराठी विभाग आयोजित वक्तृत्व स्पर्धेतील विद्यार्थ्यांना संबोधित करताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर परीक्षक प्रा.प्रविण नागवडे, प्रा.भगणे एस.एस.

महाविद्यालयीन सांस्कृतिक विभागाने आयोजित केलेल्या 'रांगोळी स्पर्धेचे' निरीक्षण करताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, सांस्कृतिक विभाग प्रमुख प्रा.राजेंद्र गोरे समवेत प्राध्यापक व विद्यार्थिनी

'राजमाता जिजाऊ जयंती' व 'युवा दिनाच्या' कार्यक्रमप्रसंगी मार्गदर्शन करताना प्रा.डॉ.मोहन देशमुख समवेत प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले, प्रा.राजेंद्र गोरे, प्रा.रमेश शितोळे

छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती निमित्त मार्गदर्शन करणारे शिवव्याख्याते प्रा.मारुती शेळके समवेत महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले, प्रा.राजेंद्र गोरे, प्रा.रमेश शितोळे

'क्रांतीज्योती' सावित्रीबाई फुले जयंती निमित्त प्रतिमा पूजन करताना विद्यार्थीनी समवेत महाविद्यालयाचे प्राचार्य व प्राध्यापकवृंद

सांस्कृतिक विभागाद्वारे आयोजित 'साडी डे' मध्ये सहभागी झालेल्या विद्यार्थीनी

सांस्कृतिक विभागांतर्गत घेण्यात आलेल्या विविध कलर डे उपक्रमात सहभागी विद्यार्थी समवेत संस्थेचे पदाधिकारी व मान्यवर

राष्ट्रीय सेवा योजनेचे स्वयंसेवक महाविद्यालयातील वनस्पतीशास्त्र गार्डनची जोपासना करताना विद्यार्थी समवेत वनस्पतीशास्त्र विभागप्रमुख प्रा.अनिल कोलते

विभागीय उपक्रम ..!

मराठी विभागाद्वारे आयोजित 'मराठी राजभाषा दिनाच्या' कार्यक्रमाचे प्रमुख व्याख्याते कवी बाळासाहेब अमृते यांचा सन्मान करताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले, मराठी विभाग प्रमुख प्रा.राजेंद्र गोरे

हिंदी विषयाच्या कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना डॉ.सुरेश कुमार जैन, मा.डॉ.विश्वनाथराव काळे, मा.डॉ.बाळासाहेब सागडे, प्राचार्य सुरेश बाबर विद्यार्थी कल्याण अधिकारी प्रा.रमेश शितोळे

इंग्रजी विभागाच्या कार्यशाळेत विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना प्रा.डॉ.बाळासाहेब सागडे समवेत विद्यार्थी व प्राध्यापकवृंद

इतिहास विभागाद्वारे आयोजित मोडी लिपी प्रशिक्षण कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना मा.प्रा.संतोष यादव मा.ईश्वर लोहार, प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले इतिहास विभाग प्रमुख प्रा.रमेश शितोळे

अर्थशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना मा.ईश्वर लोहार निरीक्षक जिल्हा उद्योग केंद्र अ.नगर मोडी लिपी तज्ञ मा.संतोष यादव, प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले विद्यार्थी कल्याण अधिकारी प्रा.रमेश शितोळे

राज्यशास्त्र विभागाने आयोजित नवमतदार नोंदणी अभियान प्रभात फेरीचे संचालन करताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले, राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख प्रा.गणेश शेळके, महाविद्यालय नोडल अधिकारी प्रा.सुहास नवले

भूगोल विभागाने आयोजित केलेल्या 'मृदा संधारण व मृदा परीक्षण' कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना मा.डॉ.एस.आर.कराळे, मा.बी.डी.ताकटे, प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, प्रा.गणेश साठे, प्रा.रमेश शितोळे

रसायनशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित कार्यशाळेत प्रास्ताविक करताना रसायनशास्त्र विभागप्रमुख प्रा.रविराज सुपेकर, प्रा.डॉ.डी.आर.तुंबे, प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले विद्यार्थी कल्याण अधिकारी प्रा.रमेश शितोळे

वनस्पतीशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना श्री.मुलिकादेवी महाविद्यालय, निघोज चे प्राचार्य डॉ.सहदेव आहेर समवेत विद्यार्थी व प्राध्यापकवृंद

भौतिकशास्त्र कार्यशाळेत उपस्थित मा.डॉ.एस.एल.कदम, मा.डॉ.सुरेश बाबर, डॉ.डी.एस.तळुले, प्रा.रमेश शितोळे आदी मान्यवरांचे स्वागत व प्रास्ताविक करताना भौतिकशास्त्र विभाग प्रमुख प्रा.देविदास काळे

प्राणीशास्त्र विभागाने आयोजित केलेल्या 'रक्तदान शिबीरात' युवकांना रक्तदानाचे आवाहन करताना रुईछत्तिरी चे सरपंच मा.श्रीकांत जगदाळे, समवेत प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, प्रा.सदस्य प्रवीण गोरे व मान्यवर

विज्ञान विभागाच्या शैक्षणिक सहलीत अलिबाग-मुरुड जंजिरा-श्रीवर्धन-रायगड सहभागी प्राध्यापकवृंद व विद्यार्थी

स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्रातर्गत आयोजित विशेष व्याख्यानच्या व्याख्याता मा.पुनम पाटील (डी.वाय.एस.पी.अ.नगर) प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले, प्रा.डॉ.अर्चना आढाव

वनस्पतीशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित 'पुष्परचना स्पर्धेतील' विद्यार्थ्यांसमवेत मा.ए.टी.पोकळे, मा.डॉ.के.एच.शितोळे, प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले, प्रा.अनिल कोलते, प्रा.रविराज सुपेकर समवेत प्राध्यापकवृंद

इंग्रजी व हिंदी विषयाच्या कार्यशाळेचे उद्घाटन करताना मा.डॉ.सुरेशकुमार जैन, डॉ.विश्वासराव काळे, मा.डॉ.बाळासाहेब सागडे विद्यार्थी कल्याण अधिकारी प्रा.रमेश शितोळे तसेच उपस्थित प्राध्यापकवृंद व मान्यवर

महाविद्यालयातील 'वनस्पतीशास्त्र गार्डनला' दिलेल्या भेटीचा एक अविस्मरणीय क्षण ...

सांस्कृतिक कलाविष्कार ..!

वार्षिक स्नेहसंमेलन प्रसंगी 'देशभक्तीपर गीत' सादर करताना महाविद्यालयातील विद्यार्थी

वार्षिक स्नेहसंमेलन प्रसंगी 'समुहनृत्य' सादर करताना महाविद्यालयातील विद्यार्थीनी

वार्षिक स्नेहसंमेलन प्रसंगी 'समुहनृत्य' सादर करताना महाविद्यालयातील विद्यार्थीनी

वार्षिक स्नेहसंमेलन प्रसंगी 'समुहनृत्य' सादर करताना महाविद्यालयातील विद्यार्थी

वार्षिक स्नेहसंमेलन प्रसंगी 'नाटीका' सादर करताना महाविद्यालयातील विद्यार्थीनी

वार्षिक स्नेहसंमेलन प्रसंगी वैयक्तिक 'लावणी नृत्य' सादर करताना महाविद्यालयातील विद्यार्थीनी

वार्षिक स्नेहसंमेलन प्रसंगी 'समाजप्रबोधनपर गीत' सादर करताना महाविद्यालयातील विद्यार्थी

वार्षिक स्नेहसंमेलन प्रसंगी 'समुहनृत्य' सादर करताना महाविद्यालयातील विद्यार्थीनी

वार्षिक स्नेहसंमेलन प्रसंगी 'समुहनृत्य' सादर करताना महाविद्यालयातील विद्यार्थी

रा.से.यो. च्या श्रमसंस्कार शिबीरातील विविध गुणदर्शन कार्यक्रमात समाजप्रबोधनपर नाटिका सादर करताना महाविद्यालयातील विद्यार्थीनी

रा.से.यो. च्या श्रमसंस्कार शिबीरातील विविध गुणदर्शन कार्यक्रमात वैयक्तिक नृत्य सादर करताना महाविद्यालयातील विद्यार्थी

इतर उपक्रम ..!

विद्यार्थ्यांना संबोधित करताना संस्था कार्यकारीणी सदस्य प्रा.डॉ.ए.टी.पोकळे समवेत माजी प्राचार्य मा.खासराव शितोळे, प्राचार्य मा.डॉ.सुरेश बाबर

महाविद्यालयाद्वारे आयोजित पालक मेळाव्यात उपस्थित पालक माता व पिता भोजनाचा आस्वाद घेताना

विद्यार्थी कल्याण मंडळ आयोजित निर्भय कन्या अभियानात मार्गदर्शन करताना प्रा.डॉ.मंगेश वाघमारे समवेत मा.मनिषा पुंडे, प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले, प्रा.रमेश शितोळे

हिंदी दिन समारोहाच्या कार्यक्रमाप्रसंगी प्रास्ताविक करताना प्रा.डॉ.अर्चना आढाव समवेत मा.डॉ.अमरजा रेखी, प्राचार्य सुरेश बाबर, प्रा.रेश्मा सोनवणे

माजी विद्यार्थी स्नेह मेळाव्यास उपस्थित विद्यार्थ्यांची नोंदणी व स्वागत करताना प्रा.रमेश शितोळे, प्रा.रविराज सुपेकर, प्रा.अनिल कोलते, प्रा.गणेश शेळके व माजी विद्यार्थी

पालक मेळावा व आई माझ्या महाविद्यालयात या कार्यक्रमास उपस्थित पालकांशी आई व मुलगी या नात्याचे भावतरंग उकलताना प्रा.दया जेठे

सांस्कृतिक विभागाद्वारे आयोजित 'साडी डे' उपक्रमात सहभागी विद्यार्थी व विविध कलर डे संयोजिका प्रा.नयना क्षीरसागर, प्रा.डॉ.अर्चना आढाव, प्रा.रेश्मा सोनवणे, प्रा.शुभांगी पवार

विज्ञान मंडळाने आयोजित केलेल्या रांगोळी स्पर्धाचे निरीक्षण करताना मा.प्रा.डॉ.ए.टी.पोकळे, मा.प्राचार्य खाशेराव शितोळे, प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर व प्राध्यापक वृंद

IQAC विभागाद्वारे आयोजित 'नॅक' मार्गदर्शन पर विशेष व्याख्यानात संबोधित करताना न्यू आर्ट्स महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.बी.एच.झावरे समवेत महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले, IQAC समन्वयक प्रा.रविराज सुपेकर

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या सारोळा कासार येथील विशेष श्रमसंस्कार शिबीराच्या समारोपप्रसंगी संस्थेचे अध्यक्ष मा.आ.नंदकुमार झावरे पा.यांचा सन्मान करताना मा.पं.स.सदस्य रविंद्र कडूस, सरपंच आरतीताई कडूस, मा.बाळासाहेब धामणे

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या सारोळा कासार येथील विशेष श्रमसंस्कार शिबीराच्या उद्घाटन प्रसंगी मा.श्री.अशोकराव काळे यांचा सत्कार करताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, संस्थेचे उपाध्यक्ष मा.रा.ह.दरे, प्राचार्य बी.ए.झावरे

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या सारोळा कासार येथील विशेष श्रमसंस्कार शिबीरात मनोगत व्यक्त करताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर व उपस्थित मान्यवर

राष्ट्रीय सेवा योजना ...

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या सारोळा कासार येथील विशेष श्रमसंस्कार शिबीरात सहभागी झालेले महाविद्यालयीन विद्यार्थी

राष्ट्रीय सेवायोजनेच्या सारोळा कासार येथील विशेष श्रमसंस्कार शिबीराच्या समारोप प्रसंगी मनोगत व्यक्त करताना महाविद्यालयीन विद्यार्थीनी कु. वाबळे मनिषा व मान्यवर

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या शिबीरास भेट देताना राष्ट्रीय सेवा योजनेचे जिल्हा समन्वयक प्रा.डॉ.शरद बोरुडे, प्रा.आर.जी.कोल्हे, प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, मा.विजय साबळे व आदी प्राध्यापक विद्यार्थी

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विशेष श्रमसंस्कार शिबीरात सहभागी विद्यार्थ्यांसमवेत महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, कार्यक्रमाधिकारी प्रा.प्रविणकुमार नागवडे, प्रा.डॉ.अर्चना आढाव, प्रा.राजेंद्र गोरे, प्रा.नयना क्षीरसागर

हिवाळी विशेष श्रमसंस्कार शिबीरात गॅबियन बंधारा बांधताना विद्यार्थी

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विशेष श्रमसंस्कार शिबीरात सहभागी विद्यार्थ्यांनी सारोळा कासार येथील पूर्वा नदीवर बांधलेला गॅबियन बंधारा

विद्यार्थी विकास मंडळ ..!

विद्यार्थी कल्याण मंडळाद्वारे आयोजित 'आई माइया महाविद्यालयात' कार्यक्रमात उपस्थित मातांना मार्गदर्शन करताना प्रा.दया जेठे समवेत प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले, प्रा.रमेश शितोळे, प्रा.राजेंद्र गोरे

भूगोल विभागाद्वारे आयोजित 'माती परीक्षण व मृदा संधारण' कार्यशाळेस उपस्थित मान्यवर मा.डॉ.एस.आर.कराळे, मा.बी.डी.ताकटे, प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, प्रा.गणेश साठे

विद्यार्थी कल्याण मंडळ व रसायनशास्त्र, भौतिकशास्त्र, वनस्पतीशास्त्र यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित कार्यशाळेत सहभागी मान्यवरांचा सन्मान करताना प्रा.डॉ.मा.बी.ए.पाटील व उपस्थित मान्यवर

BSD आयोजित अवयवदान जाणीव जागृती कार्यशाळेच्या प्रमुख व्याख्याते मा.महेश भागवत यांचा सन्मान करताना प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर समवेत मा.सतिष अहिरे, डॉ.डी.एस.तळुले, विद्यार्थी कल्याण अधिकारी प्रा.रमेश शितोळे

विद्यार्थी कल्याण मंडळातर्गत आयोजित 'आपत्ती व्यवस्थापन' कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना मा.शंकर मिसाळ (अग्निशामक अधिकारी, अ.नगर)

विद्यार्थी कल्याण मंडळातर्गत 'निर्भय कन्या' अभियानाचे द्विप्रज्वलन करताना प्रा.डॉ. मंगेश वाघमारे, प्रा.मनिषा पुंडे, प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले, प्रा.रमेश शितोळे

क्रीडा विभाग ..!

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात पारितोषिक वितरण करताना प्रमुख पाहुणे मा.नारायण सुमंत समवेत मान्यवर

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात पारितोषिक वितरण करताना कार्यक्रमाचे अध्यक्ष, संस्थेचे अध्यक्ष मा.आ.नंदकुमार झावरे पा. व समवेत मान्यवर

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात पारितोषिक वितरण करताना प्रमुख पाहुणे मा.नारायण सुमंत समवेत मान्यवर

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात पारितोषिक वितरण करताना संस्थेचे सचिव मा.जी.डी.खानदेशे समवेत मान्यवर

महाविद्यालयाच्या क्रीडांगण उद्घाटन कार्यक्रमाचे अध्यक्ष संस्थेच्या कार्यकारीचे सदस्य मा.मुकेशदादा मुळे यांचा सन्मान करताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर समवेत मान्यवर

महाविद्यालयातर्गत खो-खो स्पर्धेतील विद्यार्थीनी समवेत प्रा.संदीप भणगे

क्षणचित्रे ..!

ज्येष्ठ समाजसेवक श्री.राजाराम भापकर गुरुजी यांची
महाविद्यालयास भेटीचा प्रसंग

'पदवी ग्रहण' समारंभात
पदवी ग्रहण करताना विद्यार्थीनी

'रासेयो' च्या सारोळा कासार येथील श्रमसंस्कार शिबीरात उत्कृष्ट
स्वयंसेविकेचा सन्मान स्विकारताना कु.रणशिंग नम्रता हिचा सन्मान करताना
न्यू आर्ट्स महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.बी.एच.झावरे

विद्यार्थी कल्याण मंडळाच्या 'निर्भय कन्या' अभियानांतर्गत कार्यशाळेत
विद्यार्थीनींना स्वसंरक्षणाचे धडे देताना प्रा.मनिषा पुंडे समवेत विद्यार्थीनी

'राष्ट्रीय एकता दिनानिमित्त' विद्यार्थी व प्राध्यापकांना राष्ट्रीय एकात्मतेची
शपथ देताना प्राचार्य, प्राध्यापकवृंद तसेच विद्यार्थी

प्राणीशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित 'रक्तदान शिबीरात' रक्तदान करताना
प्रा.प्रविणकुमार नागवडे, प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, सरपंच श्रीकांत जगदाळे,
ग्रा.स.प्रवीण गोरे, सोमनाथ गोरे, बापु कुटे प्राणीशास्त्र विभागप्रमुख प्रा.महेश ठाकरे

इ.प.. शतकोत्तर प्रगतीकडे !

अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाज, संस्था शैक्षणिक क्षेत्रात १०० वर्ष अविरतपणे वाटचाल करित शतकोत्तर वर्षात पर्दापण करित आहे. यावर्षी संस्था आपला शताब्दी महोत्सव साजरा करित आहे.

करवीर छत्रपती चौथे शिवाजी महाराजांच्या बलिदानाची प्रेरणा आणि राजर्षी शाहु महाराजांनी आपल्या शिक्षणविषयक विचारधारेला अनुसरून केलेल्या प्रत्यक्ष मदतीतून 'करवीर छत्रपती चौथे शिवाजी महाराज मराठा बोर्डिंग' या नावाने संस्थेचे रोपटे सन १९१८ साली एका छोट्या वसतिगृहाच्या रूपाने लावले गेले. संस्थेला लाभलेला वारसा जसा राजर्षी शाहु महाराजांच्या सामाजिक उत्थानाच्या विचारांचा होता तसाच तो महात्मा फुले व भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या बहुजन उध्दाराचाही होता. अगदी प्रारंभापासून ग्रामीण भागातील शेतकरी, कष्टकरी आणि एकूणच वंचित असलेल्या जनसामान्यांपर्यंत शिक्षण पोहचले पाहिजे आणि त्याद्वारे त्यांना आपण उभे केले पाहिजे, यासाठी संस्था चालकांनी अविश्रांत परिश्रम घेतले.

सुरुवातीपासूनच संस्था कार्यकर्ते निःस्वार्थी वृत्तीने सामाजिक व शैक्षणिक काम करित असल्यामुळे समाजातील अनेक घटक संस्थेबरोबर जोडले गेले. त्यामुळे शिक्षणाला मक्तेदारीकडून सार्वजनिकतेकडे नेण्यात संस्थेला मोठे यश संपादन करण्यात आले.

“तेजोऽसि तेजो मे देहि !” हे ब्रीद वाक्य स्विकारून सुरुवातीला केवळ ११ विद्यार्थी संख्या असणाऱ्या 'मराठा बोर्डिंग' चा विस्तार पुढे 'अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाज' या नावाने झाला. आज शतक पूर्तीचा सोहळा साजरा करित असताना विविध विद्यालये व महाविद्यालये मिळून १२२ शाखा ७५ हजार विद्यार्थी आणि सुमारे ४ हजारांहून अधिक कर्मचारी वर्ग, असे विशाल स्वरूप संस्थेस प्राप्त झाले आहे. अर्थात हे स्वरूप अनंत अडचणी व संघर्षातून उभे राहिले आहे. बहुजन समाजासाठी होत असलेल्या शैक्षणिक कार्यात आपलेही योगदान असावे म्हणून सर्वसामान्य गोरगरीब जनतेने लावलेला हातभार मोलाचा ठरला. 'संस्था आपली आहे, बहुजनांची आहे' ही आपुलकीची भावना आजतागायत जनमाणसात टिकून आहे. संस्थेने गेल्या शंभर वर्षात पिढ्यानपिढ्या शिक्षणापासून वंचित राहिलेल्या ग्रामीण भागातील मुलांमुलींमध्ये परिस्थितीला सामोरे जाण्याची क्षमता निर्माण केली आहे.

'शताब्दी महोत्सवाच्या' निमित्ताने आनंद साजरा करित असतानाच भविष्यातील आव्हानांना सामोरे जाण्यासाठी आवश्यक असलेल्या नव्या योजनांचा संकल्प व त्या संकल्पाची प्रत्यक्ष कार्यवाही करण्याचा विचार संस्था पातळीवर अव्याहतपणे सुरु आहे. म्हणूनच संस्थेची वाटचाल नवनवे शैक्षणिक उपक्रम राबवत अखंडित सुरु राहिल, असा विश्वास यानिमित्ताने व्यक्त करावासा वाटतो.

आम्हा घरी धन शब्दांचीच रत्ने । शब्दांचीच वस्त्रे यत्न करु ॥१॥
शब्दचि आमूच्या जीवीचे जीवन । शब्दे वाटू धन जनलोका ॥२॥
तुका म्हणे आम्हा शब्दचि हा देव । शब्देचि गौरव पूजा करु ॥३॥

- संत तुकाराम

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	लेख/कविता	लेखक/कवी	अ. क्र.	लेख/कविता	लेखक/कवी
१	दुष्काळ आणि राजकारण	केतन काळे	३७	चला देशाला वैभवशाली बनवूया	प्रमिला भुजबळ
२	विज्ञान शाप की वरदान	भगवान शेळके	३८	आधार	साक्षी कासार
३	शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या	प्रविण धनवट	३९	भ्रष्टाचार हाच शिष्टाचार	अंबिका घोंगडे
४	माझे सर	रुपाली पठारे	४०	तुझा विचार	प्राजक्ता कारंजकर
५	औषधी वनस्पती वाळा	रेवती निसळ	४१	मैत्री	योगेश फलके
६	जैविक विविधतेला आसरा देणारी घरे	मंदीरा जाधव	४२	जन्मदाती आई	अंबिका घोंगडे
७	जागतिक तापमानवाढ : एक समस्या	जयश्री कर्णे	४३	माझ्या समाज बांधवांसाठी	मनिषा वाबळे
८	महाविद्यालयीन मैत्री	ऋषीकेश बोडखे	४४	का वाढते बेकारी	रुपाली लोखंडे
९	नशिबाचा आत्मविश्वास	साक्षी कासार	४५	नशीब	संचिता भांबरे
१०	औद्योगिक युवा भारत	ऋषीकेश बोडखे	४६	विनोद	रेश्मा पाडळकर
११	आई-बाबा	पल्लवी सायंबर	४७	काय गुन्हा केला मी ?	
१२	तरुण पिढी	पल्लवी सायंबर	४८	मुलीच्या जीवनाची कहाणी	सोनाली राऊत
१३	दुसऱ्याशी नव्हे स्वतःशी स्पर्धा करा	शुभांगी गिलके	४९	आई-बाबा	
१४	जिजाऊ ते सावित्री	प्रशांत घोडके	५०	निरोप	अश्विनी मुटकळे
१५	मैत्री	शुभांगी गिलके	५१	माझ्या आईची शिकवण	रेवती निसळ
१६	महात्मा ज्योतिबा फुले : एक युगपुरुष	झुंबरा भांबरे	५२	एकदा भेटशील का ?	विक्रम थोरात
१७	छत्रपती शिवाजी महाराजांचे अर्धशास्त्र	रुपाली लोखंडे	५३	मराठी साहित्यिक व त्यांची टोपण नावे	प्रमिला भुजबळ
१८	माणुसकी	सोनाली राऊत	५४	आईचे गुणगान खुप झाले	शुभांगी रायकर
१९	आई	प्रियंका सुर्यवंशी	५५	हे जीवन	रुक्मिणी थोरवे
२०	पहारा	रेवती निसळ	५६	दे जन्म तु मानवतेला	रुक्मिणी थोरवे
२१	आरक्षण : बेरोजगारीला उत्तर	प्रिती खाकाळ	५७	तोल	प्राजक्ता कारंजकर
२२	वाढती बेरोजगारी	रोहिणी भांबरे	५८	वेध	रुक्मिणी थोरवे
२३	वेळेचे महत्व	रोहिणी भांबरे	५९	तुझ्या बरोबर असावंस वाटतं	प्रिती खाकाळ
२४	आयुष्य	शिवानी पठारे	६०	स्त्री जन्म	प्रियंका सुर्यवंशी
२५	शेतकरी	ऋतुजा माळशिकारे	६१	थोर वैज्ञानिक मेरी क्युरी	कावेरी कोतकर
२६	फौजी	रेणुका टकले	६२	राष्ट्रीय सेवा योजना	शामल बोरुडे
२७	मोबाईल शाप की वरदान	रुक्मिणी थोरवे	६३	मुलगी म्हणजे काय ?	प्रियंका सुर्यवंशी
२८	आयुष्य जास्त सुंदर वाटत	नीता बोरुडे			
२९	लोकशाहीतील आंदोलने	मनिषा वाबळे			
३०	कॉलेज	प्रियंका दुसाणे			
३१	मुलगा - मुलगी भेद कशाला	प्रांजली साळवे			
३२	भारतातील भ्रष्टाचार	रेश्मा पाडळकर			
३३	एम.पी.एस.सी. - रोजगाराची संधी...	रोहिणी भांबरे			
३४	जगात कोणी कोणाच नसतं	करण धनवट			
३५	लोकसंख्या वाढीचा इतिहास	रोहिणी भांबरे			
३६	कुटुंबाचा आधारस्तंभ	रुपाली दाते			

दुष्काळ आणि राजकारण

"दुष्काळ आणि राजकारण' सर्व भारतात दुष्काळ पडला तर आपल्या देशातील गोरगरिबांचे जीवन बेकार होईल. गुरे-ढोरांचे हाल होतील. मानवाची खाण्याची खुप होईल. गुरांना चारा मिळणार नाही, पाणी पिण्यास टंचाई लोक ज्या पाण्याने आंघोळ करतात तेच पाणी काहीतरी धुण्यासाठी वापरतात.

एखाद्या छोट्याशा भागात दीर्घकाळापर्यंत पाऊसच पडला नाही तर तेथिल लोकांच्या जीवणावर विपरीत परिणाम होतील ? गावाच्या जलस्रोतातून आणलेले पाणी टाक्यांमध्ये स्थिर राहू देतात आणि तुम्ही वापरतात.

बाष्पीभवाणामुळे पाण्याची सतत वाफ होत असते. त्यामुळे अवर्षण अनुभवणाऱ्या भागातील नद्या, तळी, विहीरी, बंधारे, धरणे यातील पाण्याची पातळी बाष्पीभवाणामुळे कमी कमी होते, किंवा त्यापैकी काही कोरडेही पडतात. तसेच जमिनही कोरडी पडते. अशा परिस्थितीत जनावरांना आणि आपल्यालाही पिण्याच्या पाण्याची टंचाई जाणवते. शेतीसाठी पाणी मिळत नाही. म्हणजेच दुष्काळ पडतो. दुष्काळ ही एक नैसर्गिक आपत्ती आहे.

दुष्काळात पाणी नसते, त्यामुळे शेतात धान्य काही नसते. त्यामुळे मानवाला वाईट वाटते. दुष्काळात धान्य आणि चारा मिळणे हे खुपच कठीण होते. आपल्या राज्यात, देशात किंवा जगाच्या एखाद्या भागात दुष्काळ पडल्याचे तुम्ही ऐकले असेल तर ज्या भागात दुष्काळ पडतो. विपरीत परिस्थितीशी सामना करावा लागतो. त्या भागातील प्राणी, वनस्पती, मानव यांनाही दुष्काळाचा तडाखा बसतो. जिकडे-तिकडे पाणीच पाणी खळखळणारे झरे, झुळझुळणारे गवत, पोपटी लवलवणारे तुरे ही बला कवीची कविता वाचली तर आपल्या डोळ्यासमोर एक निसर्गरम्य चित्र उभे राहते. पण आज हे निसर्गरम्य चित्र फक्त आपल्याला कवितेतच पाहायला मिळते. जिथे प्यायला पाणी नाही तिथे खळखळणाऱ्या झऱ्यांचे दर्शन कोठून होणार. पाऊस पडला नाही तर नद्या खुप कोरड्या पडतात. नद्यांमध्ये खुप कचरा होतो. पाणी असेल तर कचरा वाहून जातो. नद्या स्वच्छ व सुंदर होतात.

पाण्याची समस्या निर्माण होण्याचे मुख्य कारण म्हणजे अवेळी आणि कमी प्रमाणात पडणारा पाऊस. एकीकडे अवर्षण तर दुसरीकडे पुरामुळे लोकांचे होणारे हाल उदाहरण म्हणूनच द्यायचेच झाले तर २००३ साली महाराष्ट्रातील ९ जिल्हे दुष्काळग्रस्त आहेत. पावसाचा एकही थेंब जमिनीवर पडलेला नाही, तर दुसरीकडे आसाम, बिहार, ओरिसा या राज्यात पुरामुळे अनेक बेघर झाले. कित्येक बळी गेले. खरंच पाण्याच वागणं किती विसंगत आहे. हे वागणं पाण्याचं म्हणण्यापेक्षा माणसाचे म्हणावं लागेल.

“श्रावणमासी हर्षमानसी
हिरवळ दाटे चोहिकडे
क्षणात येते सरसर शिरवे
क्षणात फिरुनी ऊन पडे”

आज तर श्रावणात हिरवळ दिसत नाही. तर सगळीकडेच वाळवंट दिसते आणि पाण्यासाठी स्त्रियांना वणवण भटकावे लागत आहे. एक दीड कीलोमीटर परिसरात भटकावे लागत आहे. ट्रॅक्टरद्वारे पाणीपुरवठा केला जात आहे. शेतातील उभी पिके जळून जात आहे. शेतकरी हवालदील झाले आहेत.

ये रे ये रे पावसा, तुला देतो पैसा असे म्हणण्याची वेळ आली आहे. पण पैसा देवून पाऊस पाणी थोडेच येणार आहे पण आज विज्ञानाच्या प्रगतीमुळे हे शक्य झाले आहे. यामुळे लोक सर्व भारतात व छोट्या गावात राजकारण करतात अशाने असे झाले पाहीजे. पण पाऊस पडत नाही. दुष्काळ पडला गोरगरिबांची हाल होतात. काय करावे ? जगावे, का मरावे ? असे लोकांचे हाल होतात. पावसामुळे आपल्याला पुन्हा-पुन्हा पाणी उपलब्ध होते. सर्वसाधारणपणे आपल्याला वर्षातून चार महिने पावसाचे पाणी मिळते. पावसाचे पाणी साठवले नाही तर आपल्याला दैनंदिन गरजांसाठी पाणी उपलब्ध होणार नाही.

पावसाचे पाणी थांबायला शिका,
थांबलेल्या पाण्याला जिरवायला शिका
वर्षभर पाण्याची गरज भागवण्यासाठी पावसाचे पाणी अडवावे लागते. पाणी अडवले की, ते जमिनीत जिरते. भुजलाचा

साठा वाढल्याने झाडांना पाणी मिळते, तसेच विहीरींना पाणी मिळते, आणि शेती करणे शक्य होते. दुष्काळाने लहान मुले मरण पावतात, गुरे मरतात. का ? कारण पाणी पाहीजे. पाऊस पडल्याने सगळीकडे हिरवे -हिरवे वाटते. पाणी हे जीवन आहे म्हणूनच पाणी अडवा, पाणी जिरवा, साठवा आणि काटकसरीने वापरा.

गावामध्ये दुष्काळ पडला. राज्य, देशात भ्रष्टाचार संपूर्ण जगभर पसरलेला आहे. आज गावातील ग्रामपंचायती घटनेने तयार करून ठेवलेली असल्यास ती सार्वभौम आहे. ग्रामसभा लोकशाहीतील सर्वोच्च व्यवस्था आहे. त्यामुळे तरुणांनी, युवकांनी एकत्र येवून ग्रामपंचायतीच्या कारभाराची चौकशी करणे गरजेचे आहे.

आओ बच्चो तुम्हे दिखाए झाँकी हिंदूस्तान की,
इस मिट्टी से तिलक करो ये धरती है बलिदान की,
आओ बच्चो तुम्हे दिखाए सरकार हिंदूस्तान की,
मिट्टी से तिकल ना करो ये धरती है भ्रष्टाचारों की

राजकारण हे अतिशय धोकादायक आहे. आणि आपला एखादा व्यक्ति राजकारणात उभा असेल तर आपल्याला असे वाटते की राजकारणात आपल्या व्यक्ति पहिल्या याव्यात. खरं तर राजकारणात ज्या श्रीमंत व्यक्ति असतात, ते एका मतदानाला पाचशे रूपए देतात व आपल्याकडे मत खेचण्याचा प्रयत्न करतात. पण नेहमी गरीब हे गरीबच असतात. ते कोणालाही पैसे देत नाहीत. त्यांच्याकडे मान, मर्यादा, माया असते. श्रीमंत व्यक्ति निवडून आल्यावर ते गावचा व्यवहार जास्तीत जास्त चालवत नाही. पण गरीब हेअसे असतात की ते गावचा व्यवहार चांगला चालवतात, त्यांना गरीबांच्या भावना कळतात. ते गरीबांकडे जास्त लक्ष देतात.

केतन काळे

तृतीय वर्ष कला

विज्ञान शाप की वरदान

आजच युग हे विज्ञानाचे युग आहे. विज्ञानामधले अविष्कार आणि चमत्कार यांनी जगाचा चेहराच बदलून टाकला आहे. आज आपण विज्ञानांच्या वरदानांचा लाभ घेत आहोत.

विजेच्या शोधाने आपल्या जीवनात प्रत्येक क्षेत्रात क्रांती केली आहे. आज वीज आपलं जेवण बनवते. विजेवर पंखा चालतो. विज आपल्याला प्रकाश देते. अनेक कारखाने विजेवर चालतात. खरंच विजेचा शोध आजच्या युगात कल्पवृक्ष सिद्ध झाला आहे का ? त्याचबरोबर विज्ञानाची अजून एक कमाल म्हणजे संगणक.

विज्ञानाची कमाल झाली
वीज खेडी-गावापर्यंत पोहचली
विज्ञानाची कमाल झाली
संगणकाद्वारे माहिती आपल्या दारी आली

विज्ञानाची कमाल झाली,
तंत्रज्ञान माहिती सर्वापर्यंत पोहचली
विज्ञानाची कमालच झाली,
शास्त्रज्ञांनी विविध शोधचशोध लावले
मानवाची मजाच झाली.

आजच्या या विज्ञानयुगाने जगात अशी काही जादू केली आहे की, आज जर कोणी पूर्वज आला तर तो ओळखणारच नाही हे जग, विज्ञानाच्या अविष्कारांनी आपल्या जगाला खूप छोट केलं आहे. रेल्वे, मोटार यांसारख्या साधनांच्या सहाय्याने आपण हजारो किलोमीटरच अंतर खुप कमी वेळात पार करू शकतो. रेडिओ, फोन, दूरदर्शन द्वारे आपण खूप कमी वेळात माहिती दूरपर्यंत पोहचू शकतो. कंप्युटरच्या लाभांविषयी तर सर्वच परिचीत आहेत. इंटरनेट तर माहितीचे

भांडारच आहे.

सिनेमा आणि दूरदर्शन हे मनोरंजन क्षेत्रातील विज्ञानाने दिलेली अनमोल देण आहे. विज्ञानाने मेडिकल क्षेत्रातही खुप प्रगती केली आहे. औषध आणि उपचार यामुळे पेशंट ला जीवनदान मिळतं. विज्ञानाच्या उपकरणांमुळेच कृषी क्षेत्रात हरित क्रांती झाली. आजच्या युगात विचार -क्रांती आणण्याच श्रेय मुद्रणयंत्रणाच्या अविष्कारांना जात.

काही लोक विज्ञानाला अभिशाप म्हणतात. त्यांच्या मते विज्ञानातील अस्त्र-शस्त्रज्ञ यांनी जगाला विनाशाच्या मार्गाने घेऊन चालते आहेत. विज्ञानाने मशीनचा अविष्कार करून जगाला बेकारी आणि बिमारीकडे घेऊन चालला आहे. त्यांच्या

मते आतंकवादी वृत्तीलालही विज्ञानचं प्रोत्साहन देतं.

काही प्रमाणात विज्ञान मानवासाठी हानिकारक होऊ शकतं. पण यात शंका नाही की विज्ञान जगासाठी वरदान सिध्द झालं आहे.

भगवान शेळके

तृतीय वर्ष कला

शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या

आमचा भारत देश कृषीप्रधान देश आहे, असे आपण मोठ्या अभिमानाने सांगतो. आपल्या देशात शेती हाच प्रमुख व्यवसाय आहे. असे असूनही आज शेतकरी 'आत्महत्या' करीत आहेत असे का ?

स्वातंत्र्योत्तर काळात भारतात शेतीसाठी खूप सोयी सवलती दिल्या गेल्या. त्यामुळे भारतात 'हरित क्रांती' झाली. त्यापूर्वी भारताला परदेशातून धान्य आयात करावे लागायचे. आज भारत धान्याच्या बाबतीत स्वावलंबी झाला. कालांतराने भारतात 'श्वेत क्रांती' झाली. दुधदुभते विपुल झाले. मग आज शेतकऱ्यांची दुरावस्था का निर्माण झाली आहे ?

सरकारी अधिकारी, शेतकऱ्यांच्या जीवावर गल्लीपासून दिल्लीपर्यंत नेतेगिरी करणारे महाभाग, सरकारी व खाजगी कंपन्यांचे कर्मचारी, वितरक, विक्रेते व कृषी क्षेत्रातील इतर कोणीही आजपर्यंत आत्महत्या केली नाही. पण सर्वांची ज्याच्या जिववार उपजिविका अगदी व्यवस्थित चालते तो शेतकरी मात्र अनेक वर्षापूर्वी जिथे होता तिथेच आहे. व शेतीच्या भरवश्यावर जगणं असह्य झाल्यामुळे मोठ्या प्रमाणात मृत्यूला कवटाळतो आहे. महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांना कोट्यावधी रुपयांचे

पॅकेज देऊन, कर्जमाफी करून व त्यांच्यावर असंख्य आश्वासनांचा वर्षाव करूनही त्यांच्या आत्महत्या का थांबत नाहीत ?

आपल्याकडील शेतीचा फार मोठा भाग अल्पभूधारक शेतकऱ्यांनी व्यापला आहे. हे अल्पभूधारक शेतकरी आर्थिक मर्यादेमुळे शेतीत नवनवीन प्रयोग करू शकत नाहीत. ते पारंपारिक पद्धतीनेच शेती करतात साहजिकच, शेतमालाचे स्वरूप व उत्पादनाचे एकुण प्रमाण हे जागतिक स्पर्धेला तोंड देण्यास पुरेसे नसते. पारंपारिक उत्पादन पद्धतीमुळे उत्पादन खर्च वाढतो. त्याचा ही विपरित परिणाम होतो. शेतमालाच्या खरेदी विक्रीची न्याय अशी व्यवस्थाच निर्माण झालेली नाही. त्यामुळे शेतकरी दलालांना बळी पडतात. शेतमालाला योग्य भाव कधीच मिळत नाही. शेतमाल विक्रीकरणाच्या दलालांना सरकारनं हटवाव आणि शेतकऱ्यांच्या मालाला थेट ग्राहकांच्या हातात पाठवाव !

अस आपण सर्वजण म्हणायचो म्हणून शेतकऱ्यांची सावकाराकडून होणारी पिळवणूक बंद करण्यात आली व बँकामार्फत शेतकऱ्यांना मदत देऊ करण्यात आली. या साऱ्या

गोष्टींचा गाजावाजा भरपूर झाला. पण सामान्य शेतकऱ्यांपर्यंत या साऱ्या योजना खरोखरीच पोहोचल्या आहेत काय ? याची कुणी, कधी खात्री करून घेतली आहे का ? अधिकाऱ्यांच्या बेजबाबदारपणा मुळे चांगल्या योजनांची वाट लागते. "शेतामध्ये राबणारा फाटका शेतकरी तुमचा मालक आहे. त्याच्यामुळेच तुम्हाला गलेलड्डु पगार मिळतो याची जाणीव ठेवून अधिकाऱ्यांनी कामे करायला हवीत.

आणि त्यातच निसर्गाचा लहरीपणा, कधी अवर्षण तर कधी अतिवर्षाव. निसर्गाच्या या लहरीपणामुळे शेतकरी हतबल झाला. कोण नशीबाला शिव्या शाप द्यायला लागला. हा आघात ज्याच्या डोक्याला पेलला तो कसाबसा गप्प बसला. ज्याला पेलला नाही त्यान मात्र आपली बायका पोर निसर्गाच्या अशाच लहरी भरवशावर सोडून दिली आणि आपल्या हातान आपला जीव देऊन रिकामा झाला. अजगरांन आपल्या शिकारी जसा फास आवळावा तसा फास कधी कधी निसर्ग शेतकऱ्यांच्या गळ्याभोवती आवळतो.

'अरे निसर्गा निसर्गा, काय आहे तुझ्या मनी, नको तेव्हा अवकाळी' ऋतूसवे तुझी चाल, सोडुनिया होशी कृध्द, सुख भोगाच्या क्षणाला मांडतोशी वर्षायुध्द, बाप शेतकऱ्याचा तूच, नको देऊ अशी सजा....'

तळहातावरच्या फोडाप्रमाणे जपलेल पीक एका तडाख्यात संपुन जाते. निसर्गाचा कोप, अवकाळी पाऊस आणि गारपीठ यामुळे सगळच संपुन जाते.

शेतकऱ्यांच्या पिकाची निसर्गान चिरफाड केली त्याला गारपीठ म्हटलं गेलं. आणि आत्महत्या केल्यावर त्याच्या शरीराची तशीच चिरफाड केली. त्याला पोस्टमार्टम म्हटल गेल.

महात्मा फुले यांनी सव्वाशे वर्षांपुर्वी शेतकऱ्यांच्या दुरावस्थेच वर्णन केल होत ते असं,

"कासे पुरती लंगोटी, फिरती नांगराचे पाठी,
एका घोंगडी वाचूनी, स्त्रीस नसे दुजी शयनी,
ढोरामाग सर्वकाळ, पोर फिरती रानोमाळ,
ताककण्या पोटभरी, धन्य झालो संसारी."

महात्मा फुलेंनी वर्णन केलेल्या शेतकऱ्यांच्या हाल अपेष्टा आजही तशाच आहेत. या देशातील शेतकरी हाल अपेष्टाच्या परिस्थितीशी दोन हात करत जगत आलेला आहे. अरे, आम्ही पायातली पायताण एसीमध्ये विकतो आणि

शेतकऱ्यांचा भाजीपाला फुटपाथवर विकतो. इतक दुभाग्य हे आमच्या भारत देशाच! अरे, शेतकरी म्हणजे भूक भागवणारा अन्नदाता असतो, आणि उन्हाचे चटके सोसत राबणारा असतो.

या सामान्य शेतकऱ्यांकडे सरकारने तसेच शहरी नागरिकांनी लक्ष देणे आवश्यक आहे. खरे भूमिपुत्र असलेले शेतकरी गरीब आहेत. स्वतंत्र भारताचे नागरिक म्हणून त्यांनाही मानाने जगू द्या. 'जय जवान जय किसान' ही घोषणा सार्थ होण्यासाठी योग्य असे जीवन या शेतकऱ्यांना लाभू द्या.

"घामावर उगवलेल सुख त्याला भोगता यावं,
शेतकरी 'राजाला' निदान 'माणसा' गत जगता यावं,
कसणाऱ्याला जोम यावा अशी पिकावी माय माती,
शेती करण होऊ नये कड्यावरच्या कसरती..."

आणि म्हणुनच एकच सांगावस वाटत, "सगळ्यांनीच लटकून घेतल तर शेतकरी कोणाला म्हणाव."

प्रविण धनवट

तृतीय वर्ष कला

माझे सर

माझे 'सर' आहेत

माझ्या जीवनाचे शिल्पकार

मातीच्या गोळ्याला

दिला त्यांनी आकार

जीवनातील संकटकाळी

दिला त्यांनी मायेचा आधार

एक चांगला नागरिक बनवण्यासाठी

केले आहेत मोत्यासारखे संस्कार

कधीही न फेडण्याजोगे

आहेत त्यांचे उपकार

जीवन यशदायी होण्यासाठी

करु या त्यांच्या मूल्यांचा अंगिकार

त्यांच्या जीवन प्रेरणांनी

होईल स्वप्न साकार ।।

रूपाली पठारे

तृतीय वर्ष विज्ञान

औषधी वनस्पती 'वाळा'

भारतीय पारंपारिक शेतीमध्ये हरितक्रांतीमुळे आधुनिकतेबरोबर अनेक बदल घडून आली. यामध्ये आधुनिक तंत्रामुळे शेतकरी पारंपारीक पिकांकडून नगदी पिकांकडे वळू लागले. त्यामुळे शेतकऱ्यांना अधिक नफा मिळू लागला. परंतु नगदी पिकांसाठी लागणारा पाणीपुरवठा, यंत्रसामुग्री, रासायनिक खते, संकरित बी-बियाणे इ. गोष्टीसाठी लागणारा खर्च योग्य दराअभावी नगदी पिकांची शेती परवडणारी राहिली नाही. त्यामुळे शेतकरी विविध पर्यायी पीकपद्धतींचा विचार करतात. पिकांच्या लागवडीसाठी होणारा खर्च बी-बियाणे, खते, परिश्रम, इ. बाबींचा विचार करता शेतकरी वर्ग औषधी वनस्पती लागवडी विषयी प्राधान्याने विचार करू लागला.

वनस्पतीजन्य औषधांचे शरीरावर दुष्परिणाम नसल्याने अॅलोपॅथी औषधांना पर्याय म्हणून त्यांच्याकडे पाहिले जाते. भारतीय प्राचीन आयुर्वेदात चरकसंहिता, सुश्रुतसंहिता, निथुर इ. ग्रंथांमध्ये असंख्य औषधी वनस्पतींचा उल्लेख केला गेला आहे. बाजारपेठेत अनेक सुगंधी व औषधी वनस्पतींना वर्षभरमोठ्या प्रमाणात मागणी असते. यामध्ये प्रामुख्याने अडुळसा, अश्वगंधा, ज्येष्ठमध, रानवांगी, शतावरी, सदाफुली, इसाबगोल, सफेद मुसळी या औषधी वनस्पती व तुळस, डिरॉनियम, चहा, वाळा इ. सुगंधी वनस्पतींना बाजारपेठेचा विचार करता जास्त मागणी असते.

औषधी वनस्पती - वाळा

शास्त्रीय नाव - व्हेटिवेरिया जिजेनिआयडिस

vetiveria zizanoides

इंग्रजी नाव - (व्हेटिव्हर) **vetiver**

आपल्याला सर्वांना परिचित व उन्हाळ्यात हवीशी वाटणारी वनस्पती म्हणजे वाळा होय.

वर्णन - वाळा हा दिसावयास गवतासारखा असतो याची गवतासारखी बेटे असतात. याचे कांडे हे सर्वसाधारणपणे १ ते २ मीटर उंच वाढते. त्याला एक प्रकारचा सुगंध येतो. या वनस्पतीच्या मुळ्या उपयोगात आणतात. याची पाने लांब. वरच्या बाजूने गुळगुळीत व पृष्ठभागावर लव असणारी अशी असतात. या पात्यांच्या मधोमध एक दांडाउगवतो, त्याला फुले येतात वर्षा ऋतूत ही फुले येतात नंतर फळे येतात.

वाळ्याची लागवड छोटा नागपूर, भारताच्या दक्षिण

भागात नद्यांच्या काठी व पाणी असणाऱ्या भागात केली जाते.

इतर माहिती - वाळ्याच्या मुळ्या उपयोगी असतात. याला एक प्रकारचा सुगंध येतो. वाळा शरीरातील उष्णता कमी करणारा म्हणून ओळखला जातो. वाळा चवीने थोडा कडू, पण गोड रसांचा आहे.

विविध उपयोग - उन्हाळ्यात वाळ्याचा छोटा गड्डा करून डेऱ्यात टाकतात. त्यामुळे पाण्याला सुगंध येतो. ते पाणी पिण्यासाठी छान लागते.

औषधी उपयोग - वाळा हा बाहेरून वापरण्यासाठी आणि पोटातून घेण्यासाठी औषध म्हणून वापरला जातो. शरीरातील दाह कमी करण्यासाठी तसेच त्वचेचा रंग उजळ होण्यासाठी याच्या लेपाचा वापर करतात. घरातील उष्णता उन्हाळ्यात कमी करण्यासाठी वाळ्याचे पडदे लावतात. वाळा. नागरमोथा व धने यांचे चूर्ण थंड पाण्यात कालवून तो लेप उन्हाळ्यात घामोळ्या आल्या असतील तर त्यावर लावावा तसेच उन्हाळ्यात शरीराची आग होत असेल तर वाळा व चंदन यांचा लेप लावावा.

मळमळ, अजीर्ण यावर पाचक म्हणून वाळा वापरला जातो. जुलाब, उलटी होत असेल तर वाळा, मध व खडीसाखर यांचे मिश्रण देतात. वाळा, बेल, धने, नागरमोथा, लाजाळू व सुंठ यांचा काढा मधाबरोबर घेतल्यास अपचन, जुलाब, ज्वर अशा रोगांत आराम मिळतो. कफनाशक म्हणून वाळा वापरला जातो. दमा, उचकी व खोकला या विकारांत वाळ्याचे चूर्ण वापरतात. वाळ्यातील कडू रसामुळे रक्त शुद्ध होण्यास मदत होते. काही प्रसूत स्त्रियांच्या ज्यामध्ये दोष दूर करण्याचे व दुधाचे प्रमाण वाढवण्याचे काम करतो. वाळा ज्येष्ठमध, मनुका व चंदन यांचा काढा मध व साखर यांच्याबरोबर घेतल्यास रक्तामधील दोष नाहीसे होतात.

उन्हाळ्यात उन्हाळी लागणे. अंगाची आग होणे.पित्त होणे यावर वाळ्याचे सरबत प्यावे. उन्हाळ्यातील होणाऱ्या मूत्रविकारात वाळा, उपयोगी पडतो.

आयुर्वेदातसुद्धा वाळ्याचा उपयोग केला जातो. वाळा व पिंपळमूळ यांचे समभाग चूर्ण गाईच्या तुपातून घेतल्यास हृदयरोगसुद्धा कमी होतो.

रेवती निसळ

प्रथम वर्ष विज्ञान

जैविक विविधतेला आसरा देणारी घरे

घर म्हटले कि आपल्या डोक्यात एकच कल्पना येते, ती म्हणजे विटा, सिमेंट वापरून तयार केलेली एक चार भिंतीची वास्तू. त्यामध्ये आपल्या अत्यंत गरजेच्या असलेल्या वस्तूंपासून ते आपल्याला आरामदायक असणाऱ्या सर्व गोष्टी उपलब्ध असणे. याहीपलीकडे जावून उन्हाळ्यात उपयोगासाठी फॅन, ए.सी., फ्रीज इ. व हिवाळ्यात गरम पाण्यासाठी हिटर इ. वस्तू असणे. मात्र ऐवढे करुनही आपले समाधान होत नाही. यातनंतर आणखी काय काय करुन आपल्याला आरामदायक जिवन जगता येईल याचाच विचार करुन त्या घरातही आपण बदल करत राहतो.

मनुष्य हा जरी पृथ्वीवरील सर्वात बुद्धिमान प्राणी असला तरी स्वतःच्या लोभामुळे तो इतका स्वार्थी बनत गेला आहे कि, स्वतःचे घर सुंदर बनविण्यासाठी तो दुसऱ्याचे घर असलेले जंगल तोडायलाही कमी करत नाही. स्वतःच्या उंचच्या उंच इमारती बांधण्यासाठी, उद्योगधंदे उभे करण्यासाठी तो जंगले उद्ध्वस्त करतो. पण यामुळे जंगलात राहणाऱ्या वन्यप्राण्यांचे, पक्ष्यांचे घर नष्ट होत आहे याचा तो कधीच विचार करत नाही. मनुष्य हा जसजसा प्रगती करत गेला तसतसा तो निसर्गाच्या प्रति त्याची काही कर्तव्य आहेत हे विसरत गेला.

पण याऊलट अशिक्षित असलेले आदिवासी लोक आपल्याला निसर्गाच्या प्रति कृतज्ञ राहण्याची शिकवण देतात. याचेच एक उत्तम प्रकारचे उदाहरण म्हणजे वारली हि एक आदिवासी लोकांची जमात वारली ही जमात महाराष्ट्रातील ठाणे, पालघर, मुंबई उपनगर व रायगड जिल्ह्यात आढळते. या समाजाची जीवसृष्टीवर अतुट आस्था आहे. अत्यंत जुन्या काळापासून कोणत्याही मानवाचा हस्तक्षेप होऊ न देता जोपासलेली जंगले ही त्यांची दैवत आहेत. रानातील वनस्पतींपासून तयार केलेले साधे पण अत्यंत पोषक असे जेवण तसेच या समाजाच्या वनलग्नपद्धती अशा अनेक नैसर्गिक जिवनशैलीचे पैलू हा समाज जगासमोर उलगडत आहे.

हा वारली समाज त्याच्या प्रत्येक कृत्यातून निसर्गाला कुठल्याही प्रकारची हानी पोहोचत नाही याची अतिदक्षता घेतो. याचेच एक उदा. म्हणजे या समाजा बांधली जाणारी घरे. आपल्या कल्पनेत असलेली १ बी.एच.के. किंवा २ बी.एच.के. या घरांपेक्षा अतिशय वेगळी घरे या घराची वेगवेगळी वैशिष्ट्ये आहेत त्यामधील १ म्हणजे या घराच्या भिंतीवर काढली जाणार जाणारी छायाचित्रे. घरातील घरमालकापासून ते जंगलातील राखणदार म्हणून काम करणाऱ्या वाघापर्यंतची चित्रे या भिंतीवर रेखाटलेली असतात. सजीव वस्तूबरोबरच निर्जिव वस्तू जसे की

गावाजवळून वाहणारा ओढा, त्या घराचे जैवविविधतेने नटलेले आवार, जंगलातील शेती या सर्वांचेही चित्र भिंतीवर पहायला मिळते. याचप्रमाणे घराच्या भिंतीसाठी कुठल्याही प्रकारचे सिमेंट किंवा विटांचा वापर केला जात नाही. यासाठी निसर्गतः मिळणाऱ्या बांबू, कारवी अथवा इतर कोणत्याही ताण घेण्यास समर्थ असणाऱ्या गवताच्या किंवा झुडपाच्या काड्या घट्ट विणल्या जातात. या भिंती जास्तीत जास्त २ इंच रुंदीच्या असतात. त्यावर माती व शेणाचा गिलावा असतो त्यामुळे घरातील तापमान नियंत्रित राहते व उन्हाळ्यात कुठल्याही ए.सी. किंवा पंख्याची गरज भासत नाही.

काळानुसार प्रत्येक गोष्ट हि नष्ट होत असते. त्याप्रमाणे ही घरेही नष्ट होतात. निसर्गातून घेतलेली प्रत्येक गोष्ट हे आदिवासी निसर्गाला सुपुर्त करतात. घरामध्ये वापरलेले शेण, काड्यानंतर कुजून त्याचे चांगले खत तयार होते. आदिवासी हे खत त्यांच्या शेतात टाकतात. त्यामुळे शेतातील पिके चांगल्या प्रकारे वाढतात. त्यापासून धान्यही चांगले मिळते.

शहरामध्ये उंच उंच इमारती बांधल्या जातात यासाठी वीटा, सिमेंट, केमिकल पेंट्स यांचा वापर केला जातो. यामुळे पर्यावरणाला हानी पोहोचते. काही वेळा या इमारतींना शोभा येण्यासाठी काचांचा वार केला जातो. यामुळे इमारतीतील तापमान अतिशय वाढते ते नियंत्रित करण्यासाठी ए.सी., पंख्यांचा वार केला जातो. यामुळे घरातील माणसांना शुद्ध, मोकळी हवा मिळणेही कठीण होऊन जाते. परिणामी त्यांना वेगवेगळ्या श्वसनाच्या आजारांना सामोरे जावे लागते. पण वारली समाजातील लोक निसर्गाच्या सांनिध्यात राहून त्याची जोपासना करतात. आणि याच्या मोबदल्यात निसर्गही त्यांना शुद्ध हवा, कुठलीही रासायनिक खते नसलेला भाजीपाला, मनोरंजनासाठी पक्ष्यांची गाणी, ओढ्याचे नितळ पाणी अशा अमूल्य वस्तू देतो. आवड असतानादेखील काही व्यक्तींना वारली जमातीसारख्या घरामध्ये राहणे शक्य नसेल तरी पण आपण आपल्या पातळीवर आपल्या सोयीनुसार निसर्गाच्या संरक्षणासाठी प्रयत्न करू शकतो, यासाठी छोटीशी सुरुवात म्हणून आपल्या सभोवताली लुप्त होत चालेल्या चिमण्यांना दाणा पाणी देवून त्यांना राहण्यासाठी आसपास थोडी झाडे लावून आपले कर्तव्य पूर्ण करू शकतो.

मंदीरा जाधव

द्वितीय वर्ष विज्ञान

जागतिक तापमानवाढ : एक समस्या

जागतिक तापमान वाढीबद्दल सगळ्यांनाच वर-वर कल्पना आहे. मात्र आजच्या परिस्थितीचा विचार केला असता. पृथ्वीवरील सामान्य माणसाने या जागतिक तापमान वाढीबद्दल जागृत असणे ही काळाची गरज झाली आहे. आपण रोजच वृत्तपत्रात जागतिक तापमान वाढ अर्थात 'ग्लोबल वॉर्मिंग' विषयी काहीतरी वाचत असतो. मात्र हे सगळे वाचूनही या सगळ्या माहितीकडे व बातम्याकडे आपण दुर्लक्ष करतो. मात्र पृथ्वीची दिवसेंदिवस तापमान वाढत आहे आणि यामुळे मानवी जिवन पूर्णपणे नष्ट होणार आहे असा विचार केला तर या समस्यांची जाणीव आपल्याला झाल्याशिवाय राहणार नाही. मानवाला प्रगतीच्या पायऱ्या चढवणारी वाढती औद्योगिक क्रांती एक दिवस मानव जातीला संपविणार आहे याची कल्पना आपल्याला यायला हवी. काय आहे जागतिक तापमानवाढ ?

पृथ्वीच्या भोवतालच्या वातावरणाचे तापमान वाढणे म्हणजे ढोबळमानाने जागतिक तापमान वाढ असे म्हणता येईल आजच्या हवामानाचा विचार करता पावसाळ्यात चटके लागणारे ऊन, भर उन्हाळ्यात पाऊर तर हिवाळ्यात देखील उन्हाळ्यासारखे ऊन याला जागतिक तापमान वाढीचे परिणाम म्हणतात नैसर्गिक रित्या निर्माण झालेल्या समस्यांसाठी आपण निसर्गाला दोष द्यायला विसत नाही मात्र अनेक वेळा काही समस्या मानव निर्मित समस्या असतात हे मात्र आपण विसरतो आणि याच समस्यांचे परिणाम काही वर्षांनी भोगावे लागतात.

उदा. जागतिक तापमान वाढीमुळे अंटार्क्टिका वरील बर्फ वितळत आहेत. जागतिक तापमान वाढ ही समस्या मानवी जिवनाचा नाश करणारी समस्या असल्याने याकडे लक्ष देणे आवश्यक आहे. वायू प्रदूषण, जलप्रदूषण, हवाप्रदूषण, कचरा प्रदूषण या सगळ्या समस्या यामुळे व्यक्तीच्या पुढे आल्या आहेत. पृथ्वीचा ओझोनथर विरळ होत असल्याने जागतिक तापमान वाढ होत असल्याने अंटार्क्टिका खंडावरील बर्फ दिवसेंदिवस वितळत आहे. जागतिक ७.१९ बिलियन ऐवढी मोठी लोकसंख्या सर्व नैसर्गिक संसाधनांना संभावित आहे. माणूस स्वतःसाठी नैसर्गिक जीव घेत आहे.

पृथ्वीचे तापमान दिवसेंदिवस वाढत आहे. याची वेगवेगळी कारणे आहेत उदा. झाडांची संख्या कमी होणे. पृथ्वीच्या अंतर्गत भागातील पाण्याचा अमाप उपसा, कारखान्यामधून बाहेर पडणारे विषारी वायू, दिवसेंदिवस सिमेंटच्या जंगलामध्ये होणारी वाढ, वाहणांचा वाढता वापर. हवेत कार्बन सल्फर आणि इतर विषारी वायूंचे वाढते प्रमाण आणि अलुमिनो व लुनिलुनो यांचा वातावरणात वाढता प्रभाव या सर्व कारणामुळे पृथ्वीचे तापमान दिवसेंदिवस वाढत आहे. ती म्हणजे हरितगृह परिणाम, अर्थात 'ग्रीन हाऊस इफेक्ट' हे जागतिक तापमान वाढीत महत्वाची भूमिका बजावत आहे.

मानवाच्या पर्यावरणातील हस्तक्षेपामुळे हरित ग्रह वायूचे वातावरणातील परिणाम हे पृथ्वीच्या नैसर्गिक पातळीपेक्षा अत्यंत जलद गतीने वाढत आहे. याचा अर्थ पृथ्वीवरील कार्बन डायऑक्साईड आणि मिथेन यांसारख्या हरितगृह वायूंचे पृथ्वीवरील उत्सर्जन वाढत चालले आहे. नैसर्गिक हरितगृह परिणामामुळे पृथ्वीचे वातावरण उबदार बनून सरासरी तापमान १५° सेल्सिअस एवढे राहते. मात्र वाढते प्रदूषण मिथेनचे उत्सर्जन एवढे ऑक्सीजनचा अभाव कार्बनडायऑक्साईडचे वाढते प्रमाण यामुळे पृथ्वीचे तापमान वाढत चालले आहे. नैसर्गिक हरितग्रह परिणाम नसला तर वातावरणाचे सरासरी तापमान उणे २०° अंश सेल्सिअस इतके खाली गेले असते आणि आपली पृथ्वी बर्फाचा थंड गोळा झाली असती मात्र सध्या याची उलट परिस्थिती मानव निर्माण करत आहे.

सध्याच्या परिस्थितीचा अभ्यास केला असता असे लक्षात येते या दशकात जागतिक सरासरी तापमान दर ०.३ ते ०.१ सेल्सिअस इतका वाढत आहे तर हेच तापमान २०२५ पर्यंत १ अंश सेल्सिअस पर्यंत वाढेल याचाच अर्थ दिवसेंदिवस पृथ्वीच्या तापमानात वाढ होईल मानवाने हरितगृह वायूंचे उत्सर्जन नियंत्रणात आणले तर ही तापमानवाढ नक्कीच कमी होण्यास मदत मिळेल.

जयश्री कर्पे

तृतीय वर्ष कला

महाविद्यालयीन मैत्री

सर्वांच्या कॉलेज लाईफमध्ये सर्वात यादगार असते ती मैत्री. जीवनभर आठवण यावी अशी मैत्री. प्रत्येक मुला-मुलीला कॉलेज लाईफमध्ये अनेक मित्र-मैत्रीनी मिळतात व आयुष्यात आठवणींचा एक वेगळा ठसा सोडून जातात. शालेय मैत्री पेक्षा महाविद्यालयीन मैत्री ही रंजक किंवा प्रेमळ असते.

आपल्या भन्नाट कॉलेज लाईफमध्ये तो किंवा आमच्या कलासमधली ती आमच्या कलासमधली.... ती परीक्षेत माझ्या पुढे असते, ती माझ्या शेजारच्या बेंचवर बसते... ती मला आवडते ... असा संवाद सर्वांच्या परिचयाचा झाला आहे.

आपले तरुणपण हे सुंदर असते. तितकेच सुंदर आपल्या आसपासचे मित्र-मैत्रीनी असतात. काहीतरी नवीन करण्याची, एनर्जिटीक, उत्साह, जोश, नवचैतन्य हसीन हे सर्व तारुण्यात आपल्या नसानसांत भीनलेले असते व मैत्री ही एक असे साधन आहे की हे सर्व आपल्यात टीकवण्यास आपली मदत करते. मैत्री करण्याची महत्वाची जागा ही कॉलेज येथे जात, धर्म, पंथ, वय असे काहीही आपल्या आड येणार नाही.

मैत्री फुलते ही कॉलेज कॅम्पसमध्ये, लायब्ररीमध्ये. अभ्यास करता करता कधी हळू आवाजात, कधी नजरानजरांत मैत्रीची किंवा प्रेमाचे भावबंध जुळतात. कधी मित्रांचा ग्रुप भेटला नाही तर अस्वस्थ होते. आपला आवडीचा चेहरा पाहण्यास मन तळमळू लागते. किंवा कोणाला तरी सारखेोधत राहते. अशी मैत्री प्रेम कॉलेज लाईफमध्ये मिळतात.

कॉलेज लाईफमधील मित्र हे काही आयुष्यभरासाठी भेटतात तर काही परत कधीच भेटत नाहीत आपली मैत्री ही कॉलेजनंतरही टीकावी यासाठी मित्र-मैत्रीणीच्या आनंदी प्रसंगी आपण जायला हवे व इतरांनाही बोलवायला हवे. आपली उपस्थिती ही मित्र-मैत्रीणिंना वेगळाच आनंद देते. स्मार्टफोन, सोशल मिडीयाचा वापर करून कायम संपर्कात रहावे व आपली मैत्री अखंडीत ठेवावी.

मित्र-मैत्रीणीमध्ये आपसाआपसांत होणारा वाद टाळला पाहिजे. मित्रांनी चुक केली तर त्याला तिला समजून घेण्याचा प्रयत्न करावा. वादाने परिस्थिती सुधारत नाही. तर ती आणखी वाढते किंवा चिघळते. मैत्रीत चेष्टा-मस्करी ही आलीच पण काहीजण हुशारी करण्याच्या नादात मित्रांना फटकळपणे बोलतात. त्यांना हिनवतात. खासकरून मैत्रीणींवर जाहीररित्या, चारचौघात, कलासमध्ये काहीही फालतु कमेंट करू नये, किंवा

टाळायला हवी. उलट मित्र मैत्रीणींच्या चांगल्या आपण कौतुक करायला हवे.

कॉलेजमध्ये आपले आवडते प्राध्यापक, स्टाफ, कामाला असणारे मामा यांच्याशीही आपला संपर्क येतो. या सर्वांशी आपले आदरपूर्वक मैत्रीचे संबंध निर्माण होतात. त्यांचा आदर करून आपण आपली मैत्री वाढवू शकतो.

मुलींशी मैत्री करून तसं मुलांसाठी अवघड काम. पण त्यासाठी काही बंधन पाळायला हवी. मैत्री/प्रेम हे निःस्वार्थ हवे, फायदा मिळवण्यासाठी किंवा हेतुपुरस्कृत नसावे, ती मैत्री/प्रेम जास्त काळ टिकत नाही. एकमेकांना समजून घेण्याची वृत्ती मैत्रीत असावी. मैत्रीनींचा आदर करावा. मैत्रीत अपेक्षा नसावी ना स्वार्थ ना हेतु, ना व्यवहार, मैत्री ही या सर्वांच्या पलीकडे असावी. कॉलेजमधील मैत्री ही आयुष्यभर टिकवा.... ती तुम्हाला नक्की प्रेरणा देत राहील.

“मैत्री प्रेमात बदलू शकते ;

पण प्रेम कधी मैत्रीत बदलू शकत नाही.”

ऋषिकेश बोडखे

द्वितीय वर्ष विज्ञान

नशीबाचा आत्मविश्वास

मी नशीबाला नाही मानत

नशीब मला मानते

कारण नशीब मला नाही घडवत

मी नशीबाला घडवते

मी संकटांपासून दूर पळत नाही

संकट माझ्यापासून दूर पळतात

कारण मी संकटांना नाही घाबरत

संकट मला घाबरतात

हे सर्व शक्य होते

एका गोष्टी मुळेच

ते म्हणजे माझ्या

आत्मविश्वासामुळे

म्हणूनच मी विजयाकडे नाही धावत

विजय माझ्याकडे धावतो

कारण विजय सुद्धा आत्मविश्वासापुढे

नमन करतो

साक्षी कासार

द्वितीय वर्ष कला

औद्योगिक युवाभारत

“सरकारी नोकर बनन्यापेक्षा
युवकांनो सरकार बना..”

बलशाली भारत जर घडवायचा असेल तर भारतीय सुवा वर्गात औद्योगिकता रुजने ही काळाची गरज आहे. एकविसाव्या शतकातील युवकांनी फक्त नोकरी या शब्दाच्या मागे न धावता एक यशस्वी उद्योजक बनून इतरांना नोकरी देण्याचे ध्येय ठेवावे.

आज भारतातील जवळजवळ ६०-६५% लोकसंख्या ही ३० वर्षांच्या आतील म्हणजेच तरुण आहे. मनुष्यबळ हे सर्वाधिक संख्येत भारतात आहे. आपण सर्व आज युवापिढीतील घटक आहोत. चांगले शिक्षण घेवून त्याचा उपयोग व्यवसाय करण्यासाठी करवून घेवून आपण आर्थिक प्रगती करू शकतो.

भारतातील व्यावसायिक वातावरण. बाहेरील व अंतर्गत कारणांच्या असा योग आहे जो आपल्या व्यापाराला वेळोवेळी प्रभावित करत असतो. आज आपण सर्व युवा तरुणांना सर्व बाहेरील अंतर्गत, आर्थिक, राजनितीक, सामाजिक, सांस्कृतिक, शक्ती म्हणजे हे सर्व घटक आपल्या व्यवसायाला प्रभावित करतात. तो प्रभाव चांगला हवा की वाईट हे सर्व त्या तरुणाच्या हातात आहे की तो योग्य वेळी योग्य निर्णय घेवून आपला आद्योगिक हेतु साध्य करून प्रगतीच्या वाटेवर टिकून राहू शकतो.

व्यवसाय ही एक अशी कला आहे ती फक्त मेहनती आणि ध्येयवेड्या माणसालाच जमते. आपण सर्व तरुणांना औद्योगिक क्षेत्रात यशस्वी होण्यासाठी प्रचंड इच्छाशक्तीची गरज आहे, महत्वाकांक्षा हवी, आपल्या ध्येयाच्या ध्यास हवा आणि पूर्ण करण्यासाठी दृढविश्वास हवा. आपल्या औद्योगिक ध्येयाच्या दिशेने जोमाने चालावे. प्रत्येक व्यावसायिक व्यक्ती हा मेहनती हवा, ‘टेक्नॉलॉजी’ चा वापर करून व्यवसाय वृद्धीगत करण्याची कला आजच्या तरुणांत आहे. इमानदार, डोके शांत ठेवून काम करण्याची वृत्ती, मेहनत करण्याची क्षमता, विनम्रता हे औद्योगिकतेचे महत्वाचे घटक आहेत.

आज आपण मराठी तरुण हे नोकरीच्या मागे धावतो व व्यवसाय आपल्याला जमणार नाही अशी भावना आपल्या मराठी तरुणांत व समाजात रुजली आहे. बाहेरील राज्यातील समाजाला आपल्या येथे येऊन व्यापार जमतो तर आपल्याला का नाही, कारण त्यांच्याकडे गमवायला काहीच नसते, पण कमावयाचा सर्व काही असते. त्यामुळे ते प्रचंड मेहनतीने औद्योगिक, व्यावसायिक क्षेत्रात आपला ठसा उमटवतात. आपण व्यावसायातील भीती दूर करून व्यवसायातील जटीलता समजून घेवून आपल्या हुशारी व बुद्धीच्या जोरावर एक चांगले उद्योजक बनू शकतो.

आज आपण सर्व युवकांपुढे रोजचा दीड जीबी डाटा कसा वापरायचा हे आव्हान आहे. याउलट आपण त्या डाटाचा वापर आपल्या कामासाठी, प्रगतीसाठी, जाहीरात, मार्केटींग यासाठी करणे गरजेचे आहे. आपल्या औद्योगिक क्षेत्राचा व्यवसायीकतेचा वापर करून युवकांनो उद्योजक बना, नोकर नाही.

“जोपर्यंत चांगले शिक्षण घेणे, म्हणजे चांगली नोकरी लागणे ही संकल्पना पालक आणि विद्यार्थ्यांच्या डोक्यातून निघत नाही तोपर्यंत समाजात नोकरच जन्माला येतील मालक नाही”

ऋषिकेश बोडखे

द्वितीय वर्ष विज्ञान

आई-बाबा

जगात श्रीमंत कोण ज्याला आई-बाप आहेत तो, जगात यशस्वी कोण ज्याला आई बापाची किंमत कळाली तो, जगात महान कोण ज्याने आई बापाची स्वप्न पूर्ण केली तो जगात नालायक कोण ज्याने आईबापाला वृध्दाश्रमात ठेवले त्रास दिला छळले तो.

मेल्यावर मेलेल्या आईबापाच्या मढ्यावर सगळेच बोंबलून रडतात खरा पुत्र तो जो जिवंतपणी त्यांची सेवा करतो.

जेव्हा फुटत होती प्लेट बालपणी तुमच्या कडून आता आई कडून फुटली तर तिला काहीही बोलू नका.

जेव्हा मागत होते चॉकलेट लहानपणी आईजवळ आता आई औषध मागते तिला आणायला विसरू नका तुम्ही.

आई-वडिलांचा हात पकडून ठेवा लोकांचे पाय पकडण्याची गरज नाही पडणार.

ज्यांनी आपल्याला आपल्या लहानपणी राजकुमारा सारखं सांभाळलं, त्यांना त्यांच्या म्हातारपणी राजासारखं सांभाळा.

लक्षात ठेवा : ना मंदिर, ना मशीद, ना चर्च, ना गुरुद्वारा, ना गंगेच पाणी. ते घरच मंदिर आहे. ज्या घरात आई-वडिलांचा सत्कार आणि सन्मान होतो तोच माझा भगवान आहे.

जगण्याच्या धडपडीत घर सुटतं पण आठवणी कधी सुटत नाहीत. आयुष्यातलं आई नावाचं पान काहीही झालं तरी कधीच मिटत नाही. तळहाताचा पाळणा करुन सांभाळते ती आपल्याला आपल्या आयुष्यात आनंदाचा नेहमीच खुलवते ती मळा आपण जरी विसरलो तरी माया तिची कधी घटत नाही. (आयुष्यातलं आई नावाचं पान काहीही झालं तरी कधीच मिटत नाही.) तीच्या अखेरच्या श्वासापर्यंत तिला आपलाच लळा असतो.

आपलं भलं व्हावं ह्यातच तिचा जगण्याचा सोहळा असतो. तिच्या पंखाखाली यमन निवांत असते. चिंता कधीच वाटत नाही.

चांगल्या शाळेमध्ये पोरांना टाकायची धडपड करतो डोनेशनसाठी उधार आणतो वेळ पडली तर हातापाया पडतो तो

बाप असतो.

कॉलेज मध्ये सोबत जातो, हॉस्टेल शोधतो स्वतः फाटकी बनियान घालून आपल्याला जिन्सची पॅट घेऊन देतो. तो बाप असतो.

स्वतः स्वस्त मोबाईल वापरुन आपल्याला स्टार्डलिश मोबाईल घेऊन देतो आपल्या प्रिपेडचे पैसे स्वतःच भरतो आपला. आपला आवाज ऐकण्यासाठी तरसतो तो बाप असतो.

लव्ह मॅरेज करायला कोणी निघाल तर खूप चिडतो. सगळ नीट पाहिलं का ? म्हणून खूप ओरडतो. बाबा तुम्हाला काही समजतं का ? असे ऐकल्यावर खूप रडतो तो बाप असतो.

मुलगी सासरी जाताना, धायमोकलून रडतो, माझ्या चिऊला नीट ठेवा असे हात जोडून सांगतो तो बाप असतो.

आई-वडिलांनी असह्य वेदना सहन केल्या तेव्हाच आपण पृथ्वी पाहू शकलो. ज्यांनी अमृत पाजले त्यांना विष पाजू नका. मुलापासून सेवेची इच्छा धरता, त्याच प्रेमाने सेवा करा. त्यांच्या डोळ्यात अश्रू येतील असे वागू नका पैसे खर्चून ही आईवडील मिळणार नाहीत आई वडिलांच्या पायाखालील स्वर्ग आहे. त्यांच्या पुज्यचरणांची आठवण ठेवा त्यांना कधीही विसरू नका.

पूर्वजन्माची पुण्याई असावी जन्म तो तुझ्या गर्भात घेतला जग पाहिलं नव्हतं तरी नऊ महिने श्वास स्वर्गात घेतला.

आई-वडील वयानं नव्हे तर काळजीनं म्हातारे होतात जेव्हा बाळ रडतं तेव्हा पूर्ण बिल्डिंगला समजत पण जेव्हा आई-वडील रडतात तेव्हा शेजाऱ्यांनाही पत्ता लागत नाही. ही जीवनातील सत्यता आहे.

संघर्ष हा वडिलांकडून आणि संस्कार हे आईकडून शिकावे बाकी सगळं दुनिया शिकवते.

जगात असे एकच न्यायालय आहे जिथे सर्व गुन्हे माफ होतात ते म्हणजे आई.

बाबांचा चेहरा वाचायला मुलीपेक्षा हुशार व्यक्ती कोणीच नाही.

का कुणासाठी झुरायचं का कुणासाठी मरायचं
देवासारखे आईवडिल आहेत त्यांच्यासाठीच सर्व काही करायचं.

इज्जत भी मिलेगी, दौलत भी मिलेगी
सेवा करो माँ बाप की जन्नत भी मिलेगी

चार चौघात आई-बापाची मान खाली झुकू नये असे
लेकीने जगावं आणि आई-वडिलांना कुणापुढे हात पसरण्याची
वेळ येऊ नये अस मुलाने जगावं.

देवाची पुजा करून आई मिळवता येत नाही. पण
आईची पुजा करून देव नक्की मिळवता येतो. आई ही जगातली
इतकी मोठी हस्ती आहे जिच्या घामाच्या एका थेंबाची सुध्दा
परतफेड कोणताच मुलगा कोणत्याही जन्मी करू शकत नाही.

समुद्रामध्ये भरपूर मासे आहेत मला फक्त सुरमई
जातीचे मासे पसंत आहे. या जगात ३६ कोटी देव आहेत
माझ्यासाठी माझे आई-वडील हेच सर्वांत मोठे देव आहेत.
आईने केलेल्या जेवणाला कधीच नाव ठेवू नये काही जणांकडे
आई नाही तर काहींकडे जेवण नाही.

वडील देव आहेत. आईची माया धरणी मातेपेक्षाही
महान आहे. आणि वडीलांचे स्थान आभाळापेक्षाही उंच आहे.
जगात कुणी कुणाला आपल्यापेक्षा पुढे गेलेला बघू शकत नाही.
परंतु एक आई वडिलच असे आहेत की जे आपल्या मुलाला
आपल्यापेक्षाही पुढे गेलेले पाहून आनंदी होतात.

आई-बापाला घोट पाणी न देणारी मुले नेत्याच्या जन्म
दिवसाला बाटली भरून रक्त देतात त्यापेक्षा आपण बरे शेतकरी
राजाच्या शब्दाचा मान ठेवतो.

आई असतो एक धागा वातीला उजेड दाखवणारी
समईतील जागा घर उजळते. तेव्हा तीच नसत भान विझून गेली
अंधारात की सैरावैरा धावायलाही कमी पडत रान. आई असते
जन्माची शिदोरी सरतही नाही आणि उरतही नाही.

दिवे जरी मालवले तरी आई असते जळत मनातल्या
मनात घराचे दळण दळत एक चपाती तिच्यासाठी जरा लाटून
तर बघ. जिंकण्याची तर सर्वांनाच असते घाई लाथा ठेच खाता
फक्त आठवते रे आई.

जगावं तर आईच्या स्वाभिमानासाठी आणि जिंकावं
वडिलांच्या कर्तव्यापोटी. आई म्हणजे मंदीराचा उंच कळस,
आई म्हणजे अंगणातील पवित्र तुळस, आई म्हणजे भजनात
गुणगुणावी अशी संतवाणी, आई म्हणजे वाळवंटात प्यावे असे
थंड पाणी.

जो आधी रडवतो पण नंतर तेवढंच प्रेमाने समजून
सांगतो तो बाप असतो. आणि रडवून स्वतः सुध्दा रडते ती आई
असते.

वडील म्हणजे परमेश्वराकडून मिळालेलं, जीवनाची
गोडी वाढवणारं, स्वप्नं साकारण्यात मदत करणारं असं एक
अनमोल गिफ्ट.

वडील म्हणजे अनेकदा कठोर, भुमिकेवर ठाम,
सक्षमतेची साथ असं हळवं व्यक्तिमत्व.

वडील म्हणजे आयुष्याचा श्वास, ध्येयसिध्दीसाठी
आधार नावापाठची ओळख जीवनाचं रहस्य असं, जीवन
घडवणारं पितृत्व.

झाडांसारखे जगा खूप मोठे व्हा पण जीवन देणाऱ्या
आईवडिलांना कधी विसरू नका.

स्वतःच्या गरीबीची लाज कधीच वाटू देवू नका. कारण
पैसा कमी असला तरी, आपल्या आई-वडिलांची मेहनत कधीच
कमी नव्हती.

आपला बाप कितीही गरीब असू द्या, फक्त त्याची मान
रस्त्याने जाता शेवटपर्यंत वर असली पाहिजे, ती आपल्यामुळे
खाली गेली नाही पाहिजे.

आईविना घर रिकामं दिसतं आणि बापाविना
आयुष्य.

माझ्या यशाची सावली आणि माझ्या जीवनाची माऊली
फक्त माझे आई-बाबा.

पल्लवी सायंबर

तृतीय वर्ष विज्ञान

तरुण पिढी

आईच दूध आटलं तेव्हा चालू केली दूधाची बाटली. शाळेत जाऊ लागतो तेव्हा चालू केली पाण्याची बाटली. माध्यमिक शिक्षण चालू केले तेव्हा चालू केली थंड्याची बाटली. उच्च शिक्षण चालू केले तेव्हा चालू केली बिअरची बाटली. तिने तहान नाही भागली म्हणून चालू केली देशी बाटली ती का बरं बरी नाही वाटली मग चालू केली इंग्लिश बाटली. ती बरी वाटली पण तिने खिशाची तिजोरी आटली. मग चालू केली गावठी बाटली ती बरी वाटली पण तिने ओव्हर लोड होऊन आतडी फाटली. दवाखान्यात गेलो डॉक्टर ने लावली सलाईनची बाटली. त्या बाटलीचे पण काय भागेना शेवटी प्राण ज्योत मावली आणि बॉडी घरी आणली. अंघोळ घातली गुलाब पाण्यानी आणि अत्तराची बाटली तिने हौस नाही फिटली. मग चितेवर ठेवली रॉकेल ची बाटली ती ओतली आणि तिथेच सारी हौस फिटली.

महाराष्ट्रसारखे दुसरे राज्य नाही. रामायणा सारखी दुसरी आचारसंहिता नाही. रामकृष्णहरी सारखा दूसरा मंत्र नाही. वारकरी संप्रदायासारखा दुसरा पंथ नाही. गाथा ज्ञानेश्वरी सारखी ग्रंथ नाही. ज्ञानोबा तुकोबारायांसारखे संत नाही. दशरथासारखा बाप नाही. कौसल्यासारखी आई नाही. सीतेसारखी सून नाही. रामासारखा मुलगा नाही. उर्मिला मांडवी सारख्या जावा-जावा नाही. बिभिषनासारखा मित्र नाही. हनुमंतरायासारखा सेवक नाही. भरत शत्रू सारखे भाऊ-भाऊ नाही. रावणासारखा शत्रू नाही. कोल्ह्याइतका लबाड नाही. कावळ्याइतका धुर्त नाही. लोण्याइतका मऊ नाही. काजळा इतकं काळ नाही. आणि या माणसाच्या देहाइतका देहचं या जगात कोणता नाही.

जीवन खूप सुंदर आहे पण ते जगावे कसे हे आपल्या वर अवलंबून आहे. आकाशातील पावसाचा थेंब जमिनीवर जर पडला तर तो काही क्षणात नष्ट होतो आणि तोच थेंब जर नदीत पडला तर त्याचा समुद्र बनतो. तोच थेंब जर नालीत पडला तर त्याची गटार बनते. आणि तोच थेंब जर तव्यावर पडला तर तो पुन्हा कधीच दिसत नाही. आणि तोच थेंब जर शिंपल्यात पडला तर त्याचा मोती बनतो.

“मातीवरचे पाय माझे आकाश हाती पेलायचे धुळीमध्ये शिल्प मला कोरायचे”

पारावर पोरान्या वायफळ गप्पा चालू असताना त्याच गुपमधील एकाचे वडील समोरून येताना दिसतात, ज्याचे वडील आहेत तेच पोरग म्हणतं आमचं म्हातारं आल बघ यावर सगळे जण हसतात. तो पण हसतो कारण त्यानं मोठा जोक मारलेला

असतो. वडील नजरे आड होतात, पुन्हा यांच्या गप्पा सुरु होतात, तोच तिथून एका भ्रष्ट व चारित्र्यहिन नेत्याची गाडी निघालेली असते. मगाशी ज्या मुलानं जन्मदात्याला म्हातारा म्हणून संबोधल होत तेच पोरग त्या चारित्र्यहिन नेत्याला आपले साहेब निघाले बघ अशा गोंडस शब्दात संबोधतं. तेव्हा त्या हरामखोराला सगळे मित्र उत्स्फूर्त प्रतिसाद देतात. शिवशंभुंच्या या महाराष्ट्रात जन्मदात्या वडिलांना म्हातारं आणि लायकी नसलेल्या साहेब म्हणनाच्या आवलादी जन्मतात याचं दुःख आहे. मी घडलेली अन् मी अनुभवलेली सत्य परिस्थिती आहे ही. वडिलांनी लहानपणीच हातात शिवचरित्र-शंभुचरित्र दिलं असतं तर आज ही वेळ यांच्यावर अन् या मातीवर कधीच आली नसती.

गरिबाच्या झोपडीतील दिवा विझवून स्वतःच्या घरात उजेड करण्याचा प्रयत्न कधीच प्रयत्न करू नका.

सदाचाराने वागता येत नसेल तर वागू नका, पण कुणाचे वाईट चिंतन करू नका.

चाँद ना बदला ना सुरज बदला ना बदला आसमान ईताना बदल गया बदमाश इन्सान ७ आणि ८ वर्षांच्या मुलीवर अत्याचार होतो. ज्या राजे शिवछत्रपतींच्या महाराष्ट्रात आम्ही राहतो अरे पाटलानं एका स्त्री वर अत्याचार केला होता. वाऱ्यासारखी बातमी राजे शिवछत्रपतींच्या कानावर पोहचली राजे शिवछत्रपती अवघे तेरा वर्षांचे होते. राजे शिवछत्रपतींच्या हाताच्या मुठी आवळल्या गेल्या. जसे बसले होते तसे उभे राहिले. अरे काय एक स्त्री वर अत्याचार व्हावा, एका बहिणीवर अत्याचार व्हावा, एका मुलीवर अत्याचार व्हावा, कोण आहे तो नराधम ज्याने अत्याचार केलाय त्याला माझ्यासमोर हजर करा. आला राधेचा पाटील. आणलं गेलं फरफटत आणलं गेलं वढत उभा केला. आणि राज्यानं लगेच सांगितलं टाईम नाही लावला राजे म्हणतात अरे याचे हात कलम करा याचे पाय कलम करा आणि त्याचा पुतळा चौकात बसवा आणि येणाऱ्या जाणाऱ्यांनी याच्या थोंबाडावर थुंका मग कळेल महाराष्ट्रातल्या लोकांना की स्त्रीकडे बघितल्यानंतर काय होतं. हाच एक कायदा आहे कि तो आजच्या परिस्थितीत लागू केला असता ? तर मला वाटतं जी भयानक घटना घडली तिच्या मुळे लाखो मोर्चे काढले गेले त्या लेकरावर अत्याचार झालाच नसता.

पल्लवी सायंबर

तृतीय वर्ष विज्ञान

दुसऱ्याशी नव्हे तर स्वतःशी स्पर्धा करा

कोणत्याही क्षेत्रात संघर्ष हा करावाच लागतो. तुम्ही दुसऱ्या कुणाशी नव्हे तर स्वतःशी स्पर्धा करा आणि आज युट्यूब रिअॅलटी शो यामुळे या क्षेत्रात अनेक संधी उपलब्ध झाल्या आहेत. या संधीचा आपण योग्य प्रकारे वापर केला पाहिजे. आपली भूमिका योग्य प्रकारे निवडली पाहिजे.

वामनराव पै यांनी म्हटले आहे की 'तूच आहे तुझ्या जिवनाचा शिल्पकार'. आपण स्वतःच आपल्या जिवनाचे शिल्पकार आहोत. म्हणून आपली स्पर्धा इतरांबरोबर नसून आपल्या बरोबरच आहे. जिंकलो तर अभिमान जिंकलो तर गर्व हरले. आपली भूमिका चोखपणे निवडा. चांगल्या संहिता असल्याशिवाय काम करू नका आणि एकाच ध्येयामध्ये अडकून न राहता वेगवेगळ्या प्रकारचे ध्येय असले पाहिजे. कोणतीही गोष्ट तुम्हाला सहजासहजी मिळतच नाही. त्यासाठी प्रचंड मेहनत घ्यावी लागते. कितीही अपयश आले तरी निराश न होता काम करतच राहिले पाहिजे. तुम्ही हार पत्करली तर ते तुमचेच नुकसान आहे. एक गोष्ट नेहमीच लक्षात ठेवा की तुम्ही केलेली मेहनत कधीच वाया जात नाही. त्यामुळे काम करत रहा एक दिवस तुम्हाला नक्कीच तुमच्या मेहनतीचे फळ मिळेल.

डर ने वाले की नौका की पार नहीं होती.

कोशिश करने वाले की हार नहीं होती.

आपण आपल्या कारकिर्दीत कधीही दुसऱ्या कुणासोबत स्पर्धा न करता माझी स्पर्धा ही दुसऱ्या कुणासोबत नसून ती माझ्या स्वतःशी आहे. हे तत्त्व आपण स्वीकारले पाहिजे. आपली प्रत्येक भूमिका वेगळी आणि पहिल्यापेक्षा चांगली कशाप्रकारे साकारू शकतो यावर जास्त मेहनत घेतली पाहिजे.

जर जीवनात आपल्याला जास्त संघर्ष करावा लागला तर असे समजा की देव अशा लोकांना संधी देतो की ज्यांच्यामध्ये संघर्ष करण्याची क्षमता आहे. संघर्ष केल्याशिवाय व्यक्ती कोणत्याच क्षेत्रात यशस्वी होऊ शकत नाही. ज्यावेळी आपण आपल्या स्वतःशी स्पर्धा करू त्यावेळी आपल्याला कळेल की आपण हा प्रयत्न करू त्यावेळी आपल्याला कळेल की आपण हा प्रयत्न करतोय त्यासाठी आपण कोठे कमी तर पडत नाही.

याची जाणीव आपल्याला होणे खूप गरजेचे आहे. आपले प्रयत्न असे असले पाहिजे की पाहणारा म्हटला पाहिजे की खूप झालं. संघर्षाशिवाय व्यक्तीचे जीवन पूर्ण होऊ शकत नाही. प्रयत्न असे करा की यशालाही येणे भाग पडेल आणि संघर्ष असा करा की यश स्वतःहा शोधत आपल्या जवळ येईल. संघर्ष केल्याशिवाय कोणतेही व्यक्ती आपल्या क्षेत्रात यशस्वी झालेली नाही. टाटा, अंबानी, माजी राष्ट्रपती ए.पी.जे.अब्दुल कलाम या व्यक्तींनाही खूप संघर्ष करावा लागला.

संघर्ष हा जीवनाचा खूप वाटाड्या आहे. म्हणून कधीतरी स्वतःची स्पर्धा करून पहा. जीवन खूप सुंदर आहे. मात्र स्वतःची स्पर्धा करण्यासाठी कोणत्याही वेळेची काळाची गरज नाही. आयुष्यात स्वतःशी स्पर्धा करण्याचे विसरू नका. नाहीतर खूप मोठी संधी गमावल्याचा पश्चाताप होईल.

जो सफर की शुरुआत करते है,

वो मंजिल भी पा लेते है,

बस एक बार चलने का हौसला जरूरी है ।

क्योंकि संघर्षवाले इंसान का तो रास्ते भी इन्तजार करते है ।

शुभांगी गिलके

तृतीय वर्ष कला

जिजाऊ ते सावित्री एक स्त्री संघर्ष

सावित्रीबाई फुले (३ जानेवारी १८३१ - १० मार्च १८९७) च्या संघर्षावर आज भारतीय स्त्री संघटनेत चर्चा केली जात आहे. जवळ-जवळ १५० वर्षापूर्वी सावित्रीबाई फुले यांनी पितृसत्ता आणि स्त्री विरोधी मान्यता उध्वस्त करून स्त्री मुक्तीला जी परिभाषा दिली, वर्षानुवर्षे सन्मानित केले जाईल. सर्व भारतीय दलित महिला आंदोलनासोबत डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांसाठी सावित्रीबाई फुले यांचा संघर्ष मार्गदर्शक आहे.

आपल्या शेतात आंब्याच्या झाडाखाली जेव्हा ज्योतीबा फुले यांनी त्या झाडाची एका फांदीच्या दोन बनवून सावित्रीबाई आणि त्यांची चुलत आत्या सगुणाबाईंना दिली आणि त्याच जमिनीवर पहिले अक्षर लिहिण्यास सांगितले. त्या वेळेस त्यांनी सुद्धा हा विचार केला नसेन की भारतात स्त्री शिक्षण घेत आहे. जेव्हा सावित्रीबाईंनी त्याच झाडाच्या फांदीने जमिनीवर पहिले अक्षर लिहिले तेव्हा त्यांना कुठे माहित होते कि ते एक अक्षर नाही तर एक नवा इतिहास लिहित आहे.

सावित्रीबाईंनी स्वतः आपले शिक्षण संपूर्ण संघर्षाने तर पूर्ण केले. त्यावेळी पुण्यासारख्या ब्राम्हणवादी मान्यतेमध्ये अडकलेल्या शहरामध्ये एक मागच्या वर्गाच्या स्त्री-शिक्षण मिळवण जवळजवळ नाहीसे होते. १९४० मध्ये पुण्यातील छबीलदास हवेली मध्ये राहत असलेली ब्रिटीश स्त्री मिसेस मिशल यांच्या कडून विशेष स्वरूपात मुर्लीसाठी उघडल्या गेलेल्या शाळेत त्या दोघींनी शिक्षण सुरु केले. सावित्रीबाईंना शिक्षणाची खूप आवड होती. त्यांनी गुलामी प्रथा विरुद्ध काम करणारे ब्रिटीश थॉमर्स क्लार्कसन यांच्या आत्मचरित्राचा अभ्यास केला. ज्याचा त्यांचावर खोलवर प्रभाव पडला. त्याच पुस्तकातून त्यांना अमेरिकेत बसलेल्या आफ्रिकी गुलामांचा जीवन आणि संघर्ष यांची माहिती मिळाली जी भारतात दलित आणि स्त्रिया हे गुलाम जीवन समजण्यात सहाय्यक झाले. हे जानण्यासाठी सावित्रीबाईंना वेळ नाही लीगला. शिक्षण हेच गुलामिची बेड्या तोडू शकतो थॉमर्स क्लार्कसन हे जगभरात आपले बोलणे प्रभावितपणे ह्यामुळे मांडू शकले कारण ते शिक्षित होते.

फुले दामपत्याने १८४८ मध्ये पुण्याच्या भिडेवाडा येथे

स्त्रियांसाठी भारतात पहिली शाळा उघडली ह्या शाळेत सावित्रीबाई आणि सगुणाबाई शिक्षकेचे काम सुरु करून भारताची पहिली महिला शिक्षिका होण्याचा पुरस्कार मिळवला फुले दामपत्य हे चांगल्या प्रकारे जाणून होते की शिक्षण हेच विकासाचे रस्ते खोलून न्यायाचा मार्ग प्रशस्त करू शकतो शिक्षित स्त्री-पुरुष हे संघर्षाला दिशा देऊ शकतात. स्त्रियांसोबत दलितांसाठी सुद्धा शिक्षण गरजेचे आहे हिच गोष्ट लक्षात घेऊन १५ मे १८४८ ला पुण्यात एका दलित वस्तीत शाळा उघडली त्यात दलीत मुले-मुली शिक्षण घेऊ लागले. त्या शाळेत शिकवण्याकरिता कोणी शिक्षक नाही मिळाला तेव्हा सावित्रीबाई आणि सगुणाबाई यांनी त्या शाळेत शिकवण्यास सुरुवात केली स्त्री आणि दलितांचे शिणिप्रती फुले दामपत्याची प्रतिबद्धता कमी नव्हती लागोपाठ पैशाची कमी असुन सुद्धा ती समर्पित भावनेने त्या कामात मग्न राहिले. पुण्याच्या भिडे वाड्यात १ जानेवारी १८४८ मध्ये भारताची स्त्रियांसाठी १ ली शाळा उघडल्यानंतर मात्र ४ वर्षानंतर १५ मार्च १८५२ पर्यंत त्यांनी पुणे शहर आणि त्याच्या जवळ-जवळ १८७ शाळा उघडल्या जिथे सर्व विद्यार्थ्यांना निशुल्क शिक्षण दिले जात होते. सावित्रीबाईंनी शिकवलेल्या विद्यार्थ्यांच्या जीवनात त्यामुळे चांगले परिवर्तन आले. त्यांच्या त्याच शाळेत शिकणारे दोन विद्यार्थी मुक्ताबाई ज्यांचा निबंध मांग महाराच्या दुःखाच्या विषयामध्ये आणि ताराबाई शिंदे यांच्या स्त्री-पुरुष तुलना आज आधुनिक भारतीय स्त्रीवादी विमर्श महत्वपूर्ण भाग आहे ज्या वेळी मुक्ताबाईंना हा निबंध लिहिला होता त्या वेळी त्यांचे वय फक्त १४ वर्ष होते. ह्या निबंधाला वाचून जाणून घेऊ शकतो की त्यांचे विचार सामाजिक विषमता सारख्या कठीण विषयावर किती संवेदनशील आहे.

जिजाऊचा संघर्ष -

अराजकतेच्या पार्श्वभूमीवरती मुर्तीमंत शिवराज्य उभे करणाऱ्या राजमाता म्हणजे जिजाऊमाता विखुरलेल्या देशबांधवांना एकतेच्या सुत्रात गुंफून स्वराज्याचे जनआंदोलन राजामाता जिजाऊ यांचे जीवनातील संघर्ष अत्यंत प्रेरणादायी आहे त्यांनी प्रतिकूल परिस्थितीवर मात करून रयतेचे स्वराज्य

निर्माण करणाऱ्या छत्रपती शिवाजी महाराज घडवले जिजाऊंचे व्यक्तिमत्व म्हणजे धैर्य, शौर्य, प्रचंड आत्मविश्वास, ईच्छाशक्ती आणि गरिबाप्रती प्रचंड तळमळीने ओतप्रोत भरलेले आहे.

राजमाता जिजाऊ यांचा जन्म १२ जानेवारी १५९८ रोजी सिंधखेड राजा (जि.बुलढाणा) येथे इतिहास प्रसिद्ध यादव घराण्यातील लखुजी राजे जाधव म्हाळसाराणी या राजघराण्यात झाला लखुजी राजांनी आपल्या मुलांबरोबर मुलीला म्हणजेच जिजाऊ देखील राजनिती युद्धकलेचे शिक्षण दिले जिजाऊंनी राजघराण्यांचा अभिमान न बाळगता युद्धकला राजनिती यामध्ये प्राविण्य मिळवले आज आपण जिजाऊ चरित्रातून प्रेरणा घेऊन वेगवेगळ्या क्षेत्रात प्राविण्य मिळवले पाहिजे. आजच्या मुलींनी प्रचंड प्राविण्य मिळवले पाहिजे. नैराश्य, न्युनगंड किंवा असुरक्षितेची भावना प्रामुख्याने जाणवते. जिजाऊंनी आत्मविश्वासाने युद्धकलेत नैपुण्य मिळवले. याचा उपयोग पुढे शिवरायांना युद्धकला आणि राजनीतिचे शिक्षण घेण्यास झाला.

आजची स्त्री चूल आणि मूल या परिघाबाहेर पडायला तयार नाही किंबहुना तिने त्यातच सौख्य मानावे अशी समाजव्यवस्था आजदेखील आहे. पण जिजाऊंनी विवाहानंतर स्वराज्य संकल्पनेला अखंड स्वरूप प्राप्त करून देण्याचे ऐतिहासिक कार्य केले. जिजाऊ मातेला स्वतःच्या जाधव भोसले कुटुंबाच्या पलीकडे जाऊन रयतेचा विचार केला त्यामुळे तानाजी, यसाजी, कानुजी, शिवाजी, बाजी पासलकर, मुरारबाजी, बहिरजी, काऊजी, नेताजी इत्यादी सर्व जाती धर्मातील सरदारच मावळे पुढे आले.

अलिअफजल खान, दिलेरखान, शायिस्तेखान, सिध्दीजोहर या प्रसंगी जिजाऊ शिवरायांच्या पाठिशी खंबीरपणे उभ्या राहिल्या. संकटसमयी जिजाऊ लढणाऱ्या होत्या रडणाऱ्या नाही.

अशा प्रकारे राजमाता जिजाऊ आणि सावित्रीबाई फुले यांनी संघर्ष करून स्त्री-शिक्षण आणि ऐतिहासिक कार्य पार पाडले.

प्रशांत घोडके

द्वितीय वर्ष कला

मैत्री

मैत्री करायची असेल तर कुणाला विसरायचे नसते. समोरच्यावर विश्वास ठेवून मित्रत्व वाढवायचे असते. दोष मित्राला देवून बाजूला व्हायचं नसतं आयुष्यात विश्वासू मैत्रीचा विश्वासघात करायचा नसतो. छातीवर विश्वास ठेवणे हे फक्त मैत्रीतच असते. सुख दुःख आयुष्यात सर्वांनाच असते. पुढे टाकलेले पाऊल मागे घ्यायचे नसत. यशाची पायरी चढताना मित्रांना कधी विसरायचं नसत. अफाट पसरलेल्या या जगात आपलं म्हणून कोणी असत. सुख दुःख जाणायला हक्काच माणूस असतं. भरकटलेल्या पावलांना दिशा देणार कोणी असत. आपल्यावरच्या तिच्या या प्रेमालाच मैत्री हे नाव असतं. शिंपल्यात पाणी घालून समुद्र दाखवता येत नाही. हाताने काढलेल्या फुलाला सुगंध कधी येत नाही. निळ्या भोर गगनाचा अंत कधी होत नाही अन नाजूक अशा मैत्रीचा उल्लेख शब्दात करता येत नाही. मैत्री ही फुलासारखी असते धरताना हातातून सुटण्याचा प्रयत्न करते पण सुटताना हातावर आठवणीचा रंग देऊन जाते.

शुभांगी गिलके

तृतीय वर्ष कला

महात्मा ज्योतिबा फुले - एक युगपुरुष

महात्मा ज्योतिबा फुले यांचा जन्म ११ एप्रिल १८२७ साली फटगुण (सातारा) या गावी झाला. गोन्हे हे त्यांचे मुळ आडनाव होते. फटगुण येथून त्यांच्या परिवाराने पुरंदर तालुक्यातील खानवाडी येथे स्थलांतर केले. ज्योतिबांच्या वडिलांचे नाव गोविंदराव आणि आईचे नाव चिमणाबाई होते. ज्योतिबांच्या वडिलांचा फुले विक्रीचा व्यवसाय असल्याने फुले म्हणून ते ओळखण्यात येऊ लागले. ज्योतिबा लहानपणापासून बुद्धीने अतिशय हुशार होते. प्राथमिक शिक्षणानंतर काही काळ त्यांनी भाजीविक्रीचा व्यवसाय केला. १८४२ ला माध्यमिक शिक्षणासाठी पुण्याच्या स्कॉटिश मिशन हायस्कूलमध्ये त्यांनी प्रवेश घेतला. अभ्यासात अतिशय हुशार असल्याने निव्वळ पाच वर्षांत त्यांनी त्यांचा अभ्यासक्रम पूर्ण केला.

महात्मा फुले यांना वाचनाची खूप आवड होती. ते नेहमीच वाचन करीत असत. त्याचवेळी शिवाजी महाराजांचे चरित्र व थॉमर्स पेन या विचारवंतांच्या "राईट्स ऑफ मॅन" या ग्रंथाचा त्यांच्यावर विशेष प्रभाव पडला. बहून समाजाचे अज्ञान, दारिद्र्य आणि समाजातील जातीभेद पाहून ते अतिशय अवस्थ होत असत. अस्पृश्यांचा उच्चवर्णियांकडून होणारा छळ पाहून त्यांचे मन आतल्या आत दुःखी होत असत. समाजातील असलेली जातीवर्णव्यवस्था पाहून त्यांनीही सामाजिक परिस्थिती सुधारण्याचा निश्चय घेतला. त्याचप्रमाणे आपल्या पत्नी सावित्रीबाईंना त्यांनी साक्षर केले.

स्त्री ही घरातील गृहिणी असते. तिच मुलांना घडविते म्हणून त्यांनी निश्चय केला की, आपण सर्वप्रथम स्त्रीयांना साक्षर केले पाहिजे. स्त्री साक्षर झाली की समाजही साक्षर होईल व हळूहळू ही सामाजिक परिस्थिती बदलेल या दृढ निश्चयाने ते पेटुन उठले व १८४८ साली पुण्यामध्ये बुधवार पेठेतील भिडे यांच्या वाड्यात पहिली मुलींची शाळा काढली. व त्या शाळेतील

शिक्षिकेची जबाबदारी त्यांच्या पत्नी सावित्रीबाई फुलेवर सोपविली. या काळात त्यांच्या बाबतीतही उच्चवर्णियांकडून खूप निंदनीय प्रकार करण्यात आले. त्यांना उच्चवर्णियांनी शिवीगाळ दगडफेक केली. तरी या दोन्ही दामपत्यांनी समाजात कधीच होणार नाही असा पराक्रम करून दाखविला तोही कशा काळात जेव्हा स्त्रियांना घराच्या बाहेर पडण्याची सुद्धा सवलत नव्हती म्हणून या कार्याची बराबरी कोणीच करू शकत नाही.

शाळेच्या मुख्याध्यापकपदी आरुढ झालेली पहिली भारतीय महिला म्हणजे सावित्रीबाई स्वतंत्रपणे कुणाच्याही धमकीला न जुमानता फक्त स्त्रियांसाठी शाळा काढणारे महात्मा फुले हे पहिले भारतीय होते. तसेच अस्पृश्य पहिल्यावर विटाळ होतो असे मानणारे उच्चवर्णिय आणि अशाच हिंदू धर्माच्या जातीभेदाला कंटाळून ज्योतिबांनी खास अस्पृश्य मुलांसाठी पुण्याच्या वेताळपेठेत १८५२ मध्ये शाळा स्थापन केली. त्यांच्या या कार्याला सनातन्यांकडून सतत विरोध होत असे पण ज्योतिराव आपल्या भूमिकेवर ठाम असत. १८५२ मध्ये अस्पृश्यांच्या मुलींसाठी शाळा सुरु केल्या १८६३ मध्ये बालहत्या प्रतिबंधक गृह सुरु केले. त्यांना महात्मा ही पदवी मुंबईच्या लोकांनी दिली. ज्योतिबा फुले यांचे कार्य स्त्रीउद्गाराचे होते. तसेच स्त्री शिक्षण सुरु केले. पुर्नविवाहाचा पुरस्कार केला. गुलामगिरी नावाचा ग्रंथ त्यांनी लिहिला. १८५३ मध्ये सत्यशोधक समाजाची स्थापना केली.

समाज सुधारण्याच्या कार्याला गती देण्यासाठी व्यापक करण्यासाठी १८०३ साली महात्मा ज्योतिबा फुलेंनी 'सत्यशोधक समाजाची स्थापना' केली. 'कोणताही धर्म ईश्वराने निर्माण केलेला नाही आणि चातुर्वर्ण्य व जातीभेद ही निर्मिती मानवाचीच आहे' असे ते रोखठोकपणे बोलत असत. सर्व माणसांनी एकत्र मिळून मिसळून रहावे असे त्यांचे मत होते. त्यांनी लिहिलेल्या "शेतकऱ्यांचा आसूड" या पुस्तकातून महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांची विदारक दुर्दशा आणि दारिद्र्याची वास्तविकता विशद केली आहे. अशा प्रमाणे प्रत्येक मानवाची नीती चांगली असावी अशीच त्यांची शिकवण होती. माणसांमाणसातील उच्चनिचतेला कधीच त्यांनी वाव दिला नाही.

झुंबरा भांबरे

द्वितीय वर्ष कला

छत्रपती शिवाजी महाराजांचे अर्थशास्त्र

(दुष्काळातून भ्रष्टाचारी आर्थिक क्रांती)

श्रीमतांना गरीब करणारा समाजवाद नव्हे
तर गरीबांना श्रीमंत करणारा समाजवाद
अर्थशास्त्र म्हणजे काय ?

अर्थशास्त्राला आपण इंग्रजी मध्ये इकॉनॉमिक्स असे म्हणतो. इकॉनॉमिक हा शब्द ग्रीक भाषेतील oikos आणि Nemein या दोन शब्दांपासून तयार झालेला आहे. याचासाधा अर्थ म्हणजे Managing a Household using the limited money or resources a Household याचा अर्थ असा की, आपल्याला आपले घर चालवण्यासाठी आपणाला जे पैशांचे व्यवस्थापन करावे लागते तेच अर्थशास्त्र होय. म्हणजेच आपल्याकडे असलेल्या मर्यादित किंवा कमी पैशांत उत्तम रितीने संसार कसा करायला हवा हे शिकवणारे शास्त्र म्हणजे अर्थशास्त्र होय. अर्थशास्त्राचा हा अत्यंत साधा असा अर्थ घर चालविणारी महिला मग ती आई असो किंवा बायको यांनी प्रत्यक्षपणे अनुभवलेले असते बऱ्या पैकी हे समीकरण आहे. पुरुषांना थोडे फार पैसे कमवले माहित असते. परंतु त्या आलेल्या मर्यादित पैशातून घर-संसार कसा चालवण्याचा हे काम प्रॅक्टिकली अर्थशास्त्र जगण्याच्या आयुष्यात ते उपयोगात आणण्याचा प्रयत्न महिलांनी केला पुरुष कर्तबगार तर महिला कर्तव्यदक्ष असतात हे यातून सिध्द होते.

कमावलेल्या संपत्तीचा जर कल्याणासाठी उपयोग करता आला नाही तर मग ती संपत्ती मिळवून काय फायदा होणार ? म्हणजे टिच्ही घेतला पण पहातच नाही, गाडी घेतली पण त्यात बसतच नाही, सोने हिरे घेतलेत पण वापरतच नाही तर याचा असून उपयोग काय ? तर घेतलेल्या वस्तूचा उपयोग कसा करावा हे सांगणारे शास्त्र म्हणजे अर्थशास्त्र.

जगात अनेक अर्थशास्त्राच्या अनेक व्याख्या आहेत. त्यातील प्रमुख काही व्याख्या आपण पाहिल्यानंतर आपल्या लक्षात येईल की, शिवाजी महाराजांनी याचे तंतोतंत अंमलात आणलेल्या आहेत.

महाराजांना सुक्ष्म घटक मिळूनच macro म्हणजे सूक्ष्म घटकच macro म्हणजे एकंदरीत देशाची अर्थव्यवस्था बनते. तेव्हा महाराजांनी आपल्या आर्थिक हालचालीचा केंद्रबिंदू हा सर्वसामान्य माणूसच ठेवला. एक व्यक्ती, एक कुटुंब, एक गाव ते एक राष्ट्र असा बरोबर चढत्या मांडणीची प्रवास महाराजांनी केला. स्वराज्यातील एक-एक व्यक्तीचा आणि कुटुंबाचा विकास म्हणजे स्वराज्याचा विकास हेच धोरण राबिवले. दुष्काळातून भ्रष्टाचारी - आर्थिक क्रांती.

शिवाजी महाराजांनी केलेल्या आर्थिक विकासाला आर्थिक क्रांतीच म्हणावे लागेल अशी परिस्थिती आहे. महाराजांनी स्वराज्य उभे करण्याच्या वेळी महाराष्ट्रात आणि देशात दुष्काळ पडला आणि बरोबर १९ फेब्रुवारी १६३० लाच महाराजांचा जन्म झाला. महाराजांचे स्वागत सर्वप्रथम दुष्काळाने केले आणि हा दुष्काळ किती भयावह आणि प्रदीर्घ होता हे पाहिले तर महाराजांसमोरच्या आव्हानांची आपणाला कल्पना येईल. अत्यंत प्रतिकूल परिस्थितीत बालवयातील शिवाजीराजे या दुष्काळावर मात करत स्वराज्याचे स्वप्न उराशी बाळगून वाटचाल करतात सन १६३० च्या दुष्काळाला इतिहासात मोठा दुष्काळ म्हटले जाते. कारण या दुष्काळामुळे १६३० ते १६३३ या तेवीस वर्षांत काही पिकले नव्हते.

मोरलंड नावाच्या इतिहासकाराने या दुष्काळाचे वर्णन केलेले आहे. 'बादशहानामा' या ग्रंथाच्या आधारे तो म्हणतो "या दुष्काळामुळे दक्षिण देश निहान एका पिढीपर्यंत तरी दारिद्री राहिली १६५३ पर्यंत दक्षिणदेशातून बादशहाच्या खजिन्यात पैसे जमा झाले नाही. एवढेच नव्हे तर स्थानिक प्रशासनाचा खर्चही या भागाला करता येत नव्हता.

हा दक्षिण देश म्हणजे दख्खन आपला महाराष्ट्र होय. आता खुद्द बादशहानामा या ग्रंथात १६३० च्या दुष्काळाबाबत काय लिहिले आहे ते बघू. बादशहानामा म्हणजे मोगल बादशहाचे अधिकृत वर्तमानपत्र आणि सरकारी दस्तऐवज आहे. त्यामुळे त्यातील वर्णन अत्यंत खात्रीलायक असणे असे आपल्याला

कळते. बादशहानाम्यात असलेले दुष्काळाचे वर्णन असे आहे.

“भाकरीच्या तुकड्यासाठी लोक स्वतःला विकून घ्यावयास तयार होते.”

पण विकत घेणारा कोणी नव्हता, एका भाकरीसाठी आपले आपले लोक आपल्यालाच त्याग करावयास तयार होते. पण त्याची कोणाला पर्वा नव्हती, ज्या हातांनी इतरांना उदंड दान केले तेच हात आता भिक्षेसाठी पुढे पसरले होते, ज्या पावलांनी सदासुखाचा मार्ग क्रमिला होता, तीच पावले आता अन्नाच्या शोधासाठी पडत होती. कित्येक दिवस कुत्र्याचे मांस, बकरीच्या मांसाच्या दराने विकले जात होते, आणि मृतांच्या हाडांची भुकटी पीठात मिसळून ते विकले जात असे शेवटी दारिद्र्य इतके शिगेला पोहोचले की माणसे माणसांना खाऊ लागली. आणि पुत्र प्रेमापेक्षा त्याचे मांस पित्याला प्रिय वाटू लागले. मृतदेहांनी गावच्या रस्त्यात अडथळे निर्माण केले, आणि ज्यांना या यातनांनी मरण येत नव्हते आणि हालचाल करण्याचे त्राण अद्याप त्यांच्यात होते ते परप्रांतात भटकेगिरी करण्यास निघून गेले.”

“हा दुष्काळ इतका तीव्र स्वरूपाचा होता की या देशाच्या इतिहासात त्याला तोड सापडणार नाही. आवर्षणामुळे जी धान्य टंचाई निर्माण झाली तेच या थोरल्या दुष्काळाचे मुख्य कारण होते. मराठी जनतेला दीर्घकाळ याचे परिणाम भोगावे लागले. कौटुंबिक जीवनाचे विघटन झाले होते. कारण लोकांना अन्नासाठी दाही दिशा भटकावे लागे. शेती व्यवसाय खचला, लोक स्वतःला गुलाम म्हणून विकून घेऊ लागले. आत्महत्या करू लागले. अथवा भुकेने मरू लागले, उद्योगधंदे संपुष्टात आले. म्हणजे या दुष्काळाचे उद्योगधंदे बसवले, माणसे भुकेने मरू लागलेत आणि लोक स्वतःचा जीव देऊ लागलेत अशा परिस्थितीत इतिहासच नव्हे तर भविष्यकाळातही असे दुष्काळ निवारण झाले नसेल होणार नाही असे काम शिवबाराजे हाती घेतात. महाराजांचे कर्तव्य आणि आर्थिक ज्ञान सतत या दुष्काळाच्या पार्श्वभूमीवर अत्यंत उठावदारपणे कोरलेले दिसते अशा भयाण परिस्थितीतून देश आणि अर्थव्यवस्था बाहेर काढणे हे अशक्य कोटीतील काम महाराजांनी हाती घेतले होते. ज्या परिस्थितीत महाराज माणसे, जनावरे जगवतात त्यांना उभारी

देतात आणि मगच आपल्या स्वराज्याचा कारभार सुरू करतात उपासमारीने मरणारे लोक स्वप्नातही स्वराज्याचे स्वप्न पाहू शकत नाहीत. तेव्हा त्यांना जगवावे, वाढवावे आणि मगच पुन्हा अशा भयाण संपुष्टात मग ते आसमानी असो की सुलतानी यात ते सापडू नयेत. म्हणून मजबूत अशा अर्थव्यवस्थेचा पाया घालून शेतीला अर्थ व्यवस्थेत उभारी देतात.

“१६५३ पर्यंत दक्षिण देशातून बादशहाच्या खजिन्यात एक पैसाही जमा झाली नाही. एवढेच नव्हे तर स्थानिक प्रशासनाचा खर्चही या भागाला करता येत नव्हता असे ‘बादशहानामा’ म्हणतो. बादशहानाम्यात १६३० च्या दुष्काळाचे भेदक वर्णन आले आहे.

महाराष्ट्रावर या दुष्काळाचे परिणाम काय झाले हे स्थानिक साधनांच्या अभ्यासावरून स्पष्ट होते. ‘राधामाधव विलास चंपू’ या समकालीन ग्रंथात या दुष्काळी परिस्थितीबाबत म्हटले आहे. “शक १५५२ साली गोदातीरी अवर्षणाने भयंकर दुष्काळ पडला. एका म्हणजे लहान होनास दोनशेर दाणे झाले. करवसुली शक्य नसल्यामुळे मूर्तिजाची आधीच खंगलेली तिजोरी पूर्णपणे शुष्क होऊन गेली. फौज परागंदा, कारभारी अजुर्दा व मूलूख उकीर्दा बनून मुर्तिजा हलाखीच्या अगदी शेवटच्या पायरीस पोहोचला.”

परमानंदाच्या शिवभारतात दुष्काळाचा थोडासा उल्लेख आहे आणि तो म्हणतो.

“पुष्कळ काळापर्यंत त्याच्या देशात पाऊस न पडल्याने धान्य अत्यंत महाग झाले आणि सोने मात्र स्वस्त झाले. श्रीमंत लोक शेरभर रत्ने देऊन मोठ्या प्रयासाने शेरभर कुळीव घेत. खाण्यास काही न मिळाल्यामुळे एकच हाहाकार उडून पशू पशूस आणि माणसे माणसांस अशी परस्पररांस खाऊ लागली.”

तुकाराम महाराजांच्या अभंगातूनही समकालीन दुष्काळाची विषण्ण छाया दिसून येते.

“मंद झाल्या मेघवृष्टि ।

अपीक धान्ये दिवसें दिवस ।

गाई म्हसी चेवल्या गोरसे ।

नगरे दिसती उध्वंसे ॥
दुष्काळे आटिले पुण्य नेला माना ।
स्त्री एकी अन्न अन्न करिता मेली ।
लज्जा वाटे जीवा त्रासलो या दुःखे ।
वेवसाय देखे तुटी येता ॥
बरे झाले देवा निघाले दिवाळे ।
परी या दुष्काळे पीडा केली ॥
दुसऱ्या अभागात ते म्हणतात ।
“बाईस मेली मुक्ती जाली ।
देवे माया सोडविली ।
पोरे मेले बरे जाले ।
देवे मायाविरहित केले ॥

संत तुकाराम महाराज म्हणजे देहुतील सर्वात मोठे सावकारांचे सावकार म्हणजे महाजन होते. त्यांनी या दुष्काळात ४५०० कोटी रुपयांची कर्जमाफी केली. हे एवढे मोठे आर्थिक नुकसान त्यांनी सहन केले, कौटुंबिक नुकसान म्हणाल तर त्यांची पत्नी आणि मुले मेली.

याच दुष्काळाचे वर्णन एका समकालीन व्यापाऱ्याने केले आहे तो म्हणतो “लोकांची एकच मागणी होती आम्हाला अन्न द्या अथवा मारुन टाका”

आणखी एका ठिकाणी इंग्रजी फॅक्टरी रेकॉर्डमध्ये काय म्हटले आहे बघा “ गुजरात ते गोवळकोंडा हा सारा प्रदेश म्हणजे एक मोठी स्मशानभूमीच बनली होती. आणि माणसांच्या स्मृतीत एवढा मोठा दुष्काळ आणि एवढी प्रचंड हानी याची नोंद नव्हती”

नियतीने हा असा पसारा शिवाजी महाराजांसमोर वयाच्या १२ व्या वर्षी मांडला होता. तीन वर्ष महाराजांनी या परिस्थितीचा अभ्यास करुन समजून घेण्यासाठी वेळ घेतला. हा दुष्काळ कायमस्वरूपी निवारण होण्यासाठी दूरगामी प्रभावी ठरेल अशी अर्थनिती तयार केली आणि त्यानुसार महाराजांनी स्वराज्य नावाचे २३ वर्षांच्या दुष्काळावर मात करत उभी राहणारी आशियातच नव्हे तर जगातील सर्वात शक्तीमान अशी अर्थव्यवस्था निर्माण केली. महाराष्ट्रातील प्रत्येक घरातील एक तरी माणूस स्वराज्याच्या सेवेत होता आणि स्वराज्यात सहासा शिपायाचा पगार १ होन म्हणजे ६०,००० रुपये होता तर अष्टप्रधान मंडळातील मंत्र्यांचा वार्षिक पगार १०,००० होन म्हणजे ६०० कोटी होता. आज जगातील सर्वात विकसित अशा अमेरिकेत सुध्दा व्यवस्थापनाला वार्षिक ६०० कोटी चे पॅकेज

मिळत असेल तर आम्हाला सांगा ? म्हणजे कळेल महाराजांनी किती श्रीमंत केले महाराष्ट्राला.

महाराज तर कायमस्वरूपी वतनी जमीन, जुमला देण्याच्या विरोधात होते. पण स्वराज्याच्या स्थापनेपूर्वी काळच असा निर्माण झाला की, माणसांना शेती करण्याऐवढेही बळ नव्हते आणि त्यामुळेच परागंदा झालेल्या लोकांना महाराजांनी जमिनी कसायला दिल्या आणि त्यांना काम करायला प्रोत्साहन वाटेल, प्रेरणा मिळेल अशा करात सवलती दिल्या.

यामुळेच अत्यंत कमी कालावधीत फार मोठ्या प्रमाणावर लोकांना प्रोत्साहन मिळून मोठ्या प्रमाणात स्वराज्यात आर्थिक भरभराट झाली आणि स्वराज्याचा विस्तारही वेगाने झाला. उजाड ओसाड गावे ते विकसित शहरे असा प्रवास महाराजांनी १६४५ ते १६६५ या वीस वर्षात केला.

रूपाली लोखंडे

द्वितीय वर्ष कला

माणुसकी

एक आई मुलाच्या अभ्यासाच्या खोलीत गेली, तर पुस्तकाच्या कपाटात जाणारी मुंग्यांची रांग दिसली. कपाट उघडले तर पुस्तकाच्या मागील बाजुस दोन चपात्या पडल्या होत्या.

मुलगा शाळेतुन आला. आईने विचारे, ‘तुझ्या पुस्तकांच्या कपाटात चपात्या कश्या रे?’ मुलगा शरमिंदा झाला ; पण धैर्य एकवटून तो म्हणाला, “आई गं, माझ्या ना भोजनाच्या ताटातील दोन चपात्या समोरच्या म्हताऱ्या भिकारणीला रोज देत असे ; पण काल ती आलीच नव्हती, तिच्यासाठीच्या या चपात्या आहेत.”

आई रागावली तर नाहीच, पण मुलाला तिने शाब्बासकी दिली.

सोनाली राऊत

प्रथम वर्ष विज्ञान

आई

मातृ देवो भव । पितृ देवो भव । आचार्य देवो भव ॥
आकाशात चमकतो तारा,
अंगठीत चमकतो हिरा ।
आई-वडिलांची आठवण येताच,
डोळ्यांना येतात धारा ॥

आई हाच गुरु, सदैव आईला स्मरु, आईच्या शिकवणीने
उत्कर्ष नव्या पिढीचा करु.

मुलांनो आई हाच आपला गुरु, "आई म्हणजे कल्पतरु"
आपल्या इवल्याशा बोटाला धरुन आपल्याला आपल्या पायावर उभं
करणारी आई, चिल्यापिल्यांच्या पंखांना बळ देणारी आई,
चिऊकाऊच्या गोष्टी सांगून घास भरवणारी आई, अंगाई गात
बाळाला कुशीत झोपवणारी आई. आई म्हणजे न दमणारं चालतं
बोलतं घड्याळ, पहाटेपासून रात्रीपर्यंत अन रात्रीपासून पहाटेपर्यंत
डोळ्यात तेल घालून बाळाचं संगोपन करणारी आई. म्हणूनच म्हणेन
की,

पंखातून सुखे वेचणारी आई असते,
अंधाराची पणती स्वतः अंधारात
झिजवणारी आई असते ।

आपल्या मुलावर जिवापाड प्रेम
करणारी हीच तर आई असते ॥

आई म्हणजे ममतेचा अथांग सागर आहे. बाळ कसाही
असो तो तिचा कान्हाच असतो. तो उनाड असो, मतिमंद असो,
गतिमंद असो किंवा खोडकर असो, तो तिचा छकुलाच असतो. आई
वेळोवेळी मुलांना योग्य दिशा दाखवत मोठं करत असते.

अपयश आलं म्हणून,
निराश व्हायचं नसतं ।

अमृत मिळालं नाही म्हणून,
विष प्यायच नसतं ।

नवी दिशा मिळाली म्हणून,
आई-वडिलांना विसरायचं नसतं ॥

मम्मी तु, भांडतेस तर कधी माझ्यासाठी प्रार्थना तु
करतेस, कधी गुड नाईट म्हणतेस, तर कधी झोपेतून उठवतेस, पण
जेव्हा जेव्हा माझ्यासाठी कविता लिहितेस, रडते, तेव्हा तेव्हा माझ्या
आयुष्यातील एक-एक क्षण बहुमोल बनवतेस ...

म्हणूनच म्हणेन की,
वडील म्हणजे भेटीला आलेला देव,
पत्नी म्हणजे देवाने दिलेली भेट,
आणि आई म्हणजे देवालाही न मिळणारी भेट ।

जगी माऊलीसारखे कोण आहे
तिचे जन्मातरींचे ऋण आहे
असे ऋण हे ज्यास व्याज नाही ।
त्या ऋणाविण जीवनास साज नाही
जिच्यासारखे कौतुक बोल नाही
तिच्या यातनांना जगी तोड नाही ।
तिचे नाव जगात आई
आई ऐवढे मोल कशालाच नाही ॥
शेवटी म्हणेन की,
"देवा सुखी ठेव तिला जन्म दिलाय तिने मला."
धन्यवाद !

सुर्यवंशी प्रियंका

प्रथम वर्ष विज्ञान

पहारा

दोस्ता काही लक्षात ठेवलं नाही तरी चालेल
आईची फाटलेली साडी अन् बापाची वाढलेली दाडी
लक्षात ठेव म्हणजे झालं ॥१॥
बाप मोबाईल घेऊन देईनही कदाचित तुला...
पण बॅलन्स टाकण्याएवढा छदाम तुला कमावता येतो का ?
बघ अजमावून एकदा ॥२॥
सोपं असते रे फार उर्मटासारख बोलणं, टपोरीगिरी करणं
पण तारुण्यात व्रतस्थ राहून ध्येय गाठणं
हे कुठल्या संतत्वापेक्षा कमी नसतं ॥३॥
गाड्या उडवणं, मजा करणं याला लागत नसते अक्कल
हे तुझ्या लक्षात येईल तोवर पडेल तुला टक्कल ॥४॥
हात नसतात ओरबाडण्यासाठी की नसतात उगारण्यासाठी
विचार कर नीट एकदा किती उपयोग होईल त्याचा
नव काही उभारण्यासाठी ॥५॥
काँपी करुनही पास होण्यापेक्षा सरळ सरळ नापास होणं बरं
आपल्या तत्त्वावर आपण ठाम असणं हेच खंर ॥६॥
रस्ता समाज कुठेही दिसू दे तुझी शिस्त
तुझ्यावरच आहे उद्याची भिस्त
अभ्यास कर फक्त तुझ्याच तुझ्यावर पहारा ठेव फक्त

निसळ रेवती

प्रथम वर्ष विज्ञान

आरक्षण बेरोजगारीला उत्तर

वाढती बेरोजगारी ही प्रत्येक देशासाठी एक गंभीर समस्या होत असते. त्यामुळे अमेरिकेसारख्या प्रगतशील देशात सुध्दा बेरोजगारीचे प्रमाण वाढले की सरकारची डोकेदुखी पण वाढत असते. भारतासाठी मात्र बेरोजगारीचे चित्र भयावह आहे. नीती आयोगाने नुकताच एक आखडा जाहीर केला होता या कृती आराखड्यात सरकारकडे अनेक प्रस्ताव देण्यात आले. २०१९-२० सालापर्यंत देशातील ग्रामविकास, संरक्षण, कृषी, आरोग्य, शिक्षण, रेल्वे, रस्ते आणि अन्य भांडवली खर्चाच्या गुंतवणूकीत वाढ करण्याबरोबरच देशात सध्या वाढत असलेल्या बेरोजगारीवरील सुध्दा भाष्य करण्यात आले. त्यामुळे देशात वाढत असलेल्या बेरोजगारीकडे गंभीरपणे बघण्याची गरज निर्माण झाली आहे.

केंद्रीय कामगारमंत्र्यांनी लोकसभेत एका प्रश्नाला उत्तर देतांना सांगितले की, २०१३-१४ मध्ये बेरोजगारीचा दर ३.४ टक्के होता. २०१५-१६ मध्ये तोच दर ३.७ टक्के म्हणजे गर्दी कमी प्रमाणातच वाढला आहे. सर्वसाधारण वर्षात ३० दिवस काम केलेला कर्मचारी/कामगार हा 'नियुक्त कर्मचारी' म्हणजेच रोजगारातील असलेला कर्मचारी असा अर्थ सरकारी 'गॅझेट' मध्ये 'नियुक्त कर्मचारी' 'नियुक्त' म्हणून समजला जातो. या उलट पाचव्या 'वार्षिक रोजगार-बरोजगार सर्व्हेच्या निष्कर्षाप्रमाणे बेरोजगारीचा दर ५ टक्क्यांपर्यंत वाढलेला आहे. भारतात दर वर्षी १ कोटी ६० लाख तरुण नोकरीच्या शोधात बाहेर पडत असतात परंतु त्यांच्यासाठी फक्त १५-२० लाख नोकऱ्याची निर्मिती होत असते. असे गंभीर चित्र आज देशात आहे. नीती आयोगाने नुकताच जाहीर केलेल्या त्रैवार्षिक कृती आराखड्यात रोजगारी निर्मितीचे प्रमाण प्रचंड घटल्याचे स्पष्ट केले आहे शिक्षण पूर्ण करून बाहेर पडलेल्या मुलांना जेव्हा नोकरी मिळत नाही तोच खऱ्या अर्थाने बेरोजगार समजला पाहिजे.

भारतात बिहार, उत्तर प्रदेश, ओडिशा, झारखंड आणि उत्तर भारतातील पहाडी राज्यांमधील तरुणांमध्ये बेरोजगारीचा प्रश्न फार भीषण झाला आहे या राज्यांमध्ये तरुणांची संख्या भरपूर आहे. उद्योगधंदा काढण्यासारखी आर्थिक परिस्थिती

नसते. लहान-सहान नोकरीसुध्दा मिळत नाही. अशा परिस्थितीत ही मुले गुन्हेगारी क्षेत्राकडे सहज वळू शकतात.

सत्तेवर आल्यावर दरवर्षी १ कोटी रोजगार निर्मितीचे आश्वासन पंतप्रधान मोदींनी युवकांना दिलं होते, परंतु त्या आश्वासनाची पूर्तता न झाल्याने युवा पिढी वैफल्यग्रस्त झाली आहे हे वास्तव सरकारला नाकारता येणार नाही।

मध्य प्रदेशाप्रमाणे महाराष्ट्रानेही

स्थानिकांसाठी ७० टक्के आरक्षण करावे

सर्वसाधारणपणे आरक्षण समर्थनाची भूमिका तुम्हाला पुरोगामी म्हणून सादर करते. तसं बरेच लोक करत नसल्याने आरक्षण समर्थन करताना ते बऱ्याच वेळा हास्यास्पद विधानं करतात यातून त्यांची अक्कल तर दिसून येतेच पण एकूण पुरोगामीत्वाला ही बाधा येते. हे फक्त आरक्षणच नाही तर इतर सर्वच महत्वाच्या, गंभीर विषयाबाबत खरे असते.

“मागासवर्गीयांना मिळणाऱ्या सवलतीबद्दल बोलताना अनेक लोक म्हणतात की कबूल की आमच्या पूर्वजांनी यांच्यावर अन्याय केला असेल परंतु आता तर तो होत नाही ना ? वास्तवात हे सुध्दा विधान बरोबर नाही”

पण मी यावर बरच वाचल आहे चर्चा करण्यापेक्षा का कोण जाणे मला हा मार्ग जास्त भरवशाचा वाटतो आणि आरक्षणाची गरज मला पटलीही आहे.

प्रिती खाकाळ

प्रथम वर्ष कला

वाढती बेरोजगारी

आज देशाची लोकसंख्या झपाट्याने वाढत आहे. त्याला कारणही तसेच आहे. सुरुवातीच्या काळात कुठल्याही सुख-सुविधा नसल्यामुळे मृत्यूदराचे प्रमाण जास्त होते. परंतु आरोग्याच्या सुविधात वाढ, वाहतुकीच्या सुविधात वाढ, नवनवीन यांत्रिकीकरणाच्या सुविधात वाढ अशा अनेक प्रकारच्या सुविधात वाढ झाल्यामुळे मृत्यूदराचे प्रमाण घटले व जन्मदरात वाढ झाली आहे त्यामुळे देशाची लोकसंख्याही भीषण प्रमाणात वाढली आहे व आजही वाढतच आहे. ती थांबवण्यासाठी शासन प्रयत्न करत आहे.

देशाची लोकसंख्या वाढल्यामुळे देश हा अविकासाच्या मार्गावर येतो. देश अविकसित राहण्यामागचा सर्वात महत्वाचा मुद्दा म्हणजे देशाची वाढती लोकसंख्या व त्यामुळे निर्माण होणारी वाढती बेरोजगारी ? देशाची लोकसंख्या वाढली असता मोठ्या प्रमाणावर बेरोजगारी निर्माण होते. आज देशात २४% इतकी बेरोजगारी आहे ही बेरोजगारी कमी करण्यासाठी शासन प्रयत्न करत आहे.

या बेरोजगारीची अनेक कारणे आहेत. देशातील मोठ्या प्रमाणावरील अशिक्षित वर्ग ! देशातील बरीचशी लोकसंख्या अशिक्षित असल्यामुळे त्यांना शिक्षणाचे व कुटुंबनियोजाचे ज्ञान नसते. त्यांच्या मते जास्त वंशावळ असणे ही देवाची देणगी समजतात व जास्त अपत्यांना जन्म देतात व त्यामुळे लोकसंख्या वाढून मोठ्या प्रमाणावर बेरोजगारी निर्माण होते बेरोजगारीचे दुसरे महत्वाचे कारण म्हणजे देशातील मोठ्या प्रमाणावर असलेले दारिद्र्य अजूनही देशातील काही भागातील लोकांना त्यांच्या मुलभूत गरजाही भागवता येत नाही. त्यांना दिवसभरातील दोन वेळचे अन्नही मिळत नाही. ते अतिशय कनिष्ठ दर्जाचे जीवन जगातात. देशातील मोठ्या प्रमाणावरील दारिद्र्यामुळे व्यक्तींना त्यांचे कुटुंबनियोजन करणे शक्य होत नाही. त्यांच्याकडे शिक्षणासाठी पुरेशा प्रमाणात वित्तपुरवठा नसल्यामुळे त्यांनाही बेकार रहावे लागते. बेरोजगारीचे तिसरे महत्वाचे कारण म्हणजे शिक्षणाच्या अपुऱ्या सुविधा. आज आंतरराष्ट्रीय देशामधील शिक्षणाच्या सुविधा या अतिशय उच्च

दर्जाच्या दिल्या जातात. अशा शिक्षणाच्या सुविधा आपल्या मुलांना देता येत नाही. त्यांना आपल्या मनाजोगे शिक्षण घेता येत नाही व इच्छा नसतानाही दूसऱ्या क्षेत्रात प्रवेश घ्यावा लागतो त्या क्षेत्रातही नोकरी न लागल्यामुळे युवक मोठ्या प्रमाणावर बेकार राहतात. व बेरोजगारीच्या प्रमाणात मोठ्या प्रमाणावर वाढ होत आहे.

याच बेकारीची अतिशय वाईट परिणाम भोगावे लागतात. देशातील युवा पिढी ही पटकन निर्णय घेत असतात. मुलांना त्यांच्या शिक्षणाच्या सुविधा अपुऱ्या असल्यामुळे मनासारखे शिक्षण घेता येत नाही. व ते बेकार राहतात त्यातूनच मोठ्या प्रमाणावर गुन्हेगारीत वाढ होते. गुन्हेगारीत वाढ होऊन बरीचशी युवा पिढी वाईट मार्गावर गेली आहे. त्याचप्रमाणे बेकारीमुळे देशातील आत्महत्येचे प्रमाणही वाढले आहे. स्वतःच्या मनासारखी नोकरी न मिळाल्यामुळे मुले लेच आत्महत्येच्या मार्गावर जातात व स्वतःचे जीवन संपवतात. अशा विविध प्रकारचे परिणाम देशातील बेकारीमुळे घडते.

देशातील बेरोजगारी कमी करण्यासाठी विविध प्रकारचे उपायही सुचवले जावू शकतात. देशात वेगवेगळ्या प्रकारची व मोठ्या प्रमाणावर उद्योगधंद्यात वाढ केल्यास जास्तीत जास्त तरुणांना रोजगार मिळेल राष्ट्रीय उत्पन्नात वाढ होऊन बेरोजगारीत घट होईल त्याचप्रमाणे देशात उच्च दर्जाच्या शिक्षणासाठी सुविधा मोठ्या प्रमाणावर पुरवणे व दारिद्र्याच्या प्रमाणात घट करून मोठ्या प्रमाणावरील बेरोजगारी कमी करता येईल.

अशा प्रकारे देशातील शासन, उद्योजक व्यापारीवर्ग या सर्वांनी प्रयत्न करून बेरोजगारीला कमी करून देशाला विकसित केले पाहिजे.

रोहिणी भांबरे

द्वितीय वर्ष कला

वेळेचे महत्व ...

आपल्या आयुष्यात सर्वात मौल्यवान गोष्ट कोणती आहे ? कोणी म्हटले पैसा, कोणी म्हणेल यश कोणासाठी आत्मसन्मान मोठा असेल तर कोणासाठी नाही. पण खूप कमी लोक आहेत या जगात जे वेळेचे महत्व जाणतात. किंबहुना खूप लोक कमी आहेत जे वेळेचे महत्व जाणून वेळेचा सदुपयोग करतात वेळे एवढी मौल्यवान गोष्ट या जगात कोणतीच नाही. प्रत्येकाने वेळेचे महत्व जाणून त्याचा योग्य प्रकारे वापर केला पाहिजे कारण सर्वांनाच माहित आहे की एकदा गेलेली वेळ परत येत नाही.

वेळ ही सर्वात अनिश्चित गोष्ट आहे. पुढच्या क्षणाला कोण सोबत काय होईल हे कोणताही मोठा ज्योतिषी किंवा कोणताही प्रसिध्द शास्त्रज्ञ अचुकपणे सांगू शकत नाही. त्यामुळे आपल्या हातात असलेल्या प्रत्येक क्षण भरभरून जगता आला पाहिजे भविष्याची चिंता न करता भविष्यासाठी योग्य उपाययोजना केल्या पाहिजे. भूतकाळातील चुकांवर पस्तावण्याऐवजही त्यापासून शिकले पाहिजे आणि त्या चुका पुन्हा करू नये. वर्तमानातील प्रत्येक क्षण आनंदाने जगला पाहिजे. भविष्यात हव्या असलेल्या भौतिक सुखामागे धावण्याऐवजी आज आपल्याकडे जे आहे त्याचा उपभोग घेतात आला पाहिजे. विचार करा कि आज आपल्याकडे असलेल्या वेळेला सांभाळून वापरले पाहिजे. भलेही तुम्ही ही वेळ काम करण्यासाठी वापरा किंवा आपल्या परिवारासोबत घालवावा पण प्रत्येक क्षण असा जगा कि, आपल्याला अधिक पश्चाताप होणार नाही.

वेळ ही जगातील कोणत्याही हिऱ्यापेक्षा कोणत्याही खजिन्यापेक्षा मौल्यवान आहे. कारण एकदा गेलेली वेळ कितीही पैसा दिला तरी परत येऊ शकत नाही. एखाद्याकडे भरपूर पैसा असेल तर ती व्यक्ती जगातील कोणतीही गोष्ट विकत घेऊ शकते. पण एकही क्षण विकत घेता येत नाही. कितीही मोठा शास्त्रज्ञ असेल तरी ती वेळ परत करू शकत नाही. जर एखादा माणूस वेळेचे महत्व समजू शकत नाही. वेळेलाही त्या माणसाचे महत्व वाटणार नाही. जर आपण वेळ वाया घालवत राहिलो तर

वेळ आपल्याला पुढे येणारा वेळा आपल्याला उध्वस्त करू शकतो. पण वेळ आपल्याला एकच संधी देते आणि ती जर आपण साधली नाही तर ती संधी आपण पुन्हा कधीच माघारी किंवा वापस मिळवू शकत नाही.

आतापर्यंत जेवढे महान सम्राट होऊन गेले या पृथ्वीवर, अनेक शास्त्रज्ञ, महान संत जन्माला आले. या धरतीवर परंतू कोणीच वेळेवर विजय मिळवू शकले नाही. किती महान सत्ता आल्या किती गेल्या परंतू काळाची सत्ता कोणीच जिंकू शकले नाही. अनंत काळापासून वेळ आपल्या मर्जीने चालत राहिला आहे. भविष्यातही कोणी असो वा नसो पण वेळ मात्र नक्की असणार आहे. वेळ निपक्षतपातीपणे सर्वांनाच संधी देत पुढे जातो. तो गरीब श्रीमंत, लहान-थोर, उच्चनिच असा भेदभाव करत नाही. ज्या व्यक्तीला हुशारीने आणि शिताफीने या संधीचा फायदा घेतात त्याच व्यक्ती प्रगती करत असतात.

“आपल्याकडे कितीही पैसा

आपल्याकडे कितीही हिरे-मोती

या सर्व गोष्टींपेक्षा वेळ हा सर्वात महत्वाचा आहे”

वेळेचा सदुपयोग करायचा असेल तर स्वतःला शिस्त लावून घेणे अतिशय गरजेचे आहे. शाळेत किंवा ऑफिसला जाणे-येणे घरातील कामे वेळेवर करणे, वेळेवर झोपणे व वेळेवर उठणे. व्यायाम व आहार यांची वेळ पाळणे ठरलेली कामे वेळेत उरकणे या सवयी स्वतःला लावून घेतल्या पाहिजेत. संत कबीर म्हणतात.

“कल करे सो आज कर, आज करे सो अब.” म्हणजे

कोणतेही काम उदयावर न ढकलता उलट उदयाची कामे आज करून घ्या आणि आजची कामे आता. या क्षणाला पार पाडा. खूप छोटी गोष्ट वाटते. ऐकायला पण ती महत्वाची आहे. उद्याची कामे जर आज करून घ्यावयाची सवय आपल्याला लागली तर कामाच्या वेळेच्या आधी पूर्ण झाल्याचे समाधान आपल्याला मिळते किंवा मिळेल. सर्व कामे वेळेआधी पूर्ण झाली तर उरलेल्या वेळेत आपण तणावमुक्त राहतो शांत राहतो, जर त्या कामात काही अडचणी येत असतील तर त्या सोडवण्यासाठी

आपल्याकडे पुरेसा वेळ असतो.

एखादा विद्यार्थी जर पाहिल्यापासूनच अभ्यास करत असेल तर परीक्षेच्या वेळीस त्याला जास्त ताण येत नाही. कारण त्याचा अभ्यास पहिल्यांदाच झालेला असतो. ऐन वेळेस तो आजारी पडला किंवा इतर काही कारणामुळे पुरेसा वेळ देऊ नाही शकला. तरी बिनधास्त परीक्षा देऊ शकतो. ऑफिसमध्ये किंवा घरीसुद्धा कोणतेही काम वेळे आधीच पूर्ण केले तर काम झाले असल्याचे समाधान लाभते. किंवा काही अडथळे असल्यास दुसरा मार्ग काढण्यासाठी आपल्याकडे वेळ असतो. म्हणूनच वेळेचा उपयोग कसा करून घ्यावा यासाठी निरुत्साही न राहता आपल्या दिवसभराच्या कामाची योग्य आखणी केली पाहिजे. भविष्यातील आपले लक्ष आत्ताच ठरवून त्यासाठी आपल्याला आता काय करावे लागेल हे ठरविले पाहिजे. असे केल्यास आपले भविष्य उज्वल असेल यात काहीही शंका नाही. कोणतेही चांगले काम करण्यासाठी मुहुर्त न शोधत बसता आताच ते काम सुरु करा कारण प्रत्येक क्षण हा चांगलाच असतो. आणि आत्ताचा क्षण सर्वोत्तम आहे.

“वेळेपुढे सर्व समान

कोणी न उच्च-निच, कोणताही नाही जात-धर्म वेळेपुढे सर्व समान”

आयुष्य ...

जन्माला आलो म्हणुन आयुष्य रेटायचं ...
की,
एकच जन्म आहे म्हणुन आयुष्य जगायचं,
आयुष्य हे सुंदर असतं
हे ज्याच त्याने ठरवायचं
आयुष्य आईस्क्रीम सारखं असतं
टेस्ट केलं तरी वितळतं
वेस्ट केलं तरी वितळतं !
म्हणुन आयुष्य हे टेस्ट करायला शिका,
वेस्ट तर ते तसंही होतचं आहे ...

शिवानी पठारे

प्रथम वर्ष विज्ञान

शेतकरी

भारत झाला स्वतंत्र, सगळीकडे दूःख गेले झिरपून,
पण शेतकऱ्यांचे दूःख कोणी घेईना समजून,
शेतकरी जगाला पुरवितो धान्य,
पण त्यालाच नाही पोटभर अन्न,
शेतकरी करून नांगरणी, वाट बघतो पावसाची
पावसाची वाट बघता बघता डोळ्यातुनी धार
लागते पाण्याची,
तरी पाऊस काही पडत नाही,
पण शेतकऱ्यांच्या डोळ्यातील धार काही थांबत नाही,
शेतात पीक पिकतं नाही,
शेतकऱ्याला आत्महत्येशिवाय पर्याय दिसत नाही,
शेतकरी आत्महत्या करून जगाचा निरोप घेतो,
पण आपल्या कुटुंबाला दुःख देतो....

ऋतुजा माळशिकारे

प्रथम वर्ष विज्ञान

फौजी

ठेवुन सुखात आपल्याला
काट्यावरी जो चालतो
सुखाची झोप देवुन
रात्रभर तो जागतो
सीमेवरी राहुन
मातेची रक्षा करतो
शत्रुंशी लढुन गोळ्या छातीवर तो झेलतो
वार हातावर घेवुन
मात्र मातीला वाचवतो
अश्रु पिऊन प्राण पणाला लावतो
वेळ येताच
देशासाठी अमरही होतो
डोळे झाकताच भारत माता म्हणतो
तो म्हणजे वीर जवान
फौजी आणि फौजीच असतो.

रेणुका टकले

तृतीय वर्ष कला

मोबाईल शाप की वरदान ...

आजच्या काळात सर्वच क्षेत्रातील तंत्रज्ञान फारच विकसित झालेले आहे. मोबाईलचे तंत्रज्ञान तर इतके वाढले आहे. ती एक मोठी क्रांतीच झालेली जाणवते. आज प्रत्येकाच्या हाती मोबाईल आलेला आहे. घराघरातील प्रत्येक व्यक्तीजवळ मोबाईल पहावयास मिळत आहे. त्यातही विलक्षण अशी विविधता आलेली आहे. घरातल्या फोनची जागा या मोबाईलनेच केव्हाच घेतली आहे. अशा या मोबाईलच्या अतिरिक्त वापरामुळे कधी-कधी मोबाईल नकोसा वाटू लागतो. त्यातूनच प्रश्न निर्माण होतो. "मोबाईल शाप की वरदान ?"

पण ज्यावेळी एखादे नवीन तंत्रज्ञान निर्माण होते. तेव्हा ती मानवी सुखसोयी या दृष्टीकोनातून उदयास येते. मानवाचे कल्याण साधणे हाच एकमेव हेतू या तंत्रामागे असतो. मोबाईलसुद्धा एक विकसित स्वरूपाचे तंत्रज्ञान आहे. ते शाप कसे असेल ? ते एक फार मोठे वरदानच आहे. फक्त मोबाईलचा नको तितका आणि नको तसा अतिरिक्त वापर केला जातो. त्यावेळी हा मोबाईल शापच वाटू लागतो. मग तो दुसऱ्याचा असो किंवा आपलाच असो. आपल्याच मोबाईलवर येणारे ते कॉल्स ते एस.एम.एस. रात्री अपरात्री केव्हाही येतात. अक्षरशः पिच्छाच पुरवितात. अर्थात स्विच ऑफ ने त्याचा बंदोबस्त होऊ शकतो. परंतु ते प्रत्येक वेळी स्विच ऑफ चालत नाही किंवा कधी-कधी स्विच ऑफ करणे राहूनच जाते. हे झाले आपल्या मोबाईलचे पण दुसऱ्याच्या मोबाईलची तर बातच अलग ...

कसले ही भान न राखता, तासनतास मोबाईलवर, गप्पागोष्टी करणारे पुरुष, महिला आपल्याच मस्तीत गुंग असतात. अगदी सुखानेच वार्तालाप चालू असतो. महिला वर्ग तर कित्येकदा आजचा मेनू काय इथपासून त्याची पुर्ण रेसीपी मोबाईलच्या माध्यमातून देता येते. अशा वेळी त्या मोबाईलचा आपल्याला होणारा त्रास. दुसऱ्याला होणारा त्रास, कितीतरी वेळ बोलत राहिल्यामुळे स्वतःलाच भरावे लागणारे बिल. स्वतःच्या व इतरांच्या ही आरोग्यावर होणारा परिणाम होणारे प्रदुषण हे सारे अटळच असते. तसे पाहिले तर पुर्वीच्यासारखी मोबाईल ही चैनीची वस्तू राहिलेली नाही.

मोबाईल हा आजच्या काळातील प्रत्येकाच्या जीवनातील एक अविभाज्य घटकच बनला आहे. एक अत्यावश्यक घटक ! युवावर्ग, महिलावर्ग यांच्याकडे मोबाईल सुरक्षिततेच्या दृष्टीने अत्यावश्यकच असतो. कोणतीही अप्रिय घटना, प्रसंग, अपघात घडल्यास घरच्या मंडळीशी संपर्क साधता यावा या दृष्टीने मोबाईलसारखे दुसरे जलद व प्रभावी साधन नाही. एका क्षणात एकमेकांशी संपर्क साधून परिस्थितीचे गांभीर्य लक्षात ठेवून योग्य तो निर्णय त्वरित घेता येतो. त्यावेळी मोबाईल वरदान नाही असे कोण म्हणेल ? वेळ, पैसा, श्रम वाचविण्यासाठी व त्यांची अन्य चांगल्या कामासाठी वापर करता येऊ शकतो. जगाच्या एका टोकापासून दुसऱ्या टोकापर्यंत अगदी कुठेही मोबाईलच्या माध्यमातून आपण पोहचू शकतो. आज जर असे मोबाईल तंत्रज्ञान विकसित केले आहे. कि मोबाईल हॅडसेटच्या त्याछोट्या स्क्रीनवर आपण संवाद साधलेल्या व्यक्तीला प्रत्यक्ष पाहू शकतो. केवढी ही मोबाईल क्रांती झाली आहे बर ?

"मोबाईलमुळे आपल्याला अनेक फायदे होतात. पण मोबाईलमुळे अनेक दुरपयोग सुद्धा होतात." एखाद्या दूर देशाच्या दूर ठिकाणाची इत्यंभूत माहिती मोबाईलवरून घेऊ शकतो. मोबाईल द्वारे एखाद्या ठिकाणाचे हवामान, तापमान आपण समजू शकतो. मोबाईलवरच कॅमेराची सोय असल्यामुळे कुठेही अगदी कसलेही (निसर्गाचे वा सभा-सम्मेलनाचे फोटो काढता येतात. इतके सारे फायदे पाहिल्यावर मोबाईल "वरदान" नाही असे कोण म्हणेल ? पण पण त्याचा वापर मात्र योग्य तऱ्हेनेच केला गेला पाहिजे. हेही इतकेच सत्य आहे. मोबाईलचा नको तितका व नको तसा अतिरिक्त वापर करणे सवार्थाने चूक आहे.

त्याचा तसा वापर करणे हे नुसते अयोग्यच नव्हे तर कित्येकदा ते घातकच आहे. कित्येकदा मोटरमेन किंवा मोटारसायकलस्वार आपले वाहन चालविताना खुशाल मोबाईलवर बोलत असतो. तरीही हे सारे घडतेच आहे. नियम धाव्यावर बसवून कायद्याचे उल्लंघन करून वाट्टेल तिथे

मोबाईलचा वापर दिसतो. हे प्रकार सर्रास दिसून येत आहेत. परवाच मी चक्र एका पोलिस कर्मचाऱ्याला बाईक चालवत असताना फोनवर बोलताना मी पाहिले आहे. तेव्हा मी त्यांना हटकण्याचा प्रयत्न ही करेन पण तो वेगाने गाडी चालवत होता. अन मी एका “पादचारी सडकपार” अशा अवस्थेत होतो. सांगातचे तात्पर्य इतकेच कि असा हा मोबाईलचा वापर टाळला पाहिजे. मोबाईलवस्था एस.एम.एस. प्रकार तर किती तरी गुन्द्यांना निमंत्रण देणारा असतो. कधी-कधी तर पोलीस स्टेशनचे खेडेही घालावे लागतात. हे सारे प्रकार असतात. मोबाईलचे -मोबाईल धारकांचे !

मोबाईलवरून सारखे फोन करत राहणे एखाद्या कार्यक्रमानिमित्त एकत्र येणारा असू तर त्यासाठी कमीत कमी ५ ते ७ फोन्स तर आवश्यक होत असतात. खरतर मोबाईल नसतानाही भेटीगाठीचे प्लानिंग अगदी पद्धतशीरपणे होत असे. मोबाईलमुळे अधिक कार्यक्षम होतो हेही खरेच ! कित्येकदा मोबाईलचा खूप त्रास ही होतो. वाटेल त्या ठिकाणी मोबाईलवरून मोठ्यामोठ्याने बोलणे, सभास्थानी ही मोबाईल चालूच ठेवणं. कधी कधी तर मोबाईलवरून इतक्या मोठ्या आवाजात बोलतात की बोलणाऱ्याला सांगावेसे वाटते “अरे बाबा आणखीच जरा आवाज वाढवल्यास तर तो मोबाईल न वापरताही तुझे नुसते बोणेही त्याला ऐकू जाईल मोबाईल सगळीकडेच असतो. पण त्याचा दुरपयोग याची दक्षता घ्यायला हवी मोबाईलवरचा कॅमेरातही कधी कधी कुरापत काढणारा ; गुन्द्यात भर टाकणारा ठरतो. मिस कॉल हा ही त्यातलाच एक प्रकार !

याशिवाय मोबाईलचा अतिरिक्त वापर हा अनेक शारिरीक व्याधींना नियंत्रण देणारा असतो. एकूणच काय तर मेंदू, किडनी, हृदय इ. अवयवावर ही मोठा परिणाम होतो तर मोबाईलचा योग्य वापर केला तर मोबाईल वरदानच आहे नाही तर शाप !

रुख्मिणी थोरवे
द्वितीय वर्ष कला

आयुष्य जास्त सुंदर वाटत ...!

भविष्याचे चित्र काढण्यापेक्षा
वर्तमानातल चित्र
पूर्ण करावं,
आयुष्य जास्त सुंदर वाटत...

कायमचं मागण्या करण्यापेक्षा
कधी तरी काही तरी
देऊन पहावं,
आयुष्य जास्त सुंदर वाटतं...

हरल्यावर एकटेच पश्चात्ताप
करण्यापेक्षा मित्राच्या खांद्यावर
रडून पहावं,
आयुष्य नक्कीच सुंदर वाटत...

चार चौघात एकट
बसण्यापेक्षा कधी-कधी
समुद्रकिनाऱ्यावर आठवणींना
घेऊन बसावं,
आयुष्य नक्कीच सुंदर वाटत...

आपल्याला कोण हवंय
यापेक्षा आपण कोणाला
हवंय हे सुध्दा कधी तरी
पहावं,

आयुष्य जास्त सुंदर वाटत...
आकाशातले तारे कधीच
मोजुन होत नाहीत
माणसाच्या गरजा कधीच
संपत नाहीत शक्य तेवढे
तारे मोजून समाधानी रहावं
आयुष्य नक्कीच सुंदर वाटत...।

निता बोरुडे
प्रथम वर्ष विज्ञान

लोकशाहीतील आंदोलने ...

आपला भारत देश हा लोकशाही शासनपध्दती रुजलेला आदर्श देश आहे. लोकशाही म्हणजे लोकांनी लोकांसाठी लोकांमार्फत चालवलेले राज्यकारभार होय. परंतु तरीही काही वेळा आपल्या मागण्या मान्य करून घेण्यासाठी एखाद्यावर अन्याय झाल्यास किंवा आपल्या हक्कांवर, स्वातंत्र्यावर बंधने आल्यास लोक सरकार विरुद्ध पेटून उठतात व विविध प्रकारची आंदोलने करतात. काही वेळा तर या आंदोलनांना दंग्याचे स्वरूप येते. काही ठिकाणी प्राणहानी होते आणि ही आंदोलने लोकशाहीला लागलेला कलंक किंवा शाप बनून जातात.

आज देशामध्ये दररोज दिवसा आड आंदोलने होतात कुणी आपल्या हक्कांसाठी कुणी आपल्यावर झालेल्या अन्यायामुळे तर कुणी फक्त पैशांसाठीआंदोलने करतात. या आंदोलनाला आज तर खूपच भयंकर स्वरूप प्राप्त झालेले दिसते आणि आहे. आपल्यावरील अन्याय दूर करण्यासाठी लोक सार्वजनिक मालमत्तांचे नुकसान करतात. एस.टी. बसेस जाळतात, दगडफेक करतात. अश्लील शिवीगाळ ही करतात अशा प्रकारची अराजकता निर्माण करून तिला आंदोलनाचे नाव दिले जाते.

आपण हा विचार कधी करतो का ? की स्वतःच्या शुल्लक फायद्यासाठी इतरांच्या हितसंबंधाशी खेळणे कितपत योग्य आहे ? अशा प्रकारची अराजकता निर्माण करून आपणाला काय साध्य होणार आहे ? याची लोकांना पुरेशी कल्पना सुध्दा करत नाहीत. परंतु यामुळे दशाच्या अस्मितेला धक्का लागतो त्याचे काय ? अशा आंदोलनात ज्याच्या संपत्तीचे नुकसान करतो ती कोणा मंत्र्याची किंवा सरकारी अधिकाऱ्याची नसते. ती देशाची संपत्ती असते. आणि तिचा विनाश करून आपण आपल्याच देशाशी द्रोह करत आहोत. एवढी साधी बाबही या लोकांना समजत नाही इतकी त्यांची विचारशक्ती क्षीण झाली

आहे का ?

आपण कधी हा विचार करतो का ? आपल्या देशातील तत्वज्ञांनी आपली राज्यघटना जेव्हा निर्माण केली तेव्हा त्यांनी आपल्याला हा अधिकार दिला ? त्यांनी जनतेला हा अधिकार दिला तो सरकारची कोंडी करून आपले म्हणणे मान्य करून घेण्यासाठी नाही तर आपल्याला आपल्यामध्ये अहिंसा व शांततेने बदल घडवून आणण्याची संधी मिळावी म्हणून आपल्या जीवनात समाजात व परिणामी देशात प्रगती व्हावी म्हणून पण आपण याचा फायदा स्वतःच्या उन्नतीसाठी करून घेतोय ते सुध्दा हिंसक आंदोलने करूनच ना ?

ब्रिटीश काळात त्यांचे शासन असूनही गांधीजींनी अहिंसक आंदोलने केली मग तो मिठाचा सत्याग्रह असो किंवा असहकार चळवळ असो. या प्रत्येक आंदोलनापुढे ब्रिटीशांना झुकावेच लागले. मग आपण आपल्याच राज्यात आपली मते आपल्याच माणसांना पटवून देताना, आपले हक्क मिळवताना आपल्याला हिंसाचाराचा आधार का घ्यावा लागतो ? आपण कोठे कमी पडतो ? यासाठी आत्मपरीक्षण करण्याची गरज आहे.

गांधीजींचे आंदोलन यशस्वी झाले कारण त्याच्या आंदोलनात सत्य होते, अहिंसा होती व दृढनिश्चय होता. ती आंदोलने साऱ्या भारतीयांसाठी होती त्यामुळे त्यांचा आंदोलनाला अखंड भारताचा पाठिंबा होता. "गांधी म्हणजे एका माणसाचे सैन्यच आहे" असे उद्गार त्यावेळी लॉर्ड माऊंट बॅटन यांनी काढले. कारण त्यांच्यापाठीमागे सारा देश उभा होता.

आपल्या नगर जिल्ह्यातील अण्णांनी असेच अहिंसात्मक आंदोलने उभारून साऱ्या देशाला जागे केले. या आंदोलनांचे फळ म्हणून आतापर्यंत त्यांनी अनेक कायदे संमत करून घेतले व आता त्यांचा जनलोकपालही पास झाला. लोकशाहीतील आंदोलनांना खर तर आज अशाच नेत्यांची गरज आहे. अशाच प्रकारे जर आपले मत सरकारपुढे मांडले तर

नक्कीच त्यापासून आपली लोकशाही शासनपद्धतीला फायदा होईल.

अशा प्रकारची आंदोलने उभारण्यासाठी आपल्याला समाजातील प्रत्येक घटकांची विचारसरणी बदलावी लागेल. त्यासाठी प्रत्येकाच्या मनात अहिंसा, शांतता व देशप्रेमाची समाजातील जास्तीत जास्त घटकांचा सहभाग करून घेतला पाहिजे ही आंदोलने स्वार्थासाठी न करता प्रत्येक भारतीयांचा व देशाच्या उज्वल भवितव्यासाठी असली पाहिजेत. या आंदोलनांतून देशाचे, समाजाचे हित साधले पाहिजे व त्याचबरोबर समाजात एकात्मताही निर्माण झाली पाहिजे. लोकशाहीतील आंदोलने प्रामाणिकपणे, सावधगिरीने, कौशल्याने व आत्मविश्वासाने अंमलात आणली पाहिजेत आणि

कॉलेज

वो College कि सिडी पर मस्ती भरी बाते
वो आते जाते पर Comments की बरसाते
वो Syllabus का Tension
वो Exam की राते
वो Patchup की पार्टी
वो Brithday की राते
वो रुठना - मनाना
वो books वो मुलाकाते
वो वो Labrotary
वो सोना Temperary
वो Movies वो Music
वो Jokes के Magic
और Lecture में Teacher को कौसना कभी आगे
बैठकर मजा करना तो कभी पिछे सोना ना रहेगी वो हँसी
भरी मुलाकाते
अगर रहेंगी तो बस कुछ यादे

प्रियंका दुतारे
द्वितीय वर्ष विज्ञान

ही जबाबदारी आजच्या तरुण पिढीवर आहे.

आंदोलनातील ही आराजकता जर लवकरात लवकर संपुष्टात आली नाही तर तिचे परिणाम आपल्या लोकशाहीवर, आपल्या, देशावर, आपल्या समाजावर व आपल्यावर होऊन पुन्हा परकीय राजवट येण्यास वेळ लागणार नाही.

मनिषा वाबळे

द्वितीय वर्ष कला

मुलगा मुलगी भेद कशाला

मुलगा - मुलगी भेद कशाला
मुलगी झाली म्हणून खेद कशाला
मुलगा - मुलगी आहे समान
दोघेही उंचावतील देशाची मान

मुलगा असेल कुलदीपक तर
मुलगी असेल कुलज्योती
सदा सर्वदा प्रकाश देती
सासर माहेर दोन्ही घरी

कोमल आहे कमजोर नाही
सर्व शक्तीचं नाव आहे नारी
कळी आहे सुंदर फुलणारी
आई-बाबांची आहे राजकुमारी

म्हणूनच मुलगी पाहिजे एक
पेढे वाटून सांगाया जगाला
जन्मा आली लेक
घेईल पक्षी होऊन झेप

प्रांजली साळवे

द्वितीय वर्ष - विज्ञान

भारतातील भ्रष्टाचार

भ्रष्टाचार हा आजचा परवलीचा शब्द बनला आहे. आजचे युग भ्रष्टाचाराचे व भ्रष्टाचान्यांचे आहे. आज आपण जर प्रत्येक क्षेत्राचा विचार केला तर सर्वत्र भ्रष्टाचाराची मुळे खोलवर रुजलेली दिसतात. कोणतेही क्षेत्र हे भ्रष्टाचार मुक्त नाही. भ्रष्टाचाराने प्रत्येक क्षेत्रात बाजी मारलेली दिसते आणि या गोष्टीला समाजातील लोकच कारणीभूत आहेत.

निवडणुक लढवताना देणारी आश्वासने निवडुन आल्यानंतर पूर्ण होतात का ? पैशाच्या जोरावर गुंड प्रवृत्तीची लोक निवडणुका जिंकुन भ्रष्टाचाराने देशाला पोखरुन टाकतात आणि सामान्य जनता पैशाच्या अमिषाला बळी पडून अशा अपात्र लोकांना निवडून देतात. हेच राजकीय नेते आरामात पाच वर्ष सत्ता भोगतात आणि दुसऱ्या निवडणुकीला गरीब, अज्ञानी जनतेचाच बळकावलेला पैसा दुसऱ्या हाताने परत करतात आणि निवडून येतात. किती भ्रष्ट व्हायचे, भ्रष्टाचारात किती खोलवर रुतायचे ? याची काही परिसिमाच उरली नाही.

भ्रष्टाचार हा सध्याचा चिंतनाचा विषय बनला आहे. भ्रष्टाचार हा आपल्या देशातील अंतर्गत शत्रू आहे. भारताला चीन व पाकिस्तानकडून धोका आहे. मात्र भारतीयांना धोका आहे या घोटाळेबाजांची. हिऱ्याला भीती ही दगड, धोंड्याची नसते तर नकली हिऱ्यांची असते. भारत देश आपले संरक्षण करण्यासाठी इतर देशांकडून शस्त्रास्त्रे विकत घेतो ; पण या अंतर्गत शत्रूंचे काय ? ही भूमी पूर्वी वीरांची, शुरांची, संताची, समाजसुधारकांची, महात्मांची, जगाचे नेतृत्व करणारी होती. आज तीच भूमी घोटाळेखोरांची, लाचखोरांची झाली. संत जाऊन सैतानांची झाली. महात्म्यांची जाऊन 'मोहा' त्म्यांची झाली. वीरांची जाऊन बधिऱांची झाली. समाजसुधारकांची जाऊन समाजविघातकांची झाली.

भ्रष्टाचार ही आजच्या समाजाला लागलेली कीड आहे. भारत देशाला जगात महासत्ता बनवायचे असेल तर पहिल्यांदा आपला भारत देश हा भ्रष्टाचारमुक्त करावा लागेल. भ्रष्टाचारामुळे देशाच्या प्रगतीला खीळ बसण्याची वेळ आली. म्हणून प्रत्येक

भारतीयाने भारत देश आपले कुटुंबच आहे या भावनेने देशाच्या उन्नतीसाठी झटायला हवे. त्यागाशिवाय क्रांती नाही. असे म्हटले जाते आणि याचा सारासार विचार केला तर राज्यकर्त्यांनी आपला स्वार्थ हा बाजूला ठेवावा व देशहिताच्या दृष्टीने विचार केला पाहिजे.

आज भारतासमोर भ्रष्टाचार, लूट, महागाई, कुपोषण, सीमावाद, मुलींची घटती संख्या, घोटाळे, नक्षलवाद यांसारखे अनेक मोठमोठे प्रश्न देशासमोर आहेत. या प्रश्नांवर मात करुन आपल्याला २०२० पर्यंत आर्थिक महासत्तेचे स्वप्न सत्यात उतरावयाचे आहे. हे सत्यात उतरवण्यासाठी युवा एकजुटीची गरज आहे. कारण २०२० पर्यंत जगातील सर्वात जास्त तरुण वर्ग भारतात असतील. ही संपत्ती चांगल्या कारणांसाठी व योग्य वेळेवरच वापरली पाहिजे. तरच पुन्हा आपल्या देशात सोन्याचा धूर निघेल. नाहीतर युवक वाईट मार्गाने गेला तर देशातून सिगारेटचा धूर निघेल. या गोष्टींवर मात करण्यासाठी एकजूट झाले पाहिजे.

भ्रष्टाचार नष्ट झाल्याशिवाय समाजाची, देशाची उन्नती होणार नाही. शासन यंत्रणात आमूलाग्र बदल घडवून आणणे ही काळाची गरज आहे. शासनाने मजबूत कायदे बनविणे गरजेचे आहे. शासनाचे हे धोरण जोपर्यंत यशस्वी होत नाही. तोपर्यंत देशातील भ्रष्टाचाराची मुळे नष्ट होणार नाहीत. शासनयंत्रणेमध्ये असणाऱ्या प्रत्येकाने आपले काम हे एकनिष्ठेने केले पाहिजे. आपण ज्या कामाचा मोबदला घेतो, ते काम आपण चांगल्या पध्दतीने केले पाहिजे. कोणीतरी इतर ते काम करेल या भरवशावर आपले काम टाळू नये. हा विचार जर प्रत्येकाने केला तर शासन यंत्रणा कार्यक्षम बनेल. प्रत्येकाने आपले कर्तव्य निस्वार्थी भावनेने बजावले तर देश नक्कीच भ्रष्टाचारमुक्त झाल्याशिवाय राहणार नाही.

रेश्मा पाडळकर

द्वितीय वर्ष कला

M.P.S.C. रोजगाराची संधी की मृगजळ ?

MPSC रोजगाराची संधी की मृगजळ ? प्रश्न तसा गोंधळून टाकणाराच आहे. कारण ते खुप अवघड आहे. ज्याला जमले त्याला ते अमृत नाहीतर विषच आहे. त्याला कारणही तसेच आहे. प्रतिवर्षी आयोगातर्फे डेप्युटी कलेक्टर, सहाय्यक अधिकारी, सहाय्यक अधिकारी लेखापाल, लिपीक, लेखा निरीक्षक इ. पदांची भरती प्रेत असते. काही विभागीय, काही डायरेक्ट, काही मर्यादीत विभागीय अशा भागातून पदे भरली जातात. त्यासाठी पदे रिकामी संबंधित विभाग निविदा आयोगाकडे पाठवतात. आणि त्यानंतर रिक्त पदांसाठी आयोगामार्फत परीक्षा घेतल्या जातात. त्यातून निवड झालेल्यांना ट्रेनिंगमधून तयारी करून रुजू करतात. असा हा थोडक्यात एम.पी.एस.सी. चा कारभार असतो.

या निवडीसाठी लाखो मुले महाराष्ट्राच्या कानाकोपऱ्यातून अर्ज भरतात. कुणाला सरकारी नोकरीची अपेक्षा असते तर कुणाला कोणीतरी आपल्याला सलाम ठोकेल अशी इच्छा असते. कुणाला खरंच काहीतरी बदलायला पाहिजे. तर कुणाला गरिबीतून वर यायचे असते. यात लाखो मुलांपैकी काही मुलांचीच निवड होते. तर काही पुन्हा तयारीला लागतात.

एम.पी.एस.सी. म्हटले कि पुणे तिथे काय उणे ? जिकडे-तिकडे स्पर्धापरिक्षांच्या संहार, गल्लो-गल्ली नुसता एम.पी.एस.सी. परीक्षांचा एल्गार सहज भेट दिली असता सारा महाराष्ट्रच 'पुण्यात जमाव करू लागला आहे असे वाटून चुकणार नाही. काय रे भाऊ पासून ते काही पण बोलतोस. कोणी रुईछत्तीसीच्या कोण्या नामवंत व्यक्तिचा मुलगा तर कोणी शेतकऱ्याचं पोरगं, कोणी नगरमधून खास एम.पी.एस.सी. साठी घरच्या सोबत मुक्कामच ठोकतो. कोकण भागातील मुले फारशी दिसत नाही. त्यामुळे कमीच विद्यार्थी येतात तेथे मुंबई तसं समुद्र जवळ त्यामुळे उद्योग पण जवळ. डोंगरापलीकडे सर्वांची तारांबळ आधीच दुष्काळाने पोटात खड्डा त्यावर येथील मुलांना रोजगाराच्या चिंतने ग्रासले जाते. त्यात एम.पी.एस.सी. सारखे

कि मृगजळ दिसले कि त्याच्या वासाला धावत सुटते.

या मुलांची गम्मतच भारी असते. लहाणपणी गावात कलेक्टर दिसला होता. त्याला सर्वांनी सलाम केला, हे पाहून मनाशी निश्चय करता मी या झंझटीत उडी मारली. गरिबीत, हलाकीत तोंड दाबून मुक्याचा मार खाल्याखाल्यांनी स्वप्न बघू नयते ? महत्वाचे काय ते परीक्षा पास होणं, कारण गेल तेल लावत. असचं एकदा एक म्हणतो, 'मला देश बदलायचाय मग काही दिवसांनी 'मला सिस्टिम बदलायची' नंतर 'मला महाराष्ट्र बदलायचाय' आणि शेवट 'मला स्वतःला बदलायचाय अस करत थेट स्वारागेटच्या विपक्षणाच्या दारात उभे ठाकतो बरं त्याचे हि समाधान नाही तर क्लास काढू पाहतो. अरे अशा यांना स्वतः पास होण्याचे टेन्शन कमी मग माझा विद्यार्थी काय करेल याची भ्रांत लागलेली असते आणि मग त्यातून जन्म होतो ते शिकवणीचा. शिकवण्या वाईट आहेत त्यात मुले स्वअध्ययन हरवून बसतात. हे स्वतः अभ्यासतात आणि मग जिकण्यासाठी स्वतःच लाखो फी भरून शिकवण्या लावतात. आणि मग काय इथेच तर फसगत करते एम.पी.एस.सी. मुलांची. परीक्षेत अगदी स्टेट बोर्डच्या पुस्तकातील कुठेतरी दडून बसलेले प्रश्न विचारते. चांगली फसगत होते मुलांची अर्थात मी काही विरोधी नाही शिकवणीच्या आहेत काही अशा ज्यामधून खरंच खास अधिकार ज्यांची मार्गदर्शन, असे जे मोजकी फी घेऊन खरी सेवा करतात. स्वतः अपयशी झाले तरी आपण कस अपयशी झालो आहोत हे सांगतात. अशांचाच हात धरून काही मुले शिखर गाठतात.

आठवते मग मज प्रभाती मनी,

पुस्तके घेऊनी डोईवरुनी

लगबग आहे तयारीची,

आस आहे निवड्याची

यावी ताकद मनगटातही

घडवेल बदल एका सहीतहि

असेच वाटते जे मगरु आहेत त्यांना. हॅरी पॉटरच्या

सिनेमात ज्यांना जादू येत नाही त्यांना मगर बोलतात. त्याचप्रमाणे दुरुन डोंगर साजरे दिसतात असे म्हणतात ते खरंच. ह्या स्पर्धा परीक्षांची तयारी नुसती बौद्धिक नाही तर शारीरिक, मानसिक, सामाजिक, आर्थिक, नैतिक असते अगदी आयोगाला उत्तर देतो ना तशीच.... भल्या मोठ्या पुस्तकांच्या भारांच्या तयारीचा अवजड बाणाने अवकाशात घिरट्या घालणारा पक्षाच्या डोळ्यात मारायचा असतो. पंखाला बसून उपयोग नाही. ह्या परीक्षांचं ध्येय गाढाव यासाठी कित्येक बाप आपली जमिनी गहाण ठेवतात तर काही जण लाखोंची नोकरी सोडून या जंजाळात पडतात. पूर्व परीक्षा पास झाले किंवा मुख्य परीक्षा पास झाले असे छाती फुगवून सांगून काही उपयोग हात नाही. कोणी काय त्यावर नोकरी देत नाही. शेवटी सत्कार होतो ते ज याचाच. घरच्या वातावरणात अभ्यास होत नाही. एकांत मिळत नाही म्हणून एकत्र जमतात सगळी टाळकी आणि माग राहू लागतात. एकमेका साहय करू अवघे धरू सुपंथ' च्या ओव्या गात. ६.०० ला सकाळ झाली कि मग सूर्योदयाच्या आधीच लायब्ररीत सारे तारे एकत्र जमू लागतात. फेव्हरेट जागा अडवणुकीसाठी केलेली सगळी धावपळ जाताजाता लोकसत्ता हा ठरलेलाच. अख्खं संपादकीय पान वाचून इतारांना समजावण्याच्या नादात पोह्यांचा ढेकरं कधी येतो ते कळतच नाही. पेंगत पेंगत का होईना पेपर वाचल्याचे सर्वांना समाधान कारण करंटचा टप्पा गाठला. दुपारच्या मेसच्या जेवणाचे घरचे जेवण आळणी होते. घोड्याच्या नालाप्रमाणे इकडे-तिकडे अजिबात लक्ष घायचे नाही लाकडी खोपट्यात डोके घुसवून फक्त अभ्यास करायचा. अगदी सूरुंगाचा वास नाकी मनी दरवळला तरी डोके खालीच त्यातले काही खूपच शहाणे बरं का इकडे-तिकडे पहायचे नाही मात्र चहाच्या टपऱ्यांवर गप्पा टाकत, मोठमोठाले गंभीर चर्चा, वादविवाद करत दोन तास वाया घालवले तर काय बिघडते कि राव असा तोरा मारत फिरत असतात. अभ्यास तर सर्व करतात.घोकंपट्टीचा आवाज चहूदिशांनी घुटमळत असतो. पुस्तक विकत घेता येत नाही म्हणून झेरॉक्सवाल्यांचे खिसे भरत असतो.

प्रत्येक विषय गाभीर्याने समजून घ्यायचा. त्यातल्या

त्यात मेन्स, मुलाखत दिलेल्या मुलांचे मार्गदर्शन खूप मोठे काम करून जाते. मी मार्गदर्शन बोलले, शिकवणी नाही. आपल्यासोबत बाकीच्यांना पण घेऊन चला अशीही काहींची वागणुक असते. आज काल टेस्ट सर्वत्र बाजाराचं मांडला आहे. पोस्ट मिळवण्यासाठीचा हट्टाहास असतो ह्या मुलांचा हि स्पर्धा जणू सापशिडीचा खेळच असतो. सुरुवात हि ६ पडल्याशिवाय होत नाही. तशीच पूर्ण परीक्षा असते. मेन्सची शिडी सापडली कि मुलाखतीला हि जाता येते. आणि अचानक जर अपयशाचा जर साप भेटला तर पुन्हा स्टार्ट वर यायचे असा सारीपाट असतो करिअरचा.

राहिला प्रश्न रोजगाराचा खरंच नुसता विचार नाही पण त्यात काही तरी करून दाखवण्याची गरज आहे आता भारताचा डेमोग्राफिक डिविडेड जवळ जवळ ६४.४ जो जगात सर्वांना मागे टाकणारा देश ठरलाय. सर्वाधिक लोकसंख्या असलेला देशातील २ च्या क्रमांकावर असला तरीही आपल्या इथे अजून हि लाखो लोक बेरोजगारीच्या भंट्यात शिजत आहे. त्यातल्या त्यात मुद्रा योजना ह्यामुळे मुलांना रोजगाराचा नवा मार्ग उपलब्ध झाला आहे. तरीही एकुनच अजून दिल्ली, केरळ, गुजरातसारख्या प्रगत राज्यासोबत तुलना नाही. त्याला कारण काही दुसरे असतील पण मग एम.पी.एस.सी. जाहिरात आली कि मुले हातचे सोडून धोपट्याच्या मागे सरकार आरोग्य, शिक्षण सोयी-सुविधा देईल पण रोजगाराचा प्रयत्न हा आपल्यालाच करायला हवा. काही वर्ष आयुगातर्फे किमान २००० पर्यंतच्या जागा निघायच्या. पण आता ५०० निघताना मुश्किल. त्यातही भ्रष्टाचाराने चाटलेले आहे. आताच आर.टी.ओ. ८३३ मुलांची निवड रद्द करण्यात आली. कारण महत्वाचे नाही. शेवटी ती प्रक्रिया आणि त्याची शहानिशा कोर्टच रद्द करेल. पण रद्द झालेल्या मुलांचे काय ? त्यांच्या आशाचं काय ? या सर्व गोष्टीतून मार्कचे एक उत्तम व्यक्तिमत्व येते डोळ्यासमोर. एम.पी.एस.सी. वास्तव कट्ट्यात पाहिले एका पी.एस.आय. परीक्षेला पास झालेला आणि कारभारी गोंधळामुळे ती भारतीय अमान्य केली. त्यामध्ये निराश न होता त्याने स्वतःचा बिझिनेस सुरु करून आयुष्य पुढे सावरलं आहे.

ठिकठिकाणचे मुलांचे मोर्चे, जागा वाढवण्यासाठी, मास काँपीचे प्रकारावर बांध बसावा याकरिता झुंड निघत आहे सर्वांची कोणी म्हणते वयोमर्यादा वाढवा. कोणी म्हणते कि आरक्षण द्या, कोणी म्हणते जात नको. ह्यांचा सर्व महाराष्ट्रभर धुराळा झाला आहे. वर्षभर मेहनत करूनसुद्धा फळ हाती नाही, तर विषच नाही का बनत ? यात फरफड होते ती या मुलांच्या आई-बापाची. डोळ्याला आस लावून बसलेले असतात. कळत काहीच नाही तरी माझा मुलगा मोठा ऑफिसर होणार असे सर्वांना अभिमानाने सांगतात. काही पालक अरे केव्हा येणार घरी ? लग्न कधी करणार ? घरी ये नाहीतर रेशनकार्डावरून नावचं काढतो अशा धमक्या देतात. तर काही अपयशाने मुलं घरी आले कि बेटा काही काळजी करू नको मी आहे ना जिवंत असे म्हणत लढ म्हणतात हा नुसता आयोगच राजयोग आहे, नाहीतर चक्रव्यूह आहे. यातून ज्यांची निवड झाली कि, साला मै तो बाप बन गया, बाप बनके कैसा तन गया'' असा उल्हास होतो यातून निवड झालेले कित्येकजण अधिकारी आज डेप्युटी कलेक्टर वरून कलेक्टरशिपवर आहेत. कित्येकजण मंत्र्यांच्या हाताखाली प्रशासनाखाली देश बदलू पाहत आहेत. वर्षातून येणारी एक पर्वणीच असते. मुलांची नाहीच झाली निवड तरी कोणी सामाजिक संस्थामधून तर कोणी व्यवसायाकडे वळतात. थांबत तर मात्र बिल्कुल नाही. या सर्व बाबींवर आयोगाने गांभीर्याने सुधारणा कराव्या.

राज्याला प्रगतिच्या शिखरावर घेऊन जायचे असेल तर रोजगाराच्या या मार्गाची डागडुजी करावी, चर्चा, मांडणी करून भरत्या व्हाव्यात. निवड प्रक्रियेत योग्य ते बदल करून जास्तीत जास्त पारदर्शक कारभार कसा ठेवता येईल यासाठी योग्य ती पाऊले उचलावे. हे मृगजळ मृगजळ ना राहता ध्येयाची वाटचाल बनावी आणि त्याची धास्तीदेखील तितकीच रहावी हीच आशा.

रोहिणी भांबरे

द्वितीय वर्ष कला

जगात कोणी कोणाचं नसतं

खरोखर जगामध्ये
कोणी कोणाचं नसतं
मग विचार येतो
का बरं जग फसतं ?
फुले काव्य होतात
आणाभाका होतात
एकमेकांसाठी
जीव देण्याच्याही गोष्टी करतात
आणि बघता बघता
काही दिवसात
वाटा वेगळ्या होतात
कारण कोणी कोणाचं नसतं
घरट्यात आपण वाढत असतो
आईबाप सर्वस्व असतात
जरा पंखात बळ येताच
लवकर ती अडगळ ठरतात
आपलीही अडगळ होण्याची वेळ
जवळ येत असते
कारण जगात कोणी कोणाचं नसतं
समाजात आपण राहत असतो
सुख दुःख वाटून घेत असतो
पण जातीचा प्रश्न येताच
रक्ताचे पाट मात्र वाहत असतात
ते रक्तही आपलंच असतं
आणि रक्त पिणारेही आपलेच असतात
कारण जगात कोणी कोणाचं नसतं.

करण धनवट

द्वितीय वर्ष कला

लोकसंख्या वाढीचा इतिहास

मानवी इतिहासाच्या अगदी सुरुवातीच्या काळात लोकसंख्यावाढ ही अत्यल्प होती. नंतरच्याकाळात मानवाने शिकार करणे, कंदमुळे फळे गोळा करणे, अन्न तयार करणे इ. गोष्टींचे कौशल्य संपादन केल्याने शेतीचा विकास होण्यास मदत झाली. खात्रीणे व सहजपणे मिळणाऱ्या अन्नामुळे जन्मदरात वाढ झाली. या सर्वाचा परिणाम लोकसंख्या वाढीवर झाला. मानवाला समाजात आलेल्या स्थैर्यामुळे विविध हस्तकला व अन्य कौशल्यांचा विकास झाला. याचा परिणाम म्हणून समाज संरचना निर्माण झाली या सर्वांच्या परिमाणातून अधिक सुबत्ता आली काही विशेष हस्तकला कृती व अन्नधान्यातील अधिक उत्पादनामुळे वाणिज्य व व्यापारास चालणा मिळाली.

१५-१६ वे शतक लोकसंख्येबाबत वैशिष्टपूर्ण ठरले. या काळात लोकसंख्येची वाढ झाली. मात्र जीवनमान निकृष्ट दर्जाचे राहिले. जन्मदर अधिक होता. तसेच मृत्युदराचे प्रमाणही अधिक राहिले. आयुर्माण कमी होते. नित्यनेमाने येणारा पूर आणि दुष्काळ यामुळे उत्पादनात असमतोल निर्माण झाला. निकृष्ट दर्जाच्या आहारामुळे साथीच्या रोगांचा प्रादुर्भाव झाला. या सर्वांचा एकत्रित परिणाम नैसर्गिकरित्या लोकसंख्या वाढीवर नियंत्रण झाले. याच काळात शेती व्यवसायाव्यतिरिक्त ज्याला कमी श्रम लागतात अशा व्यापार व वाणिज्य व्यवसायाकडे काही लोक आकृष्ट झाले आणि शहरी संस्कृतीची बीजे पेरली गेली व ग्राहक उपयोगी वस्तूची मागणी वाढत गेली.

१८ व्या शतकात वाफेच्या इंजिनचा शोध लागला. व त्यामुळे वस्तूनिर्माण उद्योगाला चालणा मिळाली व उत्पादनात मोठे बदल घडून आले. वस्तूनिर्माण उद्योगात उर्जासाधनांचा वापर व यंत्रसामग्रीच्या वापरामुळे औद्योगिक शहरांचा विकास झाला व अनेक कामगार या शहरात आकर्षिले गेले. औद्योगिक क्रांतीमुळे अनेक प्रकारे विषमता निर्माण झाली. औद्योगिक क्रांतीच्या सुरुवातीच्या काळात अनेक प्रकारच्या सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक समस्या निर्माण झाल्या. औद्योगिक शहरात प्रमाणाबाहेर लोकांची गर्दी वाढली. अनेक शहरे पायाभूत

सुविधा नसताना वाढली. त्यामुळे लोकांना अतिशय अपुऱ्या सोयीत अस्वच्छ स्थितीत जीवन जगावे लागते.

१९ व्या शतकात अतिशय कमी कालावधीत लोकसंख्येत वाढ झाली. प्रामुख्याने ती वाढ दुसऱ्या महायुद्धानंतर जलद गतीने झाली. वैद्यकीय क्षेत्रात झालेल्या सुधारणांमुळे सर्वसामान्यपणे लोकांचे सार्वजनिक आरोग्य व राहणीमानाचा दर्जा सुधारला गेला. त्यामुळे बालमृत्यु व सरासरी मृत्युदरात घट झाली. कृषी क्षेत्रात प्रगती झाली, औद्योगिक क्रांती झाली वैद्यकीय क्षेत्रातील प्रगती हे मानवी इतिहासात अमूल्य बदल करणारे टप्पे आहेत. या सर्व गोष्टींचा परिणाम लोकसंख्या वाढीवर व लोकसंख्या घनतेवर झाला.

२० व्या शतकात जगातील लोकसंख्येचा विस्फोट झाला आहे. जागतिक मंदीच्या काळात व दुसऱ्या महायुद्धानंतर विकसित राष्ट्रातील लोकसंख्या वाढीचा वेग मंदावला. तरी आशिया व आफ्रिका या विकसनशील देशांचा लोकसंख्यावाढीचा वेग जास्त होता व मृत्युदर घटला होता.

२१ व्या शतकात सर्वसाधारणपणे कोणत्याही देशाची लोकसंख्या हीच खरी संपत्ती असून त्याच्या सहाय्याने आपण संपन्नता व एखाद्या देशाचा आर्थिक विकास व शाश्वत विकास करू शकतो. लोकसंख्येचा या दृष्टीकोनातून गुणात्मक विचार केला जातो तसेच २१ व्या शतकात लोकसंख्यावाढीचा वेग भारत, चीन व इतर देशात कमी होत आहे.

रोहिणी भांबरे

द्वितीय वर्ष कला

कुटुंबाचा आधारस्तंभ (वडिल)

आईवडिल हे संसारुपी रथाचे दोन चाक आहे. किंवा नाण्याच्या दोन समान बाजू आहेत, असं म्हटलं जातं. पण प्रत्यक्षात दोघांनाही समानच महत्व दिलं जातंय का ? कोणताही लेखक, कवी, व्याख्याता आई विषयी भरभरून बोलत असतो. सर्व चांगल्या गोष्टीची तुलना आईशीच केली जाते.पण वडिलाविषयी कुठेच फारंस बोललं जात नाही.

काही लोकांनी बाप रेखाटलाय तोही हेकट, व्यसनी, तापट किंवा मारझोड करणारा ! समाजात असे काही अपवादी बाप असतीलही, पण चांगल्या वडिलांबद्दल काय ? ज्यांच घरातील अस्तित्व मेणबत्ती सारखं, सतत इतरांना प्रकाश देत. स्वतःला असंख्य वेदना घेत, कुटुंबियांसाठी झगडणाऱ्या घराच्या अशा या अस्तित्वाला खरंच आपण समजून घेतलंय का ?

आईकडे संस्काराचे धडे असतील तर बापाकडे सदाचाराचे सडे असतात. आईकडे आश्रुंचे पाट असतील तर सांत्वंनाची जबाबदारी ही वडिलांचीची असते आणि रडणाऱ्यांपेक्षा सांत्वन करणाऱ्यांवरच अधिक ताण पडतो. कारण ज्योतीपेक्षा समईच जास्त तापते ना ? रोजच्या जेवणाची सोय करणारी आई सर्वांच्या लक्षात राहते. पण आयुष्याच्या शिंदोरीची सोय करणारा बाप आपण किती सहज विसरून जातो ! यावरही कळस म्हणजे घरात एखादी प्रतिष्ठित व्यक्ती पाहूणे म्हणून आपल्यास घरातील कर्ता मुलगाच आपल्या वृध्द जन्मदात्याची ओळख. नोकर किंवा शेतातला गडी अशी अगदी सहजरित्या करू देतो !

बाप हा तिजोरीचे जणू कुलूपच ! जे कुटुंब बापापासून अलिप्त असते किंवा ज्या घरात बापाचे अस्तित्व नसते, अशा कुटुंबाकडे समाज वेगळ्या नजरेने पाहताना दिसतो. अशा घरातील मुले कितीही कर्तबगार असली तरी लगाम नसलेल्या घोड्यासारखे वर्णन त्या कुटुंबाचे करताना समाजात दिसून येते.

राम हा कौसल्येचा पुत्र होताच, पण पुत्र वियोगाने तडफडून मरण पावला, तो पिता दशरथ होता. जिजाबाईंनी 'शिवाजी' घडवला असं मी अवश्य म्हणेन पण त्याच वेळी शहाजी राजांची ओढाताणही तितकीच महत्वाची मला वाटते. तसेच संभाजीराजे रुसून मोगलाकडे आश्रयास जातात, त्यावेळी 'लेकरा, मला सोडून जाऊ नको' या उद्गारातून शिवरायांचे हळहळलेले हृदय, त्यांचे पितृप्रेम ओथंबून वाहताना दिसते.

लतादीदींच्या वयाच्या ७ व्या वर्षी त्यांचे वडिल मा.दीनानाथ मंगेशकर मरण पावले. परंतू वडिलांच्या प्रेरणेतून त्यांनी आपल्या इतर भावंडांचा सांभाळ केला. आज पुण्यात मा. दिनानाथ मंगेशकर हॉस्पिटल ही भव्य वास्तू दिमाखात उभी आहे. प्रगतीसाठी मुलांना सतत प्रेरणा देणारे, त्यांची मने घडवणारे वडील खऱ्या अर्थाने कुटुंबाचा आधारस्तंभ ठरतात.

प्रत्येकाचेच जीवन हे लहान-मोठ्या, चांगल्या-वाईट प्रसंगांनी गुंफलेले असते. विशेषतः लहान प्रसंगांसाठी प्रत्येकालाच आपली आई हवी असते. पण वादळाशी सामना करताना मात्र बापाचीच गरज भासते. चटका बसला, काटा टोचला तर 'आई गं !' हा शब्द बाहेर पडतो . पण घरात साप निघाला किंवा रस्त्यात अचानक मोठी गाडी भरधाव वेगानं मागे येऊन अचानक थांबली तर लगेच 'बापरे SS!' हा शब्द बाहेर पडतो.

वडिलांच महत्व कोणाला कळत ? लहानपणीच वडील गेल्यावर ज्यांना अनेक जबाबदाऱ्या लवकर पेल्याव्या लागतात, अनेक संकटांना सामोरे जावं लागतं, वडिलांना खऱ्याअर्थाने समजून घेते ती म्हणजे घरातील मुलगी ! कोणतीही मुलगी स्वतःच्या इच्छा बाजूला ठेवून बाप म्हणेल तेव्हा विवाहास तयार होते. मुलगी बापाला जाणते, जपते. इतरांनी सुध्दा असंच आपल्याला जाणावं हीच बापाची किमान अपेक्षा असते.

पण अहोरात्र सतत कुटुंबाच्या कल्याणासाठी धडपणारा, सर्वांच्या भवितव्याचा सतत विचार करणारा, कुटुंबासाठी, शेतीसाठी काबाडकष्ट करणारा, कर्जबाजारी होऊन आत्महत्या करणारा बाप मात्र आजच्या पिढीलाही समजला नाही, ही दुर्देवी बाब आहे.

आई मंदिराचा गाभारा असेल, कर्तृत्ववान मुले मंदिराचा कळस असतील तर वडील हे नक्कीच मंदिराचा पाया आहेत. कारण पाया मजबूत भरभक्कम असेल तरच मंदिरावर कळस चढेल. आई घराचे मांगल्य, घराचे घरपण ही गोष्ट सुर्यप्रकाशाइतकी सत्य असली, तरी बाप 'हेच घराचं अस्तित्व' हेच अंतिम सत्य म्हणता येईल.

रूपाली दाते (संकलन)

प्रथम वर्ष विज्ञान

चला देशाला वैभवशाली बनवूया !

चला देशाला वैभवशाली बनवूया ...!

भारत एक गरीब देश आहे साफ खोट तथ्य : भारत जगातील सगळ्यात ताकदवान व श्रीमंत देश आहे.

आपण इंग्रजांच्या गुलामगिरीतून मुक्ती मिळविली ; परंतू या स्वतंत्र भारतात सरकारच्या नावाखाली तेच शोषण, अन्याय, अत्याचार आणि भ्रष्टाचार सर्वोच्च शिखरावर आहे. देशात असुरक्षितता आणि अविश्वाचे वातावरण निर्माण झाले आहे.

भ्रष्टाचार = भ्रष्ट + आचार. भ्रष्टाचाराचा अर्थ सर्वसामान्य माणुस आर्थिक भ्रष्टाचार इतकाच समजो, पण ते तसे नाही, भ्रष्टाचाराची अनेक रूपे आहेत. शारीरिक, मानसिक, कौटुंबिक, सामाजिक, नैसर्गिक, आर्थिक व राजकीय भ्रष्टाचार ही रूपे आहेत. शरीराला अयोग्य आहार-विहार, दुर्व्यसन देणे हा शारीरिक भ्रष्टाचार आहे. समाजातील दीन-दुबळ्यांचे शोषण करून श्रीमंत व पदाधिकारी होणे हा सामाजिक भ्रष्टाचार आहे. संपन्न निसर्गाची कत्तल करून सिमेंटची जंगले उभी करणे हा प्रदुषण वाढवून सर्व जिवांचे व मानव जातीचे जीवन धोक्यात आणणे हा नैसर्गिक भ्रष्टाचार आहे. सत्ताप्राप्तीसाठी निरनिराळ्या युक्त्या वापरून व काळ्या पैशाच्या आधारे निवडणुका लढवून भ्रष्ट समाजसेवक बनणे हा राजकीय भ्रष्टाचार आहे.

खरच ! माणसांनी आपली मुल्ये, नीतिमत्ता गहाण टाकली आहे का ? की त्याला असं करायला कुणी भाग पाडत आहे ? या प्रश्नाला वाचा फोडण्यासाठी अण्णा हजारेंनी आपले रणशििंग फुंकले. गेली चार महिने यासाठी आण्णांनी सारा भारत ढवळून काढला आहे. त्यांनी भ्रष्टाचाराविरुद्ध पाऊले टाकायला सुरुवात केली व देशवासींयानीही त्यांच्या पाऊलामागे पाऊल टाकायला सुरुवात केली. उच्चपदस्थांचा उच्च पातळीवरचा भ्रष्टाचार आण्णांना घालवायचा आहे. पण वरच्या जागांवरचे लोक भ्रष्टाचार करतात हे अर्धसत्य आहे. वरचे लोकस पैसे खात असतील तर खालचेही काही कमी नाहीत. परमेश्वराप्रमाणे भ्रष्टाचवारही हा सर्वव्यापी झाला आहे.

ए. राजा, कनिमोझी, सुरेश कलमाडी पैसे खातात असे

नाही. राजकारण्यांएवढीच नोकरही तेवढीच भ्रष्ट आहे. सारा राजीखुशीचा मामला आहे. "भगतसिंग जन्माला आला पाहिजे असे साऱ्यांना वाटते, पण शेजारच्याच्या घरात." मेडिकल अभ्यासक्रमांमध्ये प्रवेशाचे दर ८० हजारांवरून २५ ते ३० लाख रुपयांपर्यंत आहे. पण कुणाचीही तक्रार नाही. देणारे देतात आणि घेणारे घेतात. प्रामाणिकपणा हा शब्द कानाला गुदगुल्या करतो. पण कुणाचीही तक्रार नाही. पण व्यवहारात अनफिट आहे. दिले नाही तर जगणे कठिण व्हायचे. आजही भारताचा भ्रष्टाचारी देशांच्या यादीत भारत ९५ व्या क्रमांकावर आहे. भारतातील या दुर्दशेला आपण सर्व सारखेच जबाबदार आहोत. आता आपल्यालाच जागे होऊन या महाभयंकर समस्यांना आळा घालावा लागेल. भ्रष्टाचार संपला तर दरवर्षी दहा लाख करोड पेक्षा अधिक धन देशाच्या विकासासाठी खर्च होईल, करोडो युवकांना रोजगार मिळेल, नवीन संधी उपलब्ध होतील, देशाचा औद्योगिक विकास होईल, राष्ट्राची दाही दिशांनी प्रगती होईल. देश सुदृढ, खुशहाल व अपराधमुक्त होईल.

आजच्या तरुण पिढीने राजनिती, राजव्यवस्था व लोकशाहीचे आदर्श असणारे मर्यादा पुरुषोत्तम राम, योगेश्वर श्रीकृष्ण, चंद्रगुप्त, विक्रमादित्य, सम्राट अशोक, छत्रपती शिवाजी महाराज, नेताजी सुभाषचंद्र बोस, लोकमान्य टिळक, महात्मा गांधी यांची कारकीर्द समोर आणायला हवी. तरुणांनो जागे व्हा ! आपण मूग गिळून गप्प बसू आणि एखादा युगपुरुष अवतार घेऊन आपला देश बदलेल हा आपला भ्रम आहे. काही मिळविण्यासाठी आधि स्वतः उभे राहून स्वतःला लढावं लागतं. विना संघर्ष कोणताच विजय प्राप्त होत नाही आता अपमानित होऊन जीवन जगणं सोडून देऊन आपल्या आतील शक्तींना ओळखा व संघटीत होऊन भ्रष्टाचाराची मुळे उपटून तेथे श्रेष्ठ व्यक्तींची बीजे रोवूया जेणेकरून आपल्या पुढील पिढीला त्याची गोड फळे चाखायला मिळतील.

भ्रष्टाचार निर्मुलनासाठी ह्याच्या त्याच्याकडे बोट न दाखवता त्याची सुरुवात स्वतःपासूनच करावी लागेल. राज्यघटनेने आपल्याला सर्वात मोठा हक्क बहाल केला आहे तो

म्हणजे मतदान आपण मतदानाचा हक्क दरवेळेस बजावयास हवा. सुशिक्षित, सुसंस्कृत व विकासाची, देशभक्तीची आस असणाऱ्या श्रेष्ठ व्यक्तीलाच मतदान करा व दुसऱ्यांनाही जागृत करून मतदानाचा हक्क बजावण्यास सांगावा, तरच एक प्रजासत्ताक शक्तिशाली, लोकशाही भारत बनू शकेल. ज्यावेळेस निवडणुका येतात तेव्हा ही राजकरणी मंडळी मतदानासाठी घरोघर फिरतात. एका मतासाठी पाचपाचशे रुपयेही देतात आणि पुढील ५ वर्षे आपली तोंड बंद करतात. अशी लाचारी न पत्करता सर्व पात्रता ओळखूनच मतदान करा, लाच घेणं व लाच देणं यावर स्वतःपासूनच निर्बंध घाला. आहार-विहार, आचार-विचार-उपचार यामध्ये साधेपणा व नैसर्गिकता निर्माण करा. उगाचच खर्च कमी करा, गरजा कमी करा, तन-मन निरोगी ठेवा व स्वतःच्या कमाईतला काही वाटा समाजाला द्या.

आपण या देशाचे काही देणे लागतो, ही भावना जोपर्यंत लोकांमध्ये येणार नाही तोपर्यंत भ्रष्टाचार हद्दपार होणार नाही. नवरा पगारापेक्षा जास्त पैसे घरात आणतो तेव्हा घरची लक्ष्मी गप्प राहते ? हरामाचा पैसा मी घरात घेणार नाही हे ती माऊली ज्यादिवशी ठरवेल त्या दिवशी कुठल्याही कायद्याची गरज पडणार नाही. भ्रष्टाचार हट्टू शकतो. स्वतःपासून सुरुवात केली तरच ! पगाराव्यतिरिक्त बेकायदा पैसा घरात येणार नाही अशी प्रत्येकाने प्रतिज्ञा करण्याची गरज आहे.

जर भ्रष्ट, बेईमान व अपराधी लोक एकत्र येऊन भ्रष्टाचाराने देशाला लुटू शकतात. तर श्रेष्ठ, सज्जन, देशभक्त व ईमानदार लोक एकत्र येऊन देशाला लुटण्यापासून वाचवू शकतात चला ! आपण सगळे मिळून संकल्प करू की कष्टाने व रक्ताचं पाणी करून मिळवलेली कमाई भ्रष्ट लोकांना लुटू देणार नाही, या भ्रष्टाचाराच्या व अपप्रवृत्तीच्या लोकांना विनाश करण्यासाठीच परमेश्वराने आपल्याला या देशात जन्म दिला आहे. हाच उपदेश योगेश्वर श्रीकृष्ण यांनी गीतेतही दिला आहे.

‘परित्राणाय साधुनां विनाशाय च दुष्कृताम् ।

धर्मसंस्थापनार्थाय सम्भवामि युगे युगे ॥’

चला सर्वांनी मिळून या भ्रष्ट , बेईमान व अपराधी

लोकांना सत्तेतून काढून देशाच्या ईमानदार व सात्विक लोकांना यांची सुत्र सांभाळायला देवू. सर्वांनी मिळून एक प्रतिज्ञा करू, भारत मातेच्या भाळी लागलेला हा भ्रष्टाचाराचा कलंक मिटवूनच राहू. भारताचा हरवलेला स्वाभिमान जागवू, शक्तिशाली भारत बनवू, भ्रष्टाचाराने भरलेला देश, देशाची झालेली दुर्दशा आपण संपविली तर ही स्थिती येणार नाही, पुढच्या पिढीला एक शक्तिशाली भारत समर्पित करू, ज्या देशावर ते गर्व करतील, जेणे करून आपण म्हणू.

वंदे मातरम्

सूजलाम, सूफलाम, मलयज, शीतलाम.....

सस्य - शामलाम्मातरम्

वंदे मातरम् वंदे मातरम्

प्रमिला भुजबळ

प्रथम वर्ष कला

आधार

फुलाला आधार मातीचा,

दिव्याला आधार वातीचा

धर्माला आधार जातीचा

देशाला आधार क्रांतीचा

दिवसाला आधार रात्रीचा

आजोबाला आधार नातीचा

आकाशाला आधार धरतीचा

ओहटीला आधार भरतीचा

बुडत्याला आधार काडीचा

भिक्षूकाला आधार वाणीचा

शेतीला आधार खताचा

पुढान्याला आधार मताचा

अंधळ्याला आधार काठीचा

वेलीला आधार झाडांचा

रोग्याला आधार रक्ताचा

देवाला आधार भक्ताचा ...

साक्षी कासार

द्वितीय वर्ष कला

भ्रष्टाचार हाच शिष्टाचार

कलियुगाचे वर्णन एका वाक्यात करायचे झाले तर ते ज्या युगात भ्रष्टाचार हाच शिष्टाचार मानला जातो हे युग म्हणजे कलियुग असे करता येईल.

सत्ययुगात सत्याला सामाजिक नितीमूल्यांना किंमत होती. जो भ्रष्टाचार करी त्याला जबर शिक्षा होत असे. प्रमाणित जिवन मूल्यांची पायमल्ली करणे, नियमबाह्य वर्तन करणे म्हणजे भ्रष्टाचार होय. लाच घेणे, असत्य वर्तन, असत्य भाषण, तस्करी करणे, स्वार्थ साधण्यासाठी अमानवी आचरण करणे, अफरातफर करणे संपत्ती मिळवण्यासाठी अनैतिक मार्गाचा अवलंब करणे ही सारी भ्रष्टाचाराची रूपे आहेत. या भ्रष्टाचाररूपी रावणाचे दहन केले पाहिजे.

सकाळी कोणतेही वर्तमानपत्र हातात पडले की, वाचण्यास सुरुवात केली की, भ्रष्टाचार, घोटाळे, महाघोटाळा यांचे पहिल्याच पानावर रकानेची रकाने भरलेली असतात. तसेच दुरदर्शन पाहत असताना शेकडो वाहिन्यांवरील कोणतीही वाहिनी लावली व त्यावरील बातमी पहावयास मिळाली की ब्रेकिंग न्यूजवर सर्व सामान्यापासून ते थेट आमदार खासदार मंत्री, केंद्रीयमंत्री, पंतप्रधान, निरनिराळ्या प्रकारच्या सार्वजनिक संस्था, मंडळे, महामंडळे, सरकारी बँका यांतील भ्रष्टाचार उघडा होताना दिसतो. असा एकही दिवस नाही एकही पक्ष नाही की त्यात भ्रष्टाचार झालेला नाही. कारण भ्रष्टाचार हा आजचा शिष्टाचार झाला आहे.

औद्योगिक क्रांतीमुळे जीवनाच्या सर्वच क्षेत्रात लक्षणीय परिवर्तन घडून आले. अनेक सोईसुविधा उपलब्ध झाल्या माणसाला चैनचे जीवन उपभोगांची दुनिया विकत घेता येऊ लागली. कमी कष्टात भरपुर पैसा हाती येऊ लागला साहित्यिकच पेशाची हाव वाढली. पैसा हेच एक दैवत झाले सर्व नितीमुल्य पायदळी तुडवली जाऊ लागली. भल्याबुन्या कोणत्याही मार्गाने पैसा मिळवणे हे जिविताचे ध्येय ठरले. भ्रष्टाचाराच्या तावडीतून एकही क्षेत्र सुटलेले नाही याने गरीबापासून श्रीमंतापर्यंत सामान्य

माणसापासून राजकारणी, पुढारी, कलाकारापर्यंत, अशिक्षितांपासून उच्च शिक्षितांपर्यंत सर्वांना भुरळ घातली. भले भले लोक स्वतःचे कर्तव्य राष्ट्रहित विसरले व भ्रष्टाचाराच्या चढाओढीत सामील झाले. सामान्य माणसापुढे हाच आदर्श झाला. भ्रष्टाचार हा शिष्टाचार झाला भ्रष्ट माणुस समाजात उजळ माथ्याने वावरू लागला.

भ्रष्टाचारी व्यक्तीला केवळ श्रीमांच्या जोरावर समाजात मान मिळू लागला. राष्ट्रहिताची होळी साजरी करून सण साजरे होऊ लागले. बेकार तरुण भ्रष्टाचाराचे बळी ठरू लागले. जीवना पुरते मिळाले की बाकी कष्ट समाजसेवेसाठी करायचे ही धारणाच नष्ट झाली तसे करणारा मनुष्य हा मुखर्ष, बावळट ठरवला जाऊ लागला. जसा राजा तशी प्रजा किंवा प्रशासन हे समाजाचे प्रतिबिंब असत. या न्यायाने राव/रंक दोघेही भ्रष्ट झाले संकटग्रस्तांना लुळ्यापांगळ्यांना दीनदुबळ्यांना मदत करण्याचे तत्त्व लयाला जाऊन त्यांच्याकडून लाच घेतली जात आहेत.

कला, क्रीडा, साहित्य, राजकारण, समाजकारण यात भ्रष्टाचार हा खोलवर गेलेला आहे. भ्रष्टाचार हा बिहारच्या लालुप्रसाद यादव यांच्या ९०० कोटींच्या चारा घोटाळ्यापासून तर बोफोर्स प्रकरण, तेलगी प्रकरण, अंतुले सिमेंट भ्रष्टाचारपासून तर आज राष्ट्रकूल क्रीडा स्पर्धा घोटाळा, टू जी स्पेक्ट्रम घोटाळा, आदर्श सोसायटी घोटाळा व भ्रष्टाचार यांची यादी केली तर तर ती फारच मोठी होईल सर्वच मंडळी भ्रष्टाचारात गुंतलेली आहेत, आमदार, खासदार, मंत्रीगण, तुरुंगाची हवा खात आहे. रोज १० ते १५ उच्च पदस्थ लोक तुरुंगात जात आहेत. यात लालुप्रसाद यादव, खा.सुरेश कलमाडी, खासदार कन्नोमोझी, सुखराम, नरसिंहराव, ए.राजा, प्रमोद महाजन, बॅलिस्टर अंतुले, शिवराज पाटील निलंगेकर, माजी मुख्यमंत्री अशोक चव्हाण, आदर्श सोसायटीतील घोटाळ्यातील सर्व लष्करी व सनदी अधिकारी आज तुरुंगात हवा खात आहेत किंवा यापुर्वी तुरुंगवास भोगले आहेत. काही त्या मार्गाने प्रवास करण्यासाठी तयार होत आहेत. हे सगळे

पाहिल्यावर आज भ्रष्टाचार हाच खरा शिष्टाचार झालेला आहे असे दिसते. दुधात पाणी, निरनिराळ्या विषारी व प्राणघातक रासायने, चहात भुसा, सिमेंटमध्ये रेती, शालेय पोषण आहारातील चिकीत माती, पेट्रोलमध्ये रॉकेल, भेसळीचे वेगवेगळे प्रकार ऐकले, वाचल की मन विषण्ण व खिन्न होत. वर्तमानपत्रातुन कोटीच्या कोटी उड्डाणाचे आकडे वाचले की उर दडपून जातो. गुन्हेगारी पार्श्वभूमी असणारे लोक सरपंच, नगरसेवक, आमदार, खासदार होतात हे सर्व आलबेल चालले आहे. मग प्रश्न असा पडतो की ज्या कायदेशीर कामासाठी आपण पगार घेतो तेच काम करण्यासाठी पैसे का घ्यायचे ? ज्याचे काम असते तो गरजू असतो. अगतिक असतो. काही वेळा काम लवकर होण्याची गरज असते. तोही पैसे द्यायला तयार होतो. भ्रष्टाचार येथुनच वाढत वाढत जातो.

चांगली शाळा, चांगल्या कॉलेजमध्ये अॅडमिशनसाठी पैसे, नोकरी मिळविण्यासाठी पैसे मग ते पैसे काढण्यासाठी भ्रष्टाचार आलाच जीवनावश्यक वस्तु धान्य औषध साऱ्या बाबतीत भ्रष्टाचार रस्ते, पुल, धरणे यांच्या बांधकामातही तोच प्रकार संरक्षण खात्यातल्या भ्रष्टाचार वर्तमानपत्रात वाचुन तर डोक्याला हातच लावायची वेळ येते. कालची बातमी पहा ना लष्कर प्रमुख सिंह म्हणाले की संरक्षण साहित्य खरेदीसाठी मागील लष्करप्रमुखांनी १४ कोटींची लाच कबुल केली होती काय चालले आहे हे 'आहो देशाचे रक्षकच जर भक्षक होऊ लागलेत. कुंपनच जर शेत खायला लागले तर जायचे कोणाकडे ? 'अंधेरी नगरी बे बंद राजेशाही' याला कारण म्हणजेच भ्रष्टाचार व भ्रष्टाचार.

खोट्या पदव्या, खोटी प्रमाणपत्र व आता खोट्या नोटा, खोटी तिकिटे, खोटी स्टॅम्प आहो काय काय खोटं इतकं सगळ खोटं असलं तर खरं काय ? आपण महात्म्यांची, संतांची शिकवण विसरुन गेलो आहोत. वेळ पाळणे, वचन पाळणे, चोख अर्थव्यवहार करणे या गोष्टी दिवसेंदिवस दुर करत आहोत. भ्रष्टाचार हाच शिष्टाचार हे दुर्वचन खरे करीत आहोत.

सध्यातरी भारताचे भवितव्य अंधारात आहे केवळ थोर पुरुषांच्या जयंत्या व पुण्यतिथ्या साजऱ्या करुन देश सुधारणार

नाही. या अंधारात वाट दाखवायला, एखादातरी दिवा हवा एखादा वाटाड्या हवा व त्या वाटाड्याला अनुसरणारी जनताही हवी. भारतीय समाज हा भ्रष्टाचाराने जरी पोखरला आहे ही अवस्था फार काळ टिकणारी नाही. कारण ती आपली संस्कृती नाही व परंपराही नाही. ही भूमी आहे. रामकृष्णाची, शिवाजी महाराजांची व राणा प्रताप यांच्यासारख्या पुण्यशीलराजाची, ज्ञानेश्वर, तुकाराम यांसारख्या संताची, सावरकर व भगतसिंग यांसारख्या देशभक्तींची भ्रष्टाचाराचे भारतातुन समुळ उच्चाटन झाले तर त्याला पुन्हा वैभवाचे दिवस दिसु लागतील यात शंका नाही.

“घडतात रोज भ्रष्टाचार जेथे
परि तो न्यायी राम आज नाही
न्यायासाठी हक्क कोणाकडे मागावा
ते यमराज्य आज नाही”

अंबिका घोंगडे

प्रथम वर्ष कला

तुझा विचार

जसा अचार आहे, तसा विचार आहे
असा कसा मनुष्या तुझा विचार आहे
दिवा उजेड देतो, किती घराघराला
दिव्यास फुंकण्याचा, तुझा विचार आहे
गवत हिऱ्यापरीस, उगेल माळरानी
वने उजाड करण्याचा, तुझा विचार आहे
नितीत खोट सांगे, नयन तुझे गुलाबी
घबाड लाटण्याचा, तुझा विचार आहे
नकोत छावण्या ह्या, उगाच गावोगावी
गव्हाण हडपण्याचा, तुझा विचार आहे
नको करुस बाता, उठून भाषणात
जिभेवरुन स्वार्थी, तुझा विचार आहे.

प्राजक्ता कारंजकर

प्रथम वर्ष विज्ञान

मैत्री

मैत्री असावी फुलासारखी
आयुष्यभर सुगंध देणारी
प्रत्येक सुःख दुःखाची सोबती मैत्री
प्रत्येकाच्या नशीबात नसते मैत्री
पेंशानी विकत घेता येत नाही मैत्री
पैशांहूनही अमूल्य आहे मैत्री
मैत्री म्हणजे आपुलकीचे पत्र
मैत्री म्हणजे वेळप्रसंगी शत्रूवर मात
करणारे शस्त्र
मैत्री म्हणजे वटवृक्षाची सावली
मैत्री म्हणजे प्रेमाची माऊली
प्रत्येकांच्या रंगात रंगून जाणारी मैत्री
प्रत्येक संकटातून वाचणारी मैत्री
कधी दुःखाचे रडू आणणारी मैत्री
कधी सुःखाचे अश्रु आणणारी मैत्री
रडवणाऱ्याला हसवायला शिकवणारी मैत्री
पडलेल्याला सावरायला शिकवणारी मैत्री
शब्दामुळे होती मैत्रीचा घात
शब्दामुळेच मिळते मैत्रीला साथ

योगेश फलके

द्वितीय वर्ष विज्ञान

जन्मदाती आई

जन्मदाती माझी माय । तिची थोरवी सांगू काय
तिच्या मायेची उब । मला वाटे दुध साथ ॥१॥
रात्रीचा दिवस करोनी । हाताचा पाळणा करोनी
मज वाढविले तिने तिचे उपकार ॥२॥
जन्मदाती माझी माय । तिची थोरवी सांगू काय
तिच्या मायेची उब । मला वाटे दुधसायं
थकुनी भागुनी मी येते । माझ्या आईच्या कुशीत
तिच्या कुशीची ही उब । मज वाटे स्वर्गसुख ॥३॥
जन्मदाती माझी माय । तिची थोरवी सांगू काय
तिच्या मायेची उब । मला वाटे दुधसाय
दासी सांगे गुरुदेवा क्षमा करी मज आता
सर्वा आधी वंदिते । मी माझ्या माऊलीचे पाय ॥४॥
जन्मदाती माझी माय । तिची थोरवी सांगू काय
तिच्या मायेची उब मला वाटे दुधसाय

अंबिका घोंगडे

प्रथम वर्ष कला

माझ्या समाजबांधवांसाठी

ना धर्मासाठी, ना जातीसाठी
ना भाषेसाठी, ना प्रांतासाठी
लोकशाहीतील आंदोलने असावीत तर ती फक्त समाजबांधवांसाठी
भर उन्हात कसणाऱ्या शेतकऱ्यांसाठी
राब-राब राबणाऱ्या कामगारांसाठी
पैशाविना, कामाविना वाममार्गाला लागलेल्या बेरोजगारांसाठी
हात-पाय नसलेल्या अपंगांसाठी
डोळे नसलेल्या अंधांसाठी
असे विकलांग आयुष्य जगणाऱ्या त्या कोमजलेल्या फुलांसाठी
भूकंपात दबलेल्या जिवांसाठी
महापूरात वाहून गेलेल्या त्या संसासाराठी
मरताना, पळताना दिलेल्या त्या आर्त हाकांसाठी
राजकारणातील भ्रष्टांना निपटून काढण्यासाठी
स्त्रीची अब्रु लुटणाऱ्या खानांना धडा शिकवण्यासाठी
गोर-गरिबांना छळणाऱ्या लांडग्यांचा अंत करण्यासाठी
प्रत्येकाला सन्मानाने जगू देण्यासाठी
प्रत्येकाला आपले हक्क मिळवून देण्यासाठी
या महागाईच्या महामारीने गांजल्या-भरडलेल्या गोर-गरिबांसाठी
लोप पावत चाललेल्या आपल्या संस्कृतीसाठी
गुदमरून मेलेल्या आपल्या मानवतेसाठी
प्रांतवाद भाषावाद यातून हरवलेल्या आपल्या एकात्मतेसाठी
आपल्या देशाच्या उज्वल भविष्यासाठी
देशातील प्रत्येकाच्या स्वातंत्र्यासाठी
आणि आपण आपपसांत लढून केलेल्या छिन्न-विछिन्न त्या भारतमातेसाठी
लोकांनी, लोकांसाठी केलेल्या लोकशाहीसाठी
आपली लोकशाही अबादीत ठेवण्यासाठी
आणि खूप काळानंतर जाग्या झालेल्या मुलांनी
आपल्या
आईसाठी ...

मनिषा वाबळे

द्वितीय वर्ष कला

का वाढते बेकारी ?

का वाढते बेकारी ?
विचार करा जरा तर समजेल कॅफियत सारी
कशी आहे आपली वर्तणूक तरी
मग समजेल का वाढते बेकारी ?
काही लुटतात शासन दरबारी
काही लुटतात कचेरीवरी
चोरी होते दारोदारी
म्हणून वाढते बेकारी
शेतीला पैसा लागतो भारी
भाव मिळतो शेतीपूर्ण तोट्यावरी
सावकार येतो घरी
तेव्हा घ्यावी लागते फासाची दोरी
म्हणून वाढते बेकारी
निवडणूकीत नेता दारोदारी
वेळेला साहेब नाही घरी
लोक मारतात मदतीची हाक
पण लुटते त्यांनाच दुनिया सारी
म्हणून वाढते बेकारी
वर विचारतात का वाढते बेकारी ?
यांनीच लुटली संपत्ती सारी
कुठून येणार गरीबा घरी
लक्ष्मी लाचार बिचारी
यामूळे वाढते बेकारी
शिक्षण झाले महाग
धन दांडग्याचे फावले आज
वशिलेबाजी वाढते आहे
तिथे पैशाविना चालत नाही
म्हणून वाढते बेकारी

रूपाली लोखंडे

द्वितीय वर्ष अर्थशास्त्र

नशीब

जी माणसं हवीहवीशी वाटतात
ती माणसं भेटत नाहीत
जी माणसं नकोशी वाटतात
त्यांचा सहवास संपत नाही
ज्यांच्याकडे जावसं वाटतं
ज्यांच्याकडे जायला जमत नाही
ज्यांच्याकडे जाऊ नये असं वाटतं
त्यांच्याकडे जावच लागतं
जेव्हा जीवन नकोसं वाटतं
तेव्हा काळ संपत नाही
जेव्हा जीवनाचा खरा अर्थ कळतो
तेव्हा काळ संपलेला असतो
नशीब हे असंच असतं
त्याच्याशी जपुनच वागावं लागतं
तिथं कुणाचंच चालत नाही
जिथे नेईल तिथं जावच लागतं
जिवनामध्ये स्वतःला
न पटणाऱ्या गोष्टी
स्पष्टपणे
जो नाकारु शकतो
त्याला कधीच पश्चाताप
करण्याची वेळ येत नाही
योग्य वेळी स्पष्ट शब्दात
“नाही”
म्हणायला शिकले तर
मनाची शांती कोणीही
भंग करु शकत नाही.

संचिता भांबरे

प्रथम वर्ष कला

विनोद

चंगू : भिंतीवर तीन पाली असतात, एक पाल गाण म्हणते,
तेवढ्यात दोन पाली खाली पडतात का ?
मंगू : सोप्याय, ती पाल बेसूर गाण म्हणत असेल.
चंगू : नाही, तिचं गाणं खूप आवडल्याने त्या दोघी टाळ्या वाजवत होत्या.

चंगू : मंगू (दोघांनाही अजिबात ऐकु येत नसते)
चंगू : काय मंगू बाजारात चाललाय वाटतंय ?
मंगू : नाही, नाही, बाजारात चाललोय
चंगू : असं व्हय, मला वाटलं की बाजारात चाललायं.

शिक्षक : हा मुलगा मोठेपणी, खात्रीने डॉक्टरच होणार
पालक : असं कसं म्हणता ?
शिक्षक : अहो त्याचं अक्षर कोणीच वाचू शकत नाही

गायक : अरे काल मी, कार्यक्रमात गाणं म्हटलं तर कुणी तरी चप्पल फेकून मारली.
मित्र : मग काय केलंस
गायक : एक चप्पल घेऊन काय करणार, मग दुसरं गाण म्हटलं

शिक्षक : सांग, हत्ती आणि मुंगी यात फरक काय ?
विद्यार्थी १ : मुंगी हत्तीच्या पाठीवर बसू शकते, हत्ती नाही.
विद्यार्थी २ : मुंगी हत्तीला चावू शकते, हत्ती नाही.

रेश्मा पाडळकर
द्वितीय वर्ष कला

काय गुन्हा केला मी

मला इच्छा आहे हे जग पाहायची,
तुम्हाला मम्मी पप्पा हाक मारायची,
बाहुलीबरोबर खेळण्याची,
शाळेत जाण्याची, शिकायची,
गुणवंत होण्याची,
संधी मिळवण्याची, उडायची,
स्वतंत्र होण्याची,
मित्र मैत्रिणी बनवायची,
मला तुमच्या गर्भार्तच मारू नका ।
मला इच्छा आहे जन्माला येण्याची !

मुलीच्या जीवनाची कहाणी

नाजूक फांदीवरती उमलते जशी कळी
तशाच जन्म घेतात अनेक कोमल मुली,
का या मुलींचा जन्मतःच होतो तिरस्कार
कारण पाहिजे असतो प्रत्येकाला वंशाचा वारसदार,
म्हणुन जन्मापासूनच सुरु होतो त्यांचा तिरस्कार
केला जातो त्यांचा प्रत्येक गोष्टीत अपमान
नंतर सुरु होते त्यांचे शैक्षणिक जीवन
तेथेही केली जाते त्यांची हेळसांड
कारण वंशाचा दिवा उचलणार असतो
आई-वडिलांचा भार
ज्याप्रमाणे पक्षी घेणार असतो उंच भरारी
त्याचप्रमाणे मुलगी जाणार असते लोकदारी
आणि सुरु होणार असते पुन्हा
तिच्या जीवनाची नवी कहाणी
खरंच अशीच असते ना मुलींच्या
जीवनाची कहाणी ?

सोनाली राऊत
प्रथम वर्ष विज्ञान

आईबाबा

देव तुल्य बाबा माझे देव तुल्य आई
पुजा रोज करितो त्यांची अन्य देव नाही
पेटवून त्यांच्यापाशी दोन नेत्र ज्योती
लावुनिया पावन होतो चरणधुल माथी
सदा मागतो मी त्यांचे वरदहस्त डोई ॥१॥
देवा तुल्य बाबा माझे देव तुल्य आई
पुजा रोज करितो त्यांची अन्य देव नाही
शुद्ध भावआणी त्यांच्या मनी वसे प्रेम
वचन सत्य बोलायचा असे नित्यनियम
भल्याभुल्या परिणामांचा खेदखंत नाही ॥२॥
देव तुल्य बाबा माझे देव तुल्य आई
पुजा रोज करितो त्यांची अन्य देव नाही
नभाहूनी मोठी माया हृदय सागराचे
समाधान खेळे सदणी शांती वैभवाचे
प्रपंच्यात राहुनिया सत्वशील राही ॥३॥
देव तुल्य बाबा माझे देव तुल्य आई
पुजा रोज करितो त्यांची अन्य देव नाही

निरुप

मावळतीला जाणारा सुर्य
किती सकारात्मकतेनं घेतो
पृथ्वीचा निरुप
सर्व रंग दाही दिशांना
उजळून देताना
जणू तो सांगत असतो
'हा मधला काळोखातला
थोडासा काळ संपला की
सकाळी लगेच पुन्हा
मी येतोय प्रकाश घेऊन
हे सर्व रंग तुमच्यावर
पुन्हा उधळण्यासाठी !'
ती निसर्गातला
सर्वांगसुंदर असा
निरुप समारंभ असावा ।
प्रत्येक निरुप घेताना
मावळतीची ही सकारात्मकता
आपणही मनात रुजवायला हवी
पैलथडीला पुन्हा भेटण्याची आशा
मनात कायम जिवंत ठेवायला हवी.

अश्विनी मुटकुळे

प्रथम वर्ष कला

माझ्या आईची शिकवण

आज अपयश मिळाले म्हणून काय झाले
उदयाचा दिवस तुझाच आहे
उद्या उगवणाऱ्या सुर्याच्या मुखी तुझेच नाव आहे
जन्मतः प्रत्येक जण घेतो. जीवन तर प्रत्येक जण
जगतो
परंतु जो संकटावर मात करून यश मिळवतो तोच
खरा यशस्वी म्हणवतो.
प्रत्येक जण काहीना काही देत असतो
देण्यासाठीच आपला जन्म असतो
परंतु जो निःस्वार्थीपणे सर्वस्व देतो
तोच खरा कर्ण म्हणवतो.

धर्म तर प्रत्येकालाच असतो
प्रत्येक जण वेगळ्या कुळाचा असतो
परंतु ज्याचा धर्म मानूसकी असतो
तोच खरा धर्मशील असतो
निश्चय तर प्रत्येकजण करतो
प्रत्येकालाच तो हक्क असतो.
परंतु जो जग कल्याण करण्याचा निश्चय करतो
तोच खरा निश्चयी असतो.

रेवती निसळ

प्रथम वर्ष विज्ञान

एकदा मला भेटशील का ... ?

वेळ असेल तुला तर एकदा मला
भेटशील का ... ?
दोन शब्द बोलायचं होत थोड
ऐकून घेशील का ... ?
पहिले तू माझ्याशी खुप काही
बोलायची वेळ नसली तरी...
माझ्यासाठी खुप वेळ काढायची
तासन तास माझ्याशी खुप गप्पा
मारायची ... नसेल विषय तरी नविन
काढायची काही ही बोलुन मला
खुप खुप हसवायची ...
कधी कधी माझ्यावर खुप रागवायची
आणि मला बोलाची

आता कशाला आमची गरज पडेल
अस सारख चिडवायची
आज ही मला तुझा सारखा भास होतो.
का ग असं वागतेस ... ? का देतेस त्रास ... ?
नाही पुन्हा भेटणार, एकदा बंद पडल्यावर श्वास...
एकदाच भेट मला, पुन्हा नाही देणार त्रास....
एकदा मला भेटशील ना ...

विक्रम थोरात

तृतीय वर्ष कला

मराठी साहित्यिक व त्यांची टोपणनावे

कवी / कवयीत्री

- १) आत्माराम रावजी देशपांडे -
- २) काशिनाथ हरी मोडक
- ३) कृष्णाजी केशव दामले -
- ४) गोपाळ नरहर नातू -
- ५) गोविंद त्र्यंबक दरेकर -
- ६) गोविंद विनायक करंदीकर -
- ७) चंद्रशेखर शिवराम गोन्हे -
- ८) चिंतामण त्र्यंबक खानोलकर -
- ९) त्र्यंबक बापुजी ठोंबरे -
- १०) नारायण मुरलीधर गुप्ते -
- ११) प्रल्हाद केशव अत्रे -
- १२) पंढरीनाथ गोपाळ रानडे -
- १३) माधव त्र्यंबक पटवर्धन -
- १४) माणिक गोडघाटे -
- १५) यशवंत दिनकर पेंढारकर -
- १६) राम गणेश गडकरी -
- १७) विष्णु वामन शिरवाडकर -
- १८) शंकर केशव कानेटकर -
- १९) श्रीधर कृष्ण कुलकर्णी -
- २०) निवृत्ती रावजी पाटील -

टोपणनावे

- अनिल
माधवानुज
केशवसुत
मनमोहन
गोविंद
विंदा करंदीकर
चंद्रशेखर
आरती प्रभू
बालकवी
बी
केशवकुमार
फिरोझ रानडे
माधव ज्यूलिअन
ग्रेस
यशवंत
गोविंदाग्रज
कुसुमाग्रज
गिरीश
पट्टेबापूराव
पी.सावळाराम

लेखक / लेखिका -

- १) आत्माराम नीलकंठ साधले -
- २) के.ज.पुरोहित -
- ३) द्वारकानाथ माधव पितळे -
- ४) मालती बेडेकर -
- ५) रा.वि.टिकेकर -
- ६) राम गणेश गडकरी -
- ७) शंकर काशिनाथ गर्गे -
- ८) चंद्रकांत सखाराम चव्हाण -
- ९) अ.वा.वर्ती -
- १०) वीरसेन आनंद कदम -
- ११) सीताराम भाऊसाहेब गायकवाड -
- १२) सुहास शिरवळकर -

- आनंद साधले
शांताराम
नाथमाधव
विभावरी शिरूरकर
धनुर्धारी
बाळकराम
दिवाकर कृष्ण
बाबुराव अर्नाळकर
अमर चक्रवर्ती
बाबा कदम
टेक्सास गायकवाड
बॅ.अमर विश्वास

प्रमिला भुजबळ

प्रथम वर्ष कला

आईचे गुणगान खुप झाले ...

आईचे गुणगुण खुप झाले...

मग बिचाऱ्या बापाने काय केले
बिकट प्रसंगी बापच सदा सोडवी
आपण फक्त गातो आईचीच गोडवी
आईकडे असतील अश्रूंचे पाट
तर बाप म्हणजे संयमाचा घाट
त्या शिदोरीची सोय ही बापच पाही
देवकी यशोदेचे प्रेम मनात साठवा
टोपलीतून बाळास नेणारा वासुदेवही आठवा
रामासाठी कौशलेची झाली असेल कसरत
पुत्रवियोगाने मरण पावला बाप दशरथ
काटकसर करुन मुलास देतो पॉकेट मनी,
आपण मात्र वापरी शर्ट पॅट जुनी
मुलीला हवे ब्युटी पार्लर नवी साडी
घरी बाप आटपतो बिना साबणाची दाढी
मुलाच्या नोकरीसाठी जिना चलून लागते धाप
आठवा मुलीच्या स्थळासाठी उंबरठे झिजवणारा बाप
जीवनभर मुलांच्यापाठी बापाच्या ईच्छा
मुलांनी समजून घ्यावे हीच मागते इच्छा.

शुभांगी रायकर

प्रथम वर्ष विज्ञान

हे जीवन

हे जीवन आहे समतोल माझे
आयुष्याच्या वाटेवरचे ॥४॥
या जीवनात सुख दुःख तिथे
आनंदाचा सोहळा जिथे
महान संतांचे विचार
त्यांचे उपदेश थोर ॥१॥
माता पित्यांचे
या थोर आशिर्वादाची
साथ आहे पाठीशी
का नाही पोहचनार शिखराशी ॥२॥
नाव कमवले वेळोवेळी
मन हे झाले मोठे
नाव कमवले वेळोवेळी
विचार झाले मोठे ॥३॥
आयुष्याच्या खडतर वाटेवर
चालनार आहेत हजारो विर
या देशाचा अभीमान
आहे या विरांत महान ॥८॥
लाथ मारिता - पाणी काढिता
धडक मारीता - खडक फोडीता
एकच विरांची माता
समता, ममता, बंधुता ॥५॥
जीवनात आहे कधी सुख
जीवनात आहे कधी दुःख
प्रफुल्लित उज्वल बनवा
हे जीवन ! हे जीवन !! हे जीवन !!! ॥६॥
हे जीवन आहे समतोलाचे
आयुष्याच्या वाटेवरचे ॥४॥

रुक्मिणी थोरवे
द्वितीय वर्ष कला

दे जन्म तू मानवतेला

दे जन्म तू मानवतेला
विनवितो मी भूमातेला ॥४॥
न्यायाचा तिरस्कार झाला
अन्यायाला पुरस्कार झाला
भ्रष्टाचार एक शिष्टाचार झाला
माणूसकी जाऊन स्वार्थ आला ॥१॥
नितीमत्ता निष्ठूर झाली
वासनाकांडाला बळी गेली
सर्व नाती पळून गेली
संस्कृतीला किड लागली ॥२॥
मुल्यांचा न्हास झाला
नरभक्षांचा बाजार झाला
विश्वासराव मरुन गेला
सत्याचा भूकंप झाला ॥३॥
शिवरायांना राजा होऊ दे
ज्ञानेश्वराला लेखी होऊ दे
बुद्दाला उपदेश करु दे
गांधी टीळक जन्माला येऊ दे ॥८॥
हे जन्म विवेकनंदाला
विनवीतो मी भूमातेला

रुक्मिणी थोरवे
द्वितीय वर्ष कला

तोल

भाव अत्ताराचा इतुका का कोसळला आहे
तिच्या वेणीतल्या मोगऱ्याचा गंध
आसमंतात मिसळला आहे ...
अच्छे दिन शोधतोय दाही दिशांना
अजूनही विकास बडबडतोय फक्त
जणूकाही पिसाळला आहे....
निवडणुका खऱ्या अर्थाने
जवळ आल्या वाटतं,
मंदीर वही बनायेंगेचा नारा
पुन्हा उसळला आहे....
गर्भातल्या कळ्यासुध्दा आता
राहिल्या नाहीत सुरक्षित
नितीमत्तेचा तोल आमच्या
इतुका ढासळला आहे ...!
- प्राजक्ता कारंजकर
प्रथम वर्ष विज्ञान

वेध

हुतात्मयांच्या अस्मितेचे
पुतळे उभारले चिरंतन
जाती-जातीत भांडण लावण्याचे
आज बनले साधन ॥१॥

आईच्या मानाचं ते
भलथोरलं कुंकू
मम्मीन मात्र उधळून दिलंय
सौभाग्यच्य साम्राज्य
परक्या टिकलिच्या स्वाधीन केलंय ॥२॥

भारतीय घटनेने
दीन-दलीतांना दिलाय जणू
आरक्षणाचा आहेर
पण तरीही फाटक्या गोधडीत
जीवन जगताहेत आजही गावकुसाबाहेर ॥३॥

म्हणतात जणू
देश आमचा लोकशाहीचा नेता
पण भर चौकात
मरते मात्र बहीण अमृता ॥४॥

देश निव्यर्सनी व्हावा
म्हणन व्यसनमुक्ती कार्यक्रम
राबवला जातो
व्यसनमुक्तीचे गीतसंपेपर्यंत
खिशातील गुटखा विश्रांती घेतो ॥५॥

रुक्मिणी थोरवे

द्वितीय वर्ष कला

स्त्री जन्म ...

स्त्री जन्मा तुझी कहाणी
हृदयी पान्हानयनी पाणी,
लहानपणी वडिलांचा धाक
मोठेपणी पतीचा धाक
म्हातारपणी मुलांचा धाक
धाकातचं सारं आयुष्य होतं खाक ।
स्त्री म्हणजे असतं परक्याचं धन
कारण तिला नसतं स्वतःच मन नि भावना
करते सहन सर्वांच्या यातना

तुमच्याबरोबर

असावंसं वाटतं ...

काही गोष्टी नेहमी असतातच
आकाश-धरतीला एकत्र आणणार क्षितिज असतं
नदीला सामावून घेणारा समुद्र असतो
कायम सावली देणारा वड असतो
तसे आमच्या पाठीशी उभे राहणारे तुम्ही असतात....
काही गोष्टी नेहमी येतातच ...
तापलेल्या निसर्गाला थंडावा द्यायला वळीव येतो
अंधार पूसून टाकायला सूर्य येतो
हिरवा कागद रंगवायला फुलपाखरू येत
तसे बदलत्या जगात स्थिरता द्यायला तुम्ही येतात
काही गोष्टी नेहमी मिळतातच
नदीकडून तहानलेल्याला पाणी मिळतं
झाडांकडून फुलं-फळं सावली मिळते
समुद्राकडून आयुष्याचं सार मिळतं
तसा थकलेल्या मनाला विसावा तुमच्याकडंच मिळतो
काही गोष्टी नेहमी कराव्याशा वाटतातच
पहिल्या पावसात भिजावंस वाटतं...
हिरव्या डोंगराच्या कुशीत निवांत वाटतं
तसं अजून खूप तुमच्याबरोबर असावंस वाटतं...

प्रिती खाकाळ

प्रथम वर्ष कला

जरी तिला होतात असह्य वेदना ।
नसलं करमत सासरी तरी रहावं लागतं
माहेरं मनात ठेवून मन रमवावं लागतं
नसलं पटत सासूच तरी पटवून घ्याव लागत
कारण स्त्री जीवन नसतं सरळ
अन् स्वप्नासारखं गोड
जगण्यासाठी तिला करावी लागते
प्रत्येकाशी तडजोड !

प्रियंका सुर्यवंशी

प्रथम वर्ष विज्ञान

थोर वैज्ञानिक मेरी क्युरी

मेरीचे मूळ नाव मान्या स्कलोडोव्हस्का हे होते. ७ नोव्हेंबर १८६७ रोजी एका गरीब कुटुंबात जन्म झाला. (पोलंडमध्ये) तिने भौतिकशास्त्र व रसायनशास्त्र या दोन्ही विषयात संशोधन करून दोन्ही विषयात नोबेल पारितोषिक मिळवले. मेरी ही नोबेल पारितोषिक मिळवणारी पहिली स्त्री आणि दोनदा नोबेल पारितोषिक मिळवणारी जगातील पहिली व्यक्ती आहे.

शिक्षणासाठी मान्या पॅरिसला गेली पण शिक्षणाला सोडून फारसे पैसेही तिच्याकडे नव्हते. रसायनशास्त्राच्या प्रयोगशाळेतल्या बाटल्याही धुण्याचं काम ती करे. पण या काळात तिला तिच्या गळक्या प्रयोगशाळेत प्रयोग करणं भाग होतं. कारण मुख्य प्रयोगशाळेत तिला प्रवेशच नव्हता. एका बार्डनं प्रयोग करताना इतर लोकांना पाहवत नसे.

त्यावेळी 'ब्रेहकेल' या शास्त्रज्ञाला युरॅनियमच्या क्षारांतून सूर्यप्रकाश न शोषतासुद्धा कमलंतरी उत्सर्जन (रेडिएशन) होतयं असं आढळलं होतं आणि त्यावर सांशोधन करायला त्यानं मेरीला पाचारण केलं होतं. मेरीनं हेन्री ब्रेहकेलबरोबर युरॅनियम क्षारांतून निघणाऱ्या त्या गुढ रेडिएशनवर काम करायला सुरुवात केली. मेरीचा पति ज्येर क्युरीटी या प्रयोगात मेरीला मदत करे. युरॅनियम ऑक्साईड असलेला पिचब्लेंड क्षार उकळवून क्युरी दांपत्यांना त्याचं शुद्धीकरण करण्याचे प्रयत्न सुरु केले. त्या क्षाराचा थेंबही ते जमिनीवर सांडू देत नसत. त्यांना तासन्तास लोखंडी स्टोव्हसमोर बसावं लागे. जेव्हा त्या जाळामुळे घुसमटायला होई. तेव्हा ते त्यांची जागा बदलत.

दोन वर्ष ही ढवळाढवळ केल्यावर त्यांना अगदी थोडासा 'बिसमथ कंपॉडचा गाळ' मिळाला. मेरीला वाटलं की या गाळात नक्कीच एक नवीन पदार्थ असला पाहिजे. तिनं त्यावर मग प्रयोग करायला सुरुवात केली. शेवटी तिला तोपदार्थ मिळाला त्या नवीन मिळालेल्या मूलद्रव्याचं नाव तिनं तिच्या पोलंड या मायदेशावरून 'पोलोनिअम' असं ठेवलं. आता या गाळातून 'पोलोनिअम' वेगळा काढल्यावरही जे पदार्थ उरत होते त्यांवर प्रयोग करण्याची गरज होती. त्यातही काहीतरी सापडेल असं मेरीला वाटत होतं.

या उरलेल्या गाळाचं 'शुद्धीकरण आणि स्फटीकीकरण (प्युरिफिकेशन आणि क्रिस्टलायझेशन) त्यांनी चालूच ठेवलं अतोनात परिश्रमानंतर शेवटी त्यांना त्यातूनच आणखी एक मूलद्रव्य सापडलं आणि बेहकेलला पडलेलं कोडं एकदाचं सुटलं ! या नवीन मूलद्रव्याच नाव त्यांनी 'रेडिअम' असं ठेवलं. रेडिअम अगदीच विचित्र तऱ्हेचं मूलद्रव्य होतं. युरेनियमच्या ते दहा लाख पटिनं रेडिओऑक्टिव्ह होत. रेडिअम काळ्या कागदात गुंडाळून ठेवला तरी तो आजूबाजूच्या पदार्थांवर परिणाम करायचं. त्यातून निघणारे किरण, जंतूच नव्हे तर वनस्पती, प्राणी यांचाही नाश करू शकायचे. ते पेशी नष्ट करू शकल्यामुळेच त्यांचा कॅन्सरवरच्या उपचारावर उपयोग होईल असं वाटायला लागलं आणि तसच झालं. त्यावेळी रेडिअमची किंमत दर ग्रॅमला ७० लाख रुपये होती. परंतु 'माझ्या संशोधनाचा उपयोग मानवतेसाठी व्हावा, पैशासाठी नाही' असं मेरी म्हणाली.

रेडिअमधून सतत उर्जा बाहेर पडत असते. बाहेरून प्रकाश किंवा अन्य मार्गांनी उर्जा न मिळवताही ही उर्जा कशी बाहेर पडते याचं कोडं अनेक शास्त्रज्ञांना पडलं होत. १८९८ साली मेरीनंच या किरणोत्साला 'रेडिओऑक्टिव्हिटी' असं नाव दिलं. शेवटी आईनस्टाईननं ते कोडं सोडवलं. रेडिअमच्या वस्तूमनाचं (M) उर्जेत (E) आईनस्टाईनच्या प्रसिध्द समीकरणाप्रमाणे रूपांतर होत होतं यालाच 'रेडिओऑक्टिव्हिटी' म्हणतात.

रेडिएशनचा शोध म्हणजे काही फक्त रेडिअम पदार्थाचा शोध नव्हता तर या शोधांचा अणूच्या रचनेविषयी संबंध आहे. हे मेरीनं ताडलं होतं आणि जेव्हा सगळ्या वस्तू या अणूपासून

बनल्या आहेत हेही जगमान्य झालं नव्हतं. तेव्हा मेरीनं हे सांगितलं होतं. मेरी., स्थेर आणि बेहक्रेल यांना याविषयी भौतिकशास्त्राचं एक नोबेल पारितोषिक मिळालं.

इ.स. १९०० सुमारास ज्येर क्यूरीच्या प्रकृतीवर किरणोत्सर्जनाच्या प्रयोगामुळे खूपच वाईट परिणाम व्हायला सुरुवात झाली. १९०६ साली पॅरिसमध्ये अवघं ४७ वर्ष वय असताना मरण पावला. पण मेरी त्यामुळे मुळीच खचून न जाता तिनं आपले प्रयोग तसेच पुढे चालू ठेवले. १९१४ साली ज्येरच्या मृत्यूनंतर तिला दुसरं नोबेल पारितोषिक दोन मुलद्रव्य शोधल्याबद्दल मिळालं.

मेरीनं पॅरिसला 'रेडिअम इन्सिट्यूट' स्थान केले. पहिल्या महायुद्धात मित्रराष्ट्रांच्या सैन्यासाठी 'रेडिअम थेरपी' करण्यासाठी तिनं खूप मदत केली. जखमी सैनिकांचे एक्स-रे काढण्यासाठी तिनं दोनशे एक्स-रे वाहनांची निर्मिती केली.

त्याकाळी 'रेडिओअॅक्टिव्ह' पदार्थ प्रकृतीला चांगले, असंच मानलं जाई. आपण करत असलेले सर्व प्रयोग धोकादायक आहेत हे मेरीलाही शेवटपर्यंत कळलं नाही. ती रेडिअम असलेली टेस्ट ट्यूब खिशात घालून खुशाल बिनधास्त हिंडायची. रेडिओअॅक्टिव्ह पदार्थ कित्येकदा तिच्या पलंगाशेजारीच पडलेले असत. मग जे व्हायचं तेच झालं. जुलै ४, १९३४ रोजी शेवटी रेडिएशनमुळेच झालेल्या ल्यूकेमियानं (Increase in Red Blood Cells) तिचा मृत्यू झाला.

कावेरी कोतकर

द्वितीय वर्ष विज्ञान

राष्ट्रीय सेवा योजना (National Service Scheme)

महाविद्यालयीन शिक्षण घेत असतानाच समाजसेवा करणे, जवळपास परिसरातील लोकांमध्ये मिळुण मिसळुण त्यांना समजावून घेता येणे व रचनात्मक कार्य करणे हे राष्ट्रीय सेवा योजनेचे उद्दिष्टे आहेत. महाविद्यालयातर्फे वर्षातून एकदा सात दिवसांची निवासी विशेष शिबीर कार्यक्रम दत्त घेतलेल्या गावी करण्यात येतो. २०१९ मध्ये दत्तक घेतलेले गाव म्हणजे सारोळा कासार होय. २ जानेवारी २०१९ ते ८ जानेवारी २०१९ या कालावधीमध्ये हिवाळी श्रमसंस्कार शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते. यामध्ये चार महाविद्यालयाचा समावेश होता. "अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे"

१) न्यू आर्टस्, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, अहमदनगर.

२) जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय, रुईछत्तिसी.

३) श्री छत्रपती शिवाजी महाराज अभियांत्रिकी महाविद्यालय, नेमी.

४) राजर्षी शाहू महाविद्यालय, देवळाली प्रवरा.

या महाविद्यालयाचा समावेश होता. राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वयंसेवकांनी सारोळ्यामध्ये १५० फुट लांबीचा गॅबियन बंधारा

बांधण्याचे काम केले. तसेच ग्रामसफाई, जलसंधारण असे अनेक कामे स्वयंसेवकांनी केले आहे या १५० फुट लांबीच्या ; ७ फुट रुंदीच्या व ६ फुट उंचीच्या या बंधान्यासाठी २२५ स्वयंसेवकांनी श्रमदान केले व हा गॅबियन बंधारा ७ दिवसामध्ये तयार झाला. २०१९ मधील राष्ट्रीय सेवा योजनेचे हे जिल्ह्यातील सर्वात मोठे श्रमसंस्कार शिबीर ठरले आहे. राष्ट्रीय सेवा योजनेमधून विद्यार्थी हा परिपूर्ण बनत असतो.

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या चिन्हावर आधारीतच स्वयंसेवकांसाठी एक बॅच तयार करण्यात आला आहे. स्वयंसेवक समाजात काम करताना किंवा कार्यक्रमांमध्ये भाग घेताना हा बॅच त्याच्या छातीवर लावतात. जी व्यक्ती हा बॅच लावते तिला हा बॅच सतत जाणीव करून देत असतो की तो व्यक्ती रात्रंदिवस राष्ट्रसेवेसाठी तत्पर आहे या बॅचमधील लाल रंग हा त्या युवकाच्या उसळत्या रक्ताचे प्रतिक आहे. त्यावरून जिवंतपणा दर्शवला जातो. निळा रंग हा आकाशाचे प्रतिनिधित्व करतो अथांग आकाशातील एक अंश म्हणजे राष्ट्रीय सेवा योजना होय हा बॅच त्याने छातीवर लावल्यावर

स्वयंसेवक आपला थोडा वेळ मानव कल्याणासाठी देण्यास तयार होतो.

NOT ME BUT YOU माझ्यासाठी नव्हे तर तुमच्यासाठी ते आपणाला लोकशाही व सामाजिक बांधीलकीची जाणीव करुन देत असतो. हे ब्रिदवाक्य लक्षात घेऊन राष्ट्रीय सेवा योजनेची स्वयंसेवक सेवेचे मुख्य आणि सामाजिक भान ठेवून समाजसेवेसाठी तत्पर असतो आपले उज्वल भविष्य गाठत असतानाच समाज व राष्ट्राला आपण काही देणे म्हणून फुल न फुलाची पाकळी या माध्यमातून राष्ट्रीय सेवा योजना या उपक्रमातून राष्ट्र सेवा करण्याचे कार्य महाविद्यालयीन युवक करीत असतो. राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या बोधचिन्हाप्रमाणे आजचा स्वयंसेवक हा बोधचिन्हाच्या आठ आरेनुसार आष्टोप्रहर समाजसेवेसाठी बांधील आहे. व लाल रंग हे तरुणाचे सळसळते रक्त हे राष्ट्र उभारणीसाठी असल्याचे दिसून येते.

विद्यार्थ्यांमध्ये देशप्रेम राष्ट्रीय एकात्मता सर्वधर्मसमभाव, सामाजिक बांधीलकी यासाठी राष्ट्रीय सेवा योजना हा उपक्रम राबविला जातो. राष्ट्रीय सेवा योजना संकल्पना सांगताना त्यात सेवा आणि त्याग हे शब्द स्वयंसेवकाच्या आयुष्यातील सेवेचे महत्व विशद करतात. सेवा संस्कार तरुणांवर व्हावा, तरुणांकडून राष्ट्रसेवा घडावी, युवाशक्तीचा उपयोग राष्ट्राला व्हावा या हेतूने शिक्षण क्षेत्रात विविध योजना वेगवेगळ्या स्तरावर राबविल्या जातात. राष्ट्रीय सेवा योजनेचे ध्येय, उद्दिष्टे, ब्रिदवाक्य व बोधचिन्ह हे उपक्रमाचे स्वरूप आणि कार्य स्पष्ट करतात. स्वयंशिस्त, समाजसेवा, लोकशाही मुख्यशिक्षण हे स्वयंसेवकांमध्ये राष्ट्रीय सेवा योजना यशस्वी झाली आहे. समाजात सामाजिक जाण देणारा, जनजागृती करणारा तसेच राष्ट्र व समाजाप्रती जबाबदारीचे कार्य करणारा. राष्ट्रीय सेवा योजना हा भारताचा अभिनव उपक्रम आहे. पर्यावरण संबंधी वृक्षारोपण, ग्रीन ऑडीट आपत्ती व्यवस्थापन जैवविविधता, निर्माल्य संकलन जलसाक्षरता आदी नाविन्यपूर्ण उपक्रम राबवित आहे. राष्ट्रीय सेवा योजनेची ही चळवळ राष्ट्र व समाजासाठी तत्पर व सक्षम व्हावी यासाठी तो कवी दिलशाहच्या ओळी म्हणत आपला उद्देश मांडतो.

हम सब मिलकर देश का अपने जग में नाम जगायेंगे ।

एन एस एस का परछम लेकर आगे बढ़ते जायेंगे ॥

जंगल भी हैं देश की दौलत आओ पेड लगाये हम ।

जो अनपढ़े भाई बहनें हैं उनको आज पढ़ाये हम ।

हर भारतवासी के दिल में प्यार का दिप जलायेंगे ॥१॥

मकसद अपना तन मनप धन से देश की सेवा करना है ।

कमजोरों और मजलुमों की हम को रक्षा करना है ।
जो भी खिदमत हो सकती है फर्ज है अपना करना है ।
हम भी क्या कुछ कर सकते है दुनिया को दिखलायेंगे ॥२॥

जात पात का भेद मिटाकर सब को गले लगाना है ।
उँच नीच की दीवारों को तोड के आगे जाना है ।
नेहरु और आजाद की बातें लोंगो तक पहुँचाना है ।
गांधीजी के सब सपनों को पूरा कर दिखलायेंगे ॥३॥

शामल बोरुडे

द्वितीय वर्ष विज्ञान

मुलगी म्हणजे काय ?

मुलगी जेव्हा घरी असते तेव्हा,
ती खुप बडबड करते
'आई म्हणते' किती गोंधळ करते जरा शांत रहा
'बाबा म्हणतात' एवढा गोंधळ बरा नाही ।
मुलगी जेव्हा शाळेत जाते, शिक्षक म्हणतात,
गोंधळ सोडून अभ्यास केला तर बरं होईल ।
मुलगी जेव्हा शांत असते तेव्हा,
आई म्हणते, तू आजारी आहे का ?
बाबा म्हणतात, आज घर एवढं शांत का ?
जेव्हा मुलीचं लग्न होत तेव्हा,
आईला रडू आवरत नाही
बाबा म्हणतात, घरात कोणीच नाही का ?
घर नुसतं खायला उठतयं
मुलगी म्हणजे लुकलुकणारा दिवा,
मुलगी म्हणजे ओसाड रानातील हिरवंगार गवत
मुलगी म्हणजे प्रकाश देणारी पणती,
मुलगी म्हणजे झाडाची पालवी
मुलगी म्हणजे एक गजबडलेलं घर असतं ।

प्रियंका सुर्यवंशी

प्रथम वर्ष विज्ञान

“कभी फूलों की तरह मत जीना,
जिस दिन खिलेंगे बिखर जाओंगे,
जीना हैं तो पत्थर बन के जियो,
किसी दिन तराशे गए तो खुदा
बन जाओंगे ”

- हरिवंशराय बच्चन

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	शीर्षक	लेखक/कवी
१	कश्मिर हमारा है	करण धनवट
२	माँ	सोनाली राऊत
३	शेरो-शायरी	कृणाली गोसावी
४	घायल सिपाहिका संदेश	मनिषा वाबळे
५	भ्रष्टाचार मुक्त भारत	प्राजक्ता घोडके
६	निर्माण से लेकर हिंदी भाषा की विकास यात्रा	प्रतिक्षा धालवडे
७	अकाल : एक महाप्रलय	साक्षी कासार
८	हिंदी हमारी राजभाषा	साक्षी कासार
९	प्रदुषण : एक जटिल समस्या	अर्चना ठोंबरे
१०	कविता	पल्लवी सायंबर
११	वर्तमान शिक्षा प्रणाली ...	सोनाली राऊत
१२	प्रतिमा	प्राजक्ता भांबरे
१३	मंजील	कृणाली गोसावी
१४	स्पर्धा परीक्षा	शुभांगी गिलके
१५	मेरे प्यारे पापा	मयुरी कोहक
१६	बेटी	रूपाली पठारे
१७	भ्रष्टाचार एक समस्या व समाधान	करण धनवट
१८	जलप्रलय (बाढ)	सायली साबळे
१९	भ्रष्टाचार समस्या और समाधान	प्राजक्ता कारंजकर
२०	भ्रष्टाचारी युग	प्रिती खाकाळ
२१	आसमान ने कहाँ	मनिषा वाबळे
२२	कविता	साक्षी कासार
२३	कविता	साक्षी कासार
२४	बेटी	शुभांगी रायकर
२५	माँ	ऋतुजा माळशिकारे

कश्मीर हमारा है

वतन के कोने-कोने पर लहराता तिरंगा प्यारा
पाकिस्तान पापियो ! तुम कितना ही कहो कश्मीर हमारा ।
काश्मीर तो क्या ? आधा पाकिस्तान हमारा,
इसलिए मुशर्रफ समझोता कर प्यारा,
वरना पाकिस्तान के वतन पर लहरेंगा तिरंगा प्यारा ।
नहीं नहीं यह जहाँगीर किसकी नहीं । वो कश्मीर हमारा है ।
जिस के लिए हमने खून बहाया, वह हिंदुस्थान हमारा है ।
कश्मीर तो क्या देंगे पाकिस्तान भी छीन लेंगे ।
दूध भी देंगे शक्कर भी देंगे लेकिन, बनी हुई चाय नहीं देंगे ।
जिसके लिए लड़े भगतसिंग वो पुरा पंजाब हमारा है ।
दूर रहो पाकिस्तान वालों, वो कश्मीर हमारा है ।
प्यार से माँगागे तो सिर देंगे, कश्मीर माँगागे तो चीर देंगे ।
शरीफ को शराफत सिखाएँगे, हिंदुस्थान की ताकद दिखाएँगे ।
अभी तो कारगिल मे काम चालु है ।
लाहोर मे भी तिरंगा फैलाएँगे ।
आकाश मे तारे अनेक है, लेकिन चाँदसा कोई नहीं ।
धरती पर अनेक देश है, पर हिंदुस्तान सा कोई नहीं ।
बुद्धि चलाना अमेरिकासे सिखों, शांति रखना जापान से सिखो ।
आतंकवाद करना पाकिस्तान से सिखो ।
मगर प्यार करना हिंदुस्थान से सिखो ।
बुल बुल को बुल पसंद है ।
कोयल को गीत पसंत है ।
मुझे मेरा भारत देश पसंत है ।
जय हिंद !

करण धनवट

द्वितीय वर्ष कला

माँ

तुझे फूल कैसे कहूँ ?
क्योंकि तू उससे भी कोमल है ।
तुझे आकाश कैसे कहूँ ?
क्योंकि तू उससे भी विशाल है ।
तुझे सागर कैसे कहूँ ?
क्योंकि तेरा हृदय उससे भी गहरा है ।
तुझे धरती कैसे कहूँ ?
क्योंकि तू उससे भी महान है ।

सोनाली राऊत

प्रथम वर्ष विज्ञान

शेरो शायरी

बुक्स खुलते है, एक्झाम का समा होता है,
ऐसे मौसम मे ही तो दिमाग खराब होता है ।
दिमाग की बाँते पेपर पर नही आती,
ये फसाना तो मार्कशीट से बयाँ होता है ...!

गोसावी कृणाली

प्रथम वर्ष विज्ञान

हात में घडी बस स्टॉप पे खडी
जोक्स कैसे मारु पब्लीक खडी !

संदेश

भला किसका कर ना सके तो ।
बुरा किसका मत करना
पुष्प नही बन सके तो तुम
काटे बनकर मत रहना ॥

घायल सिपाहीका संदेश

एक सैनिक रणभूमी में लडते - लडते शहिद हो जाता है। किन्तु मरने से पहले वह अपने साथीसे कहता है कि हे साथी तुम मेरे घर यह संदेश पहुँचा देना कि उनका पुत्र रणभूमी में शहिद हो गया है। किन्तु यह संदेश मुँह से कहने कि बजाय सिर्फ इशारों से समझाने को कहता है।

ओ साथी मेरे घर में तुम संदेश पहुँचा देना। मुँह से किसी से कुछ न कहना। सिर्फ इशारों से समझा देना।

हाल जो मेरी माँ पुछेगी तो सुनी गोद दिखा देना।

हाल जो मेरे भैया पुछे तो दाहिनी भुजा कटी दिखा देना।

हाल जो मेरी बहना पुछे तो राखी उसे वापस देना।

हाल जो मेरी बीवी पुछे तो माँग का सिंदूर मिटा देना।

हाल जो मेरा बेटा पुछे तो खून से रंगी वर्दी दिखा देना।

हाल जो मेरी बेटा पुछे तो घर के चुल्हे की आग बुझा देना।

हाल जो मेरे गाँववाले पुछे तो भारत माता की आन और तिरंगे की शान दिखा देना।

हाल जो मेरे गुरुजन पुछे तो २६ जनवरी को मिलता वह सम्मान दिखा देना।

ओ साथी मेरे घर में कम संदेश पहुँचा देना। मुँह से किसी से कुछ मत कहना। कुछ मत कहना ...।

वाबळे मनिषा

द्वितीय वर्ष कला

भ्रष्टाचार मुक्त भारत

दुनियाभर के कई देश भ्रष्टाचार का सामना कर रहे। भारत एक ऐसा देश है। जो इस समस्या से गंभीर रूप से प्रभावित है। भारत देश जो उच्च मुल्यों, नैतिकता और पंरपराओंका दावा करता है, पर उसे भ्रष्टाचार कि समस्या का सामना करना पड रहा है। जिनसे हमारे देश की पुरी व्यवस्था विभिन्न स्तरों के भ्रष्टाचारपर आधारित सी हो गई है।

भारत मे सरकार और राजनितिक दल अपने भ्रष्ट तरीकों के लिए जाने जाते है। भ्रष्ट प्रथाओं मे लिप्त होने कि बजाय उन्हे भ्रष्टाचार कि समस्या पर काबू पाने के लिए काम करना चाहिए। भ्रष्ट तरिकों से काम करने की बजाए उन्हे अपने लक्ष्यों तक पहुंचने के लिए इमानदारी और समर्पण के साथ काम करने के लिए उन्हे प्रेरित करना चाहिए। भारत मे कोई भी चुनाव के लिए खडा हो सकता है। और अपना राजनितिक दल बना सकता है। पात्रता मानदंड मे किसी व्यक्ती कि शैक्षणिक योग्यता शामिल नहीं है। कुछ नेताओंने अपनी शैक्षणिक पात्रता पुरी कि नहीं होती तो किसीका पिछला रिकॉर्ड अपराधि प्रवृत्ति का है। वह जब देश ऐसे लोंगोद्वारा नियंत्रित किया जाएगा तो भ्रष्टाचार काफी हदतक कम होगा। उनके लिए एक न्युनतम शैक्षणिक

योग्यता मानदंड निर्धारित किया जाना चाहिए। जिनका रिकॉर्ड साफसुत्रा हो, जिम्मेदारियाँ प्रामाणिकता से निभाने कि तैयारी हो ऐसाही शिक्षित और प्रशिक्षित व्यक्ति हि निश्चित रूप से देश को बेहेतर तरिके से चला सकता है। हालाकि हम मे से हर एक व्यक्ति भ्रष्टाचार मुक्त भारत चाहता है लेकिन कोई भी इस प्रयास के लिए योगदान करने के लिए तैयार नहीं है। अगर हम एकजुट हो जाए और इस बुराई को दुर करने के लिए दृढ है, तो हम भ्रष्टाचार से लड सकते है।

भ्रष्टाचार करनेवालों के खिलाफ कुछ ऐसे तरिकोंका उपयोग करना चाहिए, जिससे इसपर काबु पाया जाए। जैसे शिक्षा का प्रसार करना, सख्त दंड देना, स्टिंग ऑपरेशन करना, सही रास्ते का पालन करना, विश्वास बनाना आदि।

भारत को भ्रष्टाचार से मुक्त करने के कई तरिके है। केवल इन तरिकों को लागू करने कि इच्छा जरुरी है।

प्राजक्ता घोडके

द्वितीय वर्ष कला

निर्माण से लेकर हिंदी भाषा कि विकास यात्रा ।

प्राचीन काल में इ.स.पुर्व ५०० में हमारे देश में संस्कृत भाषा बोलचाल में प्रयुक्त थी । संस्कृत भाषा धिरे-धिरे साहित्य में प्रचलित हुई तब वह भाषा व्यवहार में उपयोग में लाने के लिए लोगो को कठिनाइयाँ होने लगी इस वजह से लोगो ने संस्कृत भाषा में परिवर्तन करना शुरु कर दिया और धिरे - धिरे पाली भाषा का निर्माण हुआ । पाली भाषा भी धिरे-धिरे साहित्य कि भाषा बनी और जो संस्कृत भाषा के साथ हुआ उसी तरह से पाली भाषा में परिवर्तन होकर प्राकृत भाषा का निर्माण हुआ और प्राकृत भाषा में धिरे-धिरे परिवर्तन होकर अपभ्रंश भाषा का निर्माण हुआ और इस भाषा में परिवर्तन होकर इ.स. १००० में हमारी हिंदी भाषा का निर्माण हुआ ।

हमारे भारत में हिंदी भाषा का उपयोग ज्यादातर लोग करते है । हिंदी भाषा हमारे देश कि राजभाषा होने के सहित राष्ट्रभाषा, परिनिष्ठीत भाषा, संचार भाषा, आंतरराष्ट्रीय भाषा संपर्क भाषा है । हिंदी भाषा का काल इ.स. १००० से आजतक का है । हिंदी भाषा के निर्माण से लेकर आजतक हिंदी में काफी परिवर्तन हो चुका है । वर्तमान हिंदी की बात करे तो हिंदी को ५ उपभाषाये और १८ बोलियों में वर्गीकृत किया जाता है । बोलियों की संख्या भारत में ही विश्व के सभी भाषाओं से अधिक होने के बावजूद इनमें साम्य है । ध्वनी, व्याकरण, शब्दकोश, प्रकृती, प्रत्यय आदि सभी दृष्टिओं इन भाषाओं में साम्य दिखाई देता है । यह सारी बोलियाँ अलग-अलग होने पर भी संपूर्ण हिंदी लोगो द्वारा शतप्रतिशत समझी जाती है ।

हिंदी भाषा देवनागरी लिपी में लिखो जाती है । देवनागरी लिपी व्यावहारिक लिपी है । वह नये नये ध्वनिप्रतिकोको स्विकार कर लेती है । हिंदी भाषा के निर्माण से लेकर आजतक इसमें भी बहुत बदलाव हुआ है । परंतु हिंदी भाषा ने सभी परिवर्तनों को स्विकार किया है । हिंदी भाषा भारत देश के अलावा नेपाल, म्यानमार, पाकिस्तान इन देशों में भी बोलि जाती है । और १४५ देशो के विश्वविद्यालयों में पढाई जाती है ।

हमारा देश स्वतंत्र होने के बाद हमारे देश कि राजभाषा कौनसी भाषा को बनाये यह प्रश्न था । हिंदी भाषा का प्रयोग उत्तर प्रदेश, हिमाचल प्रदेश, दिल्ली, हरियाणा, राजस्थान, बिहार, छत्तिसगड, उत्तरांचल आदि राज्यों के राष्ट्रभाषा के रूप में किया जाता था । बहोत कम राज्यों में हिंदी नहीं बोली जाती थी

। और थोडे लोगो को हिंदी सिखाना आसान था । इस वजर से १४ सितंबर १९४९ को हिंदी भाषा को राजभाषा का दर्जा मिला । और इन थोडे राज्यों में हिंदी का प्रसार करने के लिए कुछ संस्थाओं कि स्थापना हुई । १) काशी नागरी प्रचारणी सभा वाराणसी । २) हिंदी साहित्य सम्मेलन प्रयाग । ३) दक्षिण भारत हिंदी प्रचार सभा मद्रास (चेन्नई) । ४) राष्ट्रभाषा प्रचार समिती वर्धा । ५) महाराष्ट्र राष्ट्रभाषा सभा पुणे ।

इन संस्थाओं द्वारा हिंदी भाषा का प्रचार हो रहा था । और वर्तमान में भारत में जनसंचार का प्रमुख माध्यम हिंदी भाषा है । संचार का अर्थ होता है । एक सुचना को दुसरो तक पहुचाना राजभाषा बनने के बाद से राष्ट्रभाषा होने कारण हिंदी भाषा का उपयोग भारत कि जनसंख्या टेलिविजन, रेडिओ, न्युज (समाचार) के लिए प्रचुर मात्रा में किया जाता है । क्योंकि राष्ट्रभाषा होने के कारण हिंदी भाषा को देश के बहुसंख्य लोग जानते तथा समज ते है इसी कारण टि.व्ही, रेडिओ में हिंदी का अधिकाधिक प्रयोग हो रहा है । हिंदी भाषा का साहित्य भी बहोत ही उच्च स्तर का है । कबीर, जायसी, तुलसीदास, सुरदास, केशव, बिहारी घनानंद आदि हिंदी के कवी होकर गये है । और इनके साहित्य अजरामर है । और उनसे लोगो को अच्छा जीवन व्यतीत करने की प्रेरणा मिलती है ।

संचार माध्यमों मे हिंदी के बढ़ते प्रयोग से निश्चित ही हिंदी का भविष्य उज्वल दिखाई देता है । हिंदी फिल्मो ने भी हिंदी के प्रचार में अपना प्रयास योगदान दिया है । इन जनसंचार माध्यमों के कारण आज हिंदी धिरे-धिरे अपनी राजभाषा का दर्जा प्राप्त कर रही है ।

आज वर्तमान में सरकारी नोकरी के लिए जो भी केंद्रशासन कि परिक्षा और साक्षात्कार होते है वह हिंदी में होते है । आज हिंदी बहोत महत्व पुर्ण भाषा है । हिंदी भाषा का भविष्य उज्वल है ।

प्रतिक्षा धालवडे

द्वितीय वर्ष कला

अकाल : एक महाप्रलय

भारत को प्राचीन काल में दुध और मधु कि भुमी कहा गया है। लेकिन आज यह अकाल, बाढ और निर्धनता का देश बनकर रह गया है। हमारे देश में अकाल के अनेक कारण है। भारतीय कृषी का बिछड़ापन उनमें से ही एक है। कृषकों को अनेक समस्याओं का सामना करना पडता है। अधिकांश किसान अशिक्षित होने के कारण उन्हें आधुनिक तकनकियोंका ज्ञान नहीं है। इसके अतिरिक्त उनके खेत अनेक छोटे-छोटे जोतों, तुकडों में बाँटे हैं। जिसके कारण कृषकों के जानवर कमजोर होते हैं। क्योंकि उनके भी खाने के लाले पडते हैं। इसके अतिरिक्त भारतीय किसान सिंचाई के लिए कृषी वर्षा पूरी तरह से निर्भर रहते हैं। अगर समय पर वर्षा न होती है, तो फसल बेकार होती है।

अब हम आगे बात करेंगे जनसंख्याकी :-

भारत कि जनसंख्या में बहुत तेजीस से वृद्धी हो रही है, लेकिन खाद्यान्न सामग्री के उत्पादन में उतनी तेजी से वृद्धी नहीं हो रही है। इसलिए यहाँ याद्यान्न की कमी महसूस होती है। आज भी बिहार और उत्तर प्रदेश इन राज्यों में खाद्यान्न की कमी है। इन राज्यों में परिवार नियोजन के विषय को गंभीरता से नहीं लिया जा रहा है, और इसी तरह से खाद्यान्नों के उत्पादन को बढ़ाने का कोई भी प्रयोजन नहीं कर रहे हैं, और इस तरहसे ही जनसंख्या का आबादी बढ़ती है, और अन्नधान्यों के लाले पड जाते हैं। आशा है कि परिवार नियोजन भी सफलता से लागू हो जिससे जनसंख्या नियंत्रित हो सके। यह हो गया जनसंख्या के बारे में।

अब हम आगे देखेंगे की अकाल को किस प्रकार काबू में किया जा सकता है। हमें अकाल किन-किन परिस्थितियों में होता है यह जान लेना चाहिए। हमें अकाल के समय हमें अन्य देशों से सहाय्यता लेनी चाहिए। लेकिन हर समय अन्य देशों पर ही खाद्यान्न के लिए निर्भर रहना यह मुर्खता ही होगी। इस जिए हमें पहलेसे ही जागरूक रहना होगा। फिर कभी भी ऐसी स्थिती न आए इसीलिए हमें अनाज का भंडारण करना चाहिए। कृषकों को वैज्ञानिक प्रणालियों के बारे में बताना चाहिए और उन्हें कुशल प्रशिक्षण प्रदान करना चाहिए। आधुनिक तकनिकियोंसे उन्हें सिंचाई कि सुविधा भी उपलब्ध करानी चाहिए। जिससे मानसून पर वे विजय पा सकते हैं। इस प्रकार से सभी पद्धतियाँ बनायी जाएँ तो हर एक कृषक अकाल पर

विजय पा सकता है।

अकाल का प्रभाव मनुष्य के पुरे जीवन और संसार पर पडता है। अकाल साधारण मनुष्य के लिए एक बहुत बडी समस्या है। इस संकट में हजारों की संख्या में लोग एक वक्त की रोटी के लिए तरस जाते हैं। बहुत सारे लोग छप्परोँ और वृक्षों के नीचे रहते हैं, और इन सभी कारनोँकि वजहसे ही कुपोषण कि समस्या अपना सर उपर उठाती है। यानि कि कुपोषणीत लोगों की मात्रा बढ़ जाती है। लोग घरों के बर्तन, गहने और अन्य जरुरी सामान बेचकर अपना उदनिर्वाह करते हैं। हजारों पशु भूक के कारण मर जाते हैं। लोगों को पानी के लिए कई मिलों तक चलना पडता है। समाज विरोधीतत्व इस परिस्थिती का पूर्ण लाभ उठाते हैं। वे पहले से ही बडी मात्रा में अनाज इकट्ठा कर लेते हैं और मनमाने दाम पर बेचकर, बडी मात्रा में पैसे कमाते हैं। कोई भी इस वक्त के बच्चों, वृद्धो की पीडा का वर्णन नहीं कर सकता। उस वक्त जिसे दूध और औषधि नहीं मिली उन सबकि मौत हो गई। इस तरह के नजारे अकाल और सुखे के दौरान आम हो जाते हैं।

इस अकाल से छुटकारा दिलाने के लिए सरकार अपनी तरफ से पुरी मदत करती है। प्रशासन बडी मात्रा में पडोसी राज्यों से खाद्यान्न मगवाकर पिडितो मे बाँटते हैं। पिडीतो की जांच के लिए डाक्टरोंकी टिम भेजी जाती है। सरकार यह सभी सुविधाएँ निशुल्क प्रदान करती है। इस प्रकार अनेक लोगों का जीवन बचा लिया जाता है, और पिडितो की भी कुछ हद तक मदत हो जाती है। कई बार देश के राज्यों में अकाल पड जाते हैं तो सरकार अपना सर्वश्रेष्ठ कार्य करती है। परंतु अब हम देशवासी कृषकों को ही आधुनिक तकनीकियोंको अपनाना चाहिए, जिस कारण हमें जादा अनाज मिले। सिंचाई कि व्यवस्था प्रत्येक गाँव में होनी चाहिए जिस के कारण वर्षा पर की निर्भरता कम की जा सके। उदाहरण : "हिवरे बाजार" यह भी एक देहाती गाँव है। इस गाँव में अकाल को दूर कराने के जो सभी कार्यक्रम कराए गए हैं। अगर अपरोक्त सभी जगह गाँव में हो जाएँ तो अकाल तो दूर होगा ही और साथ ही अनाज का भंडार भरणा भी संभव होगा।

साक्षी कासार

द्वितीय वर्ष कला

हिंदी : हमारी राजभाषा

राजभाषा :

राजभाषा का अर्थ संविधानद्वारा स्वीकृत सरकारी कामकाज की भाषा । किसीभी देश का सरकारी कामकाज जिस भाषा में हो ऐसा कोई निर्देश संविधान के प्रवधानो द्वारा दिया जाता है । वह उस देश की राजभाषा कही जाती है ।

राजभाषा हिंदी का इतिहास :

वस्तुतः हमारी भाषा का नाम हिंदी ईरानियों की देन है । संस्कृत की ध्वनी फारसी में यह बोली जाती है । जैसे सप्ताह को हप्ताह सिंधू को होन्दूर सिंधू नदी के कारण ही हिन्दू शब्द की उत्पत्ती हुई । कालांतर मे सिंधू नदी के पार का सम्पूर्ण भाग हिन्द कहा जाने लगा । तथा हिन्द की भाषा हिंदी कहलायी हिन्दी भाषा का इतिहास लगभग एक हजार वर्ष पुराना माना गया है । सामान्यतः प्राकृत की अंतिम अपभ्रंश अवस्था से हिन्दी साहित्य का अविर्भाव स्वीकार किया जाता है । उस समय अपभ्रंश के रूपाय, और उनमें सावती – आखी शताब्दी से ही 'पद' रचना प्रारंभ हो गई थी । हिन्दी भाषा और साहित्य को जानकर अपभ्रंश की अंतिम अवस्था 'अवहट्ट' से हिन्दी का उद्भव स्वीकार करते हैं । चन्द्रधर शर्मा 'गुलेरी' ने इसी अवहट्ट को पुरानी हिन्दी नाम दिया ।

साहित्य की दृष्टी से पदबद्ध जो रचनाएँ मिलती हैं । वे दोहा रूप में ही हैं और उनके धर्मनिती उपदेश आदि प्रमुख हैं । राजश्रीत कवि और चरण निती शृंगार, शौर्य, पराक्रम आदि के वर्णन से अपने साहित्य रुचि का परिचय दिया करते थे । यह रचना – परमार्थ आगे चलकर शौर्यसेनी अपभ्रंश या प्राकृती भास हिंदी में कई वर्षों तक चलती रही । पुरान अपभ्रंश भाषा और बोलचाल की देशी भाषा का प्रयोग निरन्तर बढ़ता गया । इस भाषा को विद्यापति ने 'देसी भाषा' कहा है किन्तु यह निर्णय करना सरल नहीं है, कि हिन्दी शब्द का प्रयोग इस भाषा के लिए कब और किस देश मे प्रारंभ हुआ । हाँ इतना आवश्यक कहा जा सकता है कि प्रारम्भ में हिन्दी शब्द का प्रयोग विदेशी मुसलमानों ने किया था । इस शब्द से उनका तात्पर्य 'भारतीय भाषा' का था ।

मध्यकालीन राजभाषा हिंदी :

मध्य कालीन राजभाषा हिंदी । मध्ययुगीन हिंदी में भक्ति आन्दोलन में हिन्दी खूब फली-फुली पुरे देश के भक्त कवियों ने अपनी वाणी को जन-जन तक पहुँचाने के लिए हिन्दी का सहारा लिया ।

स्वतंत्र संग्राम के समय की राजभाषा हिंदी :

भारत के स्वातंत्र्यता संग्राम में हिन्दी और हिंदी पत्रकारिता की महत्वपूर्ण भूमिका रही । महात्मा गांधी सहित अनेक राष्ट्रीय नेता हिंदी को राष्ट्रभाषा में देखने लगे ।

स्वातंत्र्यता के बाद की राजभाषा हिंदी :

भारत के स्वातंत्र्य प्राप्त होने पर हिंदी को भारत की राजभाषा घोषित किया गया ।

राजभाषा हिंदी का आन्दोलन :

हिन्दी आन्दोलन भारत में हिंदी एवं देवनागरी को विविध सामाजिक क्षेत्रों में आगे लाने के लिए विशेष प्रयत्न लिए जा रहे हैं । यह भारतेन्दु हरिश्चन्द्र के समय आरम्भ हुआ । इस आन्दोलन में साहित्य कारों, समाजसेवियों (नवीनचन्द्र राय, श्रद्धाराम, फिल्लौरी, स्वामी दयानंद सरस्वती, पंडित गौरिदत्त पत्रकारी) एवं स्वातंत्र्यता संग्राम सेनानियों (महात्मा गांधी, मदन मोहन मालवीय, पुरुषोत्तमदास टंडन आदि का विशेष योगदान था ।

राजभाषा हिंदी का सांस्कृतिक योगदान :

“उत्तर प्रदेश, मध्यप्रदेश और बिहार की जनता अपनी सांस्कृतिक आवश्यकताएँ किस प्रकार पूरी होती हैं ? समस्त भारतीय भाषाओं की लीक पर चलकर या उसे छोड़कर ? फारसी लिपी अपनाकर मतरुकात का सिलसिला मानकर और संस्कृत शब्दावली का बहिष्कार करके ?”

भारतेन्दु का यह, युगान्तकारी महत्व है कि उन्होंने अपने प्रदेश के सांस्कृतिक आवश्यकताओंको पहचाना. उन्होंने हिंदी के लिए संघर्ष किया । सामाजिक सांस्कृतिक जीवन में उसका व्यवहार सद्दु किया । मतरुकात की सिलसिला खत्म

करके उन्होंने हिंदी को उसी मार्ग बढ़ने की प्रेरणा दी जिस पर बंगाल, मराठी, तेलगू आदि पहले से ही बढ़ रही थी।

हिंदी का विकास हमारे राष्ट्रीय जीवन के लिए आवश्यक और अपरिहार्य था। विशाल हिंदी प्रदेश का सांस्कृतिक विकास उर्दू के माध्यम से सम्भव न था। सन १९२८ में 'ख्वाजा हसन' निजामी कुरान का हिंदी अनुवाद कराया तो उन्होंने भूमिका में बताया की उत्तर भारत के अधिकांश मुसलमान हिंदी जानते हैं उर्दू नहीं।

इंटरनेट युग की राजभाषा हिंदी :

हिंदी भाषा की जितनी माँग है, इंटरनेट पर उतनी उपलब्धता नहीं है। लेकिन जिस रफ्तार से भारत में इंटरनेट का विकास हुआ है उसी तरह से हिंदी भी इंटरनेट पे छा रही है।

समाचार पत्र से लेकर हिंदी ब्लॉग तक अपनी उपस्थिति दर्ज कर रहा है। साधुवाद तो गुगल को भीजाता है। जिसने हिंदी में खोज करने की जगह उपलब्ध कराई। इतना ही नहीं विकीपिडिया ने भी हिन्दी को महत्ता को समझते हुए कई सारी समग्री का सॉफ्टवेयर अनुवाद हिंदी में प्रदान करना सुरु कर दिया जिससे हिन्दी भाषी को किसी भी विषय की जानकारी अहम लोकप्रिय भाषा बन कर उभरी है। मेरा मानना है जब लोग अपने विचार और लेखन हिंदी में भाषा की सारी सामग्री हिंदी में भी इंटरनेट पर मिलने लगेगी।

साक्षी कासार

द्वितीय वर्ष कला

'प्रदूषण' एक जटिल समस्या

प्रदूषण :-

बढ़ती आबादी से उत्पन्न होने वाली समस्याओं को हल करने में विज्ञान की अहम भूमिका हो सकती है। प्रदूषण वायु, पाणी और ध्वनि तीनों माध्यमों से फैलता है और वह पर्यावरण को बुरी तरह प्रभावित कर रहा है। मुख्यतः यातायात के साधन जैसे हवाई जहाज, रेल, ट्रक, बस या निजी वाहन आदि तरह के प्रदूषण फैलता है। इनके अतिरिक्त फॅक्ट्रियाँ, तेज ध्वनिवाले लाऊडस्पीकर, निर्माण कार्य आदि से भी ध्वनि प्रदूषण फैलता है।

ध्वनि प्रदूषण के साधन :-

सड़क पर चलने वाली गाडियों से ध्वनि प्रदूषण बहुत अधिक होता है। जब कई गाडियाँ एक साथ चलती हैं तो उनके इंजन व हॉर्न से निकलनेवाले शोर ध्वनि को प्रदूषित कर देता है। जिसका पर्यावरण पर बहुत बुरा प्रभाव पड़ता है।

ध्वनि प्रदूषण के कारण -

१) हवाई जहाज से ध्वनि प्रदूषण -

किसी भी किस्म के हवाई जहाज से भिन्न प्रकार का

ध्वनि प्रदूषण फैलता है। एक तो हवाई जहाज जब उड़ने के लिये दौड़ता है। दूसरा जब उड़ रहा होता है। तीसरा जब जमीन पर उतरने वाला होता है। एक खास बात यह है कि, जब हवाई जहाज जमीन पर उतरने वाला होता है तो उसका शोर एयरपोर्ट के १०० वर्ग किलोमीटर तक के पर्यावरण को प्रदूषित कर देता है। जब हवाई जहाज उड़ने को होता है तो उसकी ध्वनि अधिक होती है।

२) नये शहर की प्लानिंग -

जिन शहरों की प्लानिंग ठिक नहीं होती है उनकी प्लानिंग दोबारा की जाती है जिसमें अधिक तोड़-फोड़ होती है। जिसके कारण ध्वनि प्रदूषण अधिक बढ़ जाता है। फॅक्ट्रियाँ बनती हैं फिर फॅक्ट्रियों में काम करने वालों के लिये मकान बनाये जाते हैं उसके कारण भी पर्यावरण प्रदूषण होता है।

३) मनोरंजन से ध्वनि प्रदूषण -

आजकल ऐसा देखा जा रहा है कि जरा सी कोई खुशी और प्रसन्नता का मौका आता है कि लोग इतने खुश हो जाते हैं कि काफी देर तक पटाखे चलाते रहते हैं। या घर में धार्मिक

अवसरों पर अतिषबाजी करते है या घरों में जागरण वगैरह करते है, जिनके कारण ध्वनि प्रदूषण बढ़ता है। यही ध्वनि प्रदूषण शुगर और उच्च रक्तचाप के रोगियों को काफी नुकसान पहुँचाता है। इससे उनकी मृत्यु भी होती है।

पशुओं को नुकसान -

ध्वनि प्रदूषण पशुओं के लिये भी खतरनाक साबित होता है। अधिक ध्वनि प्रदूषण के कारण जानवरों के प्राकृतिक रहन-सहन में भी बाधा उत्पन्न होती है। उनके खाने-पीने, आने-जाने और उसकी प्रजनन क्षमता और आदत में बदलाव आने लगता है। सेनाओं के अभयस से उत्पन्न होने वाले शोर से चोचदार व्होलों की प्रजाति अब लुप्त होने के कगार पर है।

औद्योगिक ध्वनि -

आज कल क्या हो रहा है कि लोगो ने रिहायशी इलाको में उद्योग लगाये हुए है और यह सिलसिला बढ़ता ही चला रहा है। इसके अलावा इंडस्ट्रीज के अन्दर मशीनों की ध्वनि अधिक बढ़ चुकी है। इसी कारण रिहायशी इलाको में ध्वनि प्रदूषण बढ़ना स्वाभाविक है। ध्वनि प्रदूषण के कारण आजकाल लोगों में बहरेपन की शिकायत बढ़ती जा रही है।

ध्वनि प्रदूषण कैसे कम हो जाये इसके उपाय -

गाड़ियों की गति कम की जाये, सडकों की मरम्मत की जाऐ। बडी-बडी गाड़ियो का भीड-भीड वाले इलाके में जाना बन्द किया जाये। ट्रॅफिक के कानून का पाबन्दी से पालन हो और हॉर्न बार-बार न बजाये। इंजन की एक खास अन्तराल पर ट्यूनिंग अवश्य करवाये जिससे इंजन से ध्वनि अधिकन आये न अधिक ब्रेक लाये जाये जिनसे ध्वनि प्रदूषण कम करने में सहाय्यता मिले।

* वायु प्रदूषण -

वायु प्रदूषण और मानवी जीवन -

प्रदूषण इन्सानी सेहत के लिये बहुत बडी समस्या बनता जा रहा है। उसके बहुत से कारण है। हवा में प्रदूषण का एक कारण कुदरती जरिया है उडती हुई धुल, कारखाने के

परिचालन या जंगल की आर से तमाम किस्म के हानिकारक कण हवा में दाखिल हो जाते है, जिससे पर्यावरण में प्रदूषण फैलता है। आबादी बढ़ने से प्रदूषण भी काफी तेजी से बढ़ रहा है। प्रदूषण चाहे पानी कि वजह से हो या हवा की वजह से, इसमें इन्सान के स्वास्थ की तबाही होती है। इस प्रदूषण की वजह से किसी को कैंसर होता है तो किसी को शुगर या हृदय रोग। जब आबादी बढ़ती है तो यह आवश्यक है कि मानवीय जरुरतें पूरी कि जायें।

* वायु प्रदूषण के कारण -

कार्बन मोनोऑक्साईड - यह एक अधजला कार्बन है जो कि, पेट्रोल, डीजल, और लकडी के जलने से पैदा होता है। यह सिगारेट से भी पैदा होता है। यह ऑक्सीजन में कमी पैदा करता है। जिससे हम अपनी श्वास में परेशामी महसूस करते है।

कार्बन डाईऑक्साइड - यह एक ग्रीन बरस गैस है। जब मानव कोयला, ऑइल और प्राकृतिक गैस को जलाता है तो इन सब के जलने से कार्बन डाईऑक्साइड गैस पैदा होती है।

नाइट्रोजन ऑक्साईड - इसकी वजह से धुन्ध और आम्लीय वर्षा होती है। यह गैस, पेट्रोल, डीजल और कोयले के जलने से पैदा होती है। इससे बच्चों में बहुत प्रकार के रोग हो जाते है।

सीसा - सीसा डीजल, बैटरी, पेंट और हेयरडाई आदि में पाया जाता है। लेड खासतौर बच्चों को प्रभावित करता है। इससे दिमाग और पेट की क्रिया खराब हो जाती है।

* वायु प्रदूषण से बचने के उपाय -

- 1) अधिक से धिक साइकिल का इस्तमाल करे।
- 2) सार्वजनिक परिवर्तन का उपयोग करे।
- 3) बच्चों को कार से स्कूल न छोडे बल्कि उनके स्कूल ट्रासपोर्ट में जाने के लिए प्रोत्साहित करें।
- 4) अपने घरों के आस-पास पेड़ पौधों की देखभाल ठीक से करें
- 5) अपनी कार का प्रदूषण तीन महिने के अन्तराल पर चेक करवाएँ।

* जल प्रदूषण -

जल प्रदूषण दो माध्यमोंसे होता है ।

- १) बिन्दु स्रोत के माध्यम से जलप्रदूषण
- २) विस्तृत स्रोत के माध्यम से जलप्रदूषण

बिन्दु स्रोत के माध्यम से जलप्रदूषण -

जब किसी निश्चित क्रिया प्रणाली से दूषित जल निकलकर सीधे जलस्रोत में मिलता है तो इसे बिन्दु स्रोत जल प्रदूषण कहते हैं । अर्थात् बिन्दु स्रोत जल प्रदूषण को कम किया जा सकता है । उदाहरण किसी औद्योगिक इकाई का दूषित जल पाइप के माध्यम से सीधे जलस्रोत में छोड़ा जाना किसी नाली या नाले के माध्यम से घरेलू दूषित जल का तालाब या नदी में मिलना ।

विस्तृत स्रोत के माध्यम से जलप्रदूषण -

अनेक मानवीय गतिविधियों के दौरान उत्पन्न हुआ दूषित जल जब अलग-अलग माध्यमों से किसी स्रोत में मिलता है । तो इसे विस्तृत स्रोत जल प्रदूषण कहते हैं । अलग-अलग माध्यमों से आने के कारण इन्हे एकत्र करना एव साथ उपचारित करना सम्भव नहीं है । जैसे नदियों में औद्योगिक एवं घरेलू दूषित जल अलग-अलग माध्यम से आकर मिलना ।

जल प्रदूषण समस्या एवं निवारन -

- १) जल प्रदूषण का मुख्य स्रोत औद्योगिक निसाव एवं घरेलू स्रोतों से निस्सारित दूषित जल है ।
- २) विभिन्न औद्योगिक गतिविधियों से बड़ी मात्रा में दूषित जल उत्पन्न होता है । इस दूषित जल में उपस्थित प्रदूषकों की प्रकृति और मात्रा औद्योगिक उत्पादन के अनुसार होती है । कुछ उद्योगोंसे उत्पन्न होने वाला दूषित जल अत्यंत प्रदूषणकारी प्रवृत्ती का गन्दा या विषैली प्रकृति का होता है । जबकि कुछ उद्योगों का दूषित जल अधिक प्रदूषित नहीं होता । इसके अतिरिक्त शीतलन, लायलर, स्लोडाउन आदि निकलने वाला जल अधिकतर सामान्य होता है । जिसे या तो किसी अन्य कार्य में लिया जा सकता है या पुनर्यक्रीत किया जा सकता है ।

- ३) प्राकृतिक जलस्रोतों विशेषकर नदियों को जल प्रदूषण के कल्पभावों से बचाने का सबसे अच्छा तरिका यही है कि, दूषित जल के निस्सारण को रोका जाए ।

अर्चना ठोंबरे

द्वितीय वर्ष कला

कविता

मंजिले तो उन्हींको मिलती है ।
जिनकी सपनों में जान होती है ।
पंखों से कुछ नहीं होता ।
हाँसलो से उडान होती है ।

जहाँ सुरज के बिना
शरीर आत्मा के बिना
मेरी जिंदगी है सुनी
माँ के प्यार के बिना

जिंदगी हैं तो रास्ते हैं
रास्ते हैं तो मंजिले हैं ।
मंजिले हैं तो विश्वास है
विश्वास हैं तो जित है

सुरज हमेशा से तप रहा
चाँद हमेशा से शितल रहा
नदी सदा बहती है ।
पवन हमेशा झुमती है
लेकीन मानव
तु यु बदल रहा है ।
तु यो मानवता छोडकर
शैतान बन रहा है ।

सायंबर पल्लवी

तृतीय वर्ष (विज्ञान)

वर्तमान शिक्षा प्रणाली समस्या व समाधान

शिक्षा का वास्तविक अर्थ होता है, कुछ सीखकर अपने को पूर्ण बनाना। इसी दृष्टि से शिक्षा को मानव – जीवन की आँख भी कहा जाता है। वह आँख जो मनुष्य को जीवन के प्रति सही दृष्टि प्रदान कर उसे इस योग्य बना देती है कि वह भुला-बुरा सोचकर समस्त प्रगतिशील कार्य कर सके, उचित मानवीय जीवन जी सके, उसमें सुझ-बुझ का विकास हो, कार्यक्षमताएँ बढ़ें और सोई हुई शक्तियाँ जागकर उसे अपने साथ राष्ट्र के जीवन को भी प्रगति पथ पर ले जाने में समर्थ हो सकें।

पर क्या आज का विद्यार्थी जिस प्रकार की शिक्षा पा रहा है, शिक्षा प्रणाली का जो रूप जारी है, वह यह सब कर पाने में समर्थ है? उत्तर निश्चय ही 'नहीं' है। यही कारण है कि स्वतंत्रता प्राप्ति के इतने वर्षों के बाद भी, कहते हैं कि शिक्षा का बहुत अधिक विस्तार हो जाने पर भी इस देश के व्यक्ति साक्षर से अधिक कुछ नहीं पा रहे हैं।

वह अपने आपको सुरक्षित तो क्या सामान्य स्तर का शिक्षित होने का दावा भी नहीं कर सकता। इसका कारण है, आज भी उसी घिसी-पिटी शिक्षा-प्रणाली का जारी रहना की जो इस देश को कुंठित करके, अपने साम्राज्य चलाने के लिए कुछ मुंशी या क्लर्क पैदा करने के लिए लार्ड मैकाले ने लागू की थी। स्वतंत्रता प्राप्ति के लगभग पचास वर्ष बीत जाने के बाद भी उसके न बदल पाने के नाम पर यह देश मात्र असाक्षरता के अंधेरे में भटक रहा है। वह भी विदेशी माध्यम से, स्वदेशीपन के सर्वथा अभाव में जी रहा है।

हमारे विचार में वर्तमान शिक्षा-प्रणाली शिक्षित होने के दंग होने वाले लोगों का उत्पादन करने वाली निर्जीव मशीन मात्र बनकर रह गई है। तभी तो वह उत्पादन के नाम पर प्रतिवर्ष लाखों दिशाहीन नवयुवकों को उगलकर अपने कर्तव्यों की इतिश्री समझ लेती है। इस शिक्षा-प्रणाली का ही तो दोष है कि बी.ए., एम.ए. करने के बाद भी सक्रियता या जीवन व्यवहारों के नाम पर व्यक्ति अपने को कोरा-बल्कि थका-हारा और पराजित तक अनुभव करने लगता है।

यह प्रणाली अपने मूल रूप में कई-कई विषयों की सामान्यता जानकारी देकर शिक्षित होने का बोझ तो हम पर लाद देती है, पर वास्तविक योग्यता और व्यावहारिकता का कोना तक भी नहीं छुने देती। परिणाम स्वरूप व्यक्ति व्यक्तित्व से हीन

होकर अपने लिए ही एक अजब पहेली और बोझ बनकर रह जाता है। ऐसे व्यक्ति से देश, जाति के लिए कुछ कर पाने की आशा करना व्यर्थ है।

यह शिक्षा और इसके साथ जुड़ी परीक्षा-प्रणाली शिक्षार्थी की वास्तविक योग्यताओं का जागकर तो क्या अनुभव तक नहीं होने देती। वास्तव में यह योग्य-अयोग्य का कोई मानदंड भी तो अभी तक प्रस्तुत नहीं कर पाई। इसके द्वारा अकसर योग्य तो भटक जाते हैं और अयोग्य लाभ उठा लेते हैं। कई-कई विषयों का बोझ लदा होने के कारण व्यक्ति पारंगत किसी में भी नहीं हो पाता, विभिन्न विषयों को मात्र-गिना भी सकता है।

फिर यह शिक्षा-प्रणाली और महंगी भी इतनी अधिक हो गई है और दिन-प्रतिदिन और भी होती जा रही है इस कारण प्रत्येक परिवार और व्यक्ति उसे सहार नहीं सकता। आत्म-बोध, देश-बोध, राष्ट्र-बोध एवं मानवीयता का बोध तक दे पाने में यह शिक्षा सफल नहीं की जा सकती। इन्हीं सब कारणों से समय-समय पर इसे बदल डालने का स्वर उठता रहता है।

विचार करने के लिए अयोग्य भी गठित होते रहते हैं, फिर भी पता नहीं कौनसी विवशता है कि हम लोग उसी घिसे-पिटे, अपने देश की इच्छा-आकांक्षा और आवश्यकताओं से सर्वथा विपरित शिक्षा-प्रणाली के जूए को ही कंधों पर लादे कोल्हू के बैल बने हुए घुमते रहते हैं। इस मानसिकता को किसी भी तरह से स्वस्थ एवं सुखद नहीं कहा जा सकता। वास्तव में यह प्रणाली सुरक्षितता की जडे काट रही है।

शिक्षा का अर्थ होता है, योग्य नागरिक उत्पन्न करना जीवन को जीने योग्य बनाना, अपने कर्तव्यों के प्रति सजग करना। क्योंकि वर्तमान शिक्षा-प्रणाली अपने दायित्वों के निर्वाह में सफल नहीं हो पा रहा, अतः इसे बदलना नितांत जरूरी है। सबसे पहली आवश्यकता शिक्षा को पढ़ने वालों की रुचियों के अनुकूल बनाने की है।

सोनाली राऊत

प्रथम वर्ष विज्ञान

प्रतिमा (मूर्ती विसर्जन और जलप्रदुषण)

जल ही जीवन है। हमारे जीवन के लिए आवश्यक स्रोत है। कोई भी प्राणी जल के बिना जीवित नहीं रह सकता। लेकिन आज के इस युग में जल प्रदुषण समस्या बदलती जा रही है। जिस कारण अनेकों प्रकार के रोग फैलते जा रहे हैं। जल प्रदुषण एक गंभीर समस्या बनती जा रही है।

गंगा जो एक समय पवित्र नदी थी। उसकी अब काफी दयनीय अवस्था है। औद्योगिक कारखानों निकले दुषित केमिकल भारत की नदियों को दुषित कर रहीं हैं। भारत सरकार जल प्रदुषण की समस्या को रोकने के लिए कई अभियान चला रहे हैं।

जीवन को खतरे में डाल रहा प्रदुषण का एक सबसे खतरनाक और खराब रूप जल प्रदुषण है। हमारी धरती का करीब ७०% हिस्से में पानी भरा हुआ है लेकिन केवल २.५% पानी ही पीने योग्य है। बड़ी-बड़ी इंडस्ट्री और उद्योगों का ७०% कचरा पानी में जाता है। जिससे पीने योग्य पानी भी धीरे धीरे दुषित हो जा रहा है।

यह सत्य है की अगर जल प्रदुषण को नहीं रोका गया तो इसके परिणाम भयावह होंगे। जल हमारे जीवन का एक जरूरी स्रोत है। इसीलिए कहा गया है जल ही जीवन है, जल नहीं तो कल नहीं यह बात बिलकुल सत्य है।

जल के बिना धरती पर रहने वाला कोई भी प्राणी जीवन की कल्पना तक नहीं कर सकता। यदि हम चाहते हैं कि हमारे देशवासियों का सुरक्षित पीने का पानी मिलता रहे और पानी के स्रोत लंबे समय तक सुरक्षित रहे तो हमें आज से ही उसके लिए कदम उठाने पड़ेंगे।

इस मामले में और देरी करना घातक सिद्ध हो सकता है। तालाब या नदी में बिलकुल भी कपडे या बर्तन ना धोयें। जानवरों का तलाबों में ना नहाने दे। कचरा एवं प्लास्टिक आदि को समुन्द्र में ना फेंके उन्हे रिसायकल कर उर्जा पैदा की जाए। जादा प्रदुषण पैदा करन वाले कारखानों के लाइसेंस रद्द किये जाये।

नदियों की सफाई पर पुरा ध्यान देना चाहिए। जल-

प्रदुषण के प्रति सामाजिक जागरुकता फैलानी चाजिए। उद्योगों के लिए प्रकृति को नष्ट नहीं किया जा सकता। जब जीवन ही खतरे में पड रहा है तो जीवन को आरामदायक बनानेवाला उद्योग किस काम आयेगे।

घरों से निकलने वाले पानी में कम से कम केमिकल का उपयोग करे ताकि पानी मिट्टी में जा कर उसे दुषित ना करे। हमेशा याद रखे, जबतक हम स्वयं प्रदुषण की रोकथाम के लिये कोई कदम नहीं उठाते तब तक हम इस समस्या को दूर नहीं कर सकते।

* जल प्रदुषण के कारण -

- १) प्लास्टिक समुद्र में फेकने से।
- २) औद्योगिक कारखानों का कचरा सीधे पानी में बहाने से।
- ३) मृत जानवरों को और मूर्तीविसर्जन को पानी में फेकने से जल प्रदुषण फैलता है।
- ४) तलाब में स्नान करते और मल-मूत्र करने से घर पर कपडे और बर्तन धोने बजयाय उसे नदी या तलाब में धोने से।
- ५) कारखानों का कचरा सीधा पानी में बहाने से।
- ६) जल में नदियों और नालों में नगर का गंदा पानी मिलने से।
- ७) प्लास्टिक के बढ़ते देर को समुन्द्र में फेंकने से।
- ८) हे वारे में मूर्तियों को समुन्द्र या नदी में विसर्जन से।

प्राजक्ता भांबरे

प्रथम वर्ष विज्ञान

मंजील ...

जिंदगी में कुछ बनना हो,
कुछ हासिल करना हो,
हमेशा अपने दिल की सुनो
अगर वो भी कुछ जवाब न दे तो,
माँ और पिता को याद करो,
देखो तुम्हें अपनी मंजिल जरूर मिलेगी।

गोसावी कृणाली

प्रथम वर्ष विज्ञान

स्पर्धा परीक्षा - वर्तमानकाल की जरूरी

आज के स्पर्धा के युग मे स्पर्धा परीक्षा का महत्व अनन्य साधारण है। स्पर्धा परीक्षा आज के शतक को आवाहन बन चुका है। पहल कभी किसी को न मिलनेवाली संधीयाँ आज स्पर्धा परीक्षा के माध्यम से मिल रही है। स्पर्धा परीक्षा आज के काल की जरूरत बन चुकी है। स्पर्धा परीक्षा के माध्यम से अच्छे नागरिक, सच्चे समाजसेवक और आदर्श देशभक्त बन सकते है। किसी भी क्षेत्र की सारी व्यवस्था की जिम्मेदारी उस अधिकारी पर होती है। इस क्षेत्र की उन्नति और सफलता उसी पर निर्भर रहती है। इसलिए स्पर्धा परीक्षा के माध्यम से कोई अधिकारी बन तो वो अपने आपको बड़ा भाग्यशाली समझता क्योंकि देशसेवा का ऐसा उत्तम अवसर और कहाँ मिल सकता है। स्पर्धा परीक्षा का महत्व बड़ रहा है। अच्छे अधिकारो का चरित्र निर्माण और अनुशासन पर विशेष ध्यान देने के लिए स्पर्धा परीक्षा बहुत जरूरी है। व्यक्ति में विनय नियम-पालन, संयम, कर्तव्यनिष्ठा आदि गुणों के विकास के लिए स्पर्धा परीक्षा मदत करती है। स्पर्धा परीक्षा के अधिकारी व्यक्ती सभी प्रकार के प्रलोभनों से मुक्त रहता है। कुछ अधिकारी परीक्षक रिश्वत सिफारिश, दबाव आदि के शिकार हो जाते है, किंतु कोई अधिकारी अपने कर्तव्य और ईमानदारी से कभी मुँह न मोडने की किसी के दबाव में आकर कमजोर का समर्थन नहीं करते।

स्पर्धा परीक्षा अपनी सवैदन दृढ संकल्प और संयम से परीक्षार्थियों के भविष्य को बनाता है। स्पर्धा परीक्षा विद्यार्थियों का भाग्यविधाता है। स्पर्धा परीक्षा विद्यार्थियों के लिए वरदान है। स्पर्धा परीक्षा से विद्यार्थी का मूल्यांकन करना है। स्पर्धा परीक्षा विद्यार्थी का भविष्य बनता है। स्पर्धा परीक्षा के माध्यम से देश के युवक राजनीति के क्षेत्र में भी प्रवेश करें और उसमें अपना सहयोग दे रहे है। आज हमारे यहाँ राजनीति और आर्थिक क्षेत्र में भ्रष्टाचार फैला हुआ है। स्पर्धा परीक्षा के माध्यम से हुई अधिकारी उस पर बाधा डालने का काम करते है। प्रशासन में भ्रष्ट तत्व घुस गए है। ये सारे अनिष्ट युवक की दूर कर सकते है। शासन को कल्याणकारी रुप देना युवकों के ही बस की बात है। समाज भी अपनी समस्याओं को हल करने के लिए युवकों का ही

मुँह ताकता है। इस प्रकार युवक स्पर्धा परीक्षा के माध्यम से देश की सेवा कर सकते है। अच्छे अधिकारी, प्रशासक देश के विकास में अपना योगदान दे रहे है।

देशकाल के अनुसार स्पर्धा परीक्षा और अधिकारी दोनों की उपयोगिता है। आज की दुनिया में स्पर्धा परीक्षा का बहुत महत्व है। स्पर्धा परीक्षा में ज्ञानप्रद और राष्ट्रीय भावनाओं का विकास करने वाले विषयोंका समावेश किया है। स्पर्धा परीक्षा में सफलता का प्रमाणपत्र उसकी सभी मेहनत और प्रगति चरित्र तथा सामान्य ज्ञान के आधारपर दिया जाता है।

शुभांगी गिलके

तृतीय वर्ष कला

मेरे प्यारे पापा

बचपन के साथ धडकन,
ले जा रही हूँ पापा।
आपकी सिखाई हुई हर खुशी,
ले जा रही हूँ पापा।
आपके जैसा प्यार मिले मुझको
हर अध्यापक में,
क्योंकी तकदीर बदलने जा रही हूँ पापा।
आप मुझपर विश्वास रखना,
दुनिया की तरह मुकर न जाना
और मुझे स्कुल जाने देना पापा।
नाम रोश करूँगी जब आपका,
तब गर्व से कहना,
की 'यह मेरी बेटी है' पापा।
मेरे प्यारे पापा,
मुझ से दूर न जाना,
मेरे प्यारे पापा।

मयुरी कोहक

प्रथम वर्ष विज्ञान

भ्रष्टाचार एक समस्या व समाधान

भ्रष्टाचार एक जहर है जो देश संप्रदाय और समाज के गलत लोगों के दिमाग में फैला है। हम सभी भ्रष्टाचार से अच्छे तरह वाकिफ हैं और ये अपने देश में नई बात नहीं है। इनसे अपनी जड़ें गहराई से लोगों के दिमाग में बना ली हैं। ये एक धीमे जहर के रूप में प्राचीन काल से ही समाज में रहा है। समाज में सामान्य होता भ्रष्टाचार एक ऐसा लालच है जो इंसान के दिमाग को भ्रष्ट कर रहा है और स्वाभिकता को खत्म कर रहा है। सरकारी नियम -कानूनों की धज़ियाँ उडाकर फायदा पाने की कोशिश होती है।

भ्रष्टाचार कई प्रकार का होता है जिससे अब कोई भी क्षेत्र छुटा नहीं है चाहे वो शिक्षा, खेल या राजनीति कुछ भी हो। इसकी वजह से लोग अपनी जिम्मेदारियों को नहीं समझते। चोरी बेईमानी सार्वजनिक संपत्तियों की बरबादी, शोषण, घोटाला और अनैतिक आचरण आदि सभी भ्रष्टाचार की ही ईकाई है। हमें अपनी जिम्मेदारियों के प्रति निष्ठावन् होना चाहिये। पैसों की खातिर हम लोगों को अपनी जिम्मेदारी को भुल चुके हैं। हम लोगों को ये समझना होगा कि पैसा ही सबकुछ नहीं होता हम इसे जीवनभर के लिए साथ नहीं रख सकते, ये केवल हमें लालच और भ्रष्टाचार देगा। इसे व्यक्ति के साथ साथ देश का भी विकास और प्रगति रुक जाती है। पुरी दुनिया में भ्रष्टाचार के मामले में भारत का स्थान ८५ वाँ है। इसे रोकने के लिए हमें अपने देश के लिए पटेल, शास्त्री और मोदी जैसे ईमानदार और भरोसेमंद नेता को चुनना चाहिए। क्योंकि केवल उन्हीं जैसे नेताओं ने ही भारत में भ्रष्टाचार को खत्म करने का काम किया।

आज के दिनों समाज में बराबरी के साथ ही आमजन के बीज में जागरूकता लाने के लिये नियम कानून के अनुसार भारत सरकार ने गरीबों के लिए कई सारी सुविधाएँ उपलब्ध कराई हैं। जब कि सुविधाएँ गरीबों की पहुँच से दूर हो जा रही हैं। क्योंकि अधिकारी अंदर ही अंदर गठजोड बना कर गरीबों को मिलने वाली सुविधाओं का बंदरबॉट कर रहे हैं। अपनी जेबों को भरने के लिए वो गरिबों का पेट काट रहे हैं।

भ्रष्टाचार में सबकुछ व्यापार हो चुका है। पैसा गलत तरीके से कमाया जा रहा है शिक्षण संस्थान भी भ्रष्टाचार के लपेटे में हैं, यहाँ विद्यार्थियों को सीट देने के लिये पैसा लिया जाता है। चाहे उनके अंक इस लायक हो या न हो बेहद कमजोर विद्यार्थी भी पैसे के दम पर किसी भी कॉलेज में दाखिला पा जाते हैं। इसकी वजह से अच्छे विद्यार्थी पिछे रह जाते हैं और उन्हें मजबूरन साधारण कॉलेज में पढना पडता है। आज के दिनों में गैर-सरकारी नौकरी से बेहतर साबित हो रही है। प्राईवेट कंपनीयाँ किसी को भी अपने यहाँ क्षमता,

दक्षता, तकनीकी ज्ञान और अच्छे अंक के आर पर नौकरी देती है। जबकी सरकारी नौकरी के लिए कई बार घूस देनी पडती है, जैसे टीचर, क्लर्क, नर्स, डॉक्टर, आदि के लिए। और घूस की रकम हमेशा बाजार मूल्य के आधार पर बढ़ती है।

इसलिए कदाचार से दूर रहे और सदाचार के पास रहें तो भ्रष्टाचार अपने आप समाप्त हो जाएगा। हमारे देश के युवाओं को भी भ्रष्टाचार से लडने के लिए आगे आना चाहिए साथ ही बढ़ते भ्रष्टाचार पर लगाम लगाने के लिए किसी ठोस कदम की आवश्यकता है।

करण धनवट

द्वितीय वर्ष कला

बेटी

बेटी बनकर आयी हूँ,
माँ बाप के जीवन में
बसेरा होगा मेरा
किसी और के आँगन में,
क्यों ये रीत ईश्वर ने बनाई होगी
कहते हैं आज नहीं तो कल तू पराई होगी।
देकर जन्म पालपोसकर
जिसने हमें बडा कया
और वक्त आया तो
उन्ही हाथों ने हमें विदा किया
टूटकर बिखरकर जाती है,
हमारी जिंदगी वही,
पर फिर भी उस बंधन में प्यार मिले
ये जरूरी तो नहीं ...

क्यों रिश्ता हमारा इतना अजीब होता है
क्या बस यही हम बेटीयों का नसीब होता है।
नहीं नहीं हम अपनी तकदीर हमारे हाथों से सँवारेंगे।
नए युग की विहान हम अपने जीवन में लाएँगे।

रूपाली पठारे

तृतीय वर्ष विज्ञान

जलप्रलय (बाढ)

भारत अपने उत्थान के समय से ही प्रकृति के साथ संघर्ष करता आया है। सौभाग्य से प्रकृति ने भी उसकी आवश्यकताओं को अहमियत देते हुए अपने उपर विजय पाने का निरंतर मौका दिया है। लेकिन मनुष्य की आवश्यकताओं ने अविष्कारों निरंतर जन्म दिया है। और नए-नए अविष्कार करके प्रकृति को मुँह तोड़ जबाब दिया है।

बड़े-बड़े पुल, गगनचुंबी इमारते, वायुयान, रेल, गर्मी एवं ठंड में रहने की कृत्रिम स्थिती पैदा करके प्रकृति के साथ अपने संघर्ष की कहानी सुनाता रहा है। इसमें किसी प्रकार का संदेह नहीं है कि मनुष्य ने अधिकांश क्षेत्रों में सफलता प्राप्त की है। परंतु कुछ क्षेत्र ऐसे भी हैं जहाँ मनुष्य चुपचाप प्रकृती की चोटों को सहने के लिए विवश रहता है।

बाढ भी ऐसा ही एक प्राकृतिक प्रकोप है जिसको मनुष्य की बुद्धि भी विवश आंखों से देखती है। यह एक ऐसी आपदा है, जिसमें मनुष्य अपना सबकुछ स्वाहा कर बैठता है। साज-शूर एक सीमा से बाहर आने पर वह कुरुपता में बदल जाता है। ठीक ऐसी स्थिती हमारी नदियों की भी है।

जब तक वे एक सीमा तक जल का निर्बाध प्रवाह करती हैं तब तक उनकी सुंदरता प्रशंसा योग्य होती है, किंतु जैसे ही वे वर्षा ऋतु में अपने जल-स्तरको बढ़ाकर विकराल रूप धारण कर लेती हैं तब उनका आकर्षण समाप्त हो जाता है और प्राकृतिक सुंदरता कुरुपता धारण कर लेती है, जिससे जनजीवन पूरी तरह से ध्वस्त हो जाता है और मानवता का भारी नुकसान होता है।

बाढ का कोई निश्चित समय नहीं होता। अन्य प्राकृतिक आपदाओं की भाँति यह कभी भी आ सकती है। गंगा, गंडक, सरयू, कोसी और ब्रह्मपुत्र आए दिन नरसंहार करती हैं। ब्रह्मपुत्र तो यातायात के साधनों और डाक-व्यवस्था को ही तबाह कर देती है। हजारों मन फसल सड जाती है। बाढ का पानी कुओं में भरकर वहाँ भयंकर महामारियों को जन्म देता है। भूमि के उपर नदियों का रेत बिछा जाने से भूमि की उत्पादन क्षमता कम हो जाती है। बाढ - पिडित क्षेत्रों में खाद्यान्न की समस्या पैदा हो जाती है। हमारे देश पर बाढों का प्रकोप सैकड़ों वर्षों से हो रहा है। कितनी ही प्राचीन सभ्यताएँ बाढ के प्रकोप में खत्म हो गईं।

१९७५ की पटना में आई बाढ, १९७८ में उत्तर प्रदेश और बिहार अन्य इलाकों में आई बाए से जनसाधारण को भयानक हानि उठानी पडी। सरकारी प्रयासों को इस संदर्भ में यदि अलग कर दिया जाए तो साधारण जनता के सामूहिक प्रयास प्रशंसनीय

थे। क्योंकि देश के कोने-कोने में बाढ-पीडितों के लिए चंदा जुटाया जाने लगा उनके लिए कपडे भोजन की व्यवस्था देश की साधारण जनता द्वारा की गई।

नगर के अलग-अलग स्थानों पर बाढ-पीडित कॅम्पो की स्थापना की गई। स्कूल तथा कॉलेज के विद्यार्थियों के प्रयास देखने लायक थे। लेकिन तार्किक ढंग से यदि सोचे तो क्या हम बाढ को हमेशा अपने उपर हावी होने के मौके देते रहेंगे? क्या बाढ सदा हमारा यूँ ही नुकसान करती रहेगी? क्या हमारे छात्र-नौजवान रचनात्मक कार्यों में हिस्सा न लेकर और समाज को विकासोन्मुख न बनाकर हमेशा अपनी उर्जा को व्यर्थ करते रहेंगे।

क्या प्राकृतिक आपदाओं से देश की रक्षा करने का मुख्य दायित्व सरकार का नहीं बनता है? हाँ जनता उसमें अग्रणी भूमिका निभा सकती है। किंतु जनता की जागरुकता का यह अर्थ तो कदापि नहीं लगाया जा सकता कि सरकार एकदम निष्क्रिय हो जाए। सरकार जनता के सहयोग से नदियों के दोनों ओर उँचे-उँचे बाँध बना सकती है। ताकि पानी का स्तर उँचा होने पर भी जानमाल की हानि न कर सके।

इसके अलावा सरकार संदेहास्पद स्थिति में वैकल्पिक आवास की सुविधा भी कर सकती है। साथ ही इस प्रकार की परिवहन व्यवस्था भी लागू कर सकती है जिससे परेशानी की स्थिति में जल्द से जल्द उस क्षेत्र को छोडा जा सके? जहाँ बाढ आने की संभावनाएँ हो। स्वतंत्रता प्राप्ति के बाद अनेक योजनाओं के माध्यम से बाढ के प्रकोपो को कम करने की व्यवस्था की गई।

लेकिन ये योजनाएँ व्यवहार के धरातल पर नहीं उतारी जा सकी क्योंकि प्रशासन इतना कमजोर और दरिद्र मानसिकता का रहा कि उसे स्वार्थ जनहित से अधिक प्रिय लगा और योजनाओं को कार्यान्वित करने के लिए जिन हजारों - करोड़ों रुपयों की सरकार द्वारा मंजूरी दी गई वे भ्रष्ट नेताओं और राज्य के आला अफसरों की जेबों में चले गए। इस प्रकार की नीतियों को सफल तभी बनाया जा सकता है। जब जनता इन्हे समझे और अपने अधिकारों को समझे हुए उनकी मांग करे और श्रमदान से मनुष्यता को और आगे बढ़ाए।

सायली साबळे
द्वितीय वर्ष कला

भ्रष्टाचार समस्या और समाधान

जैसे की हम सभी जाते हैं भ्रष्टाचार एक बहुत बुरी समस्या है। यह देश के विकस को रोक रहा है। यह एक सामाजिक बुराई है जो इंसान की सामाजिक, आर्थिक और बौद्धिक क्षमता के साथ खेल रहा है।

एक समय था, जब हर चुनाव के पहले राजनैतिक पार्टियाँ इस देश से भ्रष्टाचार मिटाने का वायदा किया करती थी। चुनाव संपन्न होते गए, राजनैतिक पार्टियाँ अदल-बदलकर सत्तारूढ भी होती गई, किंतु भ्रष्टाचार दिनोंदिन बढ़ता ही गया। अब राजनैतिक पार्टियों तथा उनके नेताओं ने भ्रष्टाचार मिटाने की बातें करना भी छोड़ दिया है। ऐसा लगता है, जैसे भ्रष्टाचाररूपी दैत्य के आगे सभी असहाय और विवश बन गए हैं।

भ्रष्टाचार एक रूप में या किसी अन्य रूप में एक विश्वव्यापी घटना है। हर कोई मानता है की भ्रष्टाचार अनैतिक और घृणित है। दुर्भाग्य से हमारे देश में भ्रष्टाचार जीवन का एक हिस्सा बन गया है। यह भारतीय समाज की गहरी जड़ों में प्रवेश कर चुका है। भ्रष्टाचार का अर्थ है दूषित आचरण या बेईमानी। आज यह बेईमानी या भ्रष्टाचार सर्वत्र व्याप्त दिखाई देता है। जीवन के हर क्षेत्र में भ्रष्टाचार की काली छाया फैली हुई है। आज भ्रष्टाचार के उदाहरण सुनकर कोई नाक-भौ नहीं सिकोडता। सभी ने इसे वर्तमान जीवन-पद्धति के अनिवार्य अंग के रूप में स्वीकार कर लिया है। आज भी ऐसे अनुशासनप्रिय व्यक्ति मौजूद हैं जो भ्रष्टाचार से कोसों दूर रहते हैं। किंतु, वे भ्रष्टाचारियोंका विरोध करने का साहस नहीं करते।

विद्वानों द्वारा भ्रष्टाचार को विभिन्न रूपों से पारिभाषित किया गया है। भ्रष्टाचार का सरल अर्थ है नैतिकता, अखंडता, चरित्र या कर्तव्य की विकृती भ्रष्टाचार, अधिकार सार्वजनिक स्थिति प्राकृतिक या सार्वजनिक संसाधनों आदि का दुरुपयोग है जो किसी व्यक्ति द्वारा अपने व्यक्तिगत लाभ के लिए किया जाता है। दिन प्रतिदिन भारत में भ्रष्टाचार बढ़ रहा है क्योंकि

अधिकारीयो, राजनेताओं और अपराधियों के बिच एक मजबुत संबंध है जो इस देश को कमजोर बना रहा है। जैसे की,

“इस देश की है बिमारी ये भुखे भ्रष्टाचारी।

जिस थाली में खाना खाते ये छेद उसीमे करते है।

लात गरीब के पेट पे मार, घर अपना ये भरते है ॥

इस देश की है बिमारी ये धनवान भीखारी।

ले हाथ कटोरा घर घर जाते मौसम जो चुनाव का आता।

इस देश की है बिमारी ये मूल्यों के व्यापारी।

नीलाम देश को कर दे ये जो इनका बस चल जाये।

भारत माँ को कर शर्मिदा ये उसकी कोख लजाये ॥

इस देश की है बिमारी ये दानव अतयचारी।

खुन चुसकर जनता का ये अपना राज चलाये।

जो खाली रह गया उनका पेट नरभक्षी भी बन जाये ॥

इस देश की है बिमारी देखो इनकी गद्दारी।

गाय का चारा खाते ये, कोयले की कालिख लगाते ये।

धरती माँका सौदा कर उसको भी नोच खाते ये ॥”

१९४७ में भारत को आजादी मिली और यह धीरे-धीरे विकास की ओर अग्रेसर था लेकिन मध्य रास्ते में भ्रष्टाचार की बिमारी शुरु हुई और भारत के विकास काम मार्ग अवरुद्ध हो गया। भ्रष्टाचार प्रत्येक जग और प्रत्येक विभाग में हैं चाहे वह राजनीति, अस्पताल, शिक्षा, नोकरी, सरकारी कार्यालय हो भ्रष्टाचार से कुछ भी नहीं बचा है। सब कुछ एक व्यवसाय और गलत तरीके से पैसे कमाने का स्रोत बन गया है।

‘बुराई’, ऐसा माना जाता है, किसी भी समाज में शीर्ष से टपकती है। देश के सर्वोच्चतम आदर्श उदाहरण जैसे कि आचरण, ईमानदारी और व्यवहार के आदर्श उदाहरण प्रस्तुत करने चाहिए। उन्हें केवल ईमानदार हीनही होना चाहिए, बल्कि उन्हें संदेह से उपर होना चाहिए। हम आम लोगो के पास हमारे देश के प्रति कुछ जिम्मेदारिया भी है, यदि हम रिश्वत देना

बंदकर देते हैं, तो भ्रष्ट के पास ईमानदारी से अपना काम करने के अलावा कोई विकल्प नहीं हैं। भ्रष्टाचार फैलने के अनेक कारण हैं। सबसे प्रमुख कारण है देश की चुनाव -पध्दति। चुनाव में खडे होनेवाले प्रत्याशी को पानी की तरह पैसा बहाना पडता है। चुनाव में सफल होने पर वह किसी भी तरह से खर्च की गई धनराशि प्राप्त करने के लिए अधीर हो उठता है। उसकी अधीरता ही भ्रष्टाचार को जन्म देती है।

आज भ्रष्टाचार हमारे राष्ट्रीय जीवन के लिए घोर अभिशाप बन गया है। गरीब - अमीर, शिक्षित - अशिक्षित, राजनेता - बुद्धिजीवी, सभी ने भ्रष्टाचार को अपने जीवन का अभिन्न अंग मान लिया है। राशन कार्ड बनवाने, यात्रा के लिए आरक्षण करवाने जैसी छोटी छोटी सुविधाएँ प्राप्त करने के लिए भी लोग भ्रष्टाचवार का सहारा लेने लगे हैं। वे राष्ट्रीय कर्तव्य से विमुख हो गए हैं। रातोंरात धनवान बनने के लिए तस्करी करने में भी उन्हें संकोच नहीं हो रहा है। पैसा बटोरने के लिए नशीले पदार्थों का व्यापार धड्डे से चल रहा है। लोगों ने देशभक्ति तथा कर्तव्यनिष्ठा को तिलांजलि दे दी है। वे अपनी समाजिक जिम्मेदारि भुला बैठे हैं। भ्रष्टाचारी व्यक्तियों को समाज में प्रतिष्ठा प्राप्त हो रही है। देश के कर्णधार होने का दंभ करनेवाले नेतागण भ्रष्टाचार के दलदल में धँसे हुए हैं। कानून और व्यवस्था के रक्षक, भ्रष्टाचारियों के हाथ के खिलौने बने हुए हैं। देश का किशोर और खुलावर्ग भ्रष्टाचारी व्यक्तियों को आदर्श मानकर उनका अनुकरण कर रहा है। युवकों के मन से राष्ट्रप्रेम लुप्त हो रहा है और वे भ्रष्टाचार को ही जवीन का मूलमंत्र मान बैठे हैं।

यदि हम अपने इस महान राष्ट्र को दुनिया के प्रथम श्रेणी के राष्ट्रों की पंक्ति में स्थान दिलाना चाहते हैं, तो सबसे पहले हमें आत्म-निरीक्षण करना चाहिए। उसके बाद यदि हमारे जीवन में भ्रष्टाचार का लेशमात्र भी हो, तो उसे तुरंत दूर करना चाहिए। साथ ही, ईश्वर से प्रार्थना करनी चाहिए कि वह हमें ऐसी शक्ति दे

कि हम अपने देश को भ्रष्टाचाररूपी राक्षस के पाश से मुक्त करा सकें। यदि हम दृढतापूर्वक भ्रष्टाचार-निवारण का कार्य हाथ में लेंगे, तो भ्रष्टाचार-उन्मूलन का हमारा स्वप्न अवश्य साकार हो सकेगा।

प्राजक्ता कारंजकर

प्रथम वर्ष विज्ञान

भ्रष्टाचारी युग

भ्रष्टाचारी युग है भैया
किसे समस्या बताओगे
हर कोई टेबल के नीचे
कैसे इसे निपटाओगे

नेता हो या कोई अफसर
हर कोई घूस का भूया है
सफेद धन काला करके
इन्होंने जनता को लुटा है

समस्या बडी गंभीर है
भ्रष्टाचार संगीन है
व्यवहार में ही अब लिस है
भ्रष्टाचार बन गई अब रीत है।

जागो युवा जागो
अब न सहो अन्याय
देश का धन है सबका अधिकार
अब बंद करो भ्रष्टाचार।

न पैसे ले - न पैसे दे, भ्रष्टाचार दूर करना
है अपना योगदान दे !

करण धनवट

द्वितीय वर्ष कला

हिंदी एक राष्ट्रभाषा

राष्ट्रभाषा का अर्थ है राष्ट्र की भाषा । अर्थात् ऐसी भाषा, जिसका प्रयोग देश की हर भाषाके लोग आसानी से कर सकें, बोल सकें और लिख सकें । हमारे देश की ऐसी भाषा है हिंदी । आझादी के पहले अंग्रेजी सरकार ने अंग्रेज के माध्यम से सारा काम चलाया किन्तु अपने देश में सबके लिए एक भाषा का होना आवश्यक है, ऐसी भाषा जो अपने देश की हो । वह भाषा केवल हिंदी ही है । हिंदी को संस्कृत की बड़ी बेटी कहते हैं । हिंदी का प्रमुख गुण है कि यह बोलने, पढ़ने, लिखने में अत्यंत सरल है । हिंदी के प्रसिद्ध विद्वान जॉर्ज ग्रियर्सन ने कहा है कि हिंदी आकरण के मोटे नियम केवल एक पोस्टकार्ड पर लिखे जा सकते हैं । संसार के किसी भी देश का व्यक्ति कुछ ही समय के प्रयत्न से हिंदी बोलना और खिलना सीख सकता है । इसकी दूसरी विशेषता है कि यह भाषा लिपी के अनुसार चलती है । इसमें जैसा लिखा जाता है, वैसा ही बोला जाता है । भाषा के द्वारा मनुष्य अपने विचारों का आदान-प्रदान करता है । अपनी बात को कहने के लिए और दूसरे की बात को समझाने के लिए भाषा एक सशक्त साधन है ।

जब मनुष्य इस पृथ्वीपर आकर होश सम्भालता है तब उसके माता-पिता उसे अपनी भाषा में बोलना सिखाते हैं । इस तरह भाषा सिखाने का यह काम लगातार चलता रहता है । प्रत्येक राष्ट्र की अपनी अलग-अलग भाषाएं होती हैं । लेकिन उनका राजकार्य जिस भाषा में होता है । और जो जन सम्पर्क की भाषा होती है उसे ही राष्ट्रभाषा का दर्जा प्राप्त होता है ।

भारत के अनेक राज्य हैं । उन राज्यों की अपनी अलग-अलग भाषाएं हैं । इस प्रकार एक बहुभाषी राष्ट्र है लेकिन उसकी अपनी एक राष्ट्रभाषा है हिंदी । १४ सितंबर १९४९ को हिंदी को यह गौरव प्राप्त हुआ २६ जनवरी १९५० को भारत का अपना संविधान बना । हिंदी को राजभाषा का दर्जा दिया गया । यह माना कि धीरे-धीरे हिंदी अंग्रेजी का स्थान ले लेगी और

अंग्रेजी पर हिंदी का प्रभुत्व होगा ।

आजादी के इतने वर्षों बाद भी हिंदी को जो गौरवपूर्ण स्थान प्राप्त होना चाहिए था वह उसे नहीं मिल । अब प्रश्न यह उत्पन्न होता है कि हिंदी को उस का यह पद कैसे दिलाया जाए ? कौन स ऐसे उपाय किए जाएं जिससे हम अपने लक्ष्य तक पहुँच सकें । यदापि हमारी राष्ट्र भाषा हिंदी है, परंतु हमारा चिंतन आज भी विदेशी है । हम वार्तालाप करते समय अंग्रेजी का प्रयोग करने में गौरव समझते हैं, भले ही अंग्रेजी हो । इनमें इस मानसिकता का परित्याग करना चाहिए और हिंदी का प्रयोग करने में गर्व अनुभव करना चाहिए । हम सरकारी कार्यालय बैंक अथवा यहां भी कार्य करते हैं, हमें हिंदी में ही कार्य करना चाहिए । निमंत्रण-पत्र वार्तालाप हिंदी में होना चाहिए । अदालतों कार्य हिंदी में होना चाहिए । बिजली, पाणी, गृह कर आदि के बिल जनता को हिंदी में दिये जाने चाहिए । इससे हिंदी का प्रचार और प्रसार होगा । प्राथमिक स्तर से स्नातक तक हिंदी अनिवार्य विषय के रूप में पढाई जानी चाहिए ।

जब विश्व के अन्य देश अपनी मातृभाषा में पढ़कर उन्नति कर सकते हैं, तब हमें राष्ट्रभाषा अपना ने में झिझक क्यों होनी चाहिए । राष्ट्रीय और आंतरराष्ट्रीय स्तर पर पत्र-व्यवहार हिंदी में होना चाहिए । स्कूल के छात्रों का हिंदीपत्र है । इसकी सबसे बड़ी विशेषता है कि संसार की लगभग सभी भाषाओं के शब्द इसमें घुलमिल सकते हैं । कुर्सी, आलमारी, कमीज, बटजन, स्टेशन, पेंसिल, बंच आदि अगणित शब्द हैं जो विदेशी भाषाओं से आकर इसके अपने शब्द बन गए हैं । हिंदी संसारके अनेक विश्वविद्यालयों में पढाई जाती है और इसका साहित्य भी विशाल है । इसके अलावा, हिंदी ने देश में एकता लाने में बड़ी महत्वपूर्ण भुमिका निभाई है । उत्तर से लेकर दक्षिण और पूरब से पश्चिम तक, भारत के अधिकतम विद्वानों ने भारत की एकता और अखंडता के लिए हिंदी का समर्थन किया है ।

इतने अधिक गुणों से भरपूर होकर भी हिंदी आज अंग्रेजी के पीछे क्यों चल रही है ? इसका सबसे बड़ा कारण है ऊँचे पदों पर बैठे व्यक्ति जो अंग्रेजी के पुजारी हैं वे सोचते हैं कि अंग्रेजी न रही तो देश पिछड़ जाएगा। अंग्रेजी देश की आधिकतर जनता के लिए कठिन है, इसलिए वे जनता पर इसके माध्यम से अपना रौब रख सकते हैं। दूसरा कारण है क्षेत्रीय भाषाओं के मन में बैठ गया। उन्हें लगता है कि यदि हिंदी अधिक बड़ी तो क्षेत्रीय भाषाएँ पीछे रह जाएँगी।

वास्तव में ये दोनों विचार गलत हैं। ऊँचे पदों पर बैठे अधिकारी हिंदी के माध्यम से देश की अधिक सेवा कर सकते हैं और जनता का प्रेम पा सकते हैं। आज अंग्रेजी क्षेत्रीय भाषाओं को पीछे ढकेल रही है जबकि हिंदी की प्रकृति किसी को पीछे करने की नहीं बल्कि मेलजोल की है। यदि हिंदी का विकास होता है, तो क्षेत्रीय भाषाओं का भी विकास होगा। भारत की भूमि पर जन्म लेने के नाते हमारा यह कर्तव्य है कि हम भारत की भाषाओं के विकास पर बल दें और हिंदी का विकास करके सभी भाषाओं को जोड़ने का प्रयास करें। तभी हिंदी सचमुच राष्ट्रभाषा बन जाएगी।

राष्ट्रभाषा एक देश की संस्कृति का महत्वपूर्ण हिस्सा होती है, जैसे संपूर्ण राष्ट्र में भाषा कार्यों में (जैसे लिखना, पढ़ना और वार्तालाप) के लिए प्रमुखता से प्रयोग में लाया जाता है। वह भाषा जिसमें राष्ट्र के काम किए जायें। राष्ट्र के काम-धाम या सरकारी कामकाज के लिये स्वीकृत भाषा।

आज हिमालय की चोटी पर चढ़कर

फिर हमने ललकारा है।

दूर रहो ए दुनियावालो हिंदुस्तान हमारा है।

भारतीय संवधिन के निर्माण करनेवाले डॉ.अंबेडकर चाहते थे कि संस्कृत इस देश की राष्ट्रभाषा बने, लेकिन न अभी तक किसी भी भाषा को राष्ट्रभाषा के रूप नहीं माना गया है। सरकारने २२ भाषाओं को अधिकारीक भाषा के रूप में जगह दी

है। जिसमें केंद्रसरकार ने अपने कार्यों के लिए हिंदी और अंग्रेजी भाषा को अधिकारिक भाषा के रूप में जगह दी है। इसके अलावा अलग-अलग राज्यों में स्थानीय भाषा के अनुसार भी अलग-अलग अधिकारीक भाषाओं को चुना गया है।

प्रिती खाकाळ

प्रथम वर्ष कला

आसमान ने कहाँ ..

आसमान ने कहाँ,
माँ एक इंद्रधनुष्य है, जिसमें सभी रंग समाये हैं।
शायर ने कहाँ,
माँ एक ऐसी गझल है, जो सभी के दिलों में उतरती चली जाती है।
माली ने कहाँ,
माँ वह दिलकश फुल है, जो पुरे गुलशन को महकाता है।
वाल्मिकी ने कहाँ,
माँ का और मातृभूमि का स्थान स्वर्ग से भी उँचा है।
वेद व्यासजी ने कहाँ,
माँ के समान दुसरा कोई भी गुरु नहीं।
मुहम्मद पैगबर ने कहाँ,
जल के समान कोई दान नहीं।
द्वादशी के समान कोई तिथि नहीं।
गायत्री मंत्र से बड़ा कोई मंत्र नहीं।
और माँ से बड़ी कोई देवता नहीं।

वाबळे मनिषा

द्वितीय वर्ष कला

कविता

कई दिनों तक चुल्हा रोया
चक्की रही उदास
कई दिनों तक कानी कुतिया
सोई उनके पास
कई दिनों तक लगी भीत पर
छीपकालियों की गश्त
कई दिनों तक चुल्हो की भी
हालत रही शिकस्त
दाने आए घर के अंदर
कई दिनों के बाद
धुआँ उठा आँगन से उपर
कई दिनों के बाद
चमक उठी घर की आँखो
कई दिनों के बाद
कौएँ ने खुजलाई पंखे
कई दिनों के बाद ।

साक्षी कासार

द्वितीय वर्ष कला

कविता

कब पानी बरसेगा
सूखा दूर कब होगा
जन मन करता ये पुकार
बरसा की करता है पुकार
पानी की एक बूँद की
अब हर कोई समझता है किंमत
अब पानी ना व्यर्थ बहाएँगे
एक-एक बूद को बचाएँगे
सुखा तो बेचा ले तू
हमको बचा ले तू
कब पानी बरसेगा
सूखा दूर कब होगा ॥

साक्षी कासार

द्वितीय वर्ष कला

बेटी ...

जब-जब जन्म लेती है बेटी,
खुशियाँ साथ लाती है बेटी ।
ईश्वर की सौगात है बेटी,
सुबह की पहली किरण है बेटी ।
तारों की शीतल छाया है बेटी,
आंगन की चिड़िया है बेटी ।
त्याग और समर्पण सिखाती है बेटी,
नये नये रिश्ते बनाती है बेटी ।
जिस घर जाए, उजाला लाती है बेटी,
बार-बार याद आती है बेटी ।
बेटी की कीमत उनसे पुछो,
जिनके पास नहीं है बेटी ।

शुभांगी रायकर

प्रथम वर्ष विज्ञान

माँ ...

माँ 'आस' है,
माँ 'साँस' है,
दिल से देखों तो माँ 'प्यास' है ।
माँ 'करम' है,
माँ 'रहम' है,
दिल से देखो तो माँ 'मरहम' है ।
माँ 'कुराण' है,
माँ 'अजान' है,
दिल से देखो तो माँ 'जहान' है ।
माँ 'आग' है,
माँ 'राम' है,
दिल से देखो तो माँ, 'त्याग' है ।
माँ 'इमान' है,
माँ 'पहचान' है,
दिल से देखो तो माँ 'भगवान' है ।

ऋतुजा माळशिकारे

प्रथम वर्ष विज्ञान

Some are born great,
Some achieve greatness, and some have
greatness thrust upon them
- **William Shakespeare**

INDEX

Sr. No.	Title	Writer / Poet
1	Annual Day's in my college	Prajakta Ghodake
2	India	Rupali Pathare
3	Green House Effect	Rahul Ghadage
4	Brother	Shubhangi Raykar
5	Life	Rupali Pathare
6	Politics Without Ethics is Disaster	Manisha Wable
7	Global Warming	Yogesh Borude
8	English : An International Language	Manisha Wable
9	Stephen Hawking	Sonali Raut
10	My Mother	Sonali Raut
11	Dr. Jayant Naralikar	Revati Nisal
12	Friends	Mayuri Kohak
13	William Shakespear	Shubhangi Gilke
14	Good Thoughts	Pallavi Sayambar
15	Why I am Lonely	Priyanka Suryavanshi
16	Friends Galore	Priyanka Suryavanshi
17	Beauty of Mathematics	Sonali Raut
18	Brilliant Isn't It	Sonali Raut
19	A Good Student	Sonali Raut
20	Mom	Rutuja Malshikare
21	Teacher is as like	Mayuri Kohak
22	Good Thoughts	Revati Nisal
23	Chemistry in Life	Revati Nisal
24	Organ Donation	Shubhangi Gilke
25	William Shakespear	Prajakta Ghodake
26	Hormones	Nutan Kusekar
27	Education Really or Myth	Aarti Tarte
28	I am Happy	Aarti Tarte
29	Life	Shubhangi Gilke
30	Important Medicinal Plants	Chetan Raskar

Annual Day's in My College ...

The most important event of the college year gathering was celebrate on 25th Feb. It was celebrated in our Janata College Campus with great Annual Day's the Famous Marathi actor and society members were the cheif guests the principle, vice principal and representatives welcome the guest & feliciated them.

Principal delivered an introductory speech and presented the report of over all performance of the college and vice principal introduced the guests.

The chief guests distributed the prizes, awards, certificates, trophies and medals to the winners in all sorts of sports the cheif guests in his address stressed the importance of hard work, honesty, sincerity and loyalty. After speech variety entertainment programme college students was arranged this programme helped to realize how rich & varied Indian culture and life is.

The vote of thanks was offer by that student represtative general secretary of the college. After national anthem was sang which marked the need of the celebration After programme, we had a lunch with the guests.

The function proved to be memorable for all. After that interclass competitions were arranged for all of us this day is a great festival it is a great function in My college.

The very important function is my

collge. I like my college Annual function day.

- Ghodake Prajakta Dilip

S.Y.B.A. (English)

India

India is a country
Which is full of prosperity
It has Democracy,
Which controls poverty
Himalaya at the top
And Sahyadri at it's feet
It has just beautiful scenery
filled with greenery
India is land of villages,
Where people are courageous
Delhi is Famous for Qutub Minar
Hyderabad is famous for charminar
Hockey is our national game
Which brings name and fame
India has gold
Which makes us bold
India contributed zero
Which became Hero
India is Famous for history
Which has a lot of mystery
Thus we are proud to
be Indians.

Pathare Rupali Rajendra

T.Y.B.Sc. Chemistry

Green House Effect

The green house effect is the process in which the emission of infrared radiation by the atmosphere warms a plant's surface.

The Earth's average surface temperature is about 33 c warmer than it would be without the green house effect.

In addition to the Earth, Mars and especially venus have green house effects. The Earth receives energy from the sun in the forms of radiation. The Earth reflects about 30% of the incoming solar radiation.

The remaining 70% is absorbed, warming the land atmosphere and oceans.

For the Earth's Temperature to be in steady state so that the Earth does not rapidly heat or cool, this absorbed solar radiation must be very nearly balanced by energy radiated back to space in the infrared wavelenths. Since the intensity of infrared radiation increase with increasing Temperature, once can think of the Earth's Temperature as being determined by the infrared flux needed to balance the absorbed solar flux.

The visible solar radiation mostly heats the surface, not the atmosphere, whereas most of the infrared radiation escaping to space is emitted from the upper atmosphere not the surface. The infrared photons emitted by the surface

are mostly absorbed in the atmosphere by green house gases and clouds and not escape directly to space.

The surface temperature will rise unit it generates thermal radiation equivalent to the sum of the incoming solar and infrared radiation.

Ghadage Rahul Dnyandev

F.Y.B.Sc. Botany

Brother

A brother is the heart

A brother is that connection

Which is always there in your life

You are there in my need

You have your own way of doing things

You make me understands the bad

Pep me up when I am sad

You are like an anchor in my life

Always there to help me in strive

You are alike a diamond brother

There is no one like you or other !

Raykar Shubhangi Ramesh

F.Y.B.Sc.

Life

This is your life do what you love & do it often if you don't like some thing chance it if you don't like your job quit. If you don't have enough time stop watching T.V. if you are looking for the love of your life stop they will be waiting for you when start doing things you love, stop over analyzing all emotions are beautiful when you eat appreciate everything last bite. Life is simple. Open your mind, arms & heart to new things and people we are united in our differences ask the next person you see what their passion is and share your inspiring Dream with them.

Travel often getting lost will help you find yourself some opportunities only come once. Seize them life is about the people you meet and the things you create with them. So go out & start creating life is live your Dream and wear your passion the purpose of the life is to be happy, no matter what is thrown at you.

Said the Bertrand Russel - the good life is inspired by love & guided by knowledge.

Pathare Rupali Rajendra

T.Y.B.Sc. Chemistry

Politics without Ethics is Disaster

Politics in the widest sense is the art of rulling & ethics the sci. of morals of good & bad. In modern times, politics in india & for that matter politics in any country is found to be devoid of ethics. In the absence of ethical considerate in political decis ? making the resultant corrupt & associated evils spread around in society. Politicians in modern states field a lot of power, pratically absolute power & absolute power corrupts alsolutely. This is what we find around at the moment in India. immorality selfishes & greed has crept into politics, the seat of power with the consequential decay ethic into the entrails fo Indian society.

There is no organizational body,

intellectual that is free from this degradat ? at present- tragically there is no individual of eminence in the field of politics or religion, educate ? or economics art or craft science or technology who is free from the taint of the all embracing corrupt practices of the present.

What Y.B. Yeats talked about the moral decay of the post - world war Europe fits the indian scenarios exactly.

Things fall apart ; the centre can't hold
Mere anarchy is loosed

The ceremony of imminence is drowned

The best lock all convict

Society is decaying time honoured values are declining & the human bonds are shattering. Honesty, innocence & integrity are not valued. Greed rules the most & almost all people of consequence worship Mamor as their god.

The effect of the corrupt practices of the indian politician affects society in several ways. it has its devastating influence in the intellectual, moral social & economics life of India.

Bhagawat Gita says that when evil become all pervasive a new incarnate of god takes place to destroy the evil doers & to protect the good. But as it was understood earllier, may not happen in this age. perhaps incarnat ? may happen

in the form of self destruct ? of evil by fighting in itself and after the destruct of the evil society , a good tomorrow may down upon us. But then it may take a little time for such an eventuality to take place & in that process even the few good people that exist may face extreme misery. Whatever that may be, the consequences of corrupt in politics has immediate & long time results that are devastating not only for India, but to the whole humankind of which one third are Indians.

Wable Manisha Sambhaji

S.Y.B.A. Politics

Global Warming

Global warming has beomes a serious environmental problem which threatens to put the future of humankind in peril. Accroding to experts, the major factor behind this rising phenomena of excessive emissions of carbon dioxide, as well as other green house gases could lead to the flooding of lower lying coastal areas and also cities. It is even feared that some countries might even disappear completely in near future. Another worrisome fallout of global warming manifests in the changes in the weather pattern leading to severe weather

conditions, droughts, floods and other uncommon extreme weather conditions.

Reasons of Global Warming -

The biggest culprit of carbon dioxide (CO₂) a major constituent of the environment. It is causing a warming effect on the earths surface area by increasing the evaporation of water into the atmosphere. No water vapours itself being a greenhouse gas, this aggravates warming further due to the heating of more water vapour to be

evaporated. The CO₂ levels are unlikely to come down in the wake of the continuing burning of fossile fuels. Apart from CO₂, Sulpher, CFCS, and Methane are also contributing to global warming.

Reasons of Global Warming -

Over exploitation of natural resources, coupled with population growth, technological advancement, urbanization, industrialization and deforestation are also leading to increase in the production of these gases. Even when we cook food produce a huge amount of CO₂, We are overutilizing technologies, burning fossile fuels, coal, lubricate and gas. When gasoline is burned in internal combustion motor of automobiles it produces huge emission. Besides sulphur has formed a cluster resulting in adverse impact on environmental pollution.

Steps of curb Global Warming -

Several measures are required to curb the problem of global warming. We can contribute towards less production of CO₂ by adopting renewable energy instead of consuming oil, coal and gas. Tree plantation is another way out as we know that tree absorb carbon dioxide and produce oxygen. We will also do well to less energy and to recycle more products. Especially, we should reduce our over - dependence on electricity as it is one of the main sources of carbon dioxide.

Conclusion - We can save planet Earth, only by tackling the problem of global

warming. Let's resolve to reduce the production of CO₂. The way to do it is to less use of oil, coal and gas. Rather we should embrace renewable energy. Let us reduce our dependence on electricity as its production releases a huge amount of CO₂ simultaneously. So less use of energy and electricity can help us in dealing with the problem of global warming. We have to avoid producing a great amount of CO₂. Sulphur, CFCS and Methane gases or they are harmful to the environment. A massive tree plantation drive should be undertaken as trees soak up CO₂ and at the same time trees generate more oxygen. There is also the need for going for plant - derived plastics, biodisel, wind power and solar power. At individual levels. People should prefer buying cars with the best fuel economy & should not unnecessarily use them.

Borude Yogesh Popat

S.Y.B.Sc.

English : An International Language

English is West Germanic Language that developed England & South - East Scotland during the Anglo Saxon era. As result of the military economic, scientific Political & cultural, influence of the British Empire during the 18, 19 & early 20th century. This is the most prominent language in business & second language & as an official language in common wealth countries & many international organization.

Historically English originated from several dialects. In modern age English language take most important part in life of every young person because, without English language. He will not make impression on another person. I think English language make a complete personality of person. Modern English developed in this century in England from a variety of languages, as well as coining new words A significant no of English words especially technical words, have been constructed from & Greek.

Know that our National language is Hindi & mother tongue Marathi. But we give importance to English language. English is global language. international language. Today we see that in our day to day life English is used for ex if we want to open an account we use English language. Wherever we go we speak in English in our day to day life.

Specially in our Maharashtra in all schools, colleges, offices, banks hospitals people speak English language. In our society we don't teach Marathi or Hindi, grammar. But yet the children speak Marathi, Hindi easily. There is no need to Learn grammar. English grammar

is very difficult. We should improve our language. To learn English language is a need of time.

Today we live modern age so there is need of English language. Suppose if we want to learn information technology, computer engineering & so many other courses, we should learn & write English. Today we see that in the slum & rural areas the children of workers & laborers learn in English schools. English is most important today.

Today many Indian young students go to take education in foreign countries so everyone speaks in English. In the world to speak in English is considered a symbol of status. It is better we realise the importance of English language. What is the place of English language in our life ? We should accept the reality & fact.

Today there is a great importance to English so we must encourage others to speak English our Ex. president A.P.J. Abdul Kalam always tells us the importance of English.

"As the lamp is incomplete without light, flower is incomplete without fragrance" society is incomplete without human being.

"Just like that

"The bright future of life is incomplete without English"

- Wable Manisha Sambhaji
S.Y.B.A.

Stephen Hawking (1942 - 2018)

Stephen Hawking was a theoretical physicist & cosmologist, widely considered to be one of the greatest scientists of his time. He was the first scientist to devise a cosmology that married the general theory of relativity & quantum mechanics, and he made huge contributions to our understanding of black holes.

Stephen Hawking was born on January 8, 1942 in Oxford, England, UK. His father was Frank Hawking, an English biologist; his mother was Isobel Walker, a Scottish philosopher, Politics & Economics graduate.

Hawking carried out research at Trinity Hall, University of Cambridge, at age 21, Hawking was known for bringing about a limited union between two very different fields.

At one time it was thought that absolutely nothing could escape from a black hole. Hawking's work produced an amazing result that over time black holes can lose energy now known as "Hawking radiation" hence they can shrink & 'evaporate', disappearing from the universe.

A mountain-sized black hole would give off x-rays and gamma rays, at a rate

of about 10 million mega watts, enough to power the world's electricity supply". Hawking was awarded the CBE in 1982 and He received numerous awards & medals. He was honored with the Presidential Medal of Freedom in 2009.

Stephen Hawking died peacefully, age 76, at home on March 14, 2018 in Cambridge U.K.

- Raut Sonali Jalindar
F.Y.B.Sc.

My Mother ...

Your arms were always
open when I needed a hug.
Your heart understood
When I needed a friend.
Your gentle eyes were
stern when
I needed a lesson.
Your strength &
Love has guided me &
gave me wings to fly ...
Love you, Aai ...!

- Raut Sonali Jalindar
F.Y.B.Sc.

Dr. Jayant Vishnu Naralika (19th July 1938)

Jayant Naralika was born on 19th July 1938 in Kolhapur. His father was the head of department and professor of Mathematics in Baharas Hindu University. His mother was scholar of sanskrit Jayant Naralika took education in Baharas (Varanasi). He passed B.Sc. with first division 1957.

Then he went to England to get higher education in mathematics there he got admission in fitz william college. In 1930 he got degree in mathematics from cambridge university. In 1963, he got Ph.D under the guidance of Fred Hoyle. He also got M.A. and 'Doctor of science' degrees. He lived in cambridge upto 1972. He contributed in establishment of Institute of 'Theorifican Astronomy'. There he did research on astronomy with Fred Hoyle.

Jayant Naralika came back to India in 1972. He started his research in Tata Institute of Fundamental Research. He was called by university Grants comission in India. In 1988. He founded the institute named 'IUCAA' in pune till 2003 he worked as a director in IUCAA. Now a days he is working as a professor in 'IUCAA'.

The universe is created out of a big explosion - some scientist say ; but

according to other scientist, the universe is the steady state. J Naralika justified the steady state of the universe. He led a group of scientists who studied the microorganisms collected from the outer atmosphere of the earth some organisms were thrown on the earth and from those the life started on earth he assumed. His therorem about gravity is world famous.

He was awarded with the titles p a d m a b h u s h a n a n d 'padmavibhushan' by the Govt. of India.

- **Nisal Revati**
F.Y.B.Sc.

Friends ...

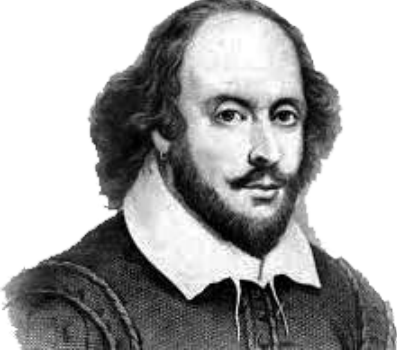
The only way to have
a friend into be one ...
The best way destroy an enemy
is to make him a friend ...
A faithful friend is
medicine of life ...
Friendship needs
no words
Friends are the
sunshine of life

The best mirror
is an old friend

Friend are needed both for
Joy and Sorrow

- **Kohak Mayuri Babasaheb**
F.Y.B.Sc.

William Shakespeare

William Shakespeare was born 1564 and died 1616 the board of Avon, cammands world wide repsect and appreciation and is esteemed as the poet of the world.

Ben Jonson called shakespeare not of an age but all ases. "To him shakespeare was also the soul of the age by its very nature drama is a mirror of its times in which he existed. In the middle the decade of the 1590's was the flowering time of the English Rehaissance. When marlowe died in 1593, shakespeare was already the most prominent of the living dramatists. The triumph of humanism however involved.

William Shakespeares Elizabethan poetry is neither classical nor romantic. It lacks the restraint and economy the mental repose of the finest classical art and joins labour of learnins to Enthusiasm and is thus different from the romantics. It is addressed to reason as a universal moral guide. It considers its function to teach by delighting to a Interpret nature.

His interests range from stoicism to satire to works with a middle class background to forerunner of the drama of sentiment and the domestic problem play his last plays'the winter's tall and the tempest (1610-17) his last plays of the

stage in language action and spectacle.

In Prose a more positive demand grew up for writings of utility addressed to the plain man who chose direct despite the quest for learning the age was backward. It had wisdom as well as crass stupidity reason as well as lack of it and hope as well as despair the renaissance brought in a spirit. These plays continued to be performed till the end of the sixteenth century.

William Shakespeare was a great poet and dramatist of the Elizabethan Age. He has written memorable sonnets and world famous dramas. The present poem is taken from shakespeare's romantic comedy "As you like it" In the poem shakespeare through the character of compares different stages in life in this his life shakespeare wrote in an age outstanding in literary history and its vitality of language shakespeare was a very great poets writers and dramatist shakespeare too borrowed freely though his sources are more varied than his predecessory typifying his exalted.

His a write for the 1534-1592 comedy of Errors Taming of the Shrew. 1592-1594 Love's Labours lost 1608-1613. Pericles, prince of tyre cymbeline. The winters tale the tempest.

- Gilke S.S.
T.Y.B.A.

Good Thoughts ...

- 1) There are some who do not know that they do not know and there are some who know that they do not know.
- 2) Non-education is better than mis education.
- 3) Knowledge is power but knowledge isn't power unless it is applied.
- 4) Life is short, don't make it shorter, Drink and drive, at your risk. Drive like a hell and you will be there.
- 5) Here great courage and fortitude is the norm.
- 6) One look is worth a hundred reports.
- 7) Have more than you showest speak less than you knowest.
- 8) Work like a coolie, live like a prince.

- **Sayambar Pallavi Bhausahab**

T.Y.B.Sc. Chemistry

Why I Am Lonely ?

Why I Am Lonely ?

Nobody loves me, but

I know, God only loves me

Why I Am Lonely ?

I have no popularity but

I know I will succeed slowly.

Why I Am Lonely ?

This world is go fastly but

once ; I will going on

the right way lastly,

Why I Am Lonely ?

Nobody understands me

but I have confidence

Once all this world

will love and trust me

- **Suryavanshi Priyanka**

F.Y.B.Sc.

Friends Galore ...

Good friends are

like computers

They enter your life

save you in their

He art format you

to opportunities &

never delete you

from their memory

Friendship is

vast like the universe deep

- **Suryavanshi Priyanka**

F.Y.B.Sc.

Absolutely Amazing Beauty of Mathematics

$$9 \times 9 + 7 = 88$$

$$99 \times 9 + 6 = 888$$

$$987 \times 9 + 5 = 8888$$

$$9876 \times 9 + 4 = 88888$$

$$98765 \times 9 + 3 = 888888$$

$$987654 \times 9 + 2 = 8888888$$

$$9876543 \times 9 + 1 = 88888888$$

$$98765432 \times 9 + 0 = 888888888$$

- Raut Sonali Jalindar

F.Y.B.Sc. Zoology

Brilliant, isn't it And look at this symmetry !!!

$$1 \times 1 = 1$$

$$11 \times 11 = 121$$

$$111 \times 111 = 12321$$

$$1111 \times 1111 = 1234321$$

$$11111 \times 11111 = 123454321$$

$$111111 \times 111111 = 12345654321$$

$$1111111 \times 1111111 = 1234567654321$$

$$11111111 \times 11111111 = 123456787654321$$

$$111111111 \times 111111111 = 12345678987654321$$

- Raut Sonali Jalindar

F.Y.B.Sc. Zoology

A Good Student

A - Always liked by teacher

G - Greets everyone with smile

O - On time to college

O - Obedient to teacher & parents

D - Dressed neat & correct

S - Studies with interest

T - Treats everyone with respect

U - Understand everyone

D - Does daily homework

E - Eager to know new things

N - Never misbehaves & Never give up

T - Talks less in class room

- Raut Sonali Jalindar

F.Y.B.Sc. Zoology

Mom ...

Mom is such

A special word

The loveliest

I've ever heard

A Trust to you,

Above all the rest,

Mom, you're so special

You are simply

the best

- Malshikare Rutuja Mahadev

F.Y.B.Sc. Zoology

Teacher is as like

Teacher is the sun
Who gives the light of life ...
Teacher is the sea
Who gives the water of knowledge ...
Teacher is the earth
Who gives the food of love ...
Teacher is the wing
Who gives the message of king ...

- Kohak Mayuri Babasaheb
F.Y.B.Sc. Zoology

Good Thought ...

- 1) Read everyday something
no one else is reading
think everyday something
no one else is thinking
- 2) In the middle of every difficulty lies
opportunity.
- 3) Experience is simply the name we give our
mistake
- 4) I have attended only one school and that is
life.
I have only one teacher and that is
experience.

- Nisal Revati
F.Y.B.Sc. Zoology

Chemistry of Life

Take your acid of sorrow
neutralize it against
the alkali of pleasure,
Evaporate it in the world of peace
Get the crystals of joy
precipitate your sorrow
decompose your jealousy by loves
synthesize your good qualities
Balance your personality &
Enjoy the chemistry of life

- Nisal Revati
F.Y.B.Sc.

Organ Donation

Donation is the speciality of Indian culture our culture teaches us to donate. We donate many things with the change of time the concept of donation has also changed Donating organs of body like eyes kidney etc or even entire body donation after death has become a social need there is little ataltion about it 86% Percent People make a will to donate their eyes. The percentage of the kidney Heart donors eye or kindney donors 46%. People are willing to donate their hearts while 37% are willing to donate liver. Lungs donors is the number of Intestine donors - Intestine donors are only 9% percent of the total population.

Some people are willing to donate their pancreas but they are only 7%

innumbers. Entire body donation is totally a new concept but very less people are willing to do that only 8% people of the entire population make a will to donate their body that is all the organs thus the graph shows clearly that there is high awareness but little action about organ donation organ donation is the best donation.

As organ means life organ donation means life donation, Organ donation is the precious kind of donation you donate organ means you save life. The person who receives your organ will bless you.

- Gilke Shubhangi Sunil

William Shakespeare

William Shakespeare Born on (1564-1616) the board of Avon, commands world wide respect and appreciation and is esteemed as the world. His plays have been translated into several languages & performed even in the remotest corners of the world but there are not many documents relating to his personal life shakespeare Historians have looked as his works, the plays, poems & sonnets & the records preserved in thought shakespeare's birth records are

untraceable, there are church records of his baptism at the holy Trinity church in stratford upon Avon on 26 April 1564, william was the third child of John shakespeare a leather merchant and Mary Arden. William Shakespeare married Anne Hathaway in Nov. 1582 Shakespeare have three childs like Spencer Shakespeare too as plagued by financial insecurities it is generally belived he was in London in the 1580s working as a horse attedont at some

theaters a recent hollywood film shakespeare in love imaginatively fills the gaps in the shakespeare's life especially those relating to the staging of his plays, his relationship with the queen & his love life. Shakespeare probably received patronage from Henry the Eighth Earl of Southampton, to whom he dedicated 'Venus & Adonis' (1593) & 'The Rape of Lucrece' (1594). Shakespeare wrote about thirty - seven plays. These are usually divided into four categories histories, comedies, tragedies and romances. He began with comedies and Historical such as Henry NJ and The comedy of Errors and in 1596, Shakespeare wrote 'Romeo & Juliet', his second tragedy in the following years, he wrote he wrote

tragedies & history plays where his genius sparkled : Julius, Caesar, 'Hamlet', 'Othello', 'King Lear', 'Macbeth' & 'Antony & Cleopatra'. 'A Cymbeline', 'A Winter's Tale' and 'The Tempest' for the last four years of his life Shakespeare led a quiet life settled in Stratford. To Shakespeare we owe thousand of words, some coined some re-invented from Latin or Greek roots & some simply changed from an existing part of speech to another Shakespeare Dramatist, poet Shakespeare wrote about 154 sonnets.

- Ghodake Prajakta Dilip
S.Y.B.A.

Hormones

The hormones are chemical substances which are found in animals & other living things. They play a major role in the body hence without hormones a complete metabolic process. They regulate various biological activities like as growth, development, reproduction, energy forms & store as well as water & electrolytic balance in the body.

Hormones are produced by certain glands which are situated in the body. Their secretion transmits all body parts through blood.

They influence only target organs

or cells for specific receptors are present on the surface or inside the cell.

* Mainly hormones are classified into three main types on the basis of structure & functions.

1) Amine hormones :-

These are the simple molecular hormones. Which are derived from the amino acid tyrosine & secreted from the thyroid & adrenal medulla.

2) Proteins & peptides hormones :-

The peptides hormones also composed of amino acids it contain long chain amino acids.

These are water soluble & don't pass through cell membrane. It always binds to cell receptors on the cells surface. There are different peptide hormones which carries the chemical signal within the cell.

i) ACTH (Adrenocorticotropic hormone) - It is made in the corticotroph cells present in anterior pituitary gland.

It stimulates the production & release of cortisol from the adrenal gland.

ii) GH (Human growth hormone) or somatotropin. It is secreted & stored by somatotrophic cells of the anterior pituitary gland.

It is also called stress hormones.

It helps for growing of bones, muscles & viscera.

iii) TSH (Thyroid stimulating hormone)

It is also called thyrotropin which is produced by the pituitary gland.

It works to stimulate the thyroid gland for production of Thyroxine (T4) & triiodothyronine (T3) which stimulate different tissues to conduct metabolic processes.

iv) FSH (Follicle stimulating hormone)

It is secreted by the gonadotrophic cells of the anterior pituitary gland.

It regulates the development,

growth, Pubertal maturation & reproductive process. (secretion of egg's or sperm)

The FSH & luteinizing hormone work together in the reproductive system.

v) PRL (prolactin) or Luteotropic hormone or Luteotropin :-

It is secreted from the pituitary gland in response to eating, Mating, estrogen treatment, ovulation & nursing.

Its role is usually in females to produce milk. It also plays a role in metabolism regulation of the immune system & pancreatic development.

vi) LH (Luteinizing Hormone) or Lutropin or Lutrophin

It is produced by gonadotrophic cells in the anterior pituitary gland.

It helps ovulation & development of the corpus luteum in females & in males to stimulate Leydig cells production of testosterone.

vii) ADH (Antidiuretic Hormone) or vasopressin.

Synthesized in the neurons in the hypothalamus & travels through axons. Which terminates in the posterior pituitary to release from vesicles.

It plays a role to reabsorb water molecules back into the circulation & also increases peripheral vascular resistance & which creates flow of blood

& raise arterial blood pressure with the help of smooth muscles, blood vessels, intestine & kidney.

viii) OT (oxytocin) (peptide & neuropeptide Hormone)

It produced by the paraventricular nucleus of the hypothalamus & release by posterior pituitary. It play role in social bonding, sexual reproduction, childbirth. Also help to stretching of the cervix & uterus during labour & stimuly of the nipple from breastfeeding.

ix) Calcitonin :- or thyrocalcitonin

It produce by the parafouicular cells of the thyroid gland.

It regulate concentration of blood calcium (i) e. decrease calcium in blood.

x) PTH (Parathyroid Hormones) or parathormone or parathynin.

It secreted by the parathyroid gland.

It help to release more ionic calcium into blood. It also help to bone remodeling. The formation phosphorous ions.

xi) Glucagon :-

It produced by alpha cells of the pancreas.

It works to increased the concentration of glucose & fatty acids in the blood. It also called catabolic hormone.

xii) Insulin :-

It produced by beta cells of the

pancreatic islets. Its main anabolic hormone. It regulate metaolism of carhohydrates fats & protein by absorbing monomers from the blood into liver, fat & skeletal muscle cells.

3) Steroid hormones :-

These are lipid - soluble & able to pass through the cell membrare.

This hormone is seccated by three steroid glands.

1) Adrenal cortex gland

2) Testes

3) Ouaries

During pregnancy by the placenta All hormones are derived from cholesterol & transport through bloodstream to the cells for carring physiological functions.

The Adrenal steroids secreted by the adrenal cortex & sex hormones by ovaries & testies.

The adrenal cortex produce adrenocortical hormones which consist Gluco corticoids & mineralocorticoids.

The Glucocorticoids or cortisol control or influence many metabolic process like glucose from amino acid, fatty acid & store in liver & help to maintain blood pressure.

The mineralocorticoids such as aldosterone to maintain balance between water & salt in body.

The sex hormone is

The androgens are the male sex hormones which produced by testies.

It is responsible for development, maintains of reproductive function & also stimulation of the secondary sex characters in male as well as anabolic function for production of skeletal muscles, bones & RBCS.

ii) Estrogens :-

There are two types of female sex hormones. secreted by ouaries & in small amount by adrenal gland as well as in male by testes.

The estrogen promote the development the primory & secondary female sex characters also Line or growth & skeletal maturation in the female.

Progestines :-

It is second female sex hormone which maintain pregnancy.

- Kusekar Nutan Vitthal

S.Y.B.Sc.

Education Really or Myth

If i ask you a question, are you educated ? You will say, "Sure I am educated, as i can read, write, earn daily and live the like comfortablely".

If i ask, "Are we educated ? You will give the answer. Yes almost."

Yes it may be true, infact in today's education has become the basic necessity of each and every individual, he know that without education the stands no where, as it is due to it the people are honoured respected.

But are we really educated ? Does education only mean for reading, writing, earning, living, name, fame etc. or something else ?

It we look around as we can observe that education has become a competition it has developed a race among the people to achieve something

which continues the whole life. It has become a theory of gaining, knowledge through the books.

It is said that man is an animal, by the way of education he becomes a human being but now a days it is seen that after getting educated man turns out to an animal more than a human being. He develops bad qualities. He becomes more selfish. His need start increasing. He starts fighting for his need.

Now adays if we look around us, every where we can bear the news such as violence, hatred, corruption and many other things. In earlier times, such news were very less. So can we say that we are getting educated or some thing else.

Previously education was the

theory which taught the process of leading the life with satisfaction and peace. It was the process of learning by experience. It helped to develop various moral qualities in the people. But time has changed today as the need for the people have increased.

It is true that today the process of education gives knowledge to a person but education does not mean knowledge alone along with knowledge moral qualities are also necessary which builds up a human being.

Their moral qualities cannot be taught by any person. It is learnt by the people themselves by their experience, beliefs effects of surrounding.

So, today education has some other meaning not which we believe. It builds person with knowledge but not a good human beings which is the necessity of today's world.

Tarate Aarti Suresh
T.Y.B.A.

I am happy ...

I - Individuality :- म्हणजे प्रत्येकाच्या सुखाच्या कल्पना वेगळ्या असतात, तेव्हा सरथोपट विचार न करता आपले सुख कशात आहे हे शोधा.

A - Awareness :- जागरुकता आपल्या क्षमतेविषयी सदैव जागृत असणारी व्यक्ती आनंदाने त्यांचा वापर करते.

M - Money :- पैशानं सुख विकत घेता येत नसतं. पण पैशानं सुविधा व सोईच्या वस्तु विकत घेता येतात.

H - Health :- निरोगी जीवन शैलीतून तणावमुक्ती

A - Ability :- सुखी होण्याच्या कल्पना कितीही भव्य - दिव्य असल्या तरी आपल्या क्षमतेवर थोडासा ताण साध्य करता येतात.

P - Performance :- काम थोड्या तटस्थपणे केल्याने सुधारणा होते हेच सुख.

P - Personality :- प्रगती साधण्याची धडपड करणारा होकारात्मक विचारांनी प्रेरित होतो. आनंदी मन सुखी.

Y - Youthfulness :- तारुण्य, जवानी, मनाची उत्साही, जिगर व जिद्द

- Tarate Aarti Suresh
T.Y.B.A.

Life

Life is a beautiful

Life the best

not for west

out for lest

Life is a wonderful

Life is a successful

Life is a risk

Life is in the part of

the win

Life is in happy

Life is the enjoyment

Life in the keep fit

- Gilke Shubhangi Sunil

Important Medicinal Plants

In India more than 7000 plant species used as medicinal plants. Ayurveda, Siddha, and Uhani are the oldest medicine system used in India. Ayurveda is 3000 years old medicine system which is accepted by world.

Plant is an important source of medicine. The used of medicinal plants to maintaining good health and condition. The medicinal plants contain a wide variety of compounds and secondary metabolities such as alkaloids, terpernoids, Flavonoids, tannin, steroids, saponins, phenols etc. These compounds have used antibacterial, antifungal, antiviral, anti-inflammatory, antioxidant, astrigent etc. properties to solve health problems.

We discuss about some important medicinal plants which are commonly used by people as following :

1) Amla -

Botanical name - Phyllanthus emblica

Family - Phyllanthaceae

Other Names -

Indian gooseberry, Bhumi ?Amla Bhumyamalki, Amalaki, adiphala, dhatri, amalaka, amali, amalakamu, usirikai,

Anola, Amlika, nellikai, malacca tree, nillika, nellikya, emblic arethe other names used for the Amla.

Location :-

It is planted through the deciduous of tropical India and on the hill slopes upto 2000 meter. It is commercially cultivated in the state of Uttar Pradesh in India. It is also grown in Tamil Nadu, Rajasthan and Madhya Pradesh also.

Cultivation Method - Amla can grow inlight as well as the heavy soils. It is grown under the tropical conditions. The youghplants are protected from the hot winds as they die easily. Amla is generally rpopagated through seeds. It requires proper sunlight. It is irrigated during the monsoon season. It starts bearing fruits in seven years from the day of planting.

Medicinal Uses : The Fruit is the richest source of vitamin C and is a divretic aprerient laxative and hair dye. It cures insammia and is healthy for hair. It is used as the cardio protective, useful in hemorrhage, menprrhagia, leucorrhoea and discharge of blood from uterus.

Amla powder and oil are used traditionally Ayurvedic applications for the treatment of scalp. Amla powder improves immunity and give physical strength. It improves complexion and removes wrikles. Amla is also used to treat constipation and is used as a cooling agent to reduce the effects of sun strokes and sun burns.

2) Ashwagandha -

Botanical Name - Withania somnifera

Family - Solanaceae

Other Names -

Indian Ginseng, Ajgandha, clustered Wintercherry, Kanaje, Orovale, SammAl Ferakh, Strychnas, Withania are the other names used for the Ashwagandha. It has derived its name from the sanskrit word meaning 'Horse smell'.

Location -

Ashwagandha is grown in all the parts of India. It is grown in India as the crop and can also be grown in the Kitchen garden. One can find this medicinal plant in the Sariska Tiger Reserve, Ranthambore National Park and Eravikulam National Park in India. It is also found in various Botanical garden, cultivated beds and dappled shade.

3) Tulsi -

Botanical Name - Ocimum Sanctum

Family - Lamiaceae

Other Names -

These aromatic plants are native to Indian subcontinent and cultivated throughout southeast Asian tropics. The essential oils from ocimum genus find diverse uses in perfumery and cosmetic industries as well as indigenous systems of medicines. Basil is cultivated over an area of 25,000 ha in India and it accounts for annual production of about 250-300 Tons of oil. As the demand in aromatic industry is growing high concerns are raising over the improved production and quality of raw materials used.

Propagation -

Tulsi is propagated through seeds.

Seeds will get deteriorated over generations, due to its high cross - pollination. Hence for fresh plantings the growers have to take fresh seeds from the pedigree stock.

Medicinal uses -

Holy Basil is very important herbs and has many medicinal applications. Tulsi is used in the treatment of various diseases. Basil plant and its various parts are used in case of insect bite fever cardiac diseases, gynecological disorders, respiratory problems, skin disorders etc. Basil has been used since the ancient times for different ailments. Holy basil is used as voice improver and acts as a germicide and bactericide. It is good to prevent malaria and an effective pain killer. In some texts, it is also known as healer of all diseases. In homeopathy basil is very effective in the formation of breast during lactation.

4) Bael -

Botanical Name - Aegle Marmelos

Family - Rutaceae

Other Names -

Bael, Bengal quince, golden apple, Japanese bitter orange, stone apple or wood apple is a species of tree native to the Indian subcontinent and southeast Asia.

Origin -

Wood Tree, native to India. Now naturalized in Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Myanmar, southeastern Asian Countries.

Crop Culture (Horticulture) -

Bael is usually propagated by

seeds. The seeds are recalcitrant and can not be stored for longer periods under normal storage conditions. Budding, patch or shield on seedling rootstocks in June or July gives very good success. Air layering is also successful under humid tropical conditions. In vitro propagation has also been standardized but it is not feasible commercially.

Uses -

Various parts of the tree are used for its curative, pesticidal and nutritive properties. Fresh half ripe bael fruit is mildly astringent and used to cure dysentery, diarrhoea, hepatitis, tuberculosis, dyspepsia and good for heart and grain. Roots have antidiarrhoeic, antidote to snake venom, anti-inflammatory and wound healing properties. The bael fruit is one of the most nutritious fruits, rich in riboflavin and used for the preparation of a number of products like candy, squash, toffee, slab, pulp powder and nectar. The leaves and seed oil have pesticidal properties.

5) Shatavari -

Botanical Name -

Asparagus racemosus

Family - Liliaceae

Location -

The shatavari is popularly grown in Indian states like Arunachal Pradesh, Delhi, Assam, Chhatisgarh, Gujarat, Kerala, Punjab, Himachal Pradesh, Haryana and Jharkhand.

Common Names -

Shatavari, Shatamuli, Satawar, Shatavali, Satawarmul, Kilwari and Pilligadalu.

Uses - Shatavari or Asparagus

racemosus has numerous health benefits. Its roots have reproductive tonic, galactagogue, antidiarrhoeic, antidysenteric, antioxidant, antidiabetic, diuretic and laxative properties. In ayurveda. Shatavari is known as rasayana that increases fertility, longevity, cures weakness and prevents ageing.

Dried root powder of Asparagus racemosus is helpful in increasing breast milk in nursing mothers. It also increases fertility. It is helpful in regulating hormonal secretion in woman. Shatavari root powder is used by men to cure nocturnal emission and increasing fertility. Shatavari is natural diuretic it is also used to cure urinary problems such as urinary blockage.

The Juice extract of this roots is used to cure dyspepsia. Ayurveda prefers the powder form of herbs because tasting the herb starts the digestive process and sends signals to the body to initiate the body's own supportive mechanisms. Shatavari is also useful during menopause and for women who have had hysterectomies. Shatavari supports a healthy immune system and assists in both physical and mental digestion. Its unctuous quality soothes and nurtures membranes of the lungs, stomach, Kidneys and reproductive organs. Shatavari calms the mind and promotes love and devotion.

Chetan Raskar

First Year Science

उत्तुंग भविष्याचा, उज्वल मानस ..!

मानस
२०१८-२०१९

अहवाल विभाग

वर्ष ३ रे

जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय, रुईछत्तिसी

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	अहवाल
१	मराठी विभाग
२	हिंदी विभाग
३	इंग्रजी विभाग
४	इतिहास विभाग
५	भूगोल विभाग
६	अर्थशास्त्र विभाग
७	राज्यशास्त्र विभाग
८	भौतिकशास्त्र विभाग
९	रसायनशास्त्र विभाग
१०	वनस्पतीशास्त्र विभाग
११	प्राणीशास्त्र विभाग
१२	परीक्षा विभाग
१३	राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग
१४	विद्यार्थी विकास मंडळ
१५	क्रीडा विभाग
१६	ग्रंथालय विभाग
१७	स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्र
१८	पालक मेळावा
१९	माजी विद्यार्थी स्नेह मेळावा
२०	सांस्कृतिक विभाग
२१	प्रशासकीय अहवाल

मराठी विभाग

जनता महाविद्यालयात २०१२ साली सुरु झालेल्या मराठी विभाग उत्तरोत्तरप्रगती पथावर मार्गक्रमण करत तरुणांच्या मनात मराठी भाषेची अविट गोडी व रुची वृद्धिंगत करत आहे. शै.वर्ष २०१८-१९ मध्ये मराठी विभागात विविध उपक्रम व कार्यक्रमांचे यशस्वी आयोजन करण्यात आले.

अ.क्र.	दिनांक	उपक्रम	व्याख्यात्यांचे नाव / परिक्षक
१	२१/०७/२०१८	लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे व लोकमान्य टिळक जयंती	उपप्राचार्य डी.एस.तळुले
२	१५/०८/२०१८	वाचन प्रेरणा दिन	प्राचार्य के.एस.शितोळे न्यू आर्टस् कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, अहमदनगर
३	०१/०१/२०१९ ते १५/०१/२०१९	मराठी भाषा पंधरवडा	प्रा.राजेंद्र गोरे, प्रा.नयना क्षीरसागर
४	१५/०१/२०१९	मराठी स्वाक्षरी स्पर्धा	प्रा.राजेंद्र गोरे
५	१६/०१/२०१९	काव्यवाचन	प्रा.राजेंद्र गोरे, प्रा.नयना क्षीरसागर
६	१६/०१/२०१९	वक्तृत्व स्पर्धा	प्रा.प्रविण नागवडे, प्रा.संदिप भणगे
७	१७/०१/२०१९	निबंध स्पर्धा	प्रा.राजेंद्र गोरे, प्रा.नयना क्षीरसागर
८	२४/०१/२०१९	भित्तीपत्रक स्पर्धा	प्रा.रविराज सुपेकर, प्रा.राजेंद्रगोरे, प्रा.शुभांगी पवार
९	२४/०१/२०१९	मेहंदी स्पर्धा	प्रा.डॉ.अर्चना आढाव, प्रा.नयना क्षीरसागर
१०	२५/०१/२०१९	रांगोळी स्पर्धा	प्रा.रेश्मा सोनवणे, प्रा.नयना क्षीरसागर
११	२६/०२/२०१९	मराठी राजभाषा दिन	मा.श्री.बाळासाहेब अमृते कवि व जेष्ठ साहित्यिक

या कार्यक्रम व स्पर्धांच्या आयोजनामध्ये प्रा.राजेंद्र गोरे, प्रा.अनिता भद्रे, प्रा.नयना क्षीरसागर यांनी सक्रिय सहभाग घेतला.

प्रा.राजेंद्र गोरे

मराठी विभाग प्रमुख

एम.ए.सेट-नेट

बी.एड. (मराठी)

हिंदी विभाग

विभागीय गतिविधियाँ एवं उपलब्धियाँ –

शैक्षणिक वर्ष २०१८ - १९ में महाविद्यालय के हिंदी विभाग द्वारा छात्रों में हिंदी विषय की रुचि बढ़ाने हेतु विभिन्न कार्यक्रमों का आयोजन किया गया था। साथ ही हिंदी की एकदिवसीय कार्यशाला का भी आयोजन किया गया।

१) हिंदी विभाग द्वारा दि. ११ सितंबर २०१८ को छात्रों की ज्ञानवृद्धि हेतु 'सामान्य ज्ञान प्रतियोगिता' का आयोजन किया गया। छात्रों ने बड़ी तादात में उत्साह के साथ कार्यक्रम में सहभाग लिया।

२) दि. ०७ सितंबर २०१८ को हिंदी विभाग ने सामाजिक प्रबोधनात्मक विषयों पर 'निबंध स्पर्धा' का आयोजन किया था। जिसमें विभाग के छात्रों ने सहभाग लेकर अपने विचारों को कलम बद्ध किया।

३) दि. १४ सितंबर २०१८ को हिंदी विभाग द्वारा 'हिंदी दिन' का आयोजन किया गया था। पेमराज सारडा महाविद्यालय, अहमदनगर की प्रधानाचार्या तथा हिंदी विभाग प्रमुख डॉ. अमरजा रेखी मॅडम कार्यक्रम के प्रमुख अतिथि एवं व्याख्याता के रूप में उपस्थित रही। कार्यक्रम के अध्यक्ष के रूप में महाविद्यालय के प्रधानाचार्य मा. डॉ. सुरेश बाबर सर उपस्थित रहे। डॉ. अमरजा रेखी मॅडम ने कहा कि, हिंदी भाषा एक मौलिक भाषा है, इसके संपर्क भाषा, राज भाषा, राष्ट्रभाषा, आंतरराष्ट्रीय भाषा ऐसे विभिन्न रूप हैं। हमारे आजिके के साधन से यह भाषा जुड़ी

हुई है। सिनेमा तथा जनसंचार माध्यमों ने काफी हद तक हिंदी के प्रचार-प्रसार में सहायता की है। अध्यक्षिय मंतव्य में डॉ. सुरेश बाबर सर जी ने कहा कि हिंदी भाषा ज्ञान का सागर है, इस भाषा का आप जितना अधिक उपयोग व्यवहार में करेंगे यह भाषा उतनी ही अधिक निखरकर सामने आएगी। हिंदी से जुड़ी रोजगार की उपलब्धियाँ पर भी उन्होंने भाष्य करके विद्यार्थियों को लाभान्वित किया।

४) दि. १४ सितंबर २०१८ को 'जनसंचार माध्यमों हिंदी भाषा की उपादेयता' इस विषय पर एकदिवसीय कार्यशाला का भी आयोजन किया गया। कार्यक्रम के उद्घाटक के रूप में राधाबाई काले महिला महाविद्यालय अहमदनगर के पूर्व प्राचार्य मा. विश्वासराव काले सर उपस्थित रहे। विषय विशेषज्ञ के रूप में चांदमल ताराचंद बोरा महाविद्यालय के पूर्व हिंदी विभागाध्यक्ष डॉ. सुरेशकुमार जैन ने जनसंचार माध्यमों में हिंदी का महत्व उसकी उपयोगिता और उनमें उपलब्ध रोजगार की उपलब्धियों से छात्रों को रुबरु कराया। कार्यक्रम के अध्यक्ष के रूप में महाविद्यालय के प्रधानाचार्य मा. डॉ. सुरेश बाबर सर उपस्थित रहे।

हिंदी विभागाध्यक्ष

डॉ. अर्चना का. आढाव

एम.ए. पीएच.डी. सेंट

Department of English

Established in 2012 The Department of English Janata Arts and Science College, Ruichhattishi has had an illustrious past and is working toward a promising future.

In Academic year 2018-2019 Department of English organised one day college Trip to Bhimashankar Shivneri Fort Dimbe Dam, alongwith Department organised one day workshop on "Enhancing Communicative Skill in English" Prof. Dr. Balasaheb Sagade Asst. Prof. New Arts, Science and Commerce

College Delivered guest lecture at one day workshop.

Prof. Nagawade P.C. is working as a N.S.S. Programme office by English Department this academic year Prof. Nagawade P.C. passed set Exam. Prof. D.B. Walke and Prof. P.C. Nagawade working as a faculty.

Walke D.B.

H.O.D.

Dept of English

इतिहास विभाग

शैक्षणिक वर्ष २०१८-२०१९ मध्ये इतिहास विभागाच्या वतीने विविध उपक्रम व कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

तज्ञ व्यक्तींचे विशेष व्याख्यान :

दिनांक १६/०१/२०१९ रोजी इतिहास विभागाच्या वतीने 'राजमाता जिजाऊ जयंती व युवा दिन' या निमित्ताने विशेष व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. प्रमुख व्याख्याते म्हणून डॉ. मोहन देशमुख (माजी विभाग प्रमुख, तत्वज्ञान विभाग, न्यू आर्टस् कॉलेज अहमदनगर) यांनी "२१ व्या शतकातील युवकांची दशा आणि दिशा" या विषयावर व्याख्यान दिले.

दिनांक १८/०२/२०१९ रोजी इतिहास विभाग व सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ विद्यार्थी विकास मंडळ यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'मोडी लिपी प्रशिक्षण व उदबोधन वर्ग कार्यशाळा' ही एकदिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. यासाठी तज्ञ प्रशिक्षक तसेच मार्गदर्शक म्हणून प्रा. संतोष यादव (मोडी लिपी तज्ञ, अभिरक्षक ऐतिहासिक वस्तुसंग्रहालय, अहमदनगर) यांनी मोलाचे मार्गदर्शन केले. सदर कार्यशाळेसाठी सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ विद्यार्थी विकास मंडळ यांचे १०००० रु. अर्थसहाय्य लाभले.

दिनांक २०/०२/२०१९ रोजी इतिहास विभागाच्या वतीने छ. शिवाजी महाराज यांच्या जयंती निमित्त व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. यासाठी प्रमुख मार्गदर्शक शिवव्याख्याते प्रा.मारुती शेळके (संचालक, मास्टर माइंड करिअर अकॅडमी अहमदनगर) हे उपस्थित होते.

विभागीय कार्यक्रम :

इतिहास विभागाच्या वतीने म. गांधी जयंती, सावित्रीबाई फुले जयंती राजमाता जिजाऊ जयंती, स्वामी विवेकानंद जयंती, छ.शिवाजी महाराज जयंती इत्यादी कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

विभागातील प्राध्यापकांचा सहभाग :-

१. प्रा.रमेश शितोळे - इतिहास विभाग प्रमुख :

१.१ दिनांक ०३ ते ०९ ऑक्टोबर २०१८ सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ पुणे व कला विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, सोनई ता.नेवासा जि.अहमदनगर येथील इतिहास विभागाने "TRENDS IN INDIAN HISTORIOGRAPHY TOWARDS INTERDISCIPLINARY APPROACH" या विषयावर आयोजित केलेला राष्ट्रीय पातळीवरील SHORT TERM COURSE पूर्ण केला.

१.२ १५/१२/२०१८ रोजी न्यू आर्टस् ज्युनिअर कॉलेज अहमदनगर यांच्या गुंडेगांव ता.नगर येथील राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या शिबिरार्थींना "सामाजिक बांधिलकी आणि राष्ट्रीय सेवा योजना" या विषयावर व्याख्यान दिले.

१.३ दिनांक ५ व ६ फेब्रुवारी २०१९ रोजी न्यू आर्टस् कॉलेज अहमदनगर येथील अर्थशास्त्र विभाग आयोजित दोन दिवसीय राज्यस्तरीय कार्यशाळेत "समकालिन इतिहासातील संशोधनाची उपयुक्तता" या विषयावर पेपर वाचन केले.

१.४ दिनांक १९ फेब्रुवारी २०१९ रोजी जनता माध्यमिक व उच्च माध्यमिक विद्यालय रुईछत्तिसी येथे "छ.शिवाजी महाराजांचे कार्य" या विषयावर प्रमुख व्याख्याते म्हणून मार्गदर्शन केले.

१.४ महाविद्यालयातील विद्यार्थी विकास मंडळाचे अधिकारी म्हणून काम पाहिले.

१.५ दिनांक २७/०३/२०१९ रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद येथे विद्यावाचस्पती (Ph.D) साठी प्रवेश.

२. प्रा.शंकर बोरुडे - इतिहास विभाग

२.१ मे २०१८ रोजी इतिहास विषयात "सेट" परीक्षा उत्तीर्ण.

२.२ महाविद्यालयातील स्पर्धा परिक्षा केंद्र विभागात प्राध्यापक सदस्य म्हणून काम पाहिले.

२.३ महाविद्यालयाचा शैक्षणिक वर्ष २०१८-२०१९ चा "सर्वाधिक अवांतर वाचन" पुरस्कार प्राप्त.

- प्रा. रमेश शितोळे

(एम.ए.सेट) इतिहास विभाग प्रमुख

भूगोल विभाग

महाविद्यालयात सन २०१८-२०१९ या शैक्षणिक वर्षामध्ये भूगोल विभागाकडून विद्यार्थ्यांमध्ये पर्यावरण विषयक जागृती व भूगोल विषयामध्ये रुची निर्माण व्हावी यासाठी विविध उपक्रम आयोजित केले जातात.

भूगोल दिनानिमित्त महाविद्यालयात महाविद्यालयीन स्तरावर दि. २१/०१/२०१९ या दिवशी सामान्यज्ञान परीक्षेचे आयोजन करण्यात आले होते. या स्पर्धेमध्ये भूगोल विषयाव्यतिरिक्त इतरही वर्गातील विद्यार्थ्यांनी उत्स्फूर्तपणे सहभाग घेतला.

या शै.वर्षात भूगोल विभागाची दोन दिवसीय शैक्षणिक सहल नाशिक विभागात आयोजित केली होती. या सहलीमध्ये प्रेक्षणीय, ऐतिहासिक, व भौगोलिक महत्व असलेली ठिकाणे म्हणजेच हरिचंद्रगड, कोकणकडा, भंडारदरा धरण, त्र्यंबकेश्वर, वणी व सापुतारा या ठिकाणांना भेटी दिल्या व त्या ठिकाणांचे महत्व विद्यार्थ्यांनी जाणुन घेतले सदर सहलीमध्ये भूगोल विभागातील द्वितीय व तृतीय वर्ष कला या वर्गातील विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला सहलीचे आयोजन प्रा.गणेश साठे यांनी केले.

महाविद्यालय ग्रामीण भागातील असल्यामुळे विद्यार्थ्यांची नाळ शेती क्षेत्राशी जोडली असल्याने

विद्यार्थ्यांना मृदेतील घटक व मृदा परीक्षण कसे करावे यासाठी भूगोल विभाग व विद्यार्थी विकास मंडळ यांच्या संयुक्त विद्यमाने "माती" परीक्षण व मृदा संधारण" या विषयावर एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन दि. १२/०२/२०१९ रोजी करण्यात आले होते. या कार्यशाळेचे मार्गदर्शन करण्यासाठी न्यु आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स महाविद्यालयातील अहमदनगर येथील भूगोल विभाग प्रमुख डॉ. एम.आर.कराळे आणि ज्ञानेश्वर कृषी विज्ञान केंद्र भेंडा, अ.नगर येथील समन्वयक श्री.बी.डी.ताकटे यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

मारुतरावजी घुले कला, वाणिज्य व शास्त्र महाविद्यालय नागापुर, अ.नगर येथील आयोजित Eco - Friendly Human Development Problems & Solution या विषयावर दि. १५ व १६ फेब्रुवारी २०१९ मध्ये दोन दिवसीय राज्यस्तरीय चर्चासत्रामध्ये प्रा.गणेश साठे व प्रा.संदीप भणगे यांनी सहभाग घेतला.

प्रा.गणेश साठे

(एम.ए. सेट-नेट) भूगोल विभाग प्रमुख

अर्थशास्त्र विभाग

सन २०१८-२०१९ या शैक्षणिक वर्षात अर्थशास्त्र विभागातर्फे आयोजित विविध उपक्रमात विद्यार्थ्यांनी सक्रीय सहभाग घेतला.

* **विशेष उपक्रम** - अर्थशास्त्र विभागातर्फे भिमाशंकर डिंबे धरण आणि शिवनेरी येथे शैक्षणिक सहल आयोजित करण्यात आली.

* **कार्यशाळा - १)** कार्पोरेट कार्य मंत्रालयातर्फे राबवल्या जाणाऱ्या 'गुंतवणुक जाणीव जागृती' योजनेअंतर्गत एकदिवसीय कार्यशाळा आयोजित केली. त्यासाठी डॉ. दिलीप भणगडे (विभागप्रमुख ज्ञान साधना महाविद्यालय, ठाणे) यांनी विद्यार्थी व प्राध्यापकांना मार्गदर्शन केले.

२) 'उद्योजकता विकास' या विषयावर एकदिवसीय

कार्यशाळेचे आयोजन केले. या कार्यशाळेचे जिल्हा उद्योग केंद्र अहमदनगर येथील उद्योग निरीक्षक श्री. ईश्वर लोहार यांनी विद्यार्थ्यांना स्वयरोजगारासाठी विविध शासन योजना, त्यासाठी असणारी अनुदाने, कर्जसुविधा, पात्रता या विषयावर मार्गदर्शन केले.

अर्थशास्त्र विभागातील प्रा.पोटरे एम.डी. यांनी दैनंदिन कामाबरोबरच महाविद्यायातील विविध कमिट्यांमध्ये सक्रीय सहभाग नोंदवला व सहाय्यक क्रिडा

शिक्षक म्हणून काम पाहिले.

अर्थशास्त्र विभागप्रमुख प्रा.डॉ.डी.एस.तकुळे यांनी दैनंदिन कामकाजाबरोबर उपप्राचार्य पदाचा कार्यभार सांभाळत आहेत.

डॉ.तळुले डी.एस.

अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख

राज्यशास्त्र विभाग

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये महाविद्यालयात झालेल्या विविध उपक्रमात विभागातील विद्यार्थी व प्राध्यापकांनी सक्रीय सहभाग घेतला. २०१८ च्या विद्यापीठ परीक्षेमध्ये टकले रेणुका या विद्यार्थीनीने एस.वाय.बी.ए. मध्ये प्रथम क्रमांक मिळवला. तसेच विभागातील धावडे सुजाता या विद्यार्थीनीने टी.वाय.बी.ए. मध्ये प्रथम क्रमांक प्राप्त केला. राज्यशास्त्र विभागाचा निकाल चांगला आहे.

* विभागातील प्राध्यापकांचे योगदान -

- १) प्रा.नवले एस.एस. यांची महाविद्यालयीन नोडल अधिकारी म्हणून निवड.
- २) २३/१०/२०१८ रोजी मतदार जनजागृती फेरीचे आयोजन करण्यात आले.
- ३) प्रा. शेळके जी.एस. यांचा न्यु आर्टस् कॉलेज अहमदनगर येथे झालेल्या २ दिवसीय राज्य स्तरीय "सामाजिक शास्त्रातील संशोधन पध्दती" या चर्चासत्रात सहभाग.

४) विभाग प्रमुख प्रा.शेळके जी.एस. यांनी मारुतराव घुले पाटील महाविद्यालयात १५ व १६ फेब्रुवारी रोजी झालेल्या "Eco - Friendly Human Development : Problems and Solutions" या राज्यस्तरीय चर्चासत्रामध्ये सहभाग घेतला.

५) प्रा.शेळके गणेश यांनी न्यु आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, शेवगांव येथे झालेल्या "कृषी तंत्रज्ञानातील सुधारणा व जलसंवर्धन" या चर्चासत्रात सहभाग घेतला.

प्रा. शेळके जी.एस

राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख

Department of Physics

In academic year 2018-19 Prof Kale D.B. was participated science exhibition organized by NAC&S college,ahmednagar.& Prof. Sayyed N.S. was participated in state level seminar held at Radhabai Kale Mahila Mahavidyalaya,Ahmednagar.

On 30 Jan 2019 the Department of Physics has organized a one day workshop on " Solar energy Systemrdesign and installation". For this workshop chief guest was HOD Dr. Kadam S.L. (New Arts , Commerce and Science College ,Parner).Prof. Kale D.B. ,Prof.Kadam R.A. ,Prof. Newaskar S.R., Prof. Sayyed N. and Prof. Sabale

K.S. have participated in various activities and workshop students achievement.

Students of the Department of Physics have participated in zonal level AVISHKAR organized by SSPU,Pune.The students of department have celebrated 'National Science Day' at college by presenting posters and participating quiz competition on 28th Feb. 2019.

Prof. Kale D.B.
H.O.D.
Dept. of Physics

Department of Chemistry

The department of Chemistry has continued the tradition of students in merit list, in this academic year also. Our two students of T.Y.B.Sc. has occupied the first and second ranks in the merit list of college. Unde Akshay has secured first rank with 79.63% while Tarate Jayashree got second rank with 78.31%.

The Department of Chemistry has organised one day workshop on "Ionic Solids". The Chief Speaker was Dr. D. R. Thube (HOD Chemistry, NACAS college, Parner) who gave the very

informative lecture to the students.

Department has organised guest lectures of Asst. Prof. Zarekar M. R. and Asst. Prof. Bharat D. B. on Physical Chemistry.

Department has organised poster presentation, scientific rangoli competition on the occasion of Science day.

Prof. Supekar R.B.
M.Sc. SET, B.Ed.
Department of Chemistry

Department of Botany

In academic year 2018-19 department has conducted various activities for the students as well as for professors.

Workshop on "Role of Biofertilizers & Biocontrol Agents in Agriculture" :

The one day workshop was conducted on " Role of Biofertilizers and biocontrol Agents In Agriculture " with the collaboration of College and Board of Student Development, Savitribai Phule University of Pune. The lecture was delivered & described the importance of topic by Dr. S.K. Aher Principal Shree Mulikadevi College Nighoj. Dr. B.A. Patil (HOD Department of Botany NACS College, Ahmednagar) addressed the inauguration ceremony of workshop and he motivated everyone to actively participate in the workshop to get benefited.

Botanical Garden ;

The department has developed botanical garden. In garden about 130 various plant species was planted. These plants collected and purchased from different region by department teaching staff and students.

Botanical Excursion Tour ;

The two day Botanical Excursion tour was organized on 25th and 26th September 2018; this was helped to gain information about the vast vegetation, forest type, ecology and biodiversity of different places of Harishchandradad, Konkan Kada,

Trimbakeshwsar, Vani and Saputara.

Co-curricular Activities :

On the occasion of Science Association inauguration ceremony department has organized **Flower Arrangement Competition**. The competition was inaugurated by honorable Shri. A.T. Pokale, Shri. Khaserao Shitole & Principal Dr. Babar Sir. Department has shown different PPT's and Videos to students for developing interest in subject.

Faculty Activities:-

Department has maintained profile of all staff members. Head of department Asst. Prof. A.R. Kolte has participated as a Chairperson in the two day state level seminar on Recent Trends in Organic Farming at SDM College Newasa. He has also participated in two day National seminar at Arts, Commerce & Science College Kille Dharur Dist. Beed. Asst. Prof. Patole K.N. Asst. Prof. Jawale G.Z. Have conducted and actively participated in workshop on Preparation of Jam and Squash in department.

All the non-teaching staff Shri. M.A. Haral and Shri. O.P. Gore works sincerely and always involved in all kinds of departmental activities.

Asst.Prof.A.R Kolte

M.Sc., B.Ed.

HOD

Department of Botany

Department of Zoology

Department of Zoology is well furnished with laboratory equipments. During the academic year 2018 - 19 the department has conducted various activities for the student as well as for the professors. Let us put some of the major activity which were successfully conducted. They are:-

- 1) The Department has constructed Vermicompost project. It is useful to prepare the Organic compost from organic waste. This compost manure used for plants of the college.
- 2) The college organized science exhibition program. This program was Inaugurated by Dr. Shitole sir (Ex- Principal of New Arts and Science college of Ahmednagar), Prof. Pokale sir (Trustee of Sanstha), Principal Dr. Babar sir. In this program Department conducted "Scientific Rangoli Competition". More number of student were participated and drawn an attractive rangoli on different scientific diagram.
- 3) H.O.D. Asst. Prof. Thakare sir and Asst. Prof. Chaudhary sir were participated in National level Conference held at New Art's Commerce & Science College, Parner on the topic, " Modern trends in Biological Science", dated On 9th to 10th January 2019.
- 4) We have arranged a guest lecture on 17th January 2019 on the topic "Entrance Exam after Graduation, and how to face them". In

that lecture Dr. Ganesh Chavan & his Colleagues Guided on how to increase score in entrance examination after graduation & how to remove stress in examination hall.

- 5) On 21st January 2019, the prof. Chaudhary sir gave a guest lecture on "Genetics" in Arts, Commerce and Science College Sanvatsar, Kopergaon.
- 6) On 11th February 2019, the Department conducted Blood Donation Camp and Hb Inspection Camp with the help of District Hospital Ahmednagar. The camp was inaugurated by honorable Principal Dr. Suresh Babar, sarpanch Shrikant Jagdale. Blood Transfusion Officer Dr. Sumaiya Khan, H. O. D., Asst. Prof. Mahesh Thakare and Asst. Prof. Swapnil Chaudhary. In this camp, 25 blood bags were collected. In this camp, the college staff and students were participated in large number and donated blood. Also their Hb was checked. Doctor suggested the solution to increase Hb of the participants who had low Hb.
- 7) On the occasion of National Science Day Department arranged various activities and game which was helpful to woke up Scientific views in students.

Prof. Thakare M.C.

M.Sc., B.Ed.

H.O.D. Zoology Department

परीक्षा विभाग

महाविद्यालय विनाअनुदानित तत्त्वावर सहा वर्ग चालविले जातात. या सर्व वर्गांच्या वर्षभरात सत्रांत परीक्षा, सत्र परीक्षा, वार्षिक परीक्षा, प्रात्यक्षिक परीक्षा, तोंडी परीक्षा अशा विविध परीक्षा घेतल्या जातात. परीक्षांचे विद्यापीठ नियमांप्रमाणे नियोजन करणे व काटेकोरपणे परीक्षा पार पाडणे हे महाविद्यालयाच्या विविध कामांपैकी अत्यंत जबाबदारीचे व महत्वाचे काम असते. परीक्षा विभागातील कर्मचारी वर्गाने ही जबाबदारी समर्थपणे पार पाडली आहे. त्यांना महाविद्यालयाचे प्राचार्य, उपप्राचार्य, परीक्षा कमिटी, प्रशासकीय अधिकारी व सर्व शिक्षक-शिक्षकेतर कर्मचारी वर्गाचे मोलाचे सहकार्य लाभले आहे. त्याबद्दल सर्वांचे ऋण व्यक्त करते. तसेच शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ चा पदवीदान समारंभ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, अहमदनगर या ठिकाणी दि. २२ फेब्रुवारी २०१९ रोजी संपन्न झाला. त्यामध्ये महाविद्यालयातील ११ विद्यार्थ्यांना प्रमुख अतिथी मा.डॉ. यराम ताकले (व्हाईस चान्सलर, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर) यांच्या हस्ते पदवी प्रदान करण्यात आली. शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ मध्ये महाविद्यालयाने घेतलेल्या परीक्षांचे निकाल व प्रथम आलेले विद्यार्थी यांचा तपशिल खालील प्रमाणे -

मार्च / एप्रिल २०१८ मध्ये झालेल्या विद्यापीठ परीक्षेमध्ये प्रथम क्रमांकाने पास झालेल्या विद्यार्थ्यांची वर्ग निहाय माहिती -

अ.नं.	वर्ग	बसलेले विद्यार्थी	उत्तीर्ण विद्यार्थी	निकाल	प्रथम आलेले विद्यार्थी
१	एफ.वाय.बी.ए.	९६	७३	७६.०४	कु. आमटे रोहिणी ठकसेन
२	एस.वाय.बी.ए.	८७	४०	४५.९७	कु. टकले रेणुका बापू
३	टी.वाय.बी.ए.	६७	३७	५५.२२	कु. धावडे सुजाता शिवाजी
४	एफ.वाय.बी.एस्सी.	११६	६४	५५.१७	कु. जाधव मंदिरा सुखदेव
५	एस.वाय.बी.एस्सी.	७८	६५	८३.३३	कु. गव्हाणे प्रगती सखाराम
६	टी.वाय.बी.एस्सी.	६५	४४	६४.५६	कु. उंडे अक्षय राजाराम

राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ अंतर्गत जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात शैक्षणिक वर्ष २०१३-२०१४ पासून राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग सुरु करण्यात आला. शैक्षणिक वर्ष २०१८-२०१९ या वर्षात विद्यापीठाने ५० स्वयंसेवकांच्या एककास मंजूरी दिली त्यानुसार विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात आला.

प्राचार्यांच्या हस्ते राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या नियमित कार्यक्रमांचे उद्घाटन झाले. या नियमित कार्यक्रमांतर्गत महाविद्यालय परिसराची स्वच्छता, महाविद्यालय परिसरातील वृक्षांचे संवर्धन, वनस्पतीशास्त्र विभागाच्या वनस्पतीशास्त्र उद्यानातील वेगवेगळ्या प्रजातींच्या वृक्ष व रोपांची लागवड, संवर्धन व उद्यानाची निगा इ. कामे करण्यात आली. त्याचबरोबर २४ सप्टेंबर २०१८ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजना दिनानिमित्त मतदार जनजागृती अभियान राबविण्यात आले. दि. ३१ ऑक्टोबर २०१८ रोजी सरदार वल्लभभाई पटेल यांच्या जयंती निमित्त 'राष्ट्रीय एकता दिन' साजरा करण्यात आला. या निमित्त विद्यार्थ्यांना राष्ट्रीय एकात्मतेवरील चित्रपट दाखविण्यात आला. तसेच राष्ट्रीय एकतेची शपथ विद्यार्थ्यांना देण्यात आली. तसेच दि. ०१ डिसेंबर रोजी जागतिक एडस् दिनानिमित्त जनजागृती करण्यात आली.

राष्ट्रीयसेवा योजनेचे विशेष हिवाळी शिबीर दि. ०२ जानेवारी ते ०८ जानेवारी २०१८ रोजी सारोळा कासार या गावी पार पडले. महात्मा गांधी यांच्या १५० व्या जयंती निमित्त समर्थ भारत अभियान आणि स्वामी विवेकानंद यांच्या शिकागोमधील भाषणास १२५ वर्षेपुर्ती निमित्त 'सक्षम

युवा, समर्थ भारत' या उपक्रमांतर्गत हे विशेष श्रमसंस्कार शिबीर पार पडले. या शिबीरामध्ये अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाज संस्थेच्या एकूण चार वरिष्ठ महाविद्यालयांच्या २२५ स्वयंसेवकांचा सहभाग होता. या शिबीराच्या उद्घाटन प्रसंगी अ.जि.म.वि.प्र.संस्थेचे उपाध्यक्ष मान.श्री.रामचंद्रजी दरे साहेब, न्यू आर्टस्, कॉमर्स अँड सायन्स महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.बी.एच.झावरे सर, कर्मवीर भाऊराव पाटील विद्यालय, सारोळा कासार च्या स्थानिक स्कूल कमिटीचे अध्यक्ष मा.श्री.केशवराव काळे, प्राचार्य विश्वासराव काळे, उपप्राचार्य डॉ.आर.जी. कोल्हे, प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, प्राचार्य डॉ. राजकुमार देशपांडे, प्रा.स्वाती हापसे, चारही महाविद्यालयांचे रासेयो कार्यक्रम अधिकारी, ग्रामस्थ, स्वयंसेवक उपस्थित होते. या शिबीरामध्ये सारोळा कासार गावातील पुर्वा नदीवर १५० फुट लांबीचा, ०८ फुट रुंद व ०६ फुट उंचीचा गॅबियन प्रकारातील बंधारा बांधून पुर्ण केला. यासाठी गावातील जुन्या, पडक्या वाड्यांचे घडीव दगड वापरण्यात आले. शिबीरादरम्यान विविध विषयांवरील व्याख्यानांचेही आयोजन करण्यात आले होते. तसेच शिबीरास इ.टी.आय. चे समन्वयक डॉ. शरद बोरुडे, श्री. विजय साबळे आदी मान्यवरांनी भेटी दिल्या.

शिबीराच्या समारोप प्रसंगी अ.जि.म.वि.प्र.संस्थेचे अध्यक्ष मान.श्री. नंदकुमारजी झावरे पाटील, डॉ.बी.एच.झावरे, प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, डॉ. राजकुमार देशपांडे, प्रा.स्वाती हापसे, पंचायत समितीचे सदस्य श्री. रविंद्र कडुस, सरपंच सौ.आरती कडुस, उपसरपंच श्री.

जयप्रकाशजी पाटील, श्री.बाळासाहेब धामणे आदी मान्यवर उपस्थित होते. उपस्थितांनी शिबीरादरम्यान केलेल्या कामाचे कौतुक केले व स्वयंसेवकांना पुढील वाटचालीस शुभेच्छा दिल्या.

दि. १२ जानेवारी रोजी स्वामी विवेकानंद जयंती तसेच राजमाता जिजाऊ साहेब जयंती निमित्त युवा दिन साजरा करण्यात आला. दि. १८ जानेवारी २०१९ रोजी जिल्हा युवा संसद निवड चाचणीसाठी महाविद्यालयातील दोन स्वयंसेवकांनी सहभाग घेतला होता. या निवड चाचणीमध्ये कु. मनिषा वाबळे हिची जिल्हा युवा संसदेसाठी निवड झाली. रासेयोची स्वयंसेविका कु. आरती तरटे ही 'उत्कर्ष २०१८' या स्पर्धेच्या निवड चाचणीसाठी पुणे विद्यापीठ येथे आयोजित स्पर्धेमध्ये सहभागी झाली होती.

दि. २६ जानेवारी २०१९ रोजी प्रजासत्ताक दिन

साजरा करण्यात आला. त्याचबरोबर दि. ३० जानेवारी २०१९ रोजी महाविद्यालयात हुतात्म्यांना अभिवादन करण्यात आले. दि. २३ व २४ फेब्रुवारी २०१९ रोजी शिवछत्रपती क्रिडापीठ, बालेवाडी पुणे येथे पार पडलेल्या राज्यस्तरीय राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यशाळेसाठी रासेयो कार्यक्रम अधिकारी प्रा.प्रवीण नागवडे हे सहभागी झाले होते. राष्ट्रीय सेवा योजना विभागासाठी हे वर्ष अत्यंत संस्मरणीय ठरले. या संपूर्ण काळात प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, प्रा.राजेंद्र गोरे, प्रा.संदिप भणगे, प्रा.रमेश शितोळे, प्रा.अनिल कोलते, प्रा.गणेश साठे, श्री.मुकुंद हराळ, श्री.ओंकार गोरे आदींसह सर्वांचे मोलाचे आणि उत्स्फूर्त सहकार्य लाभले.

प्रा.प्रवीण सी. नागवडे

कार्यक्रम अधिकारी, राष्ट्रीय सेवा योजना

विद्यार्थी विकास मंडळ

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे विद्यार्थी विकास मंडळांतर्गत महाविद्यालयास विद्यापीठाने मान्यता दिलेल्या विविध योजना व उपक्रमांच्या अंमलबजावणीस महाविद्यालय नेहमीच आघाडीवर असते. चालू शैक्षणिक वर्षात विद्यार्थी विकास मंडळाच्या पुढील उपक्रमांचे आयोजन महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर यांच्या मार्गदर्शनाखाली यशस्वीपणे करण्यात आले.

१. कर्मवीर भाऊराव पाटील कमवा व शिका योजना

अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे

जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय रुईछत्तिशी येथे सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ व विद्यार्थी विकास मंडळ यांच्या संयुक्त विद्यमाने कर्मवीर भाऊराव पाटील कमवा व शिका योजना राबविण्यात आली. यासाठी प्रथम विद्यार्थ्यांना कमवा व शिका योजनेचे प्रवेश अर्ज देण्यात आले. यानंतर सदर विद्यार्थ्यांच्या मुलाखती घेण्यात आल्या व त्याद्वारे गरजू आणि गरीब, अनुसूचित जाती-जमाती व विशेष मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना प्राधान्य देण्यात आले. सदरची योजना महाविद्यालयामध्ये ०१ सप्टेंबर २०१८ पासून महाविद्यालयात नियमितपणे सुरु करण्यात आली. या

योजनेत ०८ विद्यार्थी व ०८ विद्यार्थिनी कार्यरत होत्या त्यामध्ये प्रत्येक विद्यार्थ्यांना कार्यालयीन कामकाजामध्ये सामावून घेण्यात आले. त्यानुसार प्रत्येक विद्यार्थ्यांना वेगवेगळ्या विभागात काम देण्यात आले. काही विद्यार्थ्यांना ग्रंथालय विभाग काहींना लेखा विभाग तर काहींना विविध विषयांच्या प्रयोगशाळांमध्ये काम देण्यात आले. त्यामुळे त्यांना आपल्या प्रात्यक्षिक परीक्षेची तयारी किंवा अभ्यासक्रमाची तयारी चांगल्या प्रकारे करता आली. ग्रंथालय विभागात विद्यार्थिनींनी विद्यार्थ्यांना पुस्तक वाटपाचे काम केले. त्याचप्रमाणे लेखा विभाग व आस्थापना विभाग या ठिकाणी विद्यार्थिनींनी विविध कार्यालयीन कामकाज केले त्यामुळे कमवा व शिका मधील विद्यार्थी हा इतर विद्यार्थ्यांपेक्षा कसा वेगळा आहे ही जाणिव इतर विद्यार्थ्यांना झाली.

महाविद्यालयामध्ये विद्यार्थी विकास मंडळांतर्गत विविध उपक्रमांचे, कार्यशाळांचे आयोजन करण्यासाठी कमवा व शिका या योजनेतील विद्यार्थ्यांनी विशेष सहकार्य केले. सदर विद्यार्थ्यांना कमवा व शिका योजनेमुळे विविध कार्यालयीन कामकाजाचा व कार्यक्रमाचे नियोजन करण्याचा अनुभव आला.

या योजनेमुळे गरजू विद्यार्थ्यांना आर्थिक सहाय्य प्राप्त झाले. सदर योजनेसाठी महाविद्यालयाने १,५०,०७५/- रुपये खर्च केला.

२. मोडी लिपी प्रशिक्षण व उद्बोधन वर्ग कार्यशाळा

दि. १८/०२/२०१९ रोजी विद्यार्थी विकास मंडळांतर्गत मोडी लिपी प्रशिक्षण व उद्बोधन वर्ग कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. या कार्यशाळेच्या उद्घाटक

म्हणून अहमदनगर ऐतिहासिक वस्तुसंग्रहालय, अहमदनगर येथील अभिरक्षक प्रा.संतोष यादव उपस्थित होते. त्यांनी प्रथम सत्रात मोडी लिपीचा इतिहास व ऐतिहासिक दृष्टीकोनातून महत्व या विषयावर मार्गदर्शन केले. दुपारच्या सत्रात त्यांनी मोडी लिपीतील मुळाक्षरे व त्यांचे लेखन आणि वाचन कसे करावे याचे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. विद्यार्थ्यांना भोजन देण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर सर होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा.रमेश शितोळे यांनी केले, सूत्रसंचालन प्रा.आर.एल.गोरे यांनी केले तर आभार उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले यांनी मानले.

३. दिव्यांग व्यक्तींच्या समस्या प्रबोधन कार्यशाळा

दि. ०८/०२/२०१९ रोजी विद्यार्थी विकास मंडळांतर्गत दिव्यांग व्यक्तींच्या समस्या प्रबोधन कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. या कार्यशाळेच्या उद्घाटक म्हणून अहमदनगर जिल्हा परिषद, अहमदनगर येथील प्राथमिक शिक्षण विभागातील सहाय्यक श्री. महेश भागवत उपस्थित होते. त्यांनी दिव्यांग व्यक्तींच्या समस्या या विषयावर व्याख्यान दिले. दिव्यांगांना सहानुभूती नको तर त्यांना जगण्यासाठी प्रेरणा द्या असेही त्यांनी मत मांडले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर सर होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा.रमेश शितोळे यांनी केले, सूत्रसंचालन प्रा.आर.एल.गोरे यांनी केले तर आभार उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले यांनी मानले.

४. अवयव दान जाणिव जागृति कार्यशाळा

दि. ०८/०२/२०१९ रोजी विद्यार्थी विकास मंडळांगर्तत अवयव दान जाणिव जागृति कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. या कार्यशाळेच्या उद्घाटक म्हणून अहमदनगर जिल्हा शासकीय रुग्णालय, अहमदनगर येथील नेत्रदान अवयव दान समन्वयक श्री. सतीश आहेर उपस्थित होते. त्यांनी अवयव दान काळाची गरज या विषयावर व्याख्यान दिले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर सर होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक वि.वि. अधिकारी प्रा. रमेश शितोळे यांनी केले, सूत्रसंचालन प्रा.आर.एल.गोरे यांनी केले तर आभार उपप्राचार्य डॉ. डी.एस.तळुले यांनी मानले.

५. आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण कार्यशाळा

महाविद्यालयातील विद्यार्थी विकास मंडळांतर्गत दि. ०४/०२/२०१९ रोजी आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण कार्यशाळा घेण्यात आली. अग्निशमन विभाग महानगरपालिका अहमदनगर येथील विविध पदाधिकारी यासाठी उपस्थित होते. सदरची कार्यशाळा एक दिवसाची असल्याने तीन सत्रात या कार्यशाळेचे नियोजन करण्यात आले. प्रथम सत्रात प्रमुख व्याख्याते श्री. शंकर मिसाळ साहेब (मुख्य अधिकारी, अग्निशमन विभाग महानगरपालिका, अहमदनगर) यांनी आपत्ती व्यवस्थापनाचे मानवी जीवनातील महत्व या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले तर द्वितीय सत्रात अग्निशमन विभाग महानगरपालिका, अहमदनगरचे श्री. बाळासाहेब घाटविसावे यांनी "अग्निजन्य उपकरणे कशी हाताळावी" या विषयावर मार्गदर्शन केले. तृतीय सत्रात श्री. शिवाजी कदम, रामदास

औटी व श्री.शंकर मिसाळ यांनी विजेमुळे लागलेली आग कशी आटोक्यात आणावी याचे प्रात्यक्षिक दाखवून विद्यार्थ्यांना प्रशिक्षण दिले.

सदर कार्यशाळेच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर हे होते. कार्यशाळेसाठी उपस्थित विद्यार्थ्यांना भोजन देण्यात आले. प्रास्ताविक विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा.रमेश शितोळे यांनी केले तर सूत्रसंचालन प्रा.राजेंद्र गोरे यांनी केले व प्रा.पोपट सुंबरे यांनी उपस्थितांचे आभार मानले.

६. आई माझ्या महाविद्यालयात

महाविद्यालयातील विद्यार्थी विकास मंडळांतर्गत दि. २२/०१/२०१९ रोजी आई माझ्या महाविद्यालयात हा विशेष उपक्रम घेण्यात आला. या कार्यक्रमांमध्ये ४३ विद्यार्थ्यांच्या मातांनी सहभाग नोंदवला. सदर कार्यक्रमासाठी प्रा.दया जेठे यांना विशेष निमंत्रित केले होते.

त्यांनी उपस्थितांना आम्ही दोघी मैत्रिणी या विषयावर विशेष असे मार्गदर्शन केले. त्यामध्ये त्यांनी विद्यार्थ्यांच्या जडणघडणी मध्ये असणारे आईचे स्थान कसे महत्वाचे आहे हे विविध उदाहरणांच्या सहाय्याने समजावून सांगितले. त्यांनंतर आलेल्या मातांनी आपल मत व्यक्त केले. त्यामध्ये त्यांनी त्यांचे पाल्या सोबतचे विविध अनुभव व्यक्त केले. त्यांनंतर सर्वांनी भोजनाचा आस्वाद घेतला.

कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर हे होते.

७. निर्भय कन्या अभियान

महाविद्यालयातील विद्यार्थी विकास मंडळांतर्गत दि.

०१,०२ व २४ जानेवारी २०१९ रोजी निर्भय कन्या अभियान महाविद्यालयात राबविण्यात आले. सदर अभियान ३ दिवसांच्या कालावधीचे होते.

दिनांक १ जानेवारी २०१९ रोजी स्वयंसहायता व स्वसंरक्षण या विषयावर प्राध्यापिका मनीषा पुंडे यांनी कराटेचे प्रात्यक्षिक दाखवून विद्यार्थिनींना स्वसंरक्षणाचे धडे दिले. तसेच आजच्या युगात मुलींनी स्वसंरक्षणासाठी सिध्द असले पाहिजे असेही प्रतिपादन केले. विद्यार्थिनींना अल्पोपहार देण्यात आला.

दिनांक २ जानेवारी २०१९ रोजी डॉ. मंगेश वाघमारे यांनी व्यक्तिमत्व विकास या विषयावर अनमोल असे मार्गदर्शन केले. व्यक्तिमत्व विकास म्हणजे अनेक कौशल्यांचा विकास करून समाजातील आदर्श नागरिक बनणे होय. असे मत त्यांनी व्यक्त केले. विद्यार्थिनींना अल्पोपहार देण्यात आला.

दिनांक २४ जानेवारी २०१९ रोजी युवतींना स्पर्धा परीक्षा विषयक कार्यक्रमास प्राधान्य देऊन युवतींच्या स्पर्धा परीक्षा विषयक समस्या व समाधान या विषयावर नगर तालुका डी.वाय.एस.पी. पूनम पाटील यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. विद्यार्थिनींच्या स्पर्धा परीक्षा विषयक विविध शंकांचे समाधान करण्यात आले. विद्यार्थिनींना अल्पोपहार देण्यात आला.

कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर हे होते.

८. रसायनशास्त्र कार्यशाळा

महाविद्यालयातील विद्यार्थी विकास मंडळांतर्गत दि. ३० जानेवारी २०१९ रोजी महाविद्यालयात रसायनशास्त्र

कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले. सदर कार्यशाळा दोन सत्रामध्ये घेण्यात आली. प्रथम सत्रात उद्घाटक व प्रमुख व्याख्याते डॉ.डी.आर. तुबे यांनी आयोनिक सॉलिड्स या विषयावर उपस्थित विद्यार्थ्यांना सखोल मार्गदर्शन केले. तर द्वितीय सत्रात डॉ.डी.आर.तुबे यांनी आयोनिक सॉलिड्स या विषयावर व्याख्यान दिले. विद्यार्थ्यांना जेवण देण्यात आले.

सदर कार्यशाळेचा समारोप समारंभाचे प्रमुख व्याख्याते डॉ. डी.आर.तुबे यांनी अश्या कार्यशाळाची आजच्या विद्यार्थ्यांसाठी असलेली उपयुक्तता स्पष्ट केली.

कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर हे होते.

९. वनस्पतीशास्त्र कार्यशाळा

महाविद्यालयातील विद्यार्थी विकास मंडळांतर्गत दि. ३०/०१/२०१८ रोजी महाविद्यालयात वनस्पतीशास्त्र कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले. सदर कार्यशाळा दोन सत्रामध्ये घेण्यात आली. प्रथम सत्रात उद्घाटक व प्रमुख व्याख्याते डॉ.बी.ए.पाटील यांनी Applied Botany : Scope and Importance या विषयावर उपस्थित विद्यार्थ्यांना सखोल मार्गदर्शन केले. तर द्वितीय सत्रात डॉ. बी.ए. पाटील यांनी Applied Botany : Scope and Importance या विषयावर व्याख्यान दिले. विद्यार्थ्यांना जेवण देण्यात आले.

कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर हे होते.

१०. भौतिकशास्त्र कार्यशाळा

महाविद्यालयातील विद्यार्थी विकास मंडळांतर्गत दि.

३० जानेवारी २०१९ रोजी महाविद्यालयात भौतिकशास्त्र कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले. सदर कार्यशाळा दोन सत्रांमध्ये घेण्यात आली. प्रथम सत्रात उध्दाटक व प्रमुख व्याख्याते डॉ.एस.एल. कदम यांनी SOLAR ENERGY : DESIGN या विषयावर उपस्थित विद्यार्थ्यांना सखोल मार्गदर्शन केले. तर द्वितीय सत्रात डॉ.एस.एल.कदम यांनी या विषयावर व्याख्यान दिले. विद्यार्थ्यांना जेवण देण्यात आले.

सदर कार्यशाळेचा समारोप समारंभाचे प्रमुख व्याख्याते प्राचार्य डॉ.एस.के.आहेर यांनी SOLAR ENERGY : DESIGN अश्या कार्यशाळाची आजच्या विद्यार्थ्यांसाठी असलेली उपयुक्तता स्पष्ट केली.

कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर हे होते.

क्रीडा विभाग

महाविद्यालयाचा क्रीडा विभाग हा अहमदनगर जिल्हा क्रीडा विभागामध्ये अतिशय नावाजलेला क्रीडा विभाग आहे आतापर्यंत क्रीडा विभागात पाच राष्ट्रीय, आठ राज्य व बारा विभागीय स्तरावर खेळाडू यांनी यश मिळवलेले आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१८ - १९ या वर्षात संस्था शतकमहोत्सवानिमित्त आयोजित खो-खो स्पर्धेसाठी मुले द्वितीय तर मुली प्रथम पारितोषिकासह यशस्वी झालेले आहेत. महाविद्यालयातील कु. चौधरी रोहिणी राजेंद्र कु. उघडे उर्मिला विनायक व कु. शेख शायदा शकील या विद्यार्थीनींची विभागीय खो-खो स्पर्धेसाठी निवड झाली.

कुमार पै.गोरे विकास बाळू व कुमार महारनवर सचिन या मल्लांची विभागीय कुस्ती स्पर्धेसाठी निवड झाली. महाविद्यालयासाठी शै.वर्ष २०१८-१९ मध्ये महाविद्यालयाचा मल्ल कु. पै.गोरे विकास बाळू याने सी.एम. चषक स्पर्धेत ७४ कि.ग्रॅम. वजन गटात रौप्य पदक मिळवत महाविद्यालयाचे नाव राज्यपातळीवर नेले. प्रा.वाळके डी.बी., प्रा.पोटरे एम.डी., प्रा.भणगे एस.ए. हे क्रीडा विभागात काम पाहत आहेत.

प्रा. वाळके डी.बी.
क्रीडा विभाग प्रमुख

ग्रंथालय विभाग

ग्रंथालय वर्गातील शिक्षण प्रक्रियेला पूरक व समांतर कार्य करीत असते. स्वयं विद्यार्थी अध्यनाला उच्च शिक्षणात महत्वाचे स्थान आहे. वर्गात शिक्षकांनी दिलेल्या संदर्भसूचीनुसार विद्यार्थ्यांना हवे असणारे ग्रंथ प्रलेख शोधत असतात. विद्यार्थ्यांना सोयीस्कर अशी ग्रंथ रचना केलेली आहे. त्यासाठी ग्रंथालयातील विविध विभागाचे संघटन कार्यात्मकता समोर ठेऊन केले आहे. यामध्ये वर्तमानपत्र कक्ष, ग्रंथ देव घेव विभाग, ग्रंथ संग्रह विभाग, अभ्यासिका, नियतकालिके विभाग अशा वेगवेगळ्या विभागांची कार्यात्मक रचना केलेली आहे.

➤ ग्रंथालयाची खास वैशिष्ट्ये

१. ग्रंथालयातील वाचन साहित्य वाचनाबाबत मार्गदर्शन केले जाते.
२. मुक्तद्वार पध्दतीचा उपयोग केला जातो.
३. २०१२ मध्ये महाविद्यालयाच्या स्थापनेबरोबर ग्रंथालय स्थापन झाले.
४. INFLIBNET ने तयार केलेल्या SOUL 2.0 आज्ञावलीचा वापर करून ग्रंथालयातील सर्व प्रक्रियांचे संगणकीकरण करण्यात आलेले आहेत.
५. वर्गातील शिक्षण प्रक्रिया प्रभावी ठरावी यासाठी गुणवत्ता संपन्न ग्रंथसंग्रह विकसित करण्यात आलेला आहे.
६. सध्याच्या आणि भविष्यकाळातील वाचकांच्या गरजा भागविण्यावर भर देण्यात आलेला आहे.

➤ ग्रंथालयाचे उपभोक्ते

१. महाविद्यालयीन विद्यार्थी - ५२२
२. महाविद्यालयीन शिक्षक - ३२
३. प्रशासकीय सेवक - ०७

➤ ग्रंथालयाचे वाचन साहित्य

अ.क्र.	वाचनसाहित्य	संख्या
१.	ग्रंथसंख्या	३२९६
२.	नियतकालिके आणि जर्नल्स	०९
३.	क्लिपिंग फाईल	०१

➤ ग्रंथालयातून दिल्या जाणाऱ्या सेवा

१. उपार्जन (ACQUISITION)
२. देवघेव (CIRCULATION)
३. प्रचलित जागरूकता सेवा (CAS)
४. माहितीचे निवडक प्रसारण (SDI)
५. संदर्भ सेवा

➤ उपक्रम

१. INFORMATION LITERACY PROGRAMME
२. व्याख्यान

➤ भविष्यातील योजना

१. विविध इ-रिसोर्सस उपलब्ध करणे
२. ग्रंथालय आज्ञावली चालू करणे
३. N-List Consorsium उपलब्ध करणे
४. इंटरनेट सेवा उपलब्ध करणे
५. DIGITAL LIBRARY विकसित करणे

प्रा.पवार एस.आर

ग्रंथपाल

एम.ए.एम.एल.आय.एस्सी

एम.फिल.

स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्र

वर्तमान युग हे स्पर्धेचे युग म्हणून ओळखले जाते, जीवनाच्या प्रत्येक क्षेत्रात आपल्याला स्पर्धेला सामोरे जावे लागत आहे. अशा या युगात स्पर्धा परीक्षा म्हणजे नेमके काय ? त्याचा अभ्यास कसा करायचा ? किती करायचा ? कोणत्या नोकरीच्या संधी यामधून प्राप्त होतात ? अशा अनेक प्रश्नांची उत्तरे देण्यासाठी तसेच विद्यार्थ्यांच्या उज्वल भविष्यासाठी महाविद्यालयात स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्र चालवले जाते. यात विद्यार्थ्यांना याच परीक्षांमधून यशस्वी झालेल्या यशस्वितांची प्रामुख्याने व्याख्याने आयोजित केली जातात जेणेकरून त्यांचा आदर्श व प्रेरणा घेवून आपलेही विद्यार्थी या क्षेत्रात उतरण्याचे प्रयत्न करू शकतील त्याचबरोबर विद्यार्थ्यांना आवश्यक ती सर्व पुस्तके महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयात उपलब्ध करून देण्यात आली आहेत.

शैक्षणिक वर्ष २०१८/१९ मध्येही विद्यार्थ्यांसाठी हा प्रयत्न असाच चालू राहिला आहे. दि. १९/०९/२०१८ रोजी महाविद्यालयात स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्राचे उद्घाटन तसेच युनिक अॅकॅडमी, अहमदनगर तर्फे एकदिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर कार्यक्रमास युनिक अॅकॅडमी, अहमदनगर येथील प्राध्यापक विपुल वाघमोडे व गोपाल सैदाने हे उपस्थित होते. त्याचबरोबर सर्कल ऑफिसर राजेंद्र राऊत व तलाठी वृषाली करोसिया मॅडम ही उपस्थित होत्या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर सर उपस्थित होते. प्रा.विपुल वाघमोडे सरांनी विद्यार्थ्यांना स्पर्धा परीक्षाबाबत सखोल माहिती दिली, ध्येयनिश्चिती, प्रयत्नांची पराकाष्ठा, सातत्य, जिद्द या गोष्टीमुळे यश नक्की प्राप्त होते असे त्यांनी सांगितले या कार्यशाळेच्या निमित्ताने

युनिक अॅकॅडमिच्या प्रकाशनाची स्पर्धा परीक्षांसाठी लागणारी पुस्तके ५०% सवलतीच्या दरात विद्यार्थ्यांना देण्यात आली.

दि. २४/०१/२०१९ रोजी अहमदनगर येथील परिविक्षाधीन पोलिस उपअधिक्षक पुनम पाटील मॅडमचे व्याख्यान महाविद्यालयात आयोजित करण्यात आले होते. मॅडमने स्वअनुभव विद्यार्थ्यांसमोर मांडले. तसेच स्पर्धा परीक्षा करताना खचून न जाता व प्रचंड मोठ्या अभ्यासाचा ताण न घेता सकारात्मक दृष्टिकोण समोर ठेवून अभ्यास करण्याचा सल्ला दिला त्याचबरोबर काय अभ्यासायचे यापेक्षा काय नाही अभ्यासायचे हे समजावून घेण्यास सांगितले महाराष्ट्रात मुलींमध्ये पहिल्या आलेल्या पुनम पाटील मॅडमचा

आदर्श त्यांची प्रेरणा नक्किच विद्यार्थ्यांसाठी खास करून विद्यार्थींनिंसाठी मोलाची ठरेल. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर सर उपस्थित होते. सरांनी ही जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांनी स्पर्धा परीक्षा देण्यास प्रयत्न करावा असे सांगितले.

स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्रा तर्फे महाविद्यालयातील प्राध्यापक विद्यार्थ्यांना वेळोवेळी मार्गदर्शन करतात. अशा प्रकारे हे मार्गदर्शन केंद्र सदैव विद्यार्थ्यांच्या उन्नतीसाठी प्रयत्नवत राहिल.

डॉ. अर्चना कां. आढाव

स्पर्धा परीक्षा विभाग प्रमुख

पालक मेळावा

अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय रुई छत्तीशी येथे पालक मेळावा उत्साहात संपन्न झाला. चांगले संस्कार विद्यार्थ्यांवर करून एक चांगला सुजाण नागरिक घडविण्याचे काम महाविद्यालय करत आहे. पालक-शिक्षक व विद्यार्थी यांचा सुसंवाद होणे गरजेचे आहे. पालक उद्बोधन वर्ग द्यावेत, प्रत्येक विद्यार्थी एक आदर्श नागरिक होणे हे प्रत्येक पालकाचे उद्दिष्ट आवश्यक आहे, त्यासाठी पालकांनी सतर्क राहणे गरजेचे आहे. असे मत प्रा.दया जेठे यांनी व्यक्त केले. विद्यार्थ्यांचे आरोग्य, शिस्त, संस्कार व उपस्थिती याविषयी पालक प्रतिनिधी संजय भांबरे यांनी मार्गदर्शन केले. प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर यांनी अध्यक्षीय भाषणात महाविद्यालयात होत असलेल्या विविध परीक्षा, उपक्रम व शैक्षणिक दर्जा या

विषयी माहिती दिली.

पालकानी पालक मेळाव्याच्या अभिप्रायामध्ये महाविद्यालयातून मिळणारे शिक्षण दर्जेदार असल्याचा विशेष उल्लेख केला. या कार्यक्रमाला ४२ माता पालक व ७० पिता पालक उपस्थित होते. प्रा.रमेश शितोळे यांनी प्रास्ताविकात कार्यक्रमाचा हेतू स्पष्ट केला. पालक शिक्षक सभेचे समन्वयक प्रा.राजेंद्र गोरे यांनी उपस्थितांचे आभार मानले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन प्रा.दादासाहेब वाळके यांनी केले.

प्रा. राजेंद्र गोरे

पालक मेळावा समन्वयक

माजी विद्यार्थी स्नेह मेळावा

अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय रुई छत्तिशी येथे माजी विद्यार्थी स्नेह मेळावा उत्साहात संपन्न झाला. या ज्ञानपीठातून बाहेर पडलेले विद्यार्थी केवळ पदवीधर नसून ते स्थिर भविष्यासाठी ज्ञानाची परिपूर्ण शिदोरी घेऊन कर्तृत्व संपन्न होण्यासाठी बाहेर पडलेले माजी विद्यार्थी आहेत. ज्याचा ऋणानुबंध आजही महाविद्यालयाच्या परिवाशी जोडलेला आहे.

‘स्मृतीची चाळता पाने’ बाष्पन्ध होतसे लोचने’ स्मृतीनी कायमची मनात घरे करुन गेलेल्या या माजी विद्यार्थ्यांसाठी महाविद्यालयाने माजी विद्यार्थी स्नेहमेळावा आयोजित केला होता. या मेळाव्याबरोबरच माजी विद्यार्थी नोंदणी बुक तयार करावयाचे कार्य महाविद्यालयाने हाती घेतले होते. यातून माजी विद्यार्थी कुठे काय करताहेत याची नोंद महाविद्यालय जतन करत आहे. मेळाव्यास माजी विद्यार्थ्यांनी बहुसंख्येने उपस्थित राहुन महाविद्यालयाबद्दलचं आपलं प्रेम आणि आदर व्यक्त केला. चांगले संस्कार आम्हा विद्यार्थ्यांवर करुन एक चांगला सुजाण नागरिक घडविण्याचे काम महाविद्यालय करीत आहे. महाविद्यालयास नॅक च्या तयारीसाठी आवश्यक मदत करण्याचे आश्वासन माजी विद्यार्थ्यांनी या प्रसंगी दिले. विद्यार्थ्यांमध्ये शिस्त, संस्कार व सामाजिक बांधिलकी योग्य

प्रकारे महाविद्यालयात रुजवली जात आहे. असे मत कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा.तात्यासाहेब दरेकर यांनी व्यक्त केले. प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर यांनी अध्यक्षीय भाषणात महाविद्यालयात होत असलेल्या विविध परीक्षा, उपक्रम, शैक्षणिक दर्जा व महाविद्यालयाच्या प्रगतीचा चढता आलेख या विषयी माहिती दिली.

माजी विद्यार्थ्यांनी स्नेह मेळाव्याच्या अभिप्रायामध्ये महाविद्यालयातून मिळणारे शिक्षण दर्जेदार असल्याचा विशेष उल्लेख केला. या माजी विद्यार्थी स्नेह मेळाव्याचे संयोजक प्रा.राजेंद्र गोरे यांनी प्रास्ताविकात कार्यक्रमाचा हेतू स्पष्ट करत माजी विद्यार्थ्यांना महाविद्यालयस नॅक च्या तयारीस आवश्यक ती मदत करण्याचे आवाहन केले. महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले यांनी उपस्थितांचे आभार मानले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन प्रा.प्रविणकुमार नागवडे यांनी केले. या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी प्रा.दादासाहेब वाळके, प्रा.मोहन पोटरे, प्रा.अनिल कोलते, प्रा. गणेश शेळके, श्री. मुकुंदा हराल यांनी विशेष परिश्रम घेतले.

प्रा.राजेंद्र गोरे

माजी विद्यार्थी समिती प्रमुख

सांस्कृतिक विभाग

सांस्कृतिक विभागाने सन २०१८/१९ मध्ये विविध उपक्रम व कार्यक्रमाचे यशस्विरित्या आयोजन करत विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना वाव दिला व अनेक विद्यार्थ्यांमध्ये

या विभागांतर्गत उपक्रमांमुळे त्यांच्यातील नेतृत्वगुण सभाधारीष्टपणा निर्माण होऊन आत्मविश्वास बळावला व अनेक नैतिक मुल्ये वृद्धिंगत झाली.

अ.क्र.	दिनांक	उपक्रम	व्याख्यात्यांचे नाव / परिक्षक
१	२१/०७/२०१८	लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे व लोकमान्य टिळक जयंती प्रतिमा पुजन	उपप्राचार्य डी.एस.तळुले
२	१५/०८/२०१८	स्वातंत्र्य दिन	प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर
३	१०/०८/२०१८	मानस अंक प्रकाशन	मा.जी.डी.खानदेशे सचिव अ.जि.म.वि.प्र.स.अ.नगर मा.डॉ.बी.ए.पाटील वनस्पतीशास्त्र विभाग प्रमुख न्यू आर्टस् कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज अ.नगर प्रा.दिलीप मगर श्री.शिवाजी मध्य.सहकारी ग्राहक भांडार अ.नगर
४	२३/०८/२०१८	विद्यार्थी स्वागत	एफ.वाय.बी.ए. व बी.एस्सी. प्रवेशात विद्यार्थी स्वागत
५	०५/०९/२०१८	शिक्षक दिन	प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर
६	१३/०९/२०१८	गणेश उत्सव	प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर
७	२०/०९/२०१८	गणेश विसर्जन	प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर
८	०३/१०/२०१८	प्रतिमा पुजन	महात्मा गांधी जयंती
९	१५/१०/२०१८	वाचन प्रेरणा दिन	प्राचार्य के.एस.शितोळे न्यू आर्टस् कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, अ.नगर
१०	१२/०१/२०१९	प्रतिमा पुजन	राष्ट्रीय युवा दिन व राजमाता जिजाऊ जयंती
११	०१/०१/२०१९ ते १५/०१/२०१९	मराठी भाषा पंधरवडा	प्रा.राजेंद्र गोरे, प्रा.नयना क्षीरसागर
१२	१६/०१/२०१९	मराठी स्वाक्षरी स्पर्धा	प्रा.राजेंद्र गोरे
१३	१६/०१/२०१९	राजमाता जिजाऊ जयंती	प्रा.डॉ.मोहन देशमुख तत्वज्ञान विभाग प्रमुख न्यू आर्टस कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज अ.नगर

अ.क्र.	दिनांक	उपक्रम	व्याख्यात्यांचे नाव / परिक्षक
१४	१६/०१/२०१९	काव्यवाचन स्पर्धा	प्रा.राजेंद्र गोरे, प्रा.नयना क्षीरसागर
१५	१६/०१/२०१९	वक्तृत्व स्पर्धा	प्रा.प्रविण नागवडे, प्रा.संदिप भणगे
१६	१७/०१/२०१९	पदव्युत्तर प्रवेश परीक्षा मार्गदर्शन	डॉ.चव्हाण जी.एस. प्रा.कुलकर्णी आर.डी.
१७	१७/०१/२०१९	निबंध स्पर्धा	प्रा.राजेंद्र गोरे प्रा.नयना क्षीरसागर
१८	२२/०१/२०१९	पालक मेळावा	प्रा.दया जेठ पेमराज सारडा महाविद्यालय, अ.नगर
१९	२४/०१/२०१९	भित्तिपत्रक स्पर्धा	प्रा.रविराज सुपेकर, प्रा.राजेंद्र गोरे
२०	२४/०१/२०१९	मेहंदी स्पर्धा	प्रा.डॉ.अर्चना आढाव, प्रा.नयना क्षीरसागर
२१	२५/०१/२०१९	रांगोळी स्पर्धा	प्रा.रेशमा सोनवणे, प्रा.नयना क्षीरसागर
२२	२६/०१/२०१९	७० वा प्रजासत्ताक दिन	ध्वजारोहन प्रा.डॉ.सुरेश बाबर
२३	०१/०२/२०१९ ते ११/०२/२०१९	विविध रंग वेशभुषा दिन व पारंपारिक वेशभुषा	प्रा.नयना क्षीरसागर, प्रा.डॉ. अर्चना आढाव प्रा.रेशमा सोनवणे
२४	२६/०२/२०१९	मराठी राजभाषा दिन	मा.श्री.बाळासाहेब अमृते कवि व जेष्ठ साहित्यिक
२५	२७/०२/२०१९	प्रतिमा पुजन	वि.वा.शिरवाडकर
२६	२७/०२/२०१९	स्नेहसंमेलन	प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर
२७	०२/०३/२०१९	वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभ	मा.श्री.नारायण सुमंत जेष्ठ कवी व साहित्यिक मा.श्री.नंदकुमार झावरे पाटील अध्यक्ष, अ.जि.म.वि.प्र.समाज,अ.नगर मा.श्री.रा.ह.दरे साहेब उपाध्यक्ष, अ.जि.म.वि.प्र.स.अ.नगर मा.श्री.जी.डी.खानदेशे साहेब सचिव, अ.जि.म.वि.प्र.स.अ.नगर मा.श्री.मुकेशदादा मुळे कार्यकारी मंडळ सदस्य अ.जि.म.वि.प्र.स.अ.नगर प्रा.डॉ.सुरेश बाबर
२८	२४/०३/२०१९	माजी विद्यार्थी मेळावा	प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर माजी प्राचार्य, मा.तात्यासाहेब दरेकर

अशा प्रकारे विविध उपक्रमांचे व कार्यक्रमांचे आयोजन सांस्कृतिक विभाग प्रमुख प्रा.राजेंद्र गोरे व सर्व सहकारी प्राध्यापक वृंद व कर्मचारी वृंद आणि विद्यार्थी सहकार्याने यशस्वीपणे संपन्न झाले.

प्रा.राजेंद्र गोरे

सांस्कृतिक विभाग प्रमुख

एम.ए.,बी.एड. सेट-नेट मराठी

प्रशासकीय अहवाल

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ या दरम्यान महाविद्यालयामध्ये आयोजित केलेले विविध उपक्रम, कार्यक्रम, चर्चासत्र या निमित्त उपस्थित झालेले मान्यवर, पाहुणे व्याख्याते यांचा गोषवारा पुढील दिलेल्या यादीत समावेश केलेला आहे.

महाविद्यालयीन विविध उपक्रम

अ.क्र.	दिनांक	कार्यक्रमाचे स्वरूप	व्याख्यात्यांचे नाव / प्रमुख पाहुण्यांचे नाव
१	२१/०७/२०१८	लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे व लोकमान्य टिळक जयंती	उपप्राचार्य डी.एस.तळुले
२	१५/०८/२०१८	स्वातंत्र्य दिन	प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर
३	१०/०८/२०१८	मानस अंक प्रकाशन	मा.जी.डी.खानदेशे सचिव अ.जि.म.वि.प्र.स.अ.नगर मा.डॉ.बी.ए.पाटील वनस्पतीशास्त्र विभाग प्रमुख न्यू आर्टस् कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज अ.नगर प्रा.दिलीप मगर श्री.शिवाजी मध्य.सहकारी ग्राहक भांडार अ.नगर
४	२३/०८/२०१८	विद्यार्थी स्वागत	एफ.वाय.बी.ए. व बी.एस्सी. प्रवेशात विद्यार्थी स्वागत
५	०५/०९/२०१८	शिक्षक दिन	प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर
६	१३/०९/२०१८	गणेश उत्सव	प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर
७	१४/०९/२०१८	हिंदी भाषा दिन	प्राचार्य डॉ.अमरजा रेखी पेमराज सारडा महाविद्यालय अहमदनगर
८	१९/०९/२०१८	एकदिवशीय कार्यशाळा	प्रा.विपुल वाघमारे युनिक अॅकॅडमी, अ.नगर
९	२०/०९/२०१८	गणेश विसर्जन	प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर
१०	१३/०९/२०१८	शैक्षणिक सहल	रुईछत्तिसी - हरिश्चंद्रगड-भंडारदरा-त्र्यंबकेश्वर- सापुतारा-वणी-रुईछत्तिसी

अ.क्र.	दिनांक	कार्यक्रमाचे स्वरूप	व्याख्यात्यांचे नाव / प्रमुख पाहुण्यांचे नाव
११	०३/१०/२०१८	प्रतिमा पुजन	महात्मा गांधी जयंती
१२	१३/१०/२०१८	शैक्षणिक सहल	रुईछत्तिसी-भिमाशंकर-डिंबे धरण- शिवनेरी-रुईछत्तिसी
१३	१५/१०/२०१८	वाचन प्रेरणा दिन	प्राचार्य के.एस.शितोळे न्यू आर्टस् कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, अहमदनगर
१४	१६/१०/२०१८	विज्ञान मंडळ उद्घाटन	प्रा.ए.टी.पोकळे कार्यकारी मंडळ सदस्य अ.जि.म.वि.प्र.स. अहमदनगर
१५	१६/१०/२०१८	पुष्प रचना रांगोळी भितीपत्रक स्पर्धा	प्रा.ए.टी.पोकळे कार्यकारी मंडळ सदस्य अ.जि.म.वि.प्र.स. अहमदनगर
१६	२२/१०/२०१८	महाविद्यालय विकास समिती	मा.श्री.नंदकुमार झावरे अध्यक्ष अ.जि.म.वि.प्र.स. अहमदनगर मा.श्री.रा.ह.दरे उपाध्यक्ष अ.जि.म.वि.प्र.स. अहमदनगर मा.श्री.जी.डी.खानदेशे सचिव अ.जि.म.वि.प्र.स. अहमदनगर मा.श्री.अँड.विश्वासराव आठरे पा. सहसचिव अ.जि.म.वि.प्र.स. अहमदनगर मा.श्री.डॉ.विवेक भापकर खजिनदार अ.जि.म.वि.प्र.स. अहमदनगर
१७	२८/१२/२०१८	एक दिवशीय कार्यशाळा	मा.डॉ.दिलीप भणगडे विभाग प्रमुख ज्ञानसाधना महाविद्यालय ठाणे
१८	२८/१२/२०१८	इ. १२ वी विज्ञान/कला विद्यार्थी भेट	जनता ज्युनिअर कॉलेज रुईछत्तिसी
१९	०१/०१/२०१९	निर्भय कन्या अभियान	प्रा.मनिषा पुंडे श्री.बाणेश्वर महाविद्यालय बु-हाणनगर प्रा.मंगेश वाघमारे न्यू आर्टस् कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, अहमदनगर
२०	१०/०१/२०१९ ते १२/०१/२०१९	शैक्षणिक सहल	रुईछत्तिसी-अलिबाग-मुरुडजंजिरा- श्रीवर्धन-रायगड-रुईछत्तिसी

अ.क्र.	दिनांक	कार्यक्रमाचे स्वरूप	व्याख्यात्यांचे नाव / प्रमुख पाहुण्यांचे नाव
२१	१२/०१/२०१९	प्रतिमा पुजन	राष्ट्रीय युवा दिन राजमाता जिजाऊ जयंती
२२	१६/०१/२०१९	राजामाता जिजाऊ जयंती	प्रा.डॉ.मोहन देशमुख तत्वज्ञान विभाग प्रमुख न्यू आर्टस् कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, अहमदनगर
२३	१६/०१/२०१९	वक्तृत्व, काव्यवाचन स्पर्धा	भाषा संवर्धन पंधरवडा निमित्त परीक्षक प्रा राजेंद्र गोरे, प्रा.नयना क्षीरसागर, प्रा.प्रविण नागवडे, प्रा.संदिप भणगे
२४	१७/०१/२०१९	पदव्युत्तर प्रवेश परीक्षा मार्गदर्शन	डॉ.चव्हाण जी.एस. प्रा.कुलकर्णी आर.डी.
२५	२२/०१/२०१९	पालक मेळावा	प्रा.दया जेठे पेमराज सारडा महाविद्यालय अ.नगर
२६	२२/०१/२०१९	आई माझ्या महाविद्यालयात पालक मेळावा	माता पालक ४०, पिता पालक ७०
२७	२४/०१/२०१९	मेहंदी स्पर्धा	परीक्षक डॉ. अर्चना आढाव, प्रा.नयना क्षीरसागर
२८	२४/०१/२०१९	भित्तीपत्रक स्पर्धा	परीक्षक, प्रा.रविराज सुपेकर प्रा.राजेंद्र गोरे
२९	२४/०१/२०१९	स्पर्धा परीक्षा विशेष व्याख्यान व निर्भय कन्या अभियान	मा.पुनम पाटील डी.वाय.एस.पी.अ.नगर
३०	२५/०१/२०१९	रांगोळी स्पर्धा	परीक्षक प्रा.रेशमा सोनवणे, प्रा.नयना क्षीरसागर
३१	२६/०१/२०१९	७० वा प्रजासत्ताक दिन	ध्वजारोहन प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर
३२	३०/०१/२०१९	वनस्पतीशास्त्र कार्यशाळा	डॉ.बी.ए.पाटील वनस्पतीशास्त्र विभागप्रमुख न्यू आर्टस् कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, अ.नगर प्राचार्य डॉ.एस.के.आहेर श्री.मुलिकादेवी महाविद्यालय, निघोज, पारनेर

अ.क्र.	दिनांक	कार्यक्रमाचे स्वरूप	व्याख्यात्यांचे नाव / प्रमुख पाहुण्यांचे नाव
		रसायनशास्त्र कार्यशाळा	डॉ.डी.आर.तुबे रसायनशास्त्र विभाग प्रमुख न्यू आर्टस् कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, पारनेर
		भौतिकशास्त्र कार्यशाळा	डॉ.एस.एल.कदम न्यू आर्टस् कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, पारनेर
३३	०४/०२/२०१९	आपत्ती व्यवस्थापन कार्यशाळा	मा.शंकर मिसाळ अग्निशामक अधिकारी म.न.पा.अ.नगर बाळासाहेब घाटविसावे - फायरमन अशोक काळे, शिवाजी कदम, रामदास औटी - फायरमन
३४	०७/०२/२०१९	इंग्रजी कार्यशाळा	डॉ.बाळासाहेब सागडे न्यू आर्टस् कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, अहमदनगर
३५	०७/०२/२०१९	हिंदी कार्यशाळा	प्राचार्य विश्वासराव काळे राधाबाई काळे महिला महाविद्यालय, अ.नगर डॉ. सुरेश कुमार जैन ताराचंद बोरा महाविद्यालय, शिरूर
३६	०८/०२/२०१९	अवयवदान जाणीव	श्री.सतिष अहीरे नेत्रदान व अवयवदान समन्वयक जि.प.अ.नगर
३७	०८/०२/२०१९	दिव्यांग कार्यशाळा	श्री.महेश भागवत सहाय्यक जि.प.प्रा. शिक्षण विभाग, अ.नगर
३८	०९/०२/२०१९	सदिच्छा भेट रक्तदान शिबीर	श्री.राजाराम भापकर गुरुजी थोर समाजसेवक डॉ.खान मॅडम, जिल्हा रुग्णालय, अ.नगर
३९	१२/०२/२०१९	माती परिक्षण व मृदा संधारण कार्यशाळा	श्री.श्रीकांत जगदाळे सरपंच रुई डॉ.एस.आर.कराळे भूगोल विभाग प्रमुख न्यू आर्टस्, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, अहमदनगर श्री.बी.डी.ताकटे ज्ञानेश्वर कृषी विज्ञान केंद्र भेंडा

अ.क्र.	दिनांक	कार्यक्रमाचे स्वरूप	व्याख्यात्यांचे नाव / प्रमुख पाहुण्यांचे नाव
४१	१८/०२/२०१९	उद्योजकता विकास मार्गदर्शन कार्यशाळा	मा.श्री.ईश्वर लोहार उद्योग निरीक्षक जिल्हा उद्योग केंद्र, अ.नगर
४२	१८/०२/२०१९		पुलवामा हल्यातील शहीदांना श्रध्दांजली
४३	१८/०२/२०१९	मोडी लिपी कार्यशाळा	प्रा.संतोष यादव मोडी लिपी तज्ञ
४४	२०/०२/२०१९	छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती	प्रा.मारुती शेळके मास्टर माइंड करियर अॅकॅडमी अ.नगर
४५	२६/०२/२०१९	मराठी राजभाषा दिन	मा.श्री.बाळासाहेब अमृते कवि व जेष्ठ साहित्यिक
४६	२७/०२/२०१९	नॅक संदर्भात विशेष व्याख्यान	मा.प्राचार्य डॉ.बी.एच.झावरे न्यू आर्टस्, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, अहमदनगर
४७	२८/०२/२०१९	सी.व्ही.रामन प्रतिमा पूजन	विज्ञान दिन
४८	०१/०३/२०१९	स्नेहसंमेलन	प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर
४९		वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभ	मा.श्री.नारायण सुमंत जेष्ठ कवी व साहित्यिक मा.श्री.नंदकुमार झावरे पाटील अध्यक्ष, अ.जि.म.वि.प्र.स.अ.नगर मा.श्री.रा.ह.दरे साहेब उपाध्यक्ष अ.जि.म.वि.प्र.स.अ.नगर मा.श्री.जी.डी.खानदेशे साहेब सचिव, अ.जि.म.वि.प्र.स.अ.नगर मा.श्री.मुकेशदादा मुळे कार्यकारी मंडळ सदस्य अ.जि.म.वि.प्र.स.अ.नगर प्राचार्य सुरेश बाबर
५०	२४/०३/२०१९	माजी विद्यार्थी मेळावा	मा.तात्यासाहेब दरेकर माजी प्राचार्य जनता ज्युनिअर कॉलेज, रुईछत्तिसी ७२ माजी विद्यार्थी

उत्तुंग भविष्याचा, उज्वल मानस ..!

मानस
२०१८-२०१९

प्रसिध्दी
विभाग ...

प्रतिबिंब

महाराष्ट्राचा मानविंदू
लोकमत
अहमदनगर, सोमवार, दि. २९ जानेवारी २०१९

सुक्राळ नगर ९ बुधवार, ३० जानेवारी २०१९

TODAY

Sakal News | @sakalupdate | www.sakal.com | Call Center: 9225800800

अहमदनगर

अहमदनगर * बुधवार, दि. २० फेब्रुवारी २०१९ * पृ. २

घडामोडी

प्रचंड छपाचे एकेमेव नि:पक्ष व निर्भीड दैर्घिक
संख्या १९३९
पुढारी
www.pudhari.com

पुण्य नगरी
बुधवार, ६ मार्च २०१९

www.enagarsahyadri.com संपादक - शिवाजी शिर्के
नगर सह्याद्री
nagarsahyadri@gmail.com | ANR/055/2015-2017 | RNI No. MAHMAR/2013/59865

दिव्य मराठी
दिव्य सिटी

नगर टाईम्स

प्रभात

वर्ष ३ रे

११४

जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय, रुईछत्तिसी

जनता महाविद्यालयात शिवजयंती साजरी

अहमदनगर (प्रतिनिधी) - शिवजयंती साजरी करायची ही जगाची हिंदी गाणी वाजवत घडपट्ट अखत्येत नाचूय? नाही मुळीच नाही तर शिवभारतियाचा आपल्याला आदर्श होणाऱ्या मिळणाऱ्या गोष्टी आत्मसात करायसाठी कायची असे मत व्याख्याते मास्टर माईड अर्जुनजीचे संचालक प्रा. भास्कर शेटके यांनी व्यक्त केले. ते नगर तालुक्यातील रुई छत्तिशी येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात आयोजित शिवजयंतीच्या कार्यक्रमात बोलत होते.

रुई छत्तिशी येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात आयोजित शिवजयंतीनिमित्त छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या पुतळ्यात पुष्पहार अर्पण करताना डॉ. सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ. डी. एस. तळुले, सांस्कृतिक विभाग प्रमुख प्रा. राजेंद्र गोंरे, महाविद्यालयाचे विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा. रमेश शितोळे उपस्थित होते.

परिचय राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी प्रा. प्रमोद नागवडे यांनी करून दिला. प्रारंभी उपस्थित मान्यवरांच्या हस्ते छत्रपती शिवाजी महाराजा यांच्या अर्धांगुली पुतळ्यात पुष्पहार अर्पण करून पूजन करून करण्यात आला. प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर यांनी अध्यक्षीय वक्तव्य दिले. कार्यक्रमात महाविद्यालयातील विद्यार्थी, प्राध्यापक व शिक्षकगण कार्यवाही मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. मूळमंचालन इंग्रजी विभागाचे प्रा. दादासाहेब वाळंके यांनी केले. आभार प्रा. राजेंद्र गोंरे यांनी मानले.

जनता महाविद्यालयात माती परीक्षण कार्यशाळा

नगर तालुक्यातील रुई छत्तिशी येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात माती परीक्षण व मुद्री संभाषण कार्यशाळा उन्साहात पार पडली. कार्यशाळेचे उदघाटन न्यू आर्ट्स कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज अहमदनगरच्या 'सुरेश बाबर' प्रमुख डॉ. एस. आर. कराळे यांच्या सह मान्यवरांच्या हस्ते दीपप्रचलन करून करण्यात आले. प्रमुख व्याख्याते 'नेकासा तालुक्यातील भेंडाच्या ज्ञानेश्वर कृषी विज्ञान केंद्राचे बी.डी. ताकटे होते. अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर होते. कार्यशाळेचे प्रास्ताविक महाविद्यालयाचे प्रास्ताविक विकास अधिकारी प्रा. रमेश शितोळे यांनी केले. या वेळी उपप्राचार्य डॉ. डी. एस. तळुले, न्यू आर्ट्स कॉलेज अहमदनगर भूगोल विभागाचे प्रा. डॉ. ए.पी. पंडित, भूगोल विभाग प्रमुख प्रा. गणेश साठे या वेळी उपस्थित होते. पाहण्याचा परिचय प्रा. धोपट सुबेर यांनी करून दिला. डॉ. कराळे, ताकटे यांनी मार्गदर्शन केले. प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर यांनी मनोमोल व्यक्त केले. सुरेशबाबरा प्रा. सदीप भणगे यांनी केलं तर आभार प्रा. गणेश साठे यांनी मानले.

महाविद्यालयीय युवकांचे श्रमदाचे श्रमदान : एनएसएसचे जिल्ह्यातील सर्वात मोठे काम

सारोळ्यात बांधला १५० फूट लांबीचा दगडी बंधारा

मोठे कामे... सारोळ्यात बांधला १५० फूट लांबीचा दगडी बंधारा

अवघा ५० हजार रुपयात उभा राहिला बंधारा

नगरात मोठे कामे... सारोळ्यात बांधला १५० फूट लांबीचा दगडी बंधारा

प्रचंड खपाचे एकमेव निःपक्ष व निर्भेद देवक

Advertisement for 'Pudhari' magazine, featuring the name in large stylized letters and the website www.pudhari.com.

स्थापना १९३९... २ पृष्ठा MY अहमदनगर जिल्हा, ५ जानेवारी २०१९

सारोळा कासारला ४ महाविद्यालयांचे शिबीर

नगर... सारोळा कासारला ४ महाविद्यालयांचे शिबीर

माता उज्वल पिढी घडविणारे विद्यापीठच

डॉ. ज्या जेठे यांचे प्रतिपादन; 'आई माझ्या महाविद्यालयात' उपक्रम

नगर तालुका, ता. २९... "जन्माला घातल्यापासून ते उच्चशिक्षणापर्यंत माताच आपले संगोपन करीत असते. मुलगा असो वा मुलगी; तिला दोन्ही अपत्ये समानच असतात. माता उज्वल पिढी घडविणारे विद्यापीठच आहे," असे प्रतिपादन पेरारज साखु महाविद्यालयाच्या महाडॉच्या प्राध्यापक डॉ. ज्या जेठे यांनी रुईछत्तिशी येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात केले.

रुईछत्तिशी (ता. नगर) : येथील जनता महाविद्यालयात बोलताना डॉ. ज्या जेठे. समवेत प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर, डॉ. एस. तळुले, प्रा. रमेश शितोळे.

आहे? प्रत्येक मातांना हल्ली संवाद... बुध्दयत्ने विचार; आपल्या आहे, ते पितृत्वाच्या विचार.

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ विद्यार्थी विकास मंडळाच्या उपक्रमांतर्गत रुईछत्तिशी येथील जनता

उपक्रमांतर्गत विद्यार्थी- विद्यार्थिनींच्या मार्ताना पाचारण करण्यात आले होते. त्या वेळी डॉ. जेठे बोलत होत्या. आपली मुलगी-मुलगा महाविद्यालयात प्रत्येकाच्या नजरेतून आपली आई ही जगातील सर्वात सुंदर आई असते. आपली मुलगी-मुलगा महाविद्यालयात

मातीशी निष्ठावंत मने असावीत

कवी नारायण सुमंत यांचे प्रतिपादन; रुई छत्तिशीत पारितोषिक वितरण

नगर तालुका, ता. ३ : "खेड्याशिवाय देशाला भवितव्य नाही हे जेवढे खरे, तेवढेच येथील शेतकरी मातीत धाम गाळून देशाला जगवतात, त्यांची मुले देशासाठी सीमेवर लढतात, शेतीमालाला दर नाही, यांसह अन्य कारणांने त्रासलेला शेतकरी आमहत्या करत आहे. त्याचा मुलगा देशावर आलेले संकट पत्तन लावताना शहीद होतांना दिसत आहे. आपल्या मातीचे संगोपन करणाऱ्यांनी अवस्था अशी झाली. आमचा देश कृषिप्रधान असल्याचे आम्ही सांगतो. कृषिप्रधान देशाचे नागरिक म्हणवतात त्यांचे नाते देशाचे नाते तयार व्हावीत, असे मत प्रतिपादन कवी नारायण सुमंत यांनी केले.

पारितोषिक वितरण कार्यक्रमात डॉ. सुरेश बाबर, डॉ. एस. तळुले हे होते. कवी सुमंत म्हणाले, देशाची मातंगता तयार करायला देशाची निष्ठा घडवणे आवश्यक आहे. देशाची मातंगता तयार करायला देशाची निष्ठा घडवणे आवश्यक आहे. देशाची मातंगता तयार करायला देशाची निष्ठा घडवणे आवश्यक आहे.

रुई छत्तिशी (ता. नगर) : जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात पारितोषिक वितरण करताना कवी नारायण सुमंत. समवेत नरेंद्रबाबरा इबाबे, रामचंद्र दौ, बी. डी. खानदेशी, सुकुंद नुळे, प्राचार्य सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ. डी. एस. तळुले. कवी नारायण सुमंत यांचे प्रतिपादन... देशाची मातंगता तयार करायला देशाची निष्ठा घडवणे आवश्यक आहे. देशाची मातंगता तयार करायला देशाची निष्ठा घडवणे आवश्यक आहे.

Advertisement for 'Sakal' magazine, featuring the name in large stylized letters.

पुणे, * सोमवार, ४ मार्च २०१९ * किंमत ₹ ४ * आजचा अंक : पाने १४ (१० + ४)

जनता विद्यालयाचे स्नेहसंमेलन

पुण्यनगरी वृत्तसंस्था / चिंचोडी पाटील :

अहमदनगर जिल्हा मराठी नगर तालुक्यातील रुइछलीसी येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयाचे स्नेहसंमेलन उत्साहात पार पडले. स्नेहसंमेलनाचे उद्घाटन महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर यांच्या हस्ते झाले. प्रास्ताविक सांस्कृतिक विभागप्रमुख प्रा. राजेंद्र गोरे यांनी केले. या वेळी उपप्राचार्य डॉ. डी. एस. तडवले, विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा. रमेश धितोळे, राष्ट्रीय

गोरे, प्रा. रुपाली कदम, प्राणेशाख विभागप्रमुख प्रा. महेश ठाकरे, प्रा. रमेश धितोळे, प्रा. किरण पाटीळे, प्रा. गणेश साठे, प्रा. संदीप भगणे, प्रा. देविदास काळे, प्रा. पोपट सुम्भरे, प्रा. आर्चना अहाव, प्रा. रेखा सोनावणे, प्रा. कुकडी डाय पाणी सी डण्यात व लाभप्रश्नांसाठी ना विधानसभा उपाध्य

युवा प्रतिष्ठानचे अ. चंद्रशेखर मोरे, स. शिरसागर, बबन क्षेत्रे, विकास शो आशा सेविका श्री दानवे यांच्यासह र. होति, श्री. कटि

कुकडी डाय

पुण्यनगरी १ कुकडी डाय पाणी सी डण्यात व लाभप्रश्नांसाठी ना विधानसभा उपाध्य

मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा उत्साहात

(छाया : सुदर्शन ठोंबरे)

अतिशय प्रभावपूर्ण सादर केल्या. स्पर्धेच्या शेवटी मराठी 'श' इंग्रजीच्या प्रास्ताविकांनीही उत्कृष्टपणे नारायण सुर्वे व कुसुमाग्रजांच्या कविता सादर केल्या.

या पंधरवड्याची सांगता वक्तृत्व स्पर्धेने झाली. स्पर्धेच्या समारोप प्रसंगी बोलताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर यांनी विद्यार्थ्यांना वक्तृत्वाने प्राप्त होणारे यश व व्यावसायिक संधीची उपलब्धता विरूढ केली. या स्पर्धेचे आयोजन मराठी विभागाचे प्रमुख प्रा. राजेंद्र गोरे यांनी केले. कार्यक्रम यशस्वीतेसाठी प्रा. नयना क्षीरसागर, प्रा. संदीप भगणे, प्रा. रविराज सुपुंकर, प्रा. गणेश शेंकळे यांनी विशेष परिश्रम घेतले. त्यांना उपप्राचार्य डॉ. डी. एस. तडवले यांनी मार्गदर्शन केले.

तिनिधी -

लुकातील रुईछलीसी त्ता कला व विज्ञान यात मराठी भाषा खडा उत्साहात साजरा आला. पंधरवड्यात वर्धनासंबंधी विविध राबविण्यात आले. प्रात विविध प्रकारच्या आणि कार्यक्रमांचे करण्यात आले होते.

स्पर्धामध्ये

महाविद्यालयीन विद्यार्थीच नव्हे तर शिक्षकेतर कर्मचारी उत्साहाने सहभागी झाले होते. नितीपत्र स्पर्धा व मराठी हस्ताक्षर स्पर्धा व शिक्षक व विद्यार्थी सहभागी झाले. काव्यवाचन स्पर्धेत विद्यार्थ्यांनी बिदा करंदीकर, बहिणाबाई चौधरी, इंद्रीतीत भालेराव, नारायण सुर्वे, मंगेश पाडगावकर यांच्या कविता

केवळ

महाविद्यालयीन विद्यार्थीच नव्हे तर शिक्षकेतर कर्मचारी उत्साहाने सहभागी झाले होते. नितीपत्र स्पर्धा व मराठी हस्ताक्षर स्पर्धा व शिक्षक व विद्यार्थी सहभागी झाले. काव्यवाचन स्पर्धेत विद्यार्थ्यांनी बिदा करंदीकर, बहिणाबाई चौधरी, इंद्रीतीत भालेराव, नारायण सुर्वे, मंगेश पाडगावकर यांच्या कविता

पुण्यनगरी

अहमदनगर, रविवार, १९ जानेवारी २०१९

दुवकांनी कौशल्य आत्मसात करावे: डॉ. देशमुख

पुण्यनगरी वृत्तसंस्था / चिंचोडी पाटील :

अहमदनगर जिल्हा मराठी नगर तालुक्यातील रुइछलीसी येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयाचे स्नेहसंमेलन उत्साहात पार पडले. स्नेहसंमेलनाचे उद्घाटन महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर यांच्या हस्ते झाले. प्रास्ताविक सांस्कृतिक विभागप्रमुख प्रा. राजेंद्र गोरे यांनी केले. या वेळी उपप्राचार्य डॉ. डी. एस. तडवले, विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा. रमेश धितोळे, राष्ट्रीय

गोरे, प्रा. रुपाली कदम, प्राणेशाख विभागप्रमुख प्रा. महेश ठाकरे, प्रा. रमेश धितोळे, प्रा. किरण पाटीळे, प्रा. गणेश साठे, प्रा. संदीप भगणे, प्रा. देविदास काळे, प्रा. पोपट सुम्भरे, प्रा. आर्चना अहाव, प्रा. रेखा सोनावणे, प्रा. कुकडी डाय पाणी सी डण्यात व लाभप्रश्नांसाठी ना विधानसभा उपाध्य

युवा प्रतिष्ठानचे अ. चंद्रशेखर मोरे, स. शिरसागर, बबन क्षेत्रे, विकास शो आशा सेविका श्री दानवे यांच्यासह र. होति, श्री. कटि

अहमदनगर घडामोडी

अहमदनगर * बुधवार, दि. १३ फेब्रुवारी २०१९ * वर्ष : २ * अंक : ११२ * पाने ६ * किंमत २ रुपये.

जनता महाविद्यालयात दिव्यांग समस्या प्रबोधन कार्यशाळा

महेश भागवत यांचे मार्गदर्शन

महेश भागवत यांचे मार्गदर्शन

महेश भागवत यांचे मार्गदर्शन

महेश भागवत यांचे मार्गदर्शन

जनता महाविद्यालयात राजभाषा दिन उत्साहात

जनता महाविद्यालयात राजभाषा दिन उत्साहात

जनता महाविद्यालयात राजभाषा दिन उत्साहात

जनता महाविद्यालयात राजभाषा दिन उत्साहात

लोकमत न्यूज नेटवर्क

जनता महाविद्यालयात राजभाषा दिन उत्साहात

जनता महाविद्यालयात राजभाषा दिन उत्साहात

मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा

मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा

मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा

स्पर्धा परीक्षेबाबत न्यूनगंड नको

पूनम पाटील

वाळकी : चार्ताहर

स्पर्धा परीक्षा देताना मनात न्यूनगंड भावना न बाळगता ग्रामीण काटकताच आपल्याला ग्राऊंडवरील पात्रता सिद्ध करताना फायदेशीर ठरते, असा विश्वास परिविक्षाधीन पोलिस उपअधीक्षक पूनम पाटील यांनी व्यक्त केला.

नगर तालुक्यातील रुईछत्तीशी येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयाच्या स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन विभाग व निर्भर कन्या अभियानांतर्गत आयोजित कार्यक्रमात त्या बोलत होत्या. अध्यक्षस्थानी

वाळकी : रुईछत्तीशी येथील जनता महाविद्यालयात बोलताना परिविक्षाधीन पोलिस उपअधीक्षक पूनम पाटील. समवेत प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर आदी.

प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर होते. उपप्राचार्य डॉ. डी. एस. तळुले, विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा. रमेश शितोळे, स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन विभागाच्या सगन-व्यक्त डॉ. अर्चना आढाव उपस्थित होते.

यावेळी पाटील म्हणाल्या की, स्पर्धा परीक्षा यशस्वी करण्यासाठी

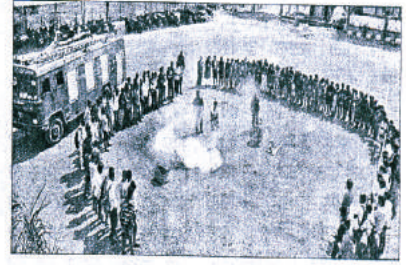
कलासची आवश्यकता असतेच असे नाही. ध्येय निश्चित करून तातडीने तयारी सुरू करणे किफायतशीर ठरते. प्रास्ताविक प्रा. डॉ. अर्चना आढाव यांनी केले. पाहण्याचा परिचय प्रा. गणेश शेळके यांनी करून दिला. प्रा. राजेंद्र गोरे यांनी सूत्रसंचालन केले. आभार प्रा. पोपट सुंबरे यांनी मानले.

शाळेत आपत्ती व्यवस्थापनाचे धडे

वाळकी : चार्ताहर

नगर तालुक्यातील रुईछत्तीशी येथील जनता महाविद्यालयात आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण कार्यशाळा उत्साहाने पार पडली.

कार्यशाळेस नगर महापालिकेच्या अग्निशामक विभागाचे मुख्य अग्निशामक अधिकारी शंकर मिसाल यांनी विद्यार्थ्यांबरोबर संवाद साधत आपत्ती व्यवस्थापनेचे बारकावे समजावून सांगितली. त्याचबरोबर आग लागण्याची प्रक्रीया समजावत ती विज्ञविण्याची शास्त्रशुद्ध पद्धती विशद केली. अग्निशामक दलाच्या पथकातील बाळासाहेब घाटविसावे,

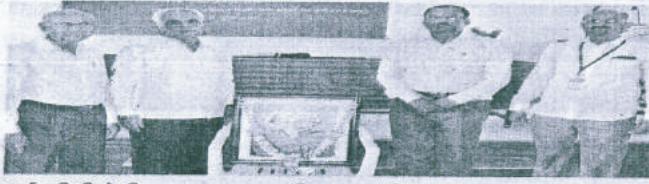

वाळकी : रुईछत्तीशी येथील जनता महाविद्यालयात आपत्ती व्यवस्थापनाचे धडे घेतांना विद्यार्थी. (छाया : ज्ञानदेव गोरे)

अशोक काळे, शिवाजी कदम व रामदास सुंसा बाबर होते. प्रा. रमेश शितोळे यांनी आर्टी आपत्तीव्यवस्थापनेची प्रात्यक्षिके प्रस्तोताविक केले. सूत्रसंचालन प्रा. आर. एल. गोरे यांनी केले. यावेळी उपप्राचार्य प्रत्यक्ष विद्यार्थी विद्यार्थिनी अनुभवली. कार्यशाळेच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ. डॉ. डी. एस. तळुले उपस्थित होते.

लोकमत

पृष्ठे : १२+४+४ = २०, किंमत : ₹ ४.०० अहमदनगर, मंगळवार, दि. २३ ऑक्टोबर २०१८

रुईछत्तीशी येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात वाचन प्रेरणा दिनप्रसंगी प्रतिमा पूजन करताना सेवानिवृत्त प्राचार्य खासेराव शितोळे, प्रा. अर्जुन पोळके, प्राचार्य सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ. डी. एस. तळुले आदी.

जनता महाविद्यालयात वाचन प्रेरणा दिन साजरा

लोकमत न्यूज नेटवर्क
चिचोंडी पाटील : वाचनाने आपली भाषा समृद्ध होऊन प्रभावी अचिंत्यवर्ती क्षमता निर्माण होते. त्यामुळे विविध दर्जेदार पुस्तकांचे वाचन अत्यावश्यक असल्याचे सेवानिवृत्त प्राचार्य खासेराव शितोळे यांनी सांगितले.
रुईछत्तीशी (ना. नगर) येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात आयोजित वाचन प्रेरणा दिन कार्यक्रमाला ते प्रमुख वक्ते म्हणून बोलत होते. अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाज संस्थेच्या कार्यकारी मंडळाचे सदस्य प्रा. अर्जुन पोळके अध्यक्षस्थानी होते. प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर यांनी प्रास्ताविक केले.
प्रा. प्रवीणकुमार नागवडे यांनी पाहण्याचा परिचय करून दिला. प्रा.भी.माजी राष्ट्रपती दिवंगत ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांच्या प्रतिमेचे पूजन करण्यात आले. यावेळी उपप्राचार्य डॉ. डी. एस. तळुले उपस्थित होते.
अब्दुल कलाम यांच्या जन्मदिनाचे औचित्य साधत महाविद्यालयाच्या विज्ञान मंडळाचे प्रा. अर्जुन पोळके यांच्या हस्ते उद्घाटन करण्यात आले. प्रा.राजेंद्र गोरे यांनी सूत्रसंचालन केले. प्रा. अनिल कोलते यांनी आभार मानले. यावेळी प्रबंधपाल आर. एल.पयार, विज्ञान मंडळाचे अध्यक्ष प्रा. रविराज सुपेकर उपस्थित होते.

जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात उद्योजकता विकास मार्गदर्शन कार्यशाळेत मोडी लिपी प्रशिक्षण व उद्बोधन वर्ग कार्यशाळा उत्साहाने

अहमदनगर । नगर सहाय्यी
नगर तालुक्यातील रुईछत्तीशी येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय व सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या संपुर्ण विद्यमाने आयोजित विद्यार्थी विकास मंडळांतर्गत उद्योजकता विकास मार्गदर्शन कार्यशाळा व मोडी लिपी प्रशिक्षण व उद्बोधन वर्ग कार्यशाळा उत्साहाने पार पडली. उद्योजकता विकास सर्वर्षी मार्गदर्शक शिवा उद्योग केंद्राचे निरीक्षक (अहमदनगर) ईश्वर लोहार यांनी केले. अहमदनगर येथील ऐतिहासिक वस्तुसंग्रहालय अधीक्षक तथा मोडी लिपी तज्ञ प्रा. संतोष गादव यांनी मोडी लिपी प्रशिक्षण दिले. कार्यशाळेचे अध्यक्ष स्वामी डॉ. सुरेश बाबर होते.
कार्यशाळेचे प्रास्ताविक प्रा. रमेश शितोळे यांनी केले. पाहण्याचा परिचय प्रा. डी.बी. वाळके यांनी करून दिला. उपस्थित मान्यवरांच्या हस्ते दीपप्रज्वलन करून कार्यशाळेचे उद्घाटन करण्यात आले. उद्योजक विकासासंबंधी मार्गदर्शन करताना लोहार म्हणाले की नोकरीचा प्रपलन जरूर करा पण त्याचबरोबर उद्योग व्यवसायाकडे वळा व आपल्याबरोबर आपल्या कुटुंबियांचा विकास करा. मोबाइलचा मोह टाळा असे अवहान केले. मोडी लिपी विषयी मार्गदर्शन करताना प्रा. संतोष गादव म्हणाले की मोडी लिपीच्या माध्यमातून नोकरीच्या अनेक संधी उपलब्ध आहेत. मोडीलिपीचे ज्ञान प्राप्त करत तर करिअर प्रॉब्ले व सन्मानही मिळेल.
आयुष्यात तुम्ही काही शिक्षण एक कला अवगत करा ती तुम्हाचे एटीएम बनेल व त्यामुळे तुम्हाचे नाव अजरामर झाल्याशिवाय राहणार नाही. डॉ. सुरेश बाबर यांनी उत्प्रेक्षीय मनोगत व्यक्त केले.
यावेळी महाविद्यालयीचे विद्यार्थी व प्राध्यापक व शिक्षकेतर कर्मचारी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. कार्यशाळेचे सूत्रसंचालन प्रा. आर. एल. गोरे यांनी मानले. उपप्राचार्य डॉ. डी. एस. तळुले यांनी उपस्थिततेचे आभार मानले.

जनता महाविद्यालयात मुळे यांना श्रद्धांजली

चिचोंडी पाटील : नगर तालुक्यातील रुईछत्तीशी येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाज संस्थेचे माजी अध्यक्ष माधवराव मुळे यांना श्रद्धांजली अर्पण करण्यात आली. याप्रसंगी प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ. डी. एस.तळुले, प्रा.राजेंद्र गोरे, प्रा. प्रविण नागवडे यांनी मनोगतातून मुळे यांच्या आठवणींना उजाळा दिला. यावेळी शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थी उपस्थित होते.

जनता महाविद्यालयात इंग्रजी, हिंदीची कार्यशाळा
चिचोंडी पाटील : नगर तालुक्यातील रुई छत्तिसी येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय व सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या संयुक्त विद्यमाने विद्यार्थी विकास मंडळांतर्गत हिंदी, इंग्रजी विषयांची एक दिवशीय कार्यशाळा पार पडली. कार्यशाळेचे उद्घाटन प्राचार्य विश्वास काळे याच्या हस्ते करण्यात आले. हिंदी विषय तज्ज्ञ डॉ. सुरेशकुमार जैन, तर इंग्रजी विषय तज्ज्ञ डॉ. बाळासाहेब सागडे आदी प्रमुख उपस्थित होते. अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर होते. प्रास्ताविक प्रा. रमेश शितोळे यांनी केले. सूत्रसंचालन प्रा. आर. एल. गोरे यांनी केले. प्रा. रेश्मा सोनवणे यांनी आभार मानले.

प्रचंड खपाचे एकमेव निःपक्ष व निर्भीड दैनिक

पुढारी

www.pudhari.com

१३१ मार्च २०१९

माजी विद्यार्थ्यांचा मेळावा उत्साहात

वाळकी : वार्ताहर
जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय रुईछत्तिसी (ता.नगर) येथे माजी विद्यार्थी स्नेहमेळावा उत्साहात संपन्न झाला.
स्नेहमेळावाबरोबरच माजी विद्यार्थी नोंदणी बुक तयार करावयाचे कार्य महाविद्यालयाने हाती घेतले होते. यातून माजी विद्यार्थी कुठे काय करताहेत याची नोंद महाविद्यालय जतन करत आहे. मेळाव्यास माजी विद्यार्थ्यांनी मोठ्या संख्येने उपस्थित राहून महाविद्यालयाविषयी आपले प्रेम आणि आदर व्यक्त केला. विद्यार्थ्यांमध्ये शिस्त, संस्कार व सामाजिक बांधिलकी योग्य प्रकारे महाविद्यालयात रुजवली जात आहे.

असे मत कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे ताल्यासाहेब दोकर यांनी व्यक्त केले. प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर यांनी अध्यक्षीय भाषणात महाविद्यालयात होत असलेल्या विविध परीक्षा, उपक्रम, शैक्षणिक दर्जा व महाविद्यालयाच्या प्रगतीचा चढता आलेख याविषयी माहिती दिली. यावेळी विद्यार्थ्यांनी मनोगतातून

जुन्या आठवणींना उजाळा दिला. सूत्रसंचालन प्रा. प्रविणकुमार नागवडे यांनी केले. उपप्राचार्य डॉ. प्रा.डी.एस.तळुले यांनी आभार मानले. या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी प्रा.दादासाहेब वाळके, प्रा.मोहन पोटे, प्रा. अनिल कोलते, प्रा.गणेश शेळके, मुकुंदा हरळ यांनी विशेष परिश्रम घेतले.

दिव्य मराठी दिव्य सिटी

सर्वांनीच माणुसकी जपणे आवश्यक

रामचंद्र दरे यांचे प्रतिपादन
प्रतिनिधी | नगर
आलेल्या प्रत्येक संकटावर सहकार्यानेच मात करता येते. संकटात झालेली हानी भरून येणारी नसली, तरी आपल्या मदतीमुळे थोडातरी दिलासा मिळतो. त्यासाठी माणसांनीच माणसांमधील माणुसकी जपली पाहिजे, असे प्रतिपादन अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या प्रसारक समाज संस्थेचे उपाध्यक्ष रामचंद्र दरे यांनी केले.
अहमदनगर जिल्हा मराठा विद्या

प्रसारक समाजाच्या जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय, रुईछत्तिसी या महाविद्यालयाच्या कला शाखेच्या तृतीय वर्षातील विद्यार्थी स्व. राहुल सुभाष फुलारी यांचे २५ डिसेंबर रोजी विजेच्या धक्क्याने अपघाती निधन झाले. शिराढोण येथील रहिवासी असलेल्या या विद्यार्थ्याला सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या विद्यार्थी सुरक्षा विमा योजनेतर्गत ५० हजारांचा धनादेश आणि दी ऑरिएंटल इन्सुरन्स कंपनी, पुणे यांच्याकडून ५० हजार रुपयांची रक्कम देण्यात आली. अशी दोन्ही मदत निधी मिळून १ लाखाचा धनादेश

जनता महाविद्यालयाच्या माध्यमातून पालक सुभाष फुलारी यांना उपाध्यक्ष रामचंद्र दरे यांच्या हस्ते सुपूर्त करण्यात आला. या वेळी संस्थेचे सचिव उ.डी. खानदेशे, प्राचार्य डॉ. बी. ए. झावरे, प्राचार्य डॉ. टी. एम. बरा, माजी सिनेट सदस्य शिवाजी साबळ, जनता विद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर, 'विद्यार्थी विकास अधिका' प्रा. रमेश शितोळे, प्रा. रविराज सुपेक आदी मान्यवर उपस्थित होते. २ वेळी प्रसिद्धी विभागप्रमुख प्रा. अनिल भद्रे यांनी सदर घटनेची व जनता महाविद्यालयाने निधीसाठी केलेले प्रक्रियेविषयी माहिती दिली.

नगर सह्याद्री

। रविवार, दि. १७ फेब्रुवारी २०१९ ।

सामाजिक ऋण फेडण्यासाठी युवकांनी रक्तदान करावे : डॉ. खान

अहमदनगर | नगर सह्याद्री
रक्तास जात, धर्म नसतो. अशा चिन्तांच्या माध्यमातून युवा पिढीने समाजाचे ऋण फेडायचे, असे आवाहन जिल्हा रुग्णालयाच्या रक्तसंग्रहण अधिकारी डॉ. सुमन्या खान यांनी केले. त्या नगर तालुक्यातील रुईछत्तिसी येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयाच्या प्राणीशास्त्र विभाग व जिल्हा रुग्णालयाच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित रक्तदान व हीमोग्लोबिन तपासणी शिबिरात बोलत होत्या.
या वेळी सरपंच श्रीराम जगदाळे, ग्रामपंचायत सदस्य प्रवीण गोरे, सोननाथ गौरे, प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ. डी.एस.तळुले, विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा. रमेश शितोळे यावेळी उपस्थित होते.

छात्र / सुदर्शन योंबरे

खान म्हणात्या, वाढती रक्तांचे अरूंदपणामुळे दिवसेंदिवस वाढणाऱ्या अपघातात होणारे रक्ताने युवकाना हे सहजासहजी शिबीरात बोलत होत्या.
या वेळी सरपंच श्रीराम जगदाळे, ग्रामपंचायत सदस्य प्रवीण गोरे, सोननाथ गौरे, प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ. डी.एस.तळुले, विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा. रमेश शितोळे यावेळी उपस्थित होते.

श्रीराम जगदाळे यांच्या हस्ते झाले. यावेळी जनता महाविद्यालयाचे प्राणीशास्त्र विभागप्रमुख प्रा. महेश ठाकरे, प्रा. स्वप्नील चौधरी, प्रा. रमेश शितोळे, प्रा. किरण पाटोळे, प्रा. गणेश साठे, प्रा. संदीप धणगे, प्रा. रविराज सुपेकर, प्रा. देविदास काळे, प्रा. पोपट सुब्बरे, डॉ. आर्चना अजायब, प्रा. रेखा सोनवणे, प्रा. शिवकुमार नेवासकर, प्रा. दादासाहेब वाळके, प्रा. सुहास नवते, प्रा. प्रवीण नागवडे, प्रा.

दिव्य मराठी

दिव्य मराठी

आहमदनगर, रविवार, १ फेब्रुवारी २०११

वनस्पतीशास्त्र, भौतिकशास्त्र कार्यशाळेस प्रतिसाद

प्रतिनिधी | नगर तालुका

रुईछतीसी (ता. नगर) येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय व सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या विद्यार्थी विकास मंडळाने वनस्पतीशास्त्र, भौतिकशास्त्र, भौतिकशास्त्र व रसायनशास्त्र विषयांच्या कार्यशाळेस प्रतिसाद पत्र पाठवले.

कार्यशाळेचे उद्घाटन नू अहमद कर्मस अँड सहाय्या कॅम्पेज आहमदनगरच्या वनस्पतीशास्त्र, बायोटेक्नॉलॉजी, फाइन टेक्नॉलॉजी विभागातर्फे वनस्पतीशास्त्र डॉ. वी. ए. पाटील यांचे हस्तोत्प्रेषण केले. या वेळी नू अहमद कर्मस अँड सहाय्या कॅम्पेज प्रतिपत्ते रसायनशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. आर. दुर्गे, भौतिकशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. एस. एल. कदम, श्री मूलकण्ठे महाविद्यालय निधी, डा. धारनेचे प्राचार्य डॉ. एस. के. आर्ते, जनता महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ. डी. एस. तळुळे उपस्थित होते.

कार्यशाळेचे उद्घाटन नू अहमद कर्मस अँड सहाय्या कॅम्पेज आहमदनगरच्या वनस्पतीशास्त्र, बायोटेक्नॉलॉजी, फाइन टेक्नॉलॉजी विभागातर्फे वनस्पतीशास्त्र डॉ. वी. ए. पाटील यांचे हस्तोत्प्रेषण केले. या वेळी नू अहमद कर्मस अँड सहाय्या कॅम्पेज प्रतिपत्ते रसायनशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. आर. दुर्गे, भौतिकशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. एस. एल. कदम, श्री मूलकण्ठे महाविद्यालय निधी, डा. धारनेचे प्राचार्य डॉ. एस. के. आर्ते, जनता महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ. डी. एस. तळुळे उपस्थित होते.

रुईछतीसी (ता. नगर) येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात आयोजित वनस्पतीशास्त्र, भौतिकशास्त्र व रसायनशास्त्र कार्यशाळेचे उद्घाटन करताना प्राचार्य डॉ. एस. के. आर्ते, समवेत डॉ. वी. ए. पाटील, डॉ. डी. आर. दुर्गे, डॉ. एस. एल. कदम, प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर, विकास अधिकारी डा. रमेश शिरोळे आदी.

कार्यशाळेस अहमदनगर महानगरपालिकेच्या अग्निशामक विभागाचे मुख्य अग्निशामक अधिकारी शंकर मिसाल यांनी विद्यार्थ्यांबरोबर संवाद साधत आपली व्यवस्थापनेचे बारकावे समजावून सांगितले. त्याचबरोबर आम लागण्याची प्रक्रिया समाजात ती विद्यापीठाच्या शायरमुद्द पद्धती प्राशिक्षकांसह

जनता महाविद्यालयात आपत्ती व्यवस्थापन कार्यशाळा

नगर | प्रतिनिधी -

नगर तालुक्यातील रुईछतीसी येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालय व सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या संयुक्त विद्यमाने विद्यार्थी विकास मंडळातर्गत आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण कार्यशाळा उत्साहात पार पाडली.

(छात्रा/सुदरान्त लोखे)

कार्यशाळेस अहमदनगर महानगरपालिकेच्या अग्निशामक विभागाचे मुख्य अग्निशामक अधिकारी शंकर मिसाल यांनी विद्यार्थ्यांबरोबर संवाद साधत आपत्ती व्यवस्थापनेचे बारकावे समजावून सांगितले. त्याचबरोबर आम लागण्याची प्रक्रिया समाजात ती विद्यापीठाच्या शायरमुद्द पद्धती प्राशिक्षकांसह

विशद केली. कार्यशाळेच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ सुरेश बाबर हे होते. जनता महाविद्यालयाचे विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा. रमेश शिरोळे यांनी प्रास्ताविकात विद्यापीठाच्या व महाविद्यालयाच्या उपक्रमाचा उद्देश स्पष्ट केला. यावेळी उपस्थित मान्यवरांच्या हस्ते

दीपप्रज्वलन करण्यात आले. मिसाल म्हणाले, आपत्ती आग लागण्याच्या घटना वारंवार घडतात. यात स्वयंपाकाच्या गॅस सिलेंडर स्फोटाच्या घटना अधिक प्रमाण होताना दिसतात. त्यामुळे गॅस वापरताना संपूर्ण कुटुंबाने योग्य रीती खबरदारी घेतल्यास आपत्ती ओढवणार नाही. सर्वांत अधिक

ज्वलनशील एलपीजी गॅस असल्याने आपत्तीची तीव्रता जास्त असते. त्यामुळे घरगुत गॅस काळजीपूर्वक हाताळा, असे आवाहन त्यांनी केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन प्रा. आर. एल. गोरे यांनी केले. यावेळी उपप्राचार्य डॉ. डी. एस. तळुळे, प्राध्यापक, कर्मचारि उपस्थित होते.

www.enagarsahyadri.com

संपादक - शिवाजी शिर्के

नगर सहाय्री

नगर, दि. १ फेब्रुवारी २०११ | किंमत - २ रुपये (पाने ६) | nagarsahyadri@gmail.com | ANR/055/2015-20

दैनिक दिव्य मराठी

संपादक: १२, २०११, मिसाल १.५०० (पाने ६) | अंक ३६ | भासात

आहमदनगर, शुक्रवार, ४ जानेवारी २०११

रौक्षणिक - रुईछतीसीच्या जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात बोलताना डॉ. मंगेश वाघमारे यांचा संखला आपल्यात बदल घडवताना स्वतःतील उणिवा लक्षात घ्या

प्रतिनिधी | नगर तालुका

अभ्यासस्थाने प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर हे, उपप्राचार्य डॉ. डी. एस. तळुळे, विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा. रमेश शिरोळे यांचे हस्तोत्प्रेषण केले. या वेळी नू अहमद कर्मस अँड सहाय्या कॅम्पेज आहमदनगरच्या वनस्पतीशास्त्र, बायोटेक्नॉलॉजी, फाइन टेक्नॉलॉजी विभागातर्फे वनस्पतीशास्त्र डॉ. वी. ए. पाटील यांचे हस्तोत्प्रेषण केले. या वेळी नू अहमद कर्मस अँड सहाय्या कॅम्पेज प्रतिपत्ते रसायनशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. आर. दुर्गे, भौतिकशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. एस. एल. कदम, श्री मूलकण्ठे महाविद्यालय निधी, डा. धारनेचे प्राचार्य डॉ. एस. के. आर्ते, जनता महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ. डी. एस. तळुळे उपस्थित होते.

रुईछतीसी (ता. नगर) येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात आयोजित वनस्पतीशास्त्र, भौतिकशास्त्र व रसायनशास्त्र कार्यशाळेचे उद्घाटन करताना प्राचार्य डॉ. एस. के. आर्ते, समवेत डॉ. वी. ए. पाटील, डॉ. डी. आर. दुर्गे, डॉ. एस. एल. कदम, प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर, विकास अधिकारी डा. रमेश शिरोळे आदी.

माता ही पिढी घडवणारे पहिले विद्यापीठ : डॉ. जया जेठे

नगर | प्रतिनिधी -

जनता घातल्या पावले ते उच्चशिक्षणपर्यंत माता आपले सोपेपण करत असते. मुलगा असतो या मुलगी तिला दोग्गी आपले समान्य असतात. माता ही उजवत पिढी घडवणारे विद्यापीठ आहे. असे माता पेश राज साह्या महाविद्यालयाच्या भारतीय प्राध्यापक डॉ. जया जेठे यांनी रुईछतीसी येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात आयोजित 'आई माझ्या महाविद्यालयात' उपक्रमातर्फे रुईछतीसी येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात आयोजित 'आई माझ्या महाविद्यालयात' उपक्रम

माता माझ्या महाविद्यालयात उपक्रम

छात्रा/सागर इंगळे

आता माताही करणार ह्या. मातेने पहीली काळजी आणी नंतर तुम्हाला जन्म दिलाय. प्रत्येक माता आपल्या बाळाला पूर्णता, ओळखत असते, माय या जन्मदात्या मातेला आपण ओळखत राहिले ते सांगायचे दुख आहे. मोबाईल मुळे माय रूपारूपाने बदलत आहे. या पंथाचा वापर आपण घ्या करणार. घाचा प्रत्येकाने म नापातून विचार करावा. आपल्या माता-पित्यांचे जग वेगळे आहे, ते सोप्यापणे प्रत्येक माता, माता पित्यांनीही मुला-मुलींच्या कलेने घ्या त्यांना विवसात घ्या. त्यांच्या आवडी-निवडींचा विचार करा, त्यांच्याची मैत्री करा, तेही तुमच्यासाठी प्रत्येक गोष्ट खरी होणेत. प्राचीन समयक प्रा. रमेश शिरोळे यांनी कार्यक्रमाची रूपरेषा विषद केली. उपप्राचार्य

रुईछतीसी (ता. नगर) येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात आयोजित वनस्पतीशास्त्र, भौतिकशास्त्र व रसायनशास्त्र कार्यशाळेचे उद्घाटन करताना प्राचार्य डॉ. एस. के. आर्ते, समवेत डॉ. वी. ए. पाटील, डॉ. डी. आर. दुर्गे, डॉ. एस. एल. कदम, प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर, विकास अधिकारी डा. रमेश शिरोळे आदी.

जनता महाविद्यालयात निर्भय कन्या अभियानांतर्गत स्वसंरक्षण व स्वयंसहायता प्रशिक्षण

नगर | प्रतिनिधी -

नगर - अल्पवयीन बळु प्रसार टाळण्यासाठी साक्षात्कार हाताळताना अनाथबालक महिलांची साहाय्यता सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या विद्यार्थी विकास मंडळाने वनस्पतीशास्त्र, भौतिकशास्त्र, भौतिकशास्त्र व रसायनशास्त्र विषयांच्या कार्यशाळेस प्रतिसाद पत्र पाठवले.

कार्यशाळेचे उद्घाटन नू अहमद कर्मस अँड सहाय्या कॅम्पेज आहमदनगरच्या वनस्पतीशास्त्र, बायोटेक्नॉलॉजी, फाइन टेक्नॉलॉजी विभागातर्फे वनस्पतीशास्त्र डॉ. वी. ए. पाटील यांचे हस्तोत्प्रेषण केले. या वेळी नू अहमद कर्मस अँड सहाय्या कॅम्पेज प्रतिपत्ते रसायनशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. आर. दुर्गे, भौतिकशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. एस. एल. कदम, श्री मूलकण्ठे महाविद्यालय निधी, डा. धारनेचे प्राचार्य डॉ. एस. के. आर्ते, जनता महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ. डी. एस. तळुळे उपस्थित होते.

सकाळ नगर ४ बुधवार, ३० जानेवारी २०११

TODAY

SakalNews @esakalupdate www.esakal.com Call Center : 9225800800

माता उज्वल पिढी घडविणारे विद्यापीठच डॉ. जया जेठे यांचे प्रतिपादन; 'आई माझ्या महाविद्यालयात' उपक्रम

नगर | प्रतिनिधी -

जनता घातल्या पावले ते उच्चशिक्षणपर्यंत माता आपले सोपेपण करत असते. मुलगा असतो या मुलगी; तिला दोग्गी आपले समान्य असतात. माता ही उजवत पिढी घडवणारे विद्यापीठ आहे. असे माता पेश राज साह्या महाविद्यालयाच्या भारतीय प्राध्यापक डॉ. जया जेठे यांनी रुईछतीसी येथील जनता कला व विज्ञान महाविद्यालयात आयोजित 'आई माझ्या महाविद्यालयात' उपक्रम

रुईछतीसी (ता. नगर) | येथील जनता महाविद्यालयात आयोजित वनस्पतीशास्त्र, भौतिकशास्त्र व रसायनशास्त्र कार्यशाळेचे उद्घाटन करताना प्राचार्य डॉ. एस. के. आर्ते, समवेत डॉ. वी. ए. पाटील, डॉ. डी. आर. दुर्गे, डॉ. एस. एल. कदम, प्रा. रमेश शिरोळे आदी.

आता माताही करणार ह्या. मातेने पहीली काळजी आणी नंतर तुम्हाला जन्म दिलाय. प्रत्येक माता आपल्या बाळाला पूर्णता, ओळखत असते, माय या जन्मदात्या मातेला आपण ओळखत राहिले ते सांगायचे दुख आहे. मोबाईल मुळे माय रूपारूपाने बदलत आहे. या पंथाचा वापर आपण घ्या करणार. घाचा प्रत्येकाने म नापातून विचार करावा. आपल्या माता-पित्यांचे जग वेगळे आहे, ते सोप्यापणे प्रत्येक माता, माता पित्यांनीही मुला-मुलींच्या कलेने घ्या त्यांना विवसात घ्या. त्यांच्या आवडी-निवडींचा विचार करा, त्यांच्याची मैत्री करा, तेही तुमच्यासाठी प्रत्येक गोष्ट खरी होणेत. प्राचीन समयक प्रा. रमेश शिरोळे यांनी कार्यक्रमाची रूपरेषा विषद केली. उपप्राचार्य

आता माताही करणार ह्या. मातेने पहीली काळजी आणी नंतर तुम्हाला जन्म दिलाय. प्रत्येक माता आपल्या बाळाला पूर्णता, ओळखत असते, माय या जन्मदात्या मातेला आपण ओळखत राहिले ते सांगायचे दुख आहे. मोबाईल मुळे माय रूपारूपाने बदलत आहे. या पंथाचा वापर आपण घ्या करणार. घाचा प्रत्येकाने म नापातून विचार करावा. आपल्या माता-पित्यांचे जग वेगळे आहे, ते सोप्यापणे प्रत्येक माता, माता पित्यांनीही मुला-मुलींच्या कलेने घ्या त्यांना विवसात घ्या. त्यांच्या आवडी-निवडींचा विचार करा, त्यांच्याची मैत्री करा, तेही तुमच्यासाठी प्रत्येक गोष्ट खरी होणेत. प्राचीन समयक प्रा. रमेश शिरोळे यांनी कार्यक्रमाची रूपरेषा विषद केली. उपप्राचार्य

महाविद्यालयाच्या क्रीडांगणाचे उद्घाटन करताना संस्थेच्या कार्यकारीचे सदस्य मा.मुकेशदादा मुळे जि.प.अ.नगरचे माजी सदस्य मा.बाळासाहेब हराळ, मा.दत्ता पा.नारळे, पं.स.मा.सदस्य बाळासाहेब दरंदले, प्रा.डॉ.सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले इ.

न्यु आर्ट्स महाविद्यालयात आयोजित पुणे विद्यापीठ पदवीदान सोहळ्यात संस्था कार्यकारी सदस्य मा.अॅड.माणिकराव मोरे यांचा सत्कार करताना प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर

महाविद्यालयात आयोजित केलेल्या रक्तदान शिबीर या उपक्रमाच्या प्रमुख डॉ.खान मॅडम यांचा सत्कार करताना प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, रुईछत्तिशी ग्रा.पं.सरपंच मा.श्री.श्रीकांत जगदाळे व ग्रा.पं. सदस्य श्री.प्रवीण गोरे

विद्यार्थी कल्याण मंडळांतर्गत आयोजित केलेल्या भौतिकशास्त्र, वनस्पतीशास्त्र, रसायनशास्त्र या विविध कार्यशाळांच्या उद्घाटन प्रसंगी बोलताना डॉ.बी.ए.पाटील समवेत मान्यवर

सांस्कृतिक विभागाद्वारे घेण्यात आलेल्या विविध कलर डे, साडी डे, आणि पारंपारिक वेशभुषा दिवस या उपक्रमात सहभागी झालेले विद्यार्थी समवेत प्राचार्य, उपप्राचार्य व मान्यवर

महाविद्यालयाने आयोजित केलेल्या माजी विद्यार्थी स्नेहमेळाव्याच्या कार्यक्रमाचे प्रमुख माजी प्राचार्य श्री.तात्यासाहेब दरेकर, प्राचार्य डॉ.सुरेश बाबर, उपप्राचार्य डॉ.डी.एस.तळुले, माजी विद्यार्थी मेळावा समन्वयक प्रा.राजेंद्र गोरे

महाविद्यालयाची ठळक वैशिष्ट्ये

- आधुनिक आणि सुसज्ज इमारत
- उच्चशिक्षित अनुभवी प्राध्यापक वर्ग
- समृद्ध ग्रंथालय व अभ्यासिका
- अद्ययावत् प्रयोगशाळा
- इंटरनेट सुविधा व संगणक प्रयोगशाळा
- प्रशस्त क्रीडांगण व वाहनतळ सुविधा
- स्पर्धापरीक्षा मार्गदर्शक केंद्र
- विविध प्रकारच्या शिष्यवृत्तींची व्यवस्था
- अभ्यासक्रम पुरक विविध उपक्रमांचे आयोजन
- वनस्पतीशास्त्र गार्डन
- गांडुळखत प्रकल्प
- उत्कृष्ट निकालाची परंपरा

मान्यवरांसमवेत महाविद्यालयाचे प्राचार्य, प्राध्यापक व सेवकवृंद